INFORMACJA

10–12/2006

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

październik–grudzień 2006 r.

Opracowanie:
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Redakcja:
Joanna Pisarczyk
Irena Kumidor
Ewa Szymfel-Rabjasz

Opracowanie graficzne:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza Arkadiusz Grzegorczyk

© Copyright 2006 by Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Skrót do cytowania
RPO-INF. 10-12/2006

Adres Redakcji:
Biuro RPO
00-090 Warszawa, Al. Solidarności 77
tel. centr. (022) 551-77-00; fax (022) 827-64-53

Skład komputerowy i druk:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza Arkadiusz Grzegorczyk
www.grzeg.com.pl

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1

I. INFORMACJA O WPŁYWIE I ZAŁATWIANIU WNIOSKÓW 7

II. WYSTĄPIENIA O CHARAKTERZE GENERALNYM 21

III. KASACJE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO. PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED SĄDAMI POWSZECHNYMI . . . 91

IV. PYTANIA PRAWNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO. WNIOSKI DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO O WYKŁADNIĘ PRZEPISÓW 105

V. SKARGI DO WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH, SKARGI KASACYJNE DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO ORAZ PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED ORGANAMI ADMINISTRACJI I SĄDAMI ADMINISTRACYJNYMI 108

VI. WNIOSKI DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO. ZGŁOSZENIA UDZIAŁU W POSTĘPOWANIACH W SPRAWIE SKARG KONSTYTUCYJNYCH. 113

VII. REAKCJE NA WCZEŚNIEJSZE WYSTĄPIENIA RZECZNIKA 122

VIII. OŚWIADCZENIA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH . . 152

CZĘŚĆ 2

WYBÓR SPRAW INDYWIDUALNYCH 163

CZĘŚĆ 1

I. INFORMACJA O WPŁYWIE I ZAŁATWIANIU WNIOSKÓW

Dane informacyjno-statystyczne

Wpływ spraw do RPO

	IV kwartał 2006	styczeń -grudzień 2006	Cały okres funkcjonowania instytucji RPO (01.01.1988 – 31.12.2006)
Wpływ ogółem	11 682	49 387	859 464
w tym nowe sprawy	6 099	26 023	550 486
Liczba odpowiedzi na wystąpienia Rzecznika	4 584	18 157	287 230

W IV kwartale 2006 r. w Biurze RPO przyjęto 1357 interesantów oraz przeprowadzono 4876 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Wysłano 17 727 pism w 10 612 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 16 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

1. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:	**IV kwartał**	**styczeń-grudzień**
– wystąpień o charakterze generalnym	83	316
– wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z Konstytucją	4	15
– przystąpił do postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawach skarg konstytucyjnych	8	27
– pytań prawnych do Sądu Najwyższego	3	6
– kasacji	20	78
– skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (prawo pracy)	1	2

– skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	1	7
– wniosków do NSA o wykładnię przepisów	-	2
– skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	4	11
– wniosków do Sądu Wojewódzkiego w sprawach o wykroczenia oraz	-	1
– przystąpił do postępowania sądowego	4	15
– przystąpił do postępowania administracyjnego	2	5

2. Sprawy rozpatrzone w IV kwartale 2006 r. – 8 109.

Wśród spraw rozpatrzonych:

– podjęto do prowadzenia *	2656	spraw
w tym, w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	447	spraw
– poprzestano na wskazaniu wnioskodawcy przysługujących mu środków działania	4219	spraw
– przekazano wniosek wg. właściwości	89	spraw
– zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	580	spraw
– nie podjęto **	118	spraw

3. Zakończono postępowanie w 3 015 podjętych sprawach.

Spośród 3 015 spraw zakończonych:

1. uzyskano rozwiązanie pozytywne ze względu na:	**27,2%**			
– zasadność zarzutów wnioskodawcy	12,1%	tj.	364	sprawy
– uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	15,1%	tj.	455	spraw
2. odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy ze względu na:	**13,9%**			

*) Pojęcie „sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające.

**) Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów i pisma niezrozumiałej treści.

–	toczące się w sprawie postępowanie (niewyczerpany tryb)	8,8%	tj.	265	spraw
–	nieodwracalne skutki prawne	0,1%	tj.	2	sprawy
–	inne względy obiektywne – rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy	5,0%	tj.	152	sprawy
3.	**nie uzyskano rozwiązania pozytywnego ze względu na:**	**58,9%**			
–	niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	56,1%	tj.	1692	sprawy
–	nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	2,5%	tj.	76	spraw
–	z powodu wyczerpania przez RPO możliwości działania	0,3%	tj.	9	spraw

4. Przedmiot nowych spraw (wniosków) w IV kwartale 2006 r. (6099– 100%)

(według właściwości zespołów merytorycznych):

prawo konstytucyjne i międzynarodowe	3,7%
prawo karne	24,7%
zabezpieczenie społeczne	12,7%
prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	12,7%
prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	8,9%
prawo gospodarcze, daniny publiczne i ochrona praw konsumenta	9,1%
prawo karne wykonawcze	7,7%
prawo pracy	5,5%
prawa żołnierzy i funkcjonariuszy służb publicznych	1,6%
administracja publiczna, zdrowie i ochrona praw cudzoziemców	5,7%
prawo rodzinne i ochrona praw osób niepełnosprawnych	6,3%
Inne	1,4%

Od 2 sierpnia 2004 r. działa **Zespół Terenowy we Wrocławiu**, kierowany przez Pełnomocnika terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich.

W IV kwartale 2006 r. do Zespołu Terenowego wpłynęło 387 pism, z czego 42 pisma przekazano do Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 178, z czego 22 przekazano do Biura w Warszawie. Z ogólnej liczby 1357 interesantów w Zespole Terenowym przyjęto 303.

Największy wpływ w Zespole Terenowym we Wrocławiu dotyczył spraw z zakresu:

- prawa administracyjnego i spraw mieszkaniowych 23,6% tj. 42 sprawy
- prawa karnego 16,9% tj. 30 spraw
- zabezpieczenia społecznego 13,5% tj. 24 sprawy
- administracji publicznej, zdrowia i ochrony praw cudzoziemców 11,8% tj. 21 spraw
- prawa cywilnego i gospodarki nieruchomościami 9,6% tj. 17 spraw

W IV kwartale 2006 r. w Oddziale Terenowym we Wrocławiu rozpatrzono 248 spraw w tym :

- podjęto do prowadzenia 85 spraw tj. 34,3%
- poprzestano na wskazaniu wnioskodawcy przysługujących mu środków działania 147 spraw tj. 59,3%
- przekazano wniosek wg. właściwości 3 sprawy tj. 1,2%
- zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku 13 spraw tj. 5,2%

Od 16 maja 2005 r. działa **Zespół Terenowy w Gdańsku**, kierowany przez Pełnomocnika terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich.
W IV kwartale 2006 r. do Zespołu Terenowego wpłynęło 371 pism, z czego 16 pism przekazano do Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 146, z czego 5 przekazano do Biura w Warszawie. Z ogólnej liczby 1357 interesantów w Zespole Terenowym przyjęto 268.

Największy wpływ w Zespole Terenowym w Gdańsku dotyczył spraw z zakresu:

- prawa administracyjnego i spraw mieszkaniowych 19,9% tj. 29 spraw
- prawa karnego 19,2% tj. 28 spraw
- prawa cywilnego i gospodarki nieruchomościami 15,8% tj. 23 sprawy
- zabezpieczenia społecznego 8,2% tj. 12 spraw
- administracji publicznej, zdrowia i ochrony praw cudzoziemców 8,2% tj. 12 spraw

W IV kwartale 2006 r. w Oddziale Terenowym w Gdańsku rozpatrzono 146 spraw w tym :

- podjęto do prowadzenia 44 sprawy tj. 33,6%

- poprzestano na wskazaniu wnioskodawcy przysługujących mu środków działania	70	spraw	tj.	53,4%
- przekazano wniosek wg. właściwości	2	sprawy	tj.	1,5%
- zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	14	spraw	tj.	10,7%
- nie podjęto	1	sprawa	tj.	0,8%

***5.* W IV kwartale 2006 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO odbyli następujące spotkania i wizytacje:**

1. Sąd Rejonowy w Koninie – ocena wykonania środków probacyjnych.	02.10.2006 r.
2. Urząd Miasta w Koszalinie, Starostwo Powiatowe w Kołobrzegu - badania w ramach programu „Dobra administracja.”	04-06.10.2006 r.
3. Urząd Miasta w Iłowie - badania w ramach programu „Dobra administracja.”	05.10.2006 r.
4. Starostwo Powiatowe w Nowej Soli - badania w ramach programu „Dobra administracja.”	06.10.2006 r.
5. Urząd Miasta i Gminy Kłodawa, Urząd Gminy Suchy Las, Starostwo Powiatowe w Obornikach, Starostwo Powiatowe w Pile, Urząd Miejski w Wieleniu- badania w ramach programu „Dobra administracja.”	09-12.10.2006 r.
6. Sąd Rejonowy we Wrocławiu – ocena wykonania środków probacyjnych.	11-12.10.2006 r.
7. Starostwo Powiatowe w Górze - badania w ramach programu „Dobra administracja.”	12.10.2006 r.
8. Urząd Miejski w Oleśnie - badania w ramach programu „Dobra administracja.”	16.10.2006 r.
9. Urząd Gminy w Lipnie, Urząd Gminy w Lubiczu Dolnym - badania w ramach programu „Dobra administracja.”	17-18.10.2006 r.

10.	11 Dywizja Kawalerii Pancernej w Żaganiu, 10 Brygada Kawalerii Pancernej w Świętoszowie, Lubuski Oddział Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim, Urząd Celny w Zielonej Górze, Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze – kontrola przestrzegania praw żołnierzy, funkcjonariuszy policji, Służby Celnej i Straży Granicznej.	17-19.10.2006 r.
11.	Urząd Miejski w Głuchołazach - badania w ramach programu „Dobra administracja."	19.10.2006 r.
12.	Urząd Gminy Rudna, Urząd Miasta Połczyn Zdrój, Urząd Miasta Gryfice, Urząd Miasta Kołbaskowo, Starostwo Powiatowe w Stargardzie Szczecińskim - badania w ramach programu „Dobra administracja."	23-26.10.2006 r.
13.	Wizyta Rzecznika Praw Obywatelskich w woj. małopolskim: – spotkanie z Wojewodą Małopolskim – spotkanie z Marszałkiem Województwa Małopolskiego – spotkanie z Prezydentem Miasta Krakowa – spotkanie z Prezydentem Miasta Tarnowa – spotkanie z Prezydentem Miasta Nowy Sącz – spotkanie z Wójtem Gminy Łącko – wizyta w szkole podstawowej i ośrodku romskim w Maszkowicach – przyjęcia interesantów (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz) – przyjęcia interesantów (Kraków)	25-26.10.2006 r. 21-22.11.2006 r.
14.	Starostwo Powiatowe w Brzegu – badania w ramach programu „Dobra administracja."	26.10.2006 r.
15.	Urząd Gminy w Kobierzycach – badania w ramach programu „Dobra administracja."	30.10.2006 r.

16. Zakład Karny we Wrocławiu – ocena poszanowania praw osób pozbawionych wolności oraz spotkanie w Uniwersytecie Wrocławskim nt. działalności Rzecznika na rzecz osób pozbawionych wolności. 06-08.11.2006 r.
17. Areszt Śledczy w Gdańsku – badanie przestrzegania praw osób pozbawionych wolności. 14.11.2006 r.
18. Szpital Ginekologiczno- Położniczy im. Świętej Rodziny w Warszawie – badanie przestrzegania praw pacjentów. 14.11.2006 r. 28.12.2006 r.
19. Szpital Kliniczny im. Księżnej Anny Mazowieckiej w Warszawie – badanie przestrzegania praw pacjentów. 15.11.2006 r.
20. 2 Brygada Zmechanizowana w Czarnem, 8 Koszaliński Pułk Przeciwlotniczy, Szkoła Policji w Słupsku, Zakład Karny w Czarnem oraz Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie – badanie przestrzegania praw funkcjonariuszy. 15-17.11.2006 r.
21. Jednostka Wojskowa 3854 w Świnoujściu – badanie przestrzegania praw żołnierzy. 20.11.2006 r.
22. Zakład Opiekuńczo – Leczniczy Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Warszawie – badanie przestrzegania praw pacjentów. 21-23.11.2006 r.
23. Areszt Śledczy w Wałbrzychu – badanie przestrzegania praw osób pozbawionych wolności. 21-22.11.2006 r.
24. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu - ocena wykonania środków probacyjnych. 22-24.11.2006 r.
25. Szpital Bielański im. Ks. Jerzego Popiełuszki w Warszawie – badanie przestrzegania praw pacjentów. 24.11.2006 r. 19.12.2006 r.
26. Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Lesznowoli oraz Areszt Deportacyjny przy Nadwiślańskim Oddziale Straży Granicznej – badanie przestrzegania praw osób zatrzymanych. 27.11.2006 r.

27. Areszt Śledczy w Olsztynie – badanie możliwości otrzymania zasiłku dla bezrobotnych przez osoby opuszczające areszt, rekontrola. 28-29.11.2006 r.
28. Urząd Gminy i Miasta w Lubrańcu oraz Starostwo Powiatowe w Gnieźnie – badania w ramach programu „Dobra administracja." 30.11-01.12.2006 r.
29. Areszt Deportacyjny przy Nadwiślańskim Oddziale Straży Granicznej w Warszawie – badanie przestrzegania praw osób zatrzymanych. 01.12.2006 r.
30. Starostwo Powiatowe w Kaliszu, Urząd Miasta Gostynia, Urząd Gminy i Miasta Radzyna - badania w ramach programu „Dobra administracja." 05-07.12.2006 r.
31. Urząd Miasta Rzgów oraz Starostwo Powiatu Pabianickiego - badania w ramach programu „Dobra administracja." 11-12.12.2006 r.
32. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i osiedle romskie w Maszkowicach oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i osiedle romskie w Ochotnicy Górnej – badanie warunków bytowych społeczności romskiej. 14-15.12.2006 r.
33. Urzędy Gminy w: Blachowni, Porąbce, Świerklanach, Psarach, Kozłowie, Laskowej, Limanowej, Trzebini oraz Starostwo Powiatu w Wieliczce - badania w ramach programu „Dobra administracja." 18-20.12.2006 r.

oraz uczestniczyli w następujących sympozjach, seminariach i konferencjach:

1. Patronat Rzecznika Praw Obywatelskich nad obchodami Międzynarodowego Dnia Osób Starszych organizowanego przez Forum 50+ Seniorzy XXI Wieku! 01.10.2006 r.

2. Konferencja zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich nt. „Migracja zarobkowa – przyczyny i skutki." Radziejowice 04.10.2006 r.
3. Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami Fundacji „Barka" w sprawie powstania Polskiej Misji Pomocy Polakom Poszukującym Pracy w Anglii. Warszawa 05.10.2006 r.
4. Konferencja szkoleniowa rzeczników odpowiedzialności zawodowej. Cedzyna k/Kielc 06.10.2006 r.
5. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystej inauguracji roku akademickiego w Wyższej Szkole Europejskiej im. Ks. Józefa Tischnera. Kraków 10.10.2006 r.
6. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w inauguracji zajęć III edycji Studium Polityki Zagranicznej połączonej z wykładem nt. „Przyszłość Unii Europejskiej" Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 11.10.2006 r.
7. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w kolokwium nt. „Demokratycznego Systemu Sprawiedliwości Karnej." Warszawa 14.10.2006 r.
8. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konwersatorium „Kultura źródłem społeczeństwa obywatelskiego." Uniwersytet Warszawski 16.10.2006 r.
9. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w III Międzynarodowych Targach Pracy. Warszawa 18.10.2006 r.
10. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji Senackiej Komisji Spraw Migracji i Łączności z Polakami za Granicą nt. „ Migracja zarobkowa z Polski do krajów Unii Europejskiej- wyzwania dla państwa." Senat RP, Warszawa 20.10.2006 r.
11. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w rozdaniu nagród laureatom IV Edycji Konkursu Prawnik Pro Bono. Warszawa 27.10.2006 r.
12. Konferencja nt. „Kontrola tworzenia i stosowania prawa podatkowego pod rządami Konstytucji RP." Uniwersytet w Białymstoku. 27.10.2006 r.

13.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji Polskiej Akademii Nauk nt. „Tworzenie i stosowanie prawa." Warszawa	27-28.10.2006 r.
14.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji Stowarzyszenia Promowania Myślenia Obywatelskiego nt. „Jawność życia publicznego w Polsce." Warszawa	03.11.2006 r.
15.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystości powołania Prezesa Trybunału Konstytucyjnego. Warszawa	04.11.2006 r.
16.	Debata pt. „Konsekwencje braku urzędowego ogłoszenia aktów prawa wspólnotowego w języku polskim." Warszawa	06.11.2006 r.
17.	Wykłady Dyrektora Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego na Uniwersytecie Wrocławskim: „Działalność Rzecznika Praw Obywatelskich RP zmierzająca do eliminowania łamania prawa karnego wykonawczego" oraz „Instytucje i organizacje międzynarodowe powołane do ochrony praw skazanych." Wrocław	07.11.2006 r.
18.	Szkolenie Dowództwa Wojsk Lądowych i wykład pracownika BRPO nt. wybranych problemów przestrzegania praw obywatelskich i ochrony praw żołnierzy w świetle obowiązujących w tym zakresie dokumentów. Warszawa	08.11.2006 r.
19.	Konferencja nt. „Rewolucja informacyjna – otwarte standardy wymiany informacji." Warszawa	08.11.2006 r.
20.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w inauguracji programu TVP Historia. Zamek Królewski, Warszawa	11.11.2006 r.
21.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w obchodach „Obywatelskiego Święta Niepodległości" oraz w finale VIII Edycji Konkursu Pro Publico Bono. Kraków	11.11.2006 r.
22.	Konferencja Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych nt. „Ubóstwo i wykluczenie społeczne oraz metody ich zwalczania." Jabłonna	16.11.2006 r.

23.	Udział Rzecznika w II Ogólnopolskiej Konferencji nt. „Odcienie sprawiedliwości – społeczeństwo, polityka, prawo." Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego.	21-22.11.2006 r.
24.	Wystawa nt. „Warszawa w Europie - 15. rocznica przystąpienia Polski do Rady Europy." Senat RP, Warszawa	22.11.2006 r.
25.	IV Polski Kongres Penitencjarny- „Misja Służby Więziennej, a jej zadania wobec aktualnej polityki kryminalnej i oczekiwań społecznych." Kalisz	22-23.11.2006 r.
26.	Konferencja organizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich nt. „Praca dzieci w indywidualnych gospodarstwach rolnych."	24.11.2006 r.
27.	VI Konwencja Ruchu przeciw Bezradności Społecznej nt. „Rozwój przedsiębiorczości w walce z bezradnością społeczną – nowym wyzwaniem dla organizacji pozarządowych." Warszawa, Rzecznik był współorganizatorem Konwencji.	25.11.2006 r.
28.	Konferencja nt. „100 – lecie Parlamentu Fińskiego – Eduskunty." Uniwersytet Warszawski	27.11.2006 r.
29.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Wizja polskiego patriotyzmu." Sejm RP, Warszawa	29.11.2006 r.
30.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w Warsztatach Polskiego Programu Narodowych Badań nad Bezpieczeństwem. Warszawa	29.11.2006 r.
31.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w spotkaniu Porozumienia Samorządów Zawodów Prawniczych i Organizacji Prawniczych. Warszawa	30.11.2006 r.
32.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w wykładzie nt. „Dyskrecjonalność sędziowska." Warszawa	04.12.2006 r.
33.	Dyskusja publiczna nt. „Polskie wojny. Irak, Afganistan …" Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa	04.12.2006 r.

34.	Konferencja nt. „ Powrót do wolności.” Warszawa	06.12.2006 r.
35.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Język polskiej legislacji, czyli zrozumiałość przekazu a stosowanie prawa.” Senat RP, Warszawa	07.12.2006 r.
36.	IX Ogólnopolskie Forum Prawniczo – Medyczne. Warszawa	07-08.12.2006 r.
37.	Obchody Dnia Praw Człowieka – wystawa nt. „Wolności i Prawa Obywatela w Rzeczpospolitej i na świecie”, wykład prof. F. Russella Hittingera z Uniwersytetu w Tulsa oraz wręczenie dorocznej nagrody Rzecznika im. Pawła Włodkowica Redakcji miesięcznika „Więź”. Zamek Królewski, Warszawa	09.12.2006 r.
38.	Konferencja Fundacji Centrum Solidarności i Instytutu Pamięci Narodowej nt. „ Stan wojenny – spojrzenie po 25 latach.” Warszawa	13.12.2006 r.
39.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w posiedzeniu Rady Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych. Warszawa	14.12.2006 r.
40.	Konferencja Ministerstwa Gospodarki nt. „Rozpiętość dochodów oraz jej wpływ na rozwój gospodarczy i społeczny.” Konstancin -Jeziorna	15-16.12.2006 r.
41.	Konferencja Europejskiego Stowarzyszenia Studentów Prawa ELSA nt. „Swoboda przepływu osób i jej ograniczenia w prawie UE.” Opole	17-19.12.2006 r.
42.	Konferencja Biura Informacji Rady Europy i Ośrodka Studiów Handlu Ludźmi UW nt. „Handel ludźmi – wyzwanie dla społeczeństwa obywatelskiego.” Warszawa	18.12.2006 r.
43.	Konferencja Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka nt. „Dostęp do wymiaru sprawiedliwości – wybrane aspekty.” Warszawa	19.12.2006 r.

44. Debata zorganizowana przez Fundację Adenauera nt. „Człowiek – Historia – Polityka. Los jednostki i jego wymiar polityczny.” Warszawa 19.12.2006 r.

Współpraca międzynarodowa :

1. Międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich nt. „Migracja zarobkowa – przyczyny i skutki.” Radziejowice 04.10.2006 r.
2. Konferencja nt. funkcji organów prokuratorskich w systemie wymiaru sprawiedliwości zorganizowana przez Wydział Kryminologii Uniwersytetu w Getyndze. Antalya (Turcja) 11-15.10.2006 r.
3. Wizyta w Biurze RPO grupy pracowników naukowych z Uzbekistanu. 25.10.2006 r.
4. Wizyta Rzecznika Praw Obywatelskich w Londynie – rozmowy nt. sytuacji Polaków podejmujących pracę w Wielkiej Brytanii. Londyn 27-31.10.2006 r.
5. Wizyta Rzecznika Praw Obywatelskich we Włoszech – rozmowy nt. przestrzegania praw pracowniczych polskich obywateli na południu Włoch. Foggia, Bari 16-19.11.2006 r.
6. Wizyta w Biurze RPO studentów i działaczy samorządowych z Rosji i Białorusi, uczestników projektu: „Społeczeństwo obywatelskie i inicjatywy lokalne w praktyce. Doświadczenia Polskie.” 27.10.2006 r.
27.11.2006 r.
04.12.2006 r.
11.12.2006 r.
7. Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Komisarzem Praw Człowieka Rady Europy. Warszawa 06.12.2006 r.
8. Wizyta w Biurze RPO delegacji Krajowej Komisji Praw Człowieka z Korei Południowej. 18.12.2006 r.

II. WYSTĄPIENIA O CHARAKTERZE GENERALNYM

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Przewodniczącego Komisji Polityki Społecznej Sejmu RP (RPO-434592-III/03) z dnia 5 października 2006 r. – w sprawie utraty niektórych uprawnień przez byłych więźniów obozów koncentracyjnych (kontynuacja wystąpienia z dnia 21.06.2006 r.).

Rzecznik ponownie zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia przez Sejmową Komisję Polityki Społecznej inicjatywy ustawodawczej mającej na celu przywrócenie zasady jednakowego traktowania inwalidów wojennych oraz byłych więźniów obozów koncentracyjnych. Z odpowiedzi Ministra Pracy i Polityki Społecznej przekazanej przez Przewodniczącego Komisji Polityki Społecznej Sejmu RP w dniu 28.08.2006 r. nie wynika, w jakim zakresie i w jakim terminie zostanie przygotowana inicjatywa rządowa w przedmiocie zrównania z inwalidami wojennymi statusu osób, które stały się inwalidami w związku z działalnością, o której mowa w art. 2 ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, a więc uznaną przez ustawodawcę za równorzędną z działalnością kombatancką i z tytułu prowadzenia takiej działalności znalazły się w obozach i więzieniach nazistowskich lub komunistycznych.

2. Ministra Sprawiedliwości (RPO-537488-VI/06) z dnia 6 października 2006 r. – w sprawie uiszczania opłat sądowych od pism zawierających środki odwoławcze, wnoszonych przez profesjonalnych pełnomocników.

Zgodnie z art. 130 (2) § 3 Kodeksu postępowania cywilnego „Sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego środki odwoławcze lub środki zaskarżenia (apelację, zażalenie, skargę kasacyjną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, skargę na orzeczenie referendarza sądowego) podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości

przedmiotu zaskarżenia". Sądy odrzucają także środki zaskarżenia opłacone w mylnej wysokości, chociażby pomyłka była niewielka i wynikała z błędu np. rachunkowego lub z nieprawidłowego zaokrąglenia kwoty.

Rzecznik nie kwestionuje, iż profesjonalni pełnomocnicy powinni samodzielnie wyliczać należne opłaty od wnoszonych przez siebie środków procesowych, jednak – wydaje się – że brakuje regulacji pozwalających na dokonanie korekty, co pozwoli w przypadku błędu w obliczeniu opłaty uniknąć ujemnych skutków procesowych. Nadmierny formalizm unormowań oraz stosowanej przez sądy praktyki utrudnia dostęp do sądu i może uniemożliwić wniesienie uzasadnionego środka odwoławczego, to zaś może być poczytane za pozbawienie konstytucyjnego prawa do sądu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (10.11.2006 r.) nie zgodził się z oceną, że przepisy ustawy o kosztach w sprawach cywilnych oraz Kodeksie postępowania cywilnego dotknięte są nadmiernym formalizmem. Niemniej z uwagi na podniesiony przez Rzecznika argument co do ewentualnych ujemnych następstw praktyki sądów, zapowiedział podjęcie w 2007 r. działań w ramach czynności nadzorczych, mających na celu ewentualne zbadanie skali tego zjawiska w wybranych sądach.

3. Ministra Obrony Narodowej (RPO-532241-IX/06) z dnia 6 października 2006 r. – w sprawie potrzeby zmiany obowiązujących przepisów uniemożliwiających weryfikację na wniosek obywateli ich kategorii przydatności do służby wojskowej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi na udzielane przez wojskowych komendantów uzupełnień odmowy na wnioski obywateli o skierowanie ich do wojskowych komisji lekarskich w celu ponownego określenia ich zdolności do służby wojskowej. Skarżący zarzucają, że są pozbawieni prawa do ponownego określenia kategorii przydatności do służby wojskowej. Przepis art. 29 ust. 5 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP stanowi bowiem, że skierowanie do wojskowej komisji lekarskiej na wniosek poborowych w okresie, kiedy nie urzęduje powiatowa komisja lekarska oraz żołnierzy rezerwy może nastąpić wyłącznie w przypadku istnienia uzupełniających potrzeb Sił Zbrojnych.

Omawiany problem jest istotny z uwagi na coraz częściej występujące ograniczenia w dostępie tej grupy osób do wykonywania niektórych zawodów, gdzie mimo braku barier prawnych wymagane jest od kandydatów np. do pracy w służbach mundurowych, ochrony osób

i mienia czy w marynarce handlowej, by posiadali „pozytywną" kategorię przydatności do tej służby. Uzasadniony wydaje się zarzut, że powołany przepis narusza postanowienia art. 65 ust. 1 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Rzecznik prosi o spowodowanie wprowadzenia do ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP regulacji rozwiązującej ten problem.

Minister Obrony Narodowej (10.11.2006 r.) poinformował, że w jego ocenie art. 29 ust. 5 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP nie narusza postanowień Konstytucji RP. Wskazany przez Rzecznika problem dotyczy niemal wyłącznie osób z kategorią zdrowia D lub E, a zatem osób wobec których w istocie nie występują potrzeby uzupełnieniowe Sił Zbrojnych.

Odmowa skierowania tych osób do wojskowej komisji lekarskiej nie powinna ograniczać ich praw w wykonywaniu zawodu lub wyboru miejsca pracy. Nie ma żadnych formalnych przeciwwskazań, aby osoby z kategorią zdrowia D, E lub inną, a także osoby nie posiadające kategorii zdolności do czynnej służby wojskowej (np. kobiety nie podlegające obowiązkowi stawienia się do poboru) mogły służyć w innych służbach mundurowych, czy pracować przy ochronie osób i mienia, jeżeli badania zdrowotne wymagane do zatrudnienia w tych zawodach przejdą pozytywnie. Zadania w tym obszarze na rzecz pracodawców wykonują jednostki organizacyjne medycyny pracy oraz inne uprawnione podmioty służby zdrowia. Dla potrzeb służb mundurowych właściwe są specjalistyczne komisje lekarskie podległe MSWiA.

4. Prezesa Rady Ministrów (RPO-513066-XI/06) z dnia 9 października 2006 r. – w sprawie tzw. amnestii maturalnej.

W dniu 2.10.2006 r. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Trybunału Konstytucyjnego wniosek o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją niektórych przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8.09.2006 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych i załącznika do tego rozporządzenia, a także § 97 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7.09.2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Procedura rozpatrywania wniosku może potrwać kilka miesięcy, co dla przyszłych maturzystów oznacza stan niepewności i dodatkowego stresu. Mając na uwadze interes przyszłych maturzy-

stów Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się ze szczególną prośbą o rozważenie zasadności podjęcia działań mających na celu uchylenie niekonstytucyjnych przepisów, jeszcze przed rozpatrzeniem wniosku przez Trybunał Konstytucyjny.

5. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (RPO-422343-III/02) z dnia 10 października 2006 r. – w sprawie świadczeń wyjątkowych.

Z analizy skarg kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że brak ustawowego uregulowania zasad wypłaty świadczeń wyjątkowych powoduje powstanie istotnych wątpliwości w zakresie praw i obowiązków osób pobierających świadczenia przyznane w trybie wyjątkowym i prowadzi do powstania rozbieżności w orzecznictwie. Istota świadczeń wyjątkowych polega na tym, że przyznaje się je osobom, które nie odpowiadają ustawowym kryteriom nabycia prawa do emerytury bądź renty. Art. 83 ust. 1 ustawy emerytalnej precyzuje jedynie wstępne warunki, jakie musi spełniać osoba ubiegająca się o tego typu świadczenie. Decyzja o jego przyznaniu ma charakter uznaniowy i należy do zakresu kompetencji Prezesa ZUS. Od decyzji przyznającej świadczenie w drodze wyjątku oraz od decyzji odmawiającej takiego świadczenia, nie przysługuje odwołanie. Na tym tle pojawiają się wątpliwości co do możliwości odwołania od decyzji odmawiającej prawa do świadczenia w związku z podjęciem pracy w celu rehabilitacji oraz z powodu ustania przesłanki całkowitej niezdolności do pracy. Brak możliwości odwołania od takich decyzji skutkuje niemożnością poddania ich kontroli merytorycznej sądów powszechnych. Rzecznik zwrócił się o ponowne przeanalizowanie potrzeby kompleksowego uregulowania w ustawie zasad ustalania prawa do świadczeń wyjątkowych oraz przesłanek mających wpływ na zmianę takiego prawa.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (30.11.2006 r.) nie podziela opinii, że niezbędne jest kompleksowe uregulowanie zasad przyznawania świadczeń w drodze wyjątku. Wprowadzenie sztywnych reguł postępowania w tym zakresie nie byłoby trafnym posunięciem. Prezes ZUS podejmując decyzję administracyjną w sprawie świadczenia przyznawanego w drodze wyjątku jest związany rygorami procedury administracyjnej. Zgodnie z art. 83 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stronie przysługuje prawo do wniesienia wniosku do Prezesa ZUS o ponowne rozpatrzenie sprawy, na zasadach dotyczących decyzji wydanej w pierwszej instancji przez ministra. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odwołań od decyzji, określone w Kodeksie postępowania administracyjnego. Osta-

teczne decyzje Prezesa ZUS dotyczące świadczeń przyznawanych w drodze wyjątku podlegają kontroli Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, pod kątem zgodności z prawem materialnym oraz przepisami k.p.a. Od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego stronie przysługuje prawo złożenia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Świadczenia przyznawane w drodze wyjątku przez Prezesa ZUS mogą ulec wstrzymaniu, gdy zmienią się okoliczności stanowiące podstawę ich przyznania. Decyzja organu rentowego w tym zakresie podlega kontroli sądu okręgowego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych pod względem zgodności z obowiązującym prawem.

6. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-539667-XI/06) z dnia 10 października 2006 r. – w sprawie przypadków utraty prawa do zaliczki alimentacyjnej w sytuacji, gdy przewlekłość postępowania sądowego o rozwód lub separację nie została zawiniona przez stronę postępowania.

Przepis art. 29 ust. 1 ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej stanowi, że osoba uprawniona do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna, wychowywana przez osobę pozostającą w związku małżeńskim, nabywa prawo do zaliczki, przez okres jednego roku, jeżeli osoba pozostająca w związku małżeńskim złożyła do sądu pozew o rozwód albo separację i spełnione są pozostałe warunki określone w ustawie. Omawiany przepis miał na celu zapewnienie możliwości otrzymywania zaliczki alimentacyjnej w przypadku przewlekłości postępowania sądowego o rozwód albo separację. Ograniczenie czasowe wynikające z art. 29 zapobiega nieuzasadnionemu przedłużaniu przez strony postępowań sądowych w sprawach o rozwód i separację, jednak nie uwzględnia przedłużających się postępowań niezawinionych przez strony. Pozbawienie zaliczki alimentacyjnej, w sytuacji gdy przewlekłość postępowania sądowego w tych sprawach nie została zawiniona przez stronę, jest nieuprawnione.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (07.11.2006 r.) poinformował, że obowiązujące przepisy przewidują udzielenie zaliczki alimentacyjnej w okresie trwania postępowania o rozwód czy separację, aczkolwiek ograniczają ten okres tylko do roku, co w większości przypadków wydaje się wystarczającym terminem na przeprowadzenie postępowania sądowego w przedmiotowej kwestii. W przypadku przewlekłości postępowania, na podstawie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym

bez uzasadnionej zwłoki, stronie przysługuje prawo wniesienia skargi o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Sąd uwzględniając skargę może przyznać od Skarbu Państwa odpowiednią sumę pieniężną. Strona, której skargę uwzględniono może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody wynikłej ze stwierdzonej przewlekłości od Skarbu Państwa.

W sytuacji utraty prawa do zaliczki nadal mają zastosowanie przepisy rozdziału 2 ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych, według których komornik informuje organ właściwy dłużnika o bezskuteczności egzekucji oraz jej przyczynach, aby organ ten podjął wszelkie czynności zmierzające do usprawnienia egzekucji alimentów bezpośrednio od zobowiązanego.

Wobec wznowienia w Sejmie prac nad obywatelskim projektem ustawy o funduszu alimentacyjnym (druk nr 176) poruszona kwestia zostanie rozważona i przedłożona do dyskusji w czasie obrad Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia tego projektu.

7. Marszałka Sejmu RP (RPO-542349-VI/06) z dnia 12 października 2006 r. – w sprawie potrzeby przyspieszenia procesu ratyfikacji Konwencji między Rzecząpospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i od zysków majątkowych.

Konwencja podpisana w dniu 20.07.2006 r. zastąpi dotychczas obowiązującą umowę z dnia 16.12.1976 r. i ma uchronić obywateli polskich pracujących w Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej od nadmiernego opodatkowania w Polsce. Warunkiem wejścia w życie Konwencji jest jej ratyfikacja. Projekt ustawy o ratyfikacji Konwencji został przedstawiony Sejmowi RP (druk sejmowy z dnia 6.09.2006 r. nr 942). Rzecznik zwraca się z prośbą o przyspieszenie procesu uchwalenia ustawy ratyfikacyjnej.

Wejście w życie Konwencji nie rozwiązuje problemu nadmiernego opodatkowania w Polsce wynagrodzeń za pracę wykonywaną w 2006 r. w Wielkiej Brytanii przez polskich obywateli. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (druk sejmowy nr 732) przewiduje zwolnienie od podatku części przychodów osób przebywających czasowo za granicą i uzyskujących przychody ze stosunku pracy, za każdy dzień pobytu za granicą, w którym podatnik pozostawał w stosunku pracy, w kwocie odpowiadającej 30% diety. Zmiany te mają mieć zastosowanie do

dochodów uzyskanych od 1.01.2006 r. Rzecznik zwrócił się o przyspieszenie prac nad omawianym projektem ustawy. Jednocześnie wyraził przekonanie, iż zainteresowani ocenią proponowaną zmianę jako niesprawiedliwą i naruszającą konstytucyjną zasadę równości. Nie będzie dla nich zrozumiałe, jakie względy spowodowały przyjęcie zwolnienia 30% diety za każdy dzień pobytu za granicą. Takie rozwiązania podatkowe zachęcają w istocie do podjęcia decyzji o stałej emigracji.

8. Dyrektora Caritas Polska oraz Rektorów Polskich Misji Katolickich w Europie (RPO-541478-VIII/06) z dnia 12 października 2006 r. – w sprawie emigracji zarobkowej Polaków.

Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej polskie media publikują informacje o niedopuszczalnych praktykach, których ofiarami padają obywatele polscy próbujący znaleźć pracę lub pracujący w państwach tzw. „Starej Unii" lub w państwach należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, a nie będących członkami Unii Europejskiej. Zjawiska te są sygnalizowane także w korespondencji nadchodzącej do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. W ostatnim czasie Rzecznik podjął szereg działań zmierzających do poprawy sytuacji Polaków migrujących do krajów „Starej Unii".

Największym problemem polskich obywateli przebywających w obcym kraju – oprócz poczucia samotności i oderwania od rodzimego kraju – jest brak zaufania do sprawności polskich służb konsularnych oraz miejscowych instytucji, których celem jest pomoc osobom znajdującym się w ciężkiej sytuacji. Nieocenionym wsparciem dla obywateli polskich żyjących na obczyźnie jest Kościół, który niejednokrotnie bywa jedyną formą łączności z ojczyzną i kulturą polską. Polscy duszpasterze, w odróżnieniu od polskich służb konsularnych, błyskawicznie zareagowali na oczekiwania osób wyjeżdżających do krajów Unii w poszukiwaniu pracy – niosąc pomoc tam, gdzie są potrzebni. Rzecznik prosi o przedstawienie sytuacji Polaków mieszkających na terenie objętym działaniem poszczególnych Misji oraz o wszelkie sugestie, idee i opinie, które pomogłyby uczynić wyjazdy Polaków do pracy za granicą bezpieczniejszymi.

Duszpasterz Polonii w Kopenhadze (27.12.2006 r.) poinformował, że na temat pomocy dla najnowszej emigracji rozmawiał kilkakrotnie z Konsulem i Ambasadorem RP w Kopenhadze. Podjęto decyzję o stworzeniu punktu informacyjnego, gdzie można by zgłaszać problemy i otrzymać fachowe informacje odnośnie swych praw. Projekt ten jednak nie został zrealizowany. Polska Misja Katolicka zaoferowała

lokal, w którym taki punkt mógłby powstać. Zwykle pracownicy nie chcą wypowiadać się o naruszeniach praw, gdyż obawiają się szykanowania ze strony pośredników pracy czy pracodawców. Rzecznik otrzymał również sprawozdanie sekretarza związków zawodowych w Kopenhadze na temat sytuacji polskich pracowników.

9. Ministra Sprawiedliwości (RPO-512517-V/05) z dnia 13 października 2006 r. – w sprawie potrzeby ustawowego uregulowania kwestii podziału spółdzielni.

Wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20.04.2005 r. (sygn. K 42/02) utracił moc obowiązującą art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 19.12.2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw. Zakwestionowany przepis stanowił o uchyleniu art. 108a Prawa spółdzielczego. Minister Sprawiedliwości zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika Praw Obywatelskich, iż z treści tego wyroku nie można wysnuć jednoznacznego wniosku, że bezpośrednim skutkiem utraty mocy obowiązującej przez zakwestionowany przepis jest przywrócenie mocy obowiązującej przepisu art. 108a Prawa spółdzielczego. Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nadal wpływają skargi od obywateli zainteresowanych podziałem dużych spółdzielni mieszkaniowych. Przepis art. 108a Prawa spółdzielczego ustanawiał ułatwienia w tym zakresie dla członków spółdzielni, których interesy majątkowe są związane z organizacyjnie wyodrębnioną jednostką spółdzielni albo z częścią majątku spółdzielni, która nadaje się do takiego wyodrębnienia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, jakie jest ostateczne stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości w kwestii ewentualnej zmiany przepisów Prawa spółdzielczego.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (10.11.2006 r.) poinformował, że przeprowadzono w powyższej kwestii konsultacje z zainteresowanymi resortami. W przekazanych stanowiskach wyrażono zgodną opinię co do konieczności podjęcia działań legislacyjnych. Wobec zbieżności poglądów oraz istotnej potrzeby społecznej wymagającej interwencji ustawodawcy, w Ministerstwie Sprawiedliwości zostaną podjęte prace nad stosownym projektem ustawy.

10. Komendanta Głównego Policji (RPO-529615-V/06) z dnia 13 października 2006 r. – w sprawie trybu, w jakim następuje wykonanie ostatecznych decyzji o opróżnieniu lokali mieszkalnych pozostających w dyspozycji jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi od policjantów, a także od emerytów i rencistów policyjnych dotyczące opróż-

niania zajmowanych przez nich lokali mieszkalnych, pozostających w dyspozycji jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji. Skarżący wyrażają obawę, iż opróżnienie zajmowanych przez nich lokali zostanie przeprowadzone „na bruk", bez zapewnienia im lokalu socjalnego, czy choćby pomieszczenia tymczasowego. Rzecznik ma wątpliwości odnośnie trybu, w jakim następuje wykonanie ostatecznych decyzji o opróżnieniu tych lokali. W związku z tym Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Komendanta Głównego Policji z prośbą o wskazanie, jaka jest praktyka podległych mu jednostek organizacyjnych w omawianym zakresie.

p.o. Zastępcy Dyrektora Biura Logistyki Policji Komendy Głównej Policji (03.11.2006 r.) poinformował, że w sprawach opróżniania lokali mieszkalnych pozostających w dyspozycji Policji, właściwe są organy Policji, a czynność ta powinna być dokonana w formie decyzji administracyjnej. Przepisy resortowe nie przewidują możliwości przyznawania eksmitowanym osobom lokalu socjalnego. Takie rozwiązanie wydaje się dostosowane do istniejącego stanu faktycznego, przede wszystkim z uwagi na fakt, że organy Policji nie posiadają w istocie zasobu mieszkaniowego będącego ich własnością. Prowadzenie egzekucji w sprawach lokalowych należy do zadań gminy.

Policyjne przepisy emerytalne dają prawo do zamieszkiwania w takich mieszkaniach nie tylko funkcjonariuszom w służbie czynnej, ale także osobom posiadającym policyjne uprawnienia emerytalno-rentowe oraz rencistom rodzinnym. Zwykle nawet w przypadku zgonu funkcjonariusza, któremu imiennie przydzielono lokal, pozostałe osoby (były małżonek, dzieci do czasu usamodzielnienia się) mają prawo nadal w nim zamieszkiwać. Niejednokrotnie organy Policji proponują zamianę zajmowanego lokalu na mniejszy z jednoczesnym zrzeczeniem się do niego prawa dyspozycji. Co do zasady osoby względem których wszczęto postępowanie dysponują własnym lokalem, więc nie ma konieczności rozpatrywania kwestii lokalu socjalnego. Nieliczną grupę stanowią sprawy związane z zaległościami czynszowymi. W tym przypadku proponuje się osobom zajmującym mieszkania służbowe zamianę na mniejsze, z jednoczesnym zrzeczeniem się w stosunku do nich prawa dyspozycji.

Odrębny charakter mają postępowania egzekucyjne w sytuacji, gdy lokatorzy posiadają inne mieszkanie. W tym przypadku organy Policji przeprowadzają egzekucję we własnym zakresie. Wszystkie postępowania prowadzone w tej mierze przez Policję podlegają nie tylko kontroli instancyjnej, lecz także nadzorowi sądów administracyjnych.

11. Ministra Środowiska, Komendanta Głównego Straży Granicznej (RPO-541862-X/06) z dnia 13 października 2006 r. – w sprawie wwozu do Polski odpadów z niektórych państw europejskich.

Środki masowego przekazu nagłośniły sprawę wwozu na terytorium Polski odpadów pochodzących z Niemiec, Holandii, Austrii i Włoch. Zjawisko to zostało spowodowane wprowadzeniem nowych regulacji prawnych, zgodnie z którymi przedsiębiorcy zajmujący się zbieraniem odpadów komunalnych, przed złożeniem ich na wysypisku, muszą dokonać ich wstępnej segregacji, co generuje znaczne koszty. W związku z tym odpady wwożone są do Polski pod pretekstem recyklingu. W rzeczywistości są one porzucane na nieczynnych i niedozorowanych wysypiskach śmieci. Krajowa Izba Gospodarcza szacuje, iż w skali miesiąca nielegalnie przez granicę przewozi się nawet sto tysięcy ton odpadów. Zjawisku temu sprzyja fakt, że z dniem 1.05.2004 r. i wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, na granicy z Republiką Federalną Niemiec przeprowadza się jedynie wyrywkowe kontrole. Ten szkodliwy dla środowiska naturalnego i zdrowia obywateli proceder powinien spotkać się ze zdecydowaną reakcją ze strony organów władzy publicznej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o przedstawienie stanowiska oraz rozważenie możliwości podjęcia działań w celu przeciwdziałania temu niepożądanemu zjawisku.

Komendant Główny Straży Granicznej (08.11.2006 r.) poinformował, że jednym z zadań funkcjonariuszy Straży Granicznej jest zapobieganie transportowaniu przez granicę państwową bez wymaganego zezwolenia odpadów i szkodliwych substancji chemicznych. Aby przeciwdziałać nielegalnemu wwozowi odpadów przez granicę wewnętrzną UE Straż Graniczna stosuje szczegółowe kontrole wytypowanych transportów. Typowanie pojazdów do kontroli jest wynikiem m.in. oceny dokumentów, zachowania się kierowcy lub przeprowadzanego rozpoznania i posiadanych informacji.

W I półroczu 2006 r. funkcjonariusze Straży Granicznej nie zezwolili na wjazd do Polski ponad 630 transportom z materiałami i substancjami stanowiącymi zagrożenie dla środowiska. Najwięcej zawróconych transportów pochodziło z Niemiec (443), Francji (21), Austrii (15), Wielkiej Brytanii (14), Czech (10) i Belgii (10). Podjęto prace nad porozumieniem między Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, Ministrem Finansów oraz Komendantem Głównym Straży Granicznej w sprawie współdziałania w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów.

Do Komendantów Oddziałów Straży Granicznej na zachodnim i południowym odcinku granicy państwowej przekazano polecenie

nasilenia kontroli w zakresie przeciwdziałania nielegalnemu napływowi odpadów na terytorium Polski oraz zacieśnienia współpracy na szczeblu regionalnym z wojewódzkimi inspektoratami ochrony środowiska, organami Służby Celnej i Inspekcji Transportu Drogowego. Komenda Główna Straży Granicznej wystąpi do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska z propozycją zorganizowania akcji kontrolnej w przejściach granicznych i na drogach dojazdowych do granicy państwowej w celu kontroli transportów przewożących odpady.

12. Ministra Sprawiedliwości (RPO-539767-IX/06) z dnia 13 października 2006 r. – w sprawie nieprawidłowości związanych ze stosowaniem i obowiązywaniem zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.12.1995 r. w sprawie ustalenia wykazu chorób i schorzeń pozostających w związku ze służbą w Służbie Więziennej, z tytułu których przysługują renty i odszkodowania.

Zarządzenie to zostało wydane na podstawie art. 96 ustawy z dnia 10.12.1959 r. o Służbie Więziennej, która została zastąpiona ustawą z dnia 26.04.1996 r.

Przepis art. 140 ust. 2 obecnie obowiązującej ustawy o Służbie Więziennej określa, że do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie pozostają w mocy przepisy dotychczasowe, o ile nie są z nią sprzeczne, nie dłużej jednak niż 1 rok. Oznacza to, że powyższe zarządzenie nie obowiązuje już od prawie 10 lat. Tymczasem wykaz chorób i schorzeń zawartych w przedmiotowym zarządzeniu nadal stanowi podstawę do wydawania decyzji administracyjnej o przyznaniu bądź odmowie przyznania jednorazowego odszkodowania z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu.

Obowiązujący stan prawny narusza reguły przyzwoitej legislacji oraz wskazuje na brak spójności przepisów prawa, gdyż nie wiadomo, czy w sprawie odszkodowań związanych z uszczerbkiem na zdrowiu i szkody w mieniu, zgodnie z art. 67 ustawy z dnia 26.04.1996 r. o Służbie Więziennej należy stosować wyłącznie przepisy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji bez wydawania w tej kwestii aktów wykonawczych przez Ministra Sprawiedliwości, czy też należałoby wykonać delegację zawartą w art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, ABW, AW, CBA, SG, BOR, PSP i SW oraz ich rodzin, poprzez wydanie odpowiedniego rozporządzenia.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (13.11.2006 r.) poinformował, że w art. 5 ust. 1 ustawy o odszkodo-

waniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji ustawodawca określił 20% próg trwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby, od którego funkcjonariuszowi przysługuje jednorazowe odszkodowanie pieniężne. Rozwiązanie przyjęte dla funkcjonariuszy objętych tą ustawą nie jest korzystne. Ustawa o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, a także ustawa o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową nie określają takiego progu i ustalają odszkodowanie za każdy procent uszczerbku na zdrowiu.

MSWiA przygotowuje projekt nowej ustawy o świadczeniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji. Wysokość odszkodowania ma być jednakowa dla funkcjonariuszy wszystkich służb objętych tym projektem, niezależnie od zajmowanego stanowiska służbowego, czy też wysokości pobieranego uposażenia. Projekt przewiduje odrębne upoważnienia dla Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, wykazu chorób, z tytułu których przysługują odszkodowania dla funkcjonariuszy Służby Więziennej. Pominięto zapis wprowadzający 20% próg, ograniczający przyznanie odszkodowania z tytułu choroby. Trwają uzgodnienia międzyresortowe tego projektu ustawy.

13. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-540372-X/06) z dnia 13 października 2006 r. – w sprawie problemu przeludnienia klas szkolnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi od rodziców uczniów dotyczące powszechnie występującego problemu przeludnienia klas szkolnych. Zainteresowani wskazują na brak przepisów określających minimalną powierzchnię klasy i wolną objętość pomieszczenia przypadających na jednego ucznia. Z § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31.12.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach wynika jedynie, iż dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek. Kontrola przestrzegania tych warunków należy do właściwości Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Jednakże brak regulacji prawnych we wskazanym zakresie uniemożliwia jej dokonywanie skutecznych interwencji.

Problem przeludnienia klas powoduje istotne pogorszenie komfortu pracy uczniów i nauczycieli. Przekłada się to na przemęczenie

uczniów, nadmierne obciążenie nauczycieli, a w konsekwencji może wpływać na obniżenie poziomu kształcenia i nie przyczynia się do wyrównania szans w zdobywaniu wiedzy. Takie sytuacje niejednokrotnie prowadzą do powstawania konfliktów pomiędzy rodzicami uczniów a szkołą i organem ją prowadzącym. Rzecznik zwrócił się z prośbą o ustosunkowanie się do zasygnalizowanego zjawiska i rozważenie możliwości podjęcia stosownych kroków prawnych, w ramach posiadanych kompetencji.

p.o. Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji Narodowej (09.11.2006 r.) poinformował, że rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21.05.2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół mówi, że statut szkoły określa warunki administracyjnego funkcjonowania szkoły, w tym zapewniające uczniom bezpieczne i higieniczne warunki nauczania, wychowania i opieki. Ministerstwo sygnalizowało już kuratorom oświaty problem nadmiernej liczebności klas, jednakże podjęcie działań ze strony Ministra Edukacji Narodowej jest ograniczone obowiązującymi przepisami, które umiejscawiają prawa i obowiązki w tym zakresie przede wszystkim w kompetencjach jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek administracji rządowej na szczeblu wojewódzkim. Niemniej Ministerstwo ponownie podejmie działania mające na celu szczególne zwrócenie uwagi kuratorów oświaty na ten aspekt funkcjonowania szkół na terenie poszczególnych województw.

14. Ministra Sprawiedliwości (RPO-458685-II/03) z dnia 16 października 2006 r. – w sprawie postulatów zmian przepisów dotyczących postępowania mediacyjnego w sprawach karnych.

Prowadzone obecnie prace nad kodyfikacjami karnymi pozwalają, jak się wydaje, na rozważenie postulowanych przez Rzecznika nowelizacji przepisów dotyczących postępowania mediacyjnego, przedstawionych we wcześniejszym wystąpieniu z dnia 4.05.2005 r. Szczególnie istotną wydaje się zmiana treści art. 23a k.p.k. w sposób, który umożliwi kierowanie do mediacji spraw również na etapie przed postawieniem osobie podejrzanej zarzutów. Aktualnie do mediacji mogą trafiać sprawy, w których doszło przynajmniej do postawienia zarzutów, co w efekcie wyklucza mediację w znacznej części spraw.

Z perspektywy celów mediacji wydaje się ważne m.in. stworzenie możliwości warunkowego umorzenia przez prokuratora postępowania w razie pozytywnych efektów mediacji. Konieczna jest zmiana przepisu określającego krąg osób, które są wyłączone z prowadzenia postępowania mediacyjnego tak, aby mediacji nie prowadziły osoby, które

mogą zetknąć się ze stronami postępowania w innej roli (policjanci, prokuratorzy, detektywi, funkcjonariusze Służby Więziennej). Należałoby również wprowadzić zakaz przesłuchiwania mediatorów co do faktów, o których dowiedzieli się w toku mediacji. Deklaracje o konieczności stworzenia odpowiednich warunków dla prowadzenia mediacji, w szczególności organizowania ośrodków mediacyjnych, wspieranych przez władze centralne i lokalne oraz obowiązkowego szkolenia mediatorów, do tej pory pozostają niespełnione.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (17.11.2006 r.) poinformował, że projekt nowelizacji k.p.k. przewiduje zmianę art. 23a w kierunku dalszego usprawnienia postępowania mediacyjnego. Projektowana regulacja ma na celu rozszerzenie stosowania mediacji w sprawach karnych. Strony (ofiara i sprawca przestępstwa) mają dojść do porozumienia na wstępnym etapie postępowania, co będzie skutkować skróceniem czasu jego trwania. Konieczne jest określenie, że sprawozdanie z mediacji nie może zawierać samego opisu przebiegu mediacji, a powinno ograniczać się tylko do przedstawienia jej wyników, tj. wskazania, czy strony osiągnęły porozumienie, a jeśli tak – określać treść zawartej ugody. Obecnie art. 23a § 4 k.p.k. stanowi, że po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego instytucja lub osoba godna zaufania sporządza sprawozdanie z jego przebiegu i wyników. Rozwiązanie to jest sprzeczne z regułą poufności mediacji. Proponuje się, aby wyłączenie osób, które nie mogą być mediatorami dotyczyło także notariuszy, komorników i asesorów lub aplikantów oraz funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Projekt zmiany art. 178 k.p.k. zakłada wprowadzenie zakazu przesłuchiwania mediatora jako świadka co do faktów dotyczących czynu zarzucanego oskarżonemu, o których dowiedział się prowadząc postępowanie mediacyjne. Nie można natomiast uwzględnić postulatu Rzecznika odnoszącego się do warunkowego umorzenia przez prokuratora postępowania w razie pozytywnych efektów mediacji.

15. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-531876-II/06) z dnia 17 października 2006 r. – w sprawie ochrony praw ofiar wypadków drogowych.

Osoby będące ofiarami wypadków drogowych napotykają na liczne trudności związane z uzyskaniem należnej rekompensaty finansowej. Część tych trudności możliwa byłaby do wyeliminowania poprzez zmianę obowiązujących przepisów prawa.

Przede wszystkim należy rozważyć potrzebę zmiany art. 446 § 3 Kodeksu cywilnego, mającej na celu wprowadzenie instytucji zadość-

uczynienia w związku ze śmiercią osoby najbliższej. Zadośćuczynienie powinno być dodatkowym roszczeniem obok odszkodowania.

Należy również rozważyć potrzebę zmiany treści art. 444 § 1 Kodeksu cywilnego, skutkiem której osoba, na której ciąży ustawowy obowiązek alimentacyjny wobec poszkodowanego, mogłaby również wystąpić z żądaniem, aby zobowiązany do naprawienia szkody wyłożył z góry sumę potrzebną na koszty leczenia. Celem tej zmiany jest rozwiązanie problemu kosztów leczenia osoby, z którą nie można nawiązać kontaktu, bo np. pozostaje w stanie śpiączki. Aktualnie tylko poszkodowany lub jego pełnomocnik może występować o wyłożenie z góry sumy potrzebnej na leczenie ofiary wypadku drogowego. W efekcie u wielu pokrzywdzonych następuje nieodwracalne pogorszenie stanu zdrowia, a w wielu przypadkach nawet zgon.

Rozważenia wymaga również kwestia zmiany przepisów art. 61 § 1 i 3 Kodeksu postępowania cywilnego tak, aby organizacje udzielające pomocy ofiarom przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu oraz ofiarom wypadków drogowych mogły samodzielnie wytoczyć powództwo na ich rzecz. Zmiana ta zapewniłaby możliwość lepszej ochrony praw ofiar, często niesamodzielnych skutkiem następstw wypadków drogowych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (20.11.2006 r.) poinformował, że postulat zmiany treści art. 444 § 1 Kodeksu cywilnego zmierzający do przyznania osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny wobec poszkodowanego, roszczenia o wyłożenie przez zobowiązanego do naprawienia szkody kosztów leczenia poszkodowanego, nie wydaje się uzasadniony. Roszczenie z art. 444 § 1 zdanie drugie k.c. powinno przysługiwać tylko osobom, które gwarantują przeznaczenie zasądzonych środków na koszty leczenia. Osoby z szerokiego kręgu dłużników alimentacyjnych takiej gwarancji nie dają. W przypadku małoletnich wystarczająca jest obecna regulacja. Jedynie w skrajnych wypadkach osoby poszkodowane nie byłyby w stanie nawet udzielić pełnomocnictwa osobom najbliższym. Wówczas rozwiązaniem może być art. 183 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu proponowanym w projekcie zmian w Kodeksie postępowania cywilnego, Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym oraz niektórych innych ustaw, który znajduje się na etapie prac parlamentarnych (druk nr 715). Projektowany art. 185 k.r.i o. umożliwi ustanowienie z urzędu kuratora dla osoby niepełnosprawnej.

Propozycja zmiany art. 61 k.p.c. zasługuje na pełne poparcie. Niezależnie od tego wskazana wydaje się również nowelizacja art. 753 (1) § 1 k.p.c. Propozycja nowelizacji art. 446 § 3 Kodeksu cywilnego zburzyłaby w sposób zasadniczy założenia przyjęte

w obowiązującym stanie prawnym. Nowelizacja przepisu w kierunku zaproponowanym przez Rzecznika wymaga głębszej analizy, w szczególności opinii Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

16. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-542908-III/06) z dnia 18 października 2006 r. – w sprawie trudności w realizacji przez ZUS zadań wynikających z ustawy o systemie zabezpieczeń społecznych.

Zgodnie z art. 50 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, począwszy od 2006 r., w terminie do 31 sierpnia każdego roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do przesyłania ubezpieczonym urodzonym po dniu 31.12.1948 r. informacji o zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego składkach ogółem. ZUS nie wywiązał się z tego obowiązku, a zakres możliwych do uzyskania przez ubezpieczonych informacji o stanie konta w dalszym ciągu odbiega od schematu wymaganego ustawą.

Osoby prowadzące działalność pozarolniczą nie mają możliwości uzyskania z ZUS informacji o ewentualnych nieprawidłowościach w płaceniu składek. Tymczasem zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ubezpieczenie chorobowe ustaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie należnej składki.

Osoby prowadzące działalność pozarolniczą, które otrzymywały z ZUS zaświadczenia o niezaleganiu z należnościami z tytułu składek za okresy przypadające po 1.01.1999 r. często w celu uzyskania zaświadczenia musiały przedstawiać poświadczone kopie złożonych dokumentów rozliczeniowych, gdyż ZUS nie był w stanie odnaleźć złożonych oryginałów.

Po upływie kilku lat osoby te dowiadują się, że zalegają ze składkami powiększonymi o odsetki za okres, co do którego miały pewność odnośnie prawidłowości złożonych dokumentów i wpłaconych należności, co znajdowało potwierdzenie w wystawionych zaświadczeniach. Konieczne wydaje się opracowanie realnego programu wdrożenia nowego systemu ubezpieczeń społecznych na postawie pełnego rozeznania możliwości systemu informatycznego ZUS, a następnie wprowadzenie do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uregulowań w zakresie obowiązków ZUS i uprawnień ubezpieczonych.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (24.11.2006 r.) poinformowała, że istnieją dwie przyczyny utrudniające realizację wyliczenia kwoty hipotetycznej emerytury. Po pierwsze zgodnie z art. 175 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy powinien być ustalony do dnia 31.12.2006 r. Termin ten jeszcze nie upłynął, a wielu

ubezpieczonych nie wystąpiło jeszcze o ustalanie kapitału. Oznacza to, że w przypadku tych osób wysłanie w ustawowym terminie informacji o stanie konta i hipotetycznej emeryturze mogłoby zawierać mylne informacje. Po drugie, ZUS nie zakończył jeszcze weryfikacji dokumentacji ubezpieczeniowej za pierwsze lata reformy emerytalnej.

Odnosząc się do kwestii skarg na funkcjonowanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, Minister stwierdziła, że w ostatnich latach liczba skarg wpływających do Ministerstwa znacząco zmalała. Na stronach internetowych ZUS i w jednostkach terenowych dostępne są poradniki o pozostawaniu w dobrowolnym ubezpieczeniu chorobowym. Każdy płatnik może uzyskać informację na temat stanu rozliczeń, ich terminowości i prawidłowości. Rozstrzygnięcia w sprawach przywrócenia terminu płatności składki chorobowej podejmują dyrektorzy właściwych oddziałów ZUS na podstawie analizy okoliczności konkretnej sprawy. Jeżeli płatnik zaczyna ponownie opłacać składki w terminie i w wymaganej wysokości, jest to traktowane jako zgłoszenie do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Nie jest wymagane złożenie powtórnych dokumentów zgłoszeniowych.

17. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-542481-VII/06) z dnia 19 października 2006 r. – w sprawie braku kryteriów odmowy udzielenia osobie tymczasowo aresztowanej zgody na widzenie z rodziną.

Do Rzecznika wpływa duża liczba wniosków skierowanych przez osoby tymczasowo aresztowane i ich rodziny w sprawie nieuzasadnionej odmowy udzielenia tymczasowo aresztowanemu zgody na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. Niejednokrotnie podjęte przez Rzecznika interwencje przyniosły skutek w postaci udzielonego widzenia.

W ocenie Rzecznika respektowaniu prawa osób tymczasowo aresztowanych do utrzymywania więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi nie sprzyja wadliwa konstrukcja art. 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, który przewiduje, że tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zgody przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. Przepis ten nie określa, jakimi przesłankami powinien kierować się organ odmawiając wydania zgody na widzenie. Ustawodawca pozostawił organowi całkowitą swobodę w decydowaniu o tym, czy wyrazić taką zgodę. Rzecznik zwraca się z prośbą o spowodowanie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu takiej zmiany art. 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, która doprowadzi do zgodności tego przepisu z art. 47 Konstytucji RP (prawo do ochrony życia prywatnego i rodzinnego).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (17.11.2006 r.) poinformował, że prawo do prywatności nie ma charakteru absolutnego i może podlegać ograniczeniom. Przepis art. 217 § 1 k.k.w. nie określa szczegółowo przesłanek, którymi powinien kierować się uprawniony organ odmawiając zgody na widzenie, tym niemniej nie można podzielić poglądu, że odmowa ta ma charakter całkowicie dowolny. Nie można bowiem rozpatrywać tego przepisu w oderwaniu od innych przepisów rozdziału XV k.k.w.

W pierwszej kolejności należy mieć na uwadze unormowanie zawarte w art. 207 k.k.w., zgodnie z którym wykonanie tymczasowego aresztowania służy realizacji celów, dla których ten środek zastosowano, a w szczególności zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania karnego. Innymi słowy decyzja organu wydającego zgodę na widzenie musi być zdeterminowana koniecznością realizacji celów, dla których zastosowano tymczasowe aresztowanie, a zwłaszcza zabezpieczeniem prawidłowego toku postępowania karnego. W praktyce odmowa udzielenia zgody na widzenie będzie wynikała chociażby z okoliczności, że osoby najbliższe są świadkami w sprawie. Kontakt osobisty z tymczasowo aresztowanym, nawet podczas widzenia w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej, może wpłynąć na treść składanych przez świadków zeznań.

Należy też mieć na uwadze art. 214 § 1 k.k.w., który zawiera ogólną zasadę, iż tymczasowo aresztowany korzysta, o ile przepisy nie przewidują wyjątków, co najmniej z takich uprawnień, jakie przysługują skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym, w zakładzie karnym typu zamkniętego.

Nieuzasadnione wydaje się więc podejmowanie prac legislacyjnych zmierzających do zmiany art. 217 § 1 k.k.w. Wskazane w piśmie Rzecznika przypadki odmowy udzielenia wiedzenia są wynikiem błędów w stosowaniu tego przepisu, a nie jego wadliwej treści.

18. Ministra Finansów (RPO-542997-VI/06) z dnia 19 października 2006 r. – w sprawie potrzeby podjęcia działań zmierzających do unikania podwójnego opodatkowania obywateli polskich pracujących w Austrii, Holandii, Belgii, Danii, Finlandii oraz Islandii.

Rzecznik Praw Obywatelskich z satysfakcją przyjął wiadomość o podpisaniu w dniu 20.07.2006 r. w Londynie Konwencji między Rzecząpospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i od zysków majątkowych. Przyjęcie w Konwencji meto-

dy wyłączenia z progresją powodującej zwolnienie z opodatkowania w Polsce wynagrodzeń za pracę najemną wykonywaną przez polskich obywateli w Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej spełnia oczekiwania licznej grupy Polaków, którzy pracują w tym państwie.

Nadmierne, nieuwzględniające rzeczywistych kosztów utrzymania w państwie wykonywania pracy, opodatkowanie w Polsce wynagrodzeń za pracę najemną wykonywaną za granicą stanowi problem obywateli polskich pracujących we wszystkich państwach, z którymi Polska zawarła umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania przewidujące metodę proporcjonalnego odliczenia lub z którymi Polska nie zawarła umów o unikaniu podwójnego podatkowania.

Rzecznik zwrócił się o pilne podjęcie działań zmierzających do renegocjacji umów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania zawartych z Austrią, Holandią, Belgią, Danią i Finlandią, przewidujących metodę proporcjonalnego odliczenia, a także o rozważenie renegocjacji umowy z Islandią, która nie należy do Unii Europejskiej, jednak pracuje tam obecnie 10 tysięcy obywateli polskich.

Rzecznik prosi ponadto o zajęcie stanowiska, czy jest dopuszczalne przywrócenie terminu przewidzianego w art. 9a ust. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych do złożenia pisemnego oświadczenia o wyborze opodatkowania na zasadach określonych w art. 30c tej ustawy.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (15.11.2006 r.) poinformował, że obecnie toczą się wstępne rozmowy z przedstawicielami władz Holandii, Danii, Belgii oraz Austrii w zakresie renegocjacji umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, mające na celu podpisanie Protokołów zmieniających umowy celem przyjęcia jako metody unikania podwójnego opodatkowania, metody wyłączenia z progresją. Umowa podpisana z Finlandią będzie renegocjowana w całości, także umowy zawarte z krajami Europejskiego Obszaru Gospodarczego będą renegocjowane w celu ich ujednolicenia (np. umowa z Islandią).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów poinformował ponadto, że do terminu przewidzianego w art. 9a ust. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych nie może mieć zastosowania instytucja przywrócenia terminu ustanowiona w art. 162 Ordynacji podatkowej, gdyż służy ona przywracaniu terminów procesowych, a nie terminów prawa materialnego.

19. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-538022-VII/06) z dnia 23 października 2006 r. – w sprawie ogra-

niczenia uprawnień skazanych używających wyrobów tytoniowych w zakładach karnych typu półotwartego.

Przeprowadzane przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wizytacje w zakładach karnych i aresztach śledczych wskazują, że w związku z brakiem spójności między przepisami Kodeksu karnego wykonawczego oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26.11.1996 r. w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości w zakładach karnych typu półotwartego dochodzi do ograniczania uprawnień skazanych używających wyrobów tytoniowych. Jest to następstwem przewidzianej w art. 91 pkt 1 k.k.w. możliwości zamykania w zakładach karnych typu półotwartego cel mieszkalnych w porze nocnej oraz dopuszczenia w § 3 cytowanego rozporządzenia używania wyrobów tytoniowych tylko poza celą mieszkalną, w miejscu i czasie wyznaczonym przez dyrektora zakładu karnego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o odpowiednią nowelizację powołanego rozporządzenia.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (21.11.2006 r.) podzielił pogląd Rzecznika o braku spójności pomiędzy art. 91 pkt 1 k.k.w. a rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 26.11.1996 r. w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości.

W Ministerstwie Sprawiedliwości podjęto już prace zmierzające do nowelizacji kwestionowanych uregulowań.

20. Ministra Zdrowia (RPO-542996-X/06) z dnia 24 października 2006 r. – w sprawie utrudnionego dostępu do leczenia osób chorych onkologicznie.

Rzecznik Praw Obywatelskich z ogromnym niepokojem odbiera doniesienia środków masowego przekazu w sprawie utrudnionego dostępu do leczenia osób chorych na nowotwory. Informacje te znajdują potwierdzenie w kierowanych do Rzecznika listach obywateli oraz organizacji pacjentów. Dotychczasowy system organizacji i finansowania lecznictwa onkologicznego nie tylko nie zapewnia oczekiwanych możliwości wczesnego wykrywania nowotworów, ale i odpowiedniego leczenia oraz rehabilitacji chorych. Niejednokrotnie chorzy i ich rodziny nie otrzymują jednoznacznej informacji odnośnie zabezpieczenia dostępu do świadczeń onkologicznych. Informowani są o braku środków finansowych na ich leczenie, jak też „angażowani" w starania świadczeniodawców w NFZ o refundację określonych procedur medycznych lub leków bądź zapła-

ty za świadczenia ponadlimitowe. Najbardziej dramatyczna wydaje się sytuacja w radioterapii. Długie oczekiwanie na podjęcie leczenia często krytycznie obniża jego skuteczność i chorzy zakwalifikowani do intensywnych naświetlań ratujących życie mogą liczyć tylko na radioterapię ograniczającą skutki choroby (paliatywną). Obecna sytuacja jest nie do przyjęcia z punktu widzenia konstytucyjnego prawa do ochrony zdrowia oraz praw osoby korzystającej z ubezpieczenia zdrowotnego. Rzecznik prosi o przekazanie informacji odnośnie działań Ministra Zdrowia i NFZ w celu zapobieżenia sygnalizowanym nieprawidłowościom.

Minister Zdrowia (28.11.2006 r.) poinformował, że od 2006 r. realizacja programu zwalczania chorób nowotworowych odbywa się na mocy ustawy z dnia 1.07.2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Narodowy program zwalczania chorób nowotworowych". Zgodnie z harmonogramem realizacji programu, w 2006 r. priorytetowym zadaniem jest doposażenie i modernizacja zakładów radioterapii. Mimo podejmowanych działań sytuacja w dostępie chorych do nowoczesnej radioterapii nadal jest trudna.

Osoby chore onkologicznie mają zapewniony dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej w warunkach szpitalnych w ramach oddziałów hematologii, ginekologii onkologicznej, onkologii i hematologii dziecięcej, onkologii klinicznej oraz chirurgii onkologicznej. Świadczenia opieki zdrowotnej dla wskazanej grupy świadczeniobiorców udzielane są również w ramach ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych.

Środki finansowe przeznaczone w 2005 r. na zapewnienie bezpłatnego dostępu pacjentów do leków w ramach określonych schematów radioterapii w ramach umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, były wyższe o prawie 11% w porównaniu ze środkami przeznaczonymi na ten cel w 2004 r. W 2005 r. programami terapeutycznymi onkologicznymi objętych było około 11 170 osób, co stanowi wzrost o 75,24 % w porównaniu do roku 2004, gdy w ramach programów onkologicznych leki otrzymywało około 6374 osoby.

Wojewódzkie oddziały NFZ prowadzą monitoring realizacji planu zabezpieczenia świadczeń, realizacji umów, w tym realizacji świadczeń ponad poziom określony umową oraz informacji o liczbie osób oczekujących i średnim czasie oczekiwania. Informacje te są podstawą do podejmowania różnych form działań, obejmujących m.in. zwiększenie wartości umowy w określonych rodzajach i zakresach, pozyskiwanie nowych świadczeniodawców, przesuwanie środków finansowych pomiędzy rodzajami i zakresami świadczeń.

21. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-514592-II/05) z dnia 24 października 2006 r. – w sprawie niemożności wznowienia postępowania karnego skarbowego na korzyść interwenienta.

Rzecznik Praw Obywatelskich w dwóch wystąpieniach z 2005 r. do Ministra Sprawiedliwości oraz do Przewodniczącego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości, poruszył kwestię potrzeby wprowadzenia do Kodeksu karnego skarbowego przepisu umożliwiającego wystąpienie przez interwenienta z wnioskiem o wznowienie postępowania w sytuacji określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, jak również takiej nowelizacji art. 540 § 2 Kodeksu postępowania karnego, aby nie ulegało wątpliwości, iż postępowanie wznawia się na korzyść każdej strony postępowania karnego (lub karnego skarbowego), o której prawach i wolnościach orzeczono w tym postępowaniu na podstawie przepisu uznanego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego za sprzeczny z Konstytucją. Stanowisko Rzecznika zostało, co do zasady, podzielone. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie o przebiegu procesu legislacyjnego w zakresie dotyczącym omawianego zagadnienia.

22. Ministra Sprawiedliwości (RPO-520585-X/05) z dnia 24 października 2006 r. – w sprawie trudności z uzyskaniem rekompensaty przez właścicieli nieruchomości, na których utworzono obszar ograniczonego użytkowania.

W kierowanych do Rzecznika listach obywatele zgłaszają problemy związane z dochodzeniem roszczeń z tytułu tworzenia, na podstawie ustawy – Prawo ochrony środowiska, obszarów ograniczonego użytkowania. Obszary ograniczonego użytkowania tworzy się dla oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów komunalnych, kompostowni, tras komunikacyjnych, lotnisk, linii i stacji elektroenergetycznych, instalacji radiotelekomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych. Utworzenie takiego obszaru skutkuje powstaniem po stronie właścicieli nieruchomości roszczenia o ich wykupienie lub o wypłatę odszkodowania.

Obywatele niejednokrotnie nie są w stanie ponieść kosztów opłat sądowych, sporządzenia ekspertyz przez biegłych sądowych w przedmiocie wyceny nieruchomości oraz kosztów ustanowienia pełnomocnika procesowego. Sądy niezmiernie rzadko zwalniają z obowiązku ponoszenia kosztów procesu. Często dochodzi do sytuacji, iż obywatele są zmuszeni do zaniechania dochodzenia należnych im rekompensat. Sprawę dodatkowo komplikuje fakt, iż świadczeń tych można dochodzić w nieprzekraczalnym terminie 2 lat, który rozpoczyna swój bieg

w dniu ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania. Zdaniem Rzecznika osoby dochodzące roszczeń z tytułu ustanowienia obszarów ograniczonego użytkowania powinny być zwolnione z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, jak ma to miejsce w przypadku osób dochodzących naprawienia szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego. Rzecznik zwraca się o rozważenie możliwości podjęcia stosownych kroków legislacyjnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (20.11.2006 r.) nie zgodził się z postulatem przyznania generalnego zwolnienia od kosztów sądowych osobom dochodzącym roszczeń wynikających z przepisów ustawy – Prawo ochrony środowiska. Charakter szkód górniczych może być zupełnie odmienny niż w wypadku ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości. Szkody te mogą polegać np. na uszkodzeniu lub nawet zniszczeniu budynku mieszkalnego. W odniesieniu do przedsiębiorstw podlegających przepisom ustawy - Prawo ochrony środowiska, w szeregu wypadków szkoda wiązać będzie się jedynie z ograniczeniem korzystania z nieruchomości lub jej części, może również polegać wyłącznie na zmniejszeniu się wartości nieruchomości. Zasadniczym sposobem naprawienia szkody na gruncie ustawy - Prawo geologiczne i górnicze jest przywrócenie stanu poprzedniego, zaś w związku z ograniczeniem korzystania z nieruchomości na podstawie przepisów ustawy – Prawo ochrony środowiska poszkodowanym przysługiwać będą w zasadzie roszczenia pieniężne.

23. Ministra – Członka Rady Ministrów - Koordynatora do spraw Służb Specjalnych (RPO-520361-II/05) z dnia 24 października 2006 r. – w sprawie pojawiających się w mediach informacji o przewożeniu przez terytorium Polski bądź przetrzymywaniu w Polsce członków terrorystycznej grupy Al-Kaida (kontynuacja wystąpienia z dnia 12.12.2005 r.).

W kolejnym wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich informuje, że problem ten – w kontekście respektowania przez polskie władze praw i wolności człowieka i obywatela – nadal jest poruszany na forum międzynarodowym i był przedmiotem dyskusji, a także pytań kierowanych do Rzecznika przez niektórych uczestników 4 Okrągłego Stołu Europejskich Krajowych Instytucji Promocji i Ochrony Praw Człowieka w Atenach, zorganizowanego przez Radę Europy w dniach 27-28 września 2006 r.

Uczestnikom spotkania przedłożono opracowanie sporządzone na podstawie raportu Sprawozdawcy Zgromadzenia Parlamentarnego

Rady Europy o tajnych więzieniach i uprowadzeniach, opublikowanego w 2006 r.

Raport wymienia Polskę i Rumunię jako kraje w których miałoby istnieć, jak określono „prawdopodobieństwo usytuowania tajnych miejsc odosobnienia" dla osób podejrzewanych o działanie, a nawet jedynie o sympatyzowanie z organizacjami terrorystycznymi. Podczas spotkania w Atenach nie przedstawiono Rzecznikowi bezpośrednich, przekonujących dowodów na zaistnienie przypadków przetrzymywania, przewożenia przez terytorium Polski, bądź też niewłaściwego traktowania członków Al-Kaidy. Dziękując za dotychczas przekazane informacje, Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o ponowne wyrażenie stanowiska w powyższej materii.

Minister – Członek Rady Ministrów – Koordynator do spraw Służb Specjalnych (30.10.2006 r.) poinformował, że w sprawie rzekomego przetrzymywania, przewożenia i niewłaściwego traktowania członków Al-Kaidy na terytorium RP nie pojawiły się żadne nowe elementy, które w jakikolwiek sposób odbiegałyby od przekazanych wcześniej wyjaśnień. Minister przypomniał, że w wyniku podjętych przez polskie władze intensywnych działań celem szczegółowego wyjaśnienia tej sprawy, wszelkie doniesienia dotyczące istnienia na terytorium Polski ośrodków, w których mieliby być przetrzymywani więźniowie CIA podejrzani o terroryzm, zostały przez stronę polską zdementowane. Takie stanowisko rządu zostało przedstawione w dniu 10.11.2005 r. przez rzecznika prasowego i jest nadal aktualne. Strona polska od początku wyrażała pełną gotowość współpracy z instytucjami powołanymi do wyjaśnienia tej kwestii, zarówno przez Radę Europy, jak i Parlament Europejski. Z poczynionych przez te instytucje ustaleń nie wynika, aby na terenie RP istniały jakiekolwiek ośrodki odosobnienia wykorzystywane przez amerykańskie służby specjalne. Wszelkie oskarżenia dotyczące tej sprawy mają charakter poszlakowy i jak dotąd na ich potwierdzenie nie przedstawiono żadnego wiarygodnego materiału dowodowego. Minister podkreślił, że rząd RP wywiązuje się z przestrzegania wszystkich umów międzynarodowych, których jest sygnatariuszem, regulujących kwestie ochrony praw człowieka oraz zakazujących stosowania tortur i innego nieludzkiego traktowania osób.

24. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-453872-II/03) z dnia 27 października 2006 r. – w sprawie ochrony praw ofiar przemocy w rodzinie.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich w dalszym ciągu są kierowane skargi pokrzywdzonych wskazujące na zagrożenie kolejnymi atakami

agresji ze strony oskarżonych w sprawach dotyczących przestępstwa znęcania. Rzecznik zwraca się więc o przekazanie informacji na temat praktyki stosowania art. 14 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

25. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-473836-II/04) z dnia 31 października 2006 r. – w sprawie zasad stosowania i przedłużania tymczasowego aresztowania.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24.07.2006 r. (sygn. akt SK 58/03) poddał krytyce unormowania dotyczące reguł przedłużania okresu stosowania tymczasowego aresztowania, zawartych w art. 263 § 4 k.p.k. Zaskarżony przepis straci moc z upływem 6 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw. Trybunał wskazał w uzasadnieniu wyroku, że ustawodawca nie określił związku, jaki powinien zachodzić pomiędzy wystąpieniem przesłanki a powstaniem konieczności przedłużenia tymczasowego aresztowania. Nieostre określenia tworzą łatwe pole do arbitralnych ocen skutkujących przedłużeniem czasu tymczasowego aresztowania poza niezbędne granice. Wskazane byłoby określenie łącznego czasu tymczasowego aresztowania, który nie może być przekroczony w żadnych okolicznościach.

Rzecznik sygnalizuje również potrzebę zmiany art. 263 § 7 k.p.k. tak, aby w sytuacji, gdy łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania przekroczy czas wskazany w art. 263 § 3 k.p.k., uzależniał decyzję o przedłużeniu tego okresu od wystąpienia szczególnych przesłanek uzasadniających, przekazywał innemu sądowi (apelacyjnemu) decyzję o dalszym stosowaniu tego środka, a także żeby wprowadził górną granicę czasową stosowania tymczasowego aresztowania po wydaniu pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (5.12.2006 r.) poinformował, że w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24.07.2006 r. (sygn. akt SK 58/03) została przygotowana nowelizacja przepisu art. 263 § 4 Kodeksu postępowania karnego. Projekt nowelizacji został skierowany w dniu 21.11.2006 r. do Sejmu.

Proponowana zmiana przepisu eliminuje przesłankę w postaci „innych istotnych przeszkód, których usunięcie było niemożliwe" jako podstawę przedłużenia tymczasowego aresztowania ponad okresy przewidziane w § 2 i 3. Jednocześnie zaproponowano, aby szczególny wyjątek od zasad przewidzianych w § 2 i 3 dotyczył także sytuacji,

kiedy postępowanie nie mogło zostać ukończone w związku z czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego.

Ponadto zaproponowano dodanie § 4a, który w dalszym ciągu pozwoli sądowi na przedłużanie tymczasowego aresztowania na okres przekraczający okres wskazany w § 3 z powodu innych istotnych przeszkód, których usunięcie było niemożliwe. Proponowane rozwiązanie spowoduje uelastycznienie przepisu w zakresie, w jakim odnosi się on do postępowania przed sądem. Jednocześnie regulacja ta pozostaje w zgodzie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, który uznał przepis w określonej części za niezgodny z Konstytucją, jednak tylko w zakresie, w jakim dotyczył on postępowania przygotowawczego.

Natomiast propozycja zmiany omawianego przepisu, poprzez przekazanie decyzji o dalszym stosowaniu tymczasowego aresztowania innemu sądowi (apelacyjnemu) oraz wprowadzenie górnej granicy czasowej stosowania tymczasowego aresztowania po wydaniu wyroku przez sąd I instancji wydaje się bardzo dyskusyjna.

26. Wojewody Pomorskiego, Głównego Inspektora Pracy (RPO-528594-VIII/06) z dnia 3 listopada 2006 r. – w sprawie warunków zatrudnienia w Stoczni Gdańskiej grupy robotników z Korei Północnej (kontynuacja wystąpienia z dnia 27.03.2006 r.).

„Gazeta Wyborcza" w dniu 23.10.2006 r. przedstawiła kolejne informacje o północnokoreańskich pracownikach świadczących pracę na terenie Stoczni Gdańskiej. Zdaniem dziennikarzy pracuje tam 28 pracowników z Korei Północnej, którzy otrzymują wynagrodzenie w wysokości 60 zł za miesiąc pracy (podobno pracują oni po 16-18 godzin dziennie), podczas gdy pracownicy miejscowi otrzymują wynagrodzenie w wysokości około 2,5 tys. zł. „Gazeta" poinformowała, że w sierpniu zmarł 46-letni północnokoreański spawacz, z powodu niewydolności układu krążenia połączonej z obrzękiem płuc. Wskazywać by to mogło, iż środki ochrony zapewnione pracownikowi były niewystarczające lub pracownik za długo pracował, co w sposób bezpośredni mogło doprowadzić do zgonu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Wojewody Pomorskiego o zbadanie, w ramach posiadanych kompetencji, legalności pobytu na terytorium Polski oraz zatrudnienia w Stoczni Gdańskiej grupy północnokoreańskich pracowników, a także do Głównej Inspektor Pracy o zbadanie stanu przestrzegania ich praw pracowniczych.

Wojewoda Pomorski (30.11.2006 r.) poinformował, że z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony wystąpiło do

Wojewody Pomorskiego 15 obywateli Korei Północnej, którzy podjęli pracę w Stoczni Gdańskiej. Ponadto w Stoczni zatrudnionych jest jeszcze 19 obywateli Korei Północnej, którzy posiadają wizy pobytowe i zezwolenia na wykonywanie pracy wydane przez Wojewodę Pomorskiego.

W dniu 23.11.2006 r. w obecności funkcjonariuszy Straży Granicznej przeprowadzono kontrolę legalności pobytu i zatrudnienia obywateli Korei Północnej zatrudnionych w spółce z o.o. „Selene". W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości.

27. Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty (RPO-523022-VI/06) z dnia 7 listopada 2006 r. – w sprawie faktur wystawianych abonentom przez TP S.A., zawierających rozliczenie zbiorcze za kilka lub kilkanaście miesięcy.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi abonentów Telekomunikacji Polskiej S.A. na przesyłanie faktur zawierających rozliczenie zbiorcze np. za 12 okresów rozliczeniowych. Liczni abonenci TP S.A. nie otrzymują regularnie faktur, nawet po interwencji w „Błękitnej linii" lub przez 12 miesięcy otrzymują faktury zawierające tylko opłatę abonamentową lub opłatę abonamentową i część opłat za połączenia, a po 12 miesiącach otrzymują fakturę zbiorczą zawierającą opłaty za zarejestrowane w tym czasie połączenia. Najczęściej są to faktury wystawione na duże kwoty. TP S.A. nie widzi problemu w wystawianiu faktur zbiorczych za kilka lub kilkanaście okresów rozliczeniowych, twierdząc, że jest to zgodne z ustawą – Prawo telekomunikacyjne. W ocenie Rzecznika wystawienie faktury zbiorczej za kilka okresów rozliczeniowych pozbawia abonentów możliwości kontroli i weryfikacji opłat ponoszonych za usługi telekomunikacyjne. Nie mogą oni bowiem właściwie reagować na zwiększenie opłaty za te usługi. W tej sytuacji Rzecznik prosi o rozważenie zasadności podjęcia postępowania kontrolnego mającego na celu ustalenie, czy TP S.A. nie narusza obowiązków informacyjnych w stosunku do użytkowników końcowych.

28. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-534590-II/06) z dnia 7 listopada 2006 r. – w sprawie postępowania ułaskawieniowego.

Zgodnie z art. 564 § 1 kodeksu postępowania karnego, jeżeli w sprawie, w której wniesiono prośbę o ułaskawienie orzekał tylko sąd pierwszej instancji, w razie braku podstaw do wydania opinii pozytywnej, pozostawia on prośbę bez dalszego biegu. Z kolei art. 564 § 3 k.p.k. stanowi, iż sąd odwoławczy pozostawia prośbę o ułaskawienie

bez dalszego biegu tylko wtedy, gdy wydaje opinię negatywną, a opinię taką wydał już sąd pierwszej instancji.

W skargach do Rzecznika zainteresowani zwracają uwagę, iż w praktyce brzmienie tych przepisów oznacza, że decyzje w przedmiocie ułaskawienia podejmuje nie Prezydent RP, który jest konstytucyjnie uprawnionym organem w tym zakresie, lecz w przypadkach uregulowanych w omawianych przepisach – sąd. W takim ukształtowaniu procedury ułaskawieniowej dostrzegają oni naruszenie art. 139 Konstytucji RP, zgodnie z którym prawo łaski stosuje Prezydent. Rzecznik Praw Obywatelskich podziela te wątpliwości. Do Prezydenta powinna trafiać każda prośba o ułaskawienie i jedynie on może podjąć decyzję, także w przedmiocie odmowy zastosowania prawa łaski. Rzecznik zwraca się o rozważenie, czy w ramach prowadzonych prac nad nowelizacją procedury karnej nie byłoby wskazane objęcie nowelizacją także przepisu art. 564 k.p.k.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (02.01.2007 r.) poinformował, że wystąpienie Rzecznika dotyczy jedynie art. 564 k.p.k. normującego tryb postępowania o ułaskawienia w przypadku złożenia wniosku w tym przedmiocie przez skazanego. Możliwość pozostawienia takiej prośby bez dalszego biegu przez sąd orzekający w pierwszej instancji bądź przez sąd odwoławczy zdaniem Rzecznika może być postrzegana jako ograniczenie prawa Prezydenta do łaski. Stanowisko to nie wydaje się trafne, bowiem pomija inne przepisy rozdz. 59 k.p.k., które przewidują wdrożenie postępowania przez Prokuratora Generalnego (567 § 1 k.p.k.) bądź na żądanie Prezydenta RP (567 § 2 k.p.k.). Pozostawienie prośby o ułaskawienia przez sąd bez dalszego biegu nie ogranicza prawa Prezydenta RP do skorzystania z prawa łaski, jeśli prośba taka zostanie skierowana do niego bezpośrednio. Norma art. 139 Konstytucji RP nie może być odczytywana jako nakaz stosowania prawa łaski wprost. Tym samym nie pozostają z nią w sprzeczności obowiązujące zasady postępowania ułaskawieniowego pozostawiające Prezydentowi RP decyzję o skorzystaniu z prawa łaski w tych tylko sprawach, w których o potrzebie ułaskawienia wypowiedział się pozytywnie przynajmniej jeden z sądów wydających opinię w danej sprawie i pozwalające na pozostawienie prośby o łaskę bez dalszego biegu wówczas, gdy zostanie ona zaopiniowana negatywnie.

29. Komendanta Głównego Policji (RPO-530140-IX/06) z dnia 7 listopada 2006 r. – w sprawie urlopów policjantów.

Do Rzecznika zwrócili się z prośbą o pomoc przedstawiciele Zarządu Terenowego NSZZ Policjantów Komendy Miejskiej Policji w Pozna-

niu. W związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7.06.2002 r. w sprawie urlopów policjantów, nastąpiła całkowita dowolność w przyznawaniu dodatkowych urlopów technikom kryminalistyki. Z relacji policjantów wynika, iż praktyka przyznawania przedmiotowych urlopów w poszczególnych jednostkach, jest w skali kraju bardzo zróżnicowana (zarówno w wymiarze urlopu, jak i w kwestii jego przyznania bądź odmowy). Powstała sytuacja jest dla policjantów niezrozumiała, bowiem pełnią oni służbę w zbliżonych warunkach, wykonują te same czynności oraz używają takich samych środków chemicznych. Rzecznik zwraca się z prośbą o zbadanie przedstawionych przez skarżących problemów i rozważenie możliwości podjęcia stosownych działań w celu ujednolicenia praktyki przyznawania dodatkowych urlopów technikom kryminalistyki.

Komendant Główny Policji (7.12.2006 r.) poinformował, że opisany problem jest przedmiotem systematycznych działań kontrolnych policjantów i pracowników służby bhp Biura Kontroli Komendy Głównej Policji. Zebrane z jednostek Policji informacje dotyczące zasad udzielania policjantom płatnych urlopów z tytułu służby w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia wskazują, że przestrzegane są procedury określone w przepisach i decyzjach kierowników tych jednostek. Zasady przyznawania płatnego urlopu dodatkowego są jednakowe dla wszystkich policjantów i zostały określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7.06.2002 r. Natomiast wymiar urlopu jest zróżnicowany, zależnie od warunków panujących w jednostce, czasu ekspozycji na czynnik szkodliwy, wyposażenia policjanta, czasu pełnienia służby.

30. Prezesa Rady Ministrów, do wiadomości Ministra Spraw Zagranicznych oraz Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-536046-VIII/06) z dnia 7 listopada 2006 r. – w sprawie potrzeby powołania instytucji polskich „oficerów łącznikowych" przy ministerstwach właściwych ds. zatrudnienia w państwach „Starej" Unii Europejskiej oraz państwach będących w strukturach Europejskiego Obszaru Gospodarczego, w których zatrudniani są licznie obywatele polscy.

Rzecznik Praw Obywatelskich poruszył kwestię powołania polskich „oficerów łącznikowych" podczas rozmowy z Premierem, która odbyła się w dniu 4 sierpnia 2006 r. Premier wyraził wówczas poparcie dla tej idei, której realizacja wymagać będzie zarówno poniesienia określonych wydatków, jak również uzgodnień z rządami poszczególnych krajów Unii Europejskiej.

Według koncepcji ekspertów Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, zamiast „oficerów łącznikowych" powinni zostać powołani attaché pracy przy polskich ambasadach. Tego rodzaju rozwiązanie, jakkolwiek łatwiejsze do przeprowadzenia, pozbawia takich przedstawicieli możliwości bezpośredniego oddziaływania na naszych partnerów zagranicznych w ministerstwach pracy. Spowoduje ono natomiast powstanie dodatkowych etatów „dyplomatycznych", w znacznej mierze będących stanowiskami o charakterze reprezentacyjnym.

Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poparcie idei powołania instytucji polskich „oficerów łącznikowych" w jej pierwotnym kształcie.

31. Ministra Transportu (RPO-525582-VI/06) z dnia 8 listopada 2006 r. – w sprawie braku możliwości zdawania egzaminu na prawo jazdy przez osoby czasowo przebywające za granicą z powodu podjęcia pracy lub nauki.

Jeden z Dyrektorów Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego przedstawił Rzecznikowi Praw Obywatelskich problem dotyczący obywateli, którzy przebywając na terenie Polski przez mniej niż 185 dni w roku, z powodu pracy lub nauki za granicą, nie są dopuszczeni do egzaminu na prawo jazdy i nie mogą otrzymać polskiego prawa jazdy.

W myśl art. 90 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo o ruchu drogowym, prawo jazdy otrzymuje osoba, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez co najmniej 185 dni w każdym roku kalendarzowym ze względu na swoje więzi osobiste lub zawodowe albo przedstawi zaświadczenie, że studiuje od co najmniej 6 miesięcy. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich przepis ten jest krzywdzący dla wspomnianej grupy obywateli polskich, a ponadto nie pozwala na uwzględnienie zapisów art. 9 Dyrektywy Rady Wspólnoty Europejskiej z dnia 29.07.1991 r. w sprawie praw jazdy (91/439/EWG).

Minister Transportu (12.12.2006 r.) poinformował, że Dyrektywa Rady w sprawie praw jazdy w art. 7 ust. 1 lit. b uzależnia możliwość wydania prawa jazdy od posiadania normalnego miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego wydającego prawo jazdy albo od przedstawienia zaświadczenia, że studiuje się w tym kraju od co najmniej 6 miesięcy. Pojęcie normalnego miejsca zamieszkania wyjaśnione zostało w art. 9 w/w dyrektywy. Istnienie „normalnego miejsca zamieszkania", z uwagi na bardzo ogólne przesłanki zawarte w art. 9 dyrektywy, jest w praktyce bardzo trudne do ustalenia. Wywołuje to poważne problemy interpretacyjne dla organów państw członkowskich, które różnie określają warunki pozwalające ustalić, czy i kiedy osoba przebywa na ich

terytoriach przez 185 dni ze względu na więzi osobiste lub zawodowe. Pod tym względem prawo polskie nie jest restrykcyjne. Warunek przebywania na terytorium RP przez 185 dni w roku dla uzyskania polskiego prawa jazdy nie wymaga dokumentowania. Wystarcza oświadczenie zamieszczone na wniosku o wydanie prawa jazdy. W ocenie ekspertów Ministerstwa Transportu przepis ustawy – Prawo o ruchu drogowym nie jest krzywdzący dla obywateli polskich. Jest wynikiem implementowania do prawa polskiego części przepisu prawa unijnego.

Jeżeli w ocenie Rzecznika przyjęcie pełnej definicji „normalnego miejsca zamieszkania" spowoduje lepsze zabezpieczenie interesów obywateli polskich przebywających poza granicami RP, stosowne zmiany mogą zostać uwzględnione w polskim prawie przy wprowadzaniu przepisów uchwalanej aktualnie, nowej dyrektywy w sprawie praw jazdy.

32. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-543679-II/06) z dnia 9 listopada 2006 r. – w sprawie skarg kierowanych przez obywateli Polski do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Liczba skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczących nadmiernego czasu stosowania tymczasowego aresztowania stale rośnie. Średnio w trzech sprawach na cztery Trybunał uznaje zasadność skarg obywateli polskich w tym zakresie. Powinno to skłaniać do podjęcia działań zarówno w sferze legislacyjnej, jak i organizacyjnej, mających na celu wyeliminowanie możliwości wystąpienia tego rodzaju naruszeń. Coraz liczniejsze są skargi dotyczące przeludnienia jednostek penitencjarnych oraz cenzurowania korespondencji z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Problemy te były przedmiotem licznych wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich. Mimo działań podejmowanych w celu zmniejszenia przeludnienia, sytuacja w tym zakresie w dalszym ciągu jest trudna; we wrześniu 2006 r. przeludnienie wynosiło 122,1%.

Rzecznik dwukrotnie – w 2004 i 2005 r. - zwracał się w sprawie zmiany przepisów art. 217a § 1 i 2 oraz 217b k.k.w., w związku ze skargami otrzymywanymi od osób tymczasowo aresztowanych, na sposób postępowania z ich korespondencją urzędową. W odpowiedziach przedstawiano pogląd, że nowelizacja tych przepisów, jakkolwiek celowa, nie wymaga pilnej inicjatywy legislacyjnej. Poprzestano na skierowaniu do sądów i prokuratur zalecenia bezwzględnego przestrzegania zakazu cenzury korespondencji urzędowej osadzonych. Informacje przekazane Rzecznikowi przez zastępcę sekretarza Europej-

skiego Trybunału Praw Człowieka mogą jednak świadczyć o tym, że działania te okazały się niewystarczające.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (14.12.2006 r.) poinformował, że problem trudności z interpretacją przepisów dotyczących nadzoru nad korespondencją osób tymczasowo aresztowanych został uwzględniony w toku prac prowadzonych w Ministerstwie Sprawiedliwości nad nowelizacją Kodeks karnego wykonawczego. W projekcie nowelizacji zaproponowano nowe brzmienie art. 217a k.k.w. oraz art. 217b k.k.w. Kwestię cenzury korespondencji skazanych pozbawionych wolności ma regulować dodany art. 8a k.k.w., który będzie miał odpowiednie zastosowanie, w oparciu o art. 209 k.k.w., wobec osadzonych osób tymczasowo aresztowanych.

33. Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty (RPO-543204-06) z dnia 13 listopada 2006 r. – w sprawie regulaminu świadczeń usług telekomunikacyjnych.

W październiku 2006 r. Telekomunikacja Polska S.A. przesłała swoim abonentom Regulamin świadczenia usług telekomunikacyjnych. Forma tego Regulaminu powoduje, że abonenci mają poważne trudności z zapoznaniem się z jego treścią, a co za tym idzie, ze skorzystaniem z prawa wypowiedzenia umowy w przypadku braku akceptacji zmian. Regulamin liczy 18 stron, jest napisany drobnymi literami. Wielu abonentów to osoby starsze. Przeczytanie całego Regulaminu ze zrozumieniem będzie dla nich bardzo utrudnione. Mając na uwadze, iż Prezes URTiP może zatwierdzić regulamin świadczenia usług, Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie, czy już sama forma Regulaminu nie powinna wpłynąć na to, że Regulamin ten nie powinien być zatwierdzony.

34. Prezesa Rady Ministrów (RPO-508492-V/06) z dnia 14 listopada 2006 r. – w sprawie mieszkań zakładowych.

W sferze zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich od wielu lat pozostaje nieuregulowana prawnie sytuacja licznej grupy najemców byłych mieszkań zakładowych należących uprzednio do przedsiębiorstw państwowych, sprzedanych osobom trzecim przed dniem 7.02.2001 r.

Zasadne wydaje się udzielenie przez państwo wsparcia jednostkom samorządu terytorialnego, podejmującym trud nabycia od prywatnych właścicieli zasiedlonych, byłych budynków zakładowych, poprzez stworzenie preferencyjnych kredytów dla gmin na wykup takich lokali, czy też stworzenie gwarancji Skarbu Państwa poprzez objęcie poręczeniami Skarbu Państwa spłaty zaciągniętych przez gminy na

ten cel kredytów. Ministerstwo Budownictwa zaproponowało stworzenie możliwości ubiegania się przez samorządy o preferencyjny kredyt ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego. Zapowiadana na III kwartał 2006 r. nowelizacja ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego miała rozszerzyć cele, na które można przeznaczać środki z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego o kredyty dla gmin na wykup od prywatnych właścicieli budynków z byłymi mieszkaniami zakładowymi. Mimo zapowiedzi, do chwili obecnej ustawa nie została znowelizowana.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Premiera z prośbą o spowodowanie podjęcia odpowiednich działań, które ułatwiłyby samorządom wykup sprywatyzowanych byłych mieszkań zakładowych i przyczyniły się do skutecznego rozwiązania problemów licznej grupy najemców takich mieszkań.

35. Ministra Budownictwa (RPO-532014-IV/06) z dnia 14 listopada 2006 r. – w sprawie uregulowania kwestii wymogów programowych dla studiów podyplomowych w zakresie pośrednictwa obrotu nieruchomościami.

Licencję zawodową pośrednika w obrocie nieruchomościami nadaje się osobie, która m.in. ukończyła studia podyplomowe w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami. Na podstawie art. 196 ustawy o gospodarce nieruchomościami wydano Komunikat Ministra Infrastruktury z dnia 23.12.2004 r. w sprawie ustalenia minimalnych wymogów programowych dla studiów podyplomowych w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami. Uregulowanie kwestii standardów kształcenia na studiach podyplomowych, których ukończenie należy do niezbędnych przesłanek uzyskania licencji zawodowej pośrednika w obrocie nieruchomościami w prawnej formie komunikatu, a więc aktu wewnętrznego, nie mającego mocy powszechnie obowiązującej, narusza prawa i wolności obywatela. Prawidłowym wydaje się być uregulowanie kwestii wymagań programowych dla studiów podyplomowych w prawnej formie rozporządzenia. Zmiana ta wymaga jednak modyfikacji w zakresie upoważnienia zawartego w art. 196 ustawy o gospodarce nieruchomościami, która wskazywałaby jednoznacznie formę aktu prawa powszechnie obowiązującego, jakim jest rozporządzenie. Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie konieczności podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych.

36. Ministra Obrony Narodowej (RPO-541369-IX/06) z dnia 14 listopada 2006 r. – w sprawie kontroli przestrzegania praw i wolności

obywatelskich żołnierzy w 7. Pomorskiej Brygadzie Obrony Wybrzeża - Słupsk.

Żołnierze oczekują na uchwalenie ustawy nowelizującej ustawę o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych i zlikwidowanie braku przejrzystości procedur kadrowych. Kontrowersje wśród żołnierzy wywołują propozycje organów kadrowych pełnienia służby w odległych od macierzystego garnizonach, mimo że w ich jednostkach lub sąsiednich wakują etaty adekwatne do ich kwalifikacji. Zgłaszano uwagi do procedur wyznaczania żołnierzy na wyższe stanowiska służbowe, a zwłaszcza rozmów kwalifikacyjnych prowadzonych w MON. Niezadowolenie w korpusie podoficerów wywołują realizowane zmiany etatowe, nieuwzględniające specyfiki służby, co w efekcie spowodowało wprowadzenie zbyt niskich, ich zdaniem, etatów w odniesieniu do zakresu odpowiedzialności ponoszonej na poszczególnych stanowiskach. System szkolenia, zwłaszcza żołnierzy służby zasadniczej, wymaga zdaniem żołnierzy zawodowych, gruntownych zmian. Jest on bowiem kosztowny i mało efektywny. Często poruszanym problemem była sprawa zakwaterowania podoficerów i szeregowych zawodowych. Nie do zaakceptowania jest konieczność zakwaterowania tych żołnierzy na pododdziałach z żołnierzami służby zasadniczej. Budynki koszarowe, w których zakwaterowani są żołnierze, wymagają natychmiastowego remontu. Zgłoszono również trudności związane z wprowadzaniem w jednostce systemu HACCP (brak wystarczających środków finansowych na remont pomieszczeń kuchennych i magazynów, doposażenie obiektów kuchennych w urządzenia i sprzęt zgodny z wymogami HACCP, brak wystarczającej ilości odzieży ochronnej i obuwia dla personelu kuchennego).

Minister Obrony Narodowej (15.12.2006 r.) poinformował, że instytucje resortu odpowiedzialne za problematykę poruszoną w raporcie Rzecznika podejmą działania w celu wyeliminowania stwierdzonych niedociągnięć.

Problemy dotyczące spraw kadrowych i organizacyjnych jednostek wojskowych są znane Ministrowi Obrony Narodowej. Stąd też po dwuletnim okresie funkcjonowania ustawy pragmatycznej zaproponowano zmianę niektórych jej przepisów. Projekt nowelizacji znajdujący się obecnie w Sejmie RP przewiduje m.in. zmianę przepisów dotyczących obszarów stanowisk służbowych (zniesienie podziału stanowisk), zasad wyznaczania na wyższe stanowiska służbowe, opiniowania służbowego, wymogów kwalifikacyjnych warunkujących wyznaczanie na stanowiska służbowe oraz zasad kadencyjności na stanowiskach służbowych. Nowe przepisy przewidują kadencję na stanowisku od 1,5 do 3 lat, z możliwością przedłużenia o rok. W związku z planowa-

nym zniesieniem obszarów stanowisk można będzie powtarzać kadencję na tym samym stanowisku, co dotychczas nie było dozwolone w odniesieniu do stanowisk zasadniczych. Możliwe będzie skrócenie kadencji w celu wyznaczenia żołnierza na inne stanowisko służbowe, po uprzednim zaopiniowaniu.

Procedura kwalifikowania na wyższe stanowiska dowódcze i kierownicze jest obecnie niewystarczająca dla pełnej identyfikacji predyspozycji kandydata. Trwają prace nad wprowadzeniem bardziej obiektywnych narzędzi oceny predyspozycji kandydatów.

W styczniu 2006 r. wprowadzono zmiany w nowym systemie szkolenia. Zmniejszono liczbę ośrodków szkolących żołnierzy tzw. „funkcji prostych", ograniczono liczbę kadry delegowanej do innych jednostek oraz przejazdy żołnierzy, co znacząco obniża koszty szkolenia.

37. Ministra Obrony Narodowej (RPO-539608-IX/06) z dnia 15 listopada 2006 r. – w sprawie dokumentów poświadczających posiadanie prawa oraz pobieranie renty rodzinnej po żołnierzu zawodowym.

Do Rzecznika nadchodzą skargi od wdów po żołnierzach zawodowych, pobierających rentę rodzinną po zmarłym mężu na podstawie art. 23 i 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Wojskowe Biura Emerytalne wypłacające rentę rodzinną wydały komunikat o braku dla tej grupy świadczeniobiorców uprawnień do posiadania legitymacji emeryta - rencisty wojskowego. Na prośbę zainteresowanych wydają natomiast zaświadczenia o pobieraniu wojskowej renty rodzinnej, wystawiane dla potwierdzenia ubezpieczenia zdrowotnego świadczeniobiorcy.

Minister Obrony Narodowej wydał rozporządzenie z dnia 23.02.2004r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organów w sprawach zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych oraz uprawnionych członków ich rodzin, w którym zgodnie z postanowieniem § 26 prawo do posiadania legitymacji emeryta-rencisty wojskowego przyznał jedynie osobom posiadającym uprawnienia do emerytury lub renty inwalidzkiej, regulując w następnych przepisach jedynie właściwość organu, wzór i procedury wydania tego dokumentu. Nie przewidział jednak konieczności wydania stosownych legitymacji dla pobierających świadczenie rodzinne. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o spowodowanie dokonania nowelizacji stosownych przepisów w sposób umożliwiający rozwiązanie tego problemu.

38. Ministra Sprawiedliwości (RPO-529324-IV/06) z dnia 16 listopada 2006 r. – w sprawie właściwości miejscowej sądu w sytuacjach, gdy prowadzony jest proces przeciwko Skarbowi Państwa o naprawienie

szkody wyrządzonej wadliwym orzeczeniem bądź bezczynnością sądu.

Zgodnie z art. 29 kodeksu postępowania cywilnego, powództwo przeciwko Skarbowi Państwa wytacza się według siedziby państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie. Reguła ta w większości wypadków służy efektywności postępowania i nie budzi żadnych wątpliwości natury procesowej, z wyjątkiem sytuacji, gdy roszczenie związane jest z działalnością sądu, który rozstrzyga o roszczeniu, a strona pozwana reprezentowana jest przez prezesa tego sądu bądź sądu przełożonego (art. 67 § 2 k.p.c.). Najczęściej ma to miejsce wtedy, gdy proces dotyczy odszkodowania za skutki orzeczenia sądu, które okazało się niezgodne z prawem, bądź odszkodowania za skutki nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym. Skarżący twierdzą, że obowiązujące w tym zakresie regulacje k.p.c. nie zapewniają systemowej gwarancji bezstronności sądu. Gwarancja ta wymaga, aby z założenia eliminować potencjalny nawet konflikt interesów. Celowym wydaje się rozważenie, czy w opisanym przypadku właściwość miejscowa sądu rozpoznającego sprawę nie powinna być określona inaczej niż w art. 29 k.p.c. bądź art. 35 k.p.c.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (14.12.2006 r.) podkreślił, że sprawowanie urzędu sędziego oparte jest na konstytucyjnej zasadzie niezawisłości. Sędzia w zakresie merytorycznego orzekania w sprawach poddanych jego rozstrzygnięciu podlega wyłącznie Konstytucji oraz ustawom. Gwarantuje to, że organy zwierzchnie (prezesi sądów, Minister Sprawiedliwości) nie są władne skutecznie zlecić sądowi wydania orzeczenia o określonej treści. Sam fakt sprawowania nadzoru administracyjnego nad konkretnym sędzią rozpoznającym sprawę nie wydaje się stanowić potencjalnego źródła konfliktu interesów.

W ocenie Ministra należałoby skoncentrować się nie na stworzeniu wyjątku od ogólnej zasady dotyczącej właściwości sądu w jednej tylko kategorii spraw, a raczej na zagwarantowaniu stronie możliwości wystąpienia z wnioskiem o wyłączenie sędziego w razie uznania, że zachodzą do tego uzasadnione podstawy.

Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że art. 49 k.p.c. dotyczący względnych przesłanek wyłączenia sędziego w obecnym brzmieniu nie gwarantuje prawidłowej ochrony strony przed stronniczością sędziego, gdyż ogranicza przesłankę wyłączenia sędziego jedynie do stosunku osobistego, pomijając inne okoliczności, które mogą mieć wpływ na ocenę bezstronności sędziego. Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało zmianę tego przepisu przewidującą, że sędzia podlegałby wyłączeniu (niezależnie od przesłanek bezwzględnych przewidzianych

w pozostałych przepisach k.p.c.) również na swoje żądanie lub wniosek strony, jeżeli istniałaby okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w sprawie.

Podsumowując, Podsekretarz Stanu stwierdził, że wprowadzanie do Kodeksu postępowania cywilnego przepisów regulujących odrębne zasady właściwości miejscowej sądów jedynie w określonej kategorii spraw.

39. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-542673-III/06) z dnia 17 listopada 2006 r. – w sprawie pomocy dla gospodarstw rolnych dotkniętych skutkami suszy.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi dotyczące rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29.08.2006 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy. Pomoc dla gospodarstw rolnych dotkniętych skutkami tegorocznej suszy adresowana jest wyłącznie do rodziny rolniczej, w której co najmniej jedna osoba jest rolnikiem w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników i podlega temu ubezpieczeniu z mocy ustawy. Wśród osób prowadzących gospodarstwa rolne, które w jednakowym stopniu zostały dotknięte skutkami suszy znajdują się osoby, które wobec przyjętych w rozporządzeniu regulacji zostały pozbawione możliwości skutecznego ubiegania się o taką pomoc. Stanowi to odstępstwo od konstytucyjnych zasad równego i sprawiedliwego traktowania. Zarzutu tego nie może złagodzić możliwość uzyskania zasiłków celowych z pomocy społecznej.

Zgodnie z § 6 pkt 1 rozporządzenia, wnioski o udzielenie pomocy mogły być składane do dnia 15.10.2006 r. Z tego względu zmiana przepisów rozporządzenia mająca na celu wprowadzenie regulacji odpowiadających standardom konstytucyjnym wymagałaby również odpowiednich korekt dotyczących przesunięcia terminu składania wniosków.

40. Głównego Inspektora Pracy (RPO-543261-VIII/06) z dnia 17 listopada 2006 r. – w sprawie wysokości wynagrodzeń wypłacanych pracownikom sieci hipermarketów.

W dniu 19.10.2006 r. w „Dzienniku" ukazały się artykuły „Polacy traktowani są jak niewolnicy" i „Spróbowałam zatrudnić się jako kasjerka", z których wynika, że pracownicy zatrudnieni w hipermarketach Real, Tesco, Carrefour, Auchan, traktowani są jak tania siła robocza (miesięczne wynagrodzenie kasjerek wynosi około 700 złotych). Z artykułów wynika, że negocjacje organizacji związkowej z

zarządami powyższych sieci handlowych w sprawie podwyżek dla pracowników zakończyły się niepowodzeniem. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, czy w wyżej wymienionych hipermarketach były przeprowadzane kontrole wysokości wynagrodzeń, jakich dokonano ustaleń oraz, czy i jakie ewentualnie podjęto środki prawne.

Główny Inspektor Pracy (20.12.2006 r.) poinformowała, że interwencja inspektorów pracy w zakresie wysokości wynagrodzeń pracowników nie jest możliwa, o ile nie dochodzi do naruszenia przepisów prawa pracy (np. poprzez wypłatę wynagrodzeń niższych niż minimalne i niższych niż określone w umowie o pracę, niewypłacenie należnego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe).

W pierwszym półroczu 2006 r. w czasie kontroli 15 placówek wielkopowierzchniowych (hipermarketów) nie stwierdzono ani jednego przypadku wynagrodzenia niższego niż minimalne lub niższego niż określone w umowie o pracę.

Problem natomiast stanowi niewypłacalnie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, co w 2005 r. stwierdzono w 44% skontrolowanych placówek, gdzie 517 pracowników nie otrzymało świadczeń na kwotę ponad 63 tys. złotych. W wyniku interwencji inspektorów pracy uzyskano wypłatę z tego tytułu na rzecz pracowników kwoty ponad 78 tys. złotych. Ogółem kwota świadczeń ze stosunku pracy (w tym ekwiwalenty za urlop, odprawy pośmiertne, ekwiwalenty za pranie odzieży roboczej) należnych pracownikom, a niewypłaconych przez placówki wielkopowierzchniowe przekracza 66 tys. złotych.

41. Ministra Budownictwa (RPO-542704-V/06) z dnia 20 listopada 2006 r. – w sprawie przepisów dotyczących przyznawania dodatków mieszkaniowych.

W wyroku z dnia 9.05.2006 r. (sygn. akt P 4/05) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o dodatkach mieszkaniowych jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP oraz, że § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28.12.2001 r. w sprawie dodatków mieszkaniowych jest niezgodny z art. 6 ust. 1 ustawy o dodatkach mieszkaniowych. W związku z tym, iż podstawą wydania rozporządzenia jest cały art. 9 ustawy o dodatkach mieszkaniowych nie wiadomo, które konkretnie przepisy rozporządzenia utraciły moc, a które obowiązują nadal.

W uzasadnieniu wyroku Trybunał wskazał, że przepisy ustawy o dodatkach mieszkaniowych m.in. poprzez wadliwość zastosowanej terminologii oraz przyjęcie niejasnego i skomplikowanego sposobu

ustalania wysokości dodatku mieszkaniowego uchybiają zasadom poprawnej legislacji. Dlatego też Trybunał zasygnalizował, że usunięcie tych uchybień w drodze odpowiednich działań ustawodawczych jest konieczne dla zapewnienia spójności porządku prawnego.

Ustalony po wejściu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego stan prawny stwarza poważne problemy interpretacyjne dla organów stosujących przepisy o dodatkach mieszkaniowych. To zaś może prowadzić w praktyce do naruszenia praw osób ubiegających się o dodatek mieszkaniowy. Dlatego też w ocenie Rzecznika konieczne wydaje się pilne podjęcie działań zmierzających do nowelizacji ustawy o dodatkach mieszkaniowych oraz wydanie nowego rozporządzenia.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Budownictwa (18.12.2006 r.) poinformował, że w Ministerstwie Budownictwa nie były dotychczas prowadzone prace nad nowelizacją ustawy o dodatkach mieszkaniowych, ani nad nowym rozporządzeniem w sprawie dodatków mieszkaniowych. W wyniku wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9.05.2006 r., poprzez uchylenie § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28.12.2001 r. w sprawie dodatków mieszkaniowych sytuacja wnioskodawców stała się korzystniejsza, bowiem do obliczania dodatku mieszkaniowego zamiast 90% przyjmuje się 100% wydatków. W związku z tym zmiana przepisów, która nie zmieniałaby zasad w systemie dodatków mieszkaniowych mogłaby budzić wątpliwości ze strony osób stosujących przedmiotowe przepisy w praktyce. Jednocześnie mając na uwadze opinię Rzecznika Praw Obywatelskich oraz uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, przy najbliższej konieczności nowelizacji ustawy o dodatkach mieszkaniowych, zostaną wprowadzone stosowne zmiany.

42. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-536421-VIII/06) z dnia 20 listopada 2006 r. – w sprawie właściwej formy zmiany warunków pracy i płacy nauczycieli mianowanych.

Z treści korespondencji napływającej do Biura Rzecznika wynika, że dyrektorzy szkół mają problemy ze stosowaniem właściwej formy informowania nauczycieli o zmianie warunków zawartych z nimi wcześniej stosunków pracy. Od 1.09.2006 r. liczna grupa nauczycieli otrzymała niższe niż dotychczas uposażenia. W grupie tej znaleźli się także nauczyciele mianowani. W przypadku zmiany warunków pracy lub płacy nauczycielom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na czas nie określony pracodawcy – dyrektorzy szkół zawierali w tej kwestii pisemne porozumienia bądź wręczali wypowiedzenia zmieniające. Wypowiedzenia te nie zawsze miały właściwą treść, np. brak było

w nich pouczenia o przysługujących nauczycielowi prawach (możliwości niewyrażenia zgody na zmianę warunków płacy lub możliwości odwołania się do sądu pracy). W uchwale z dnia 8.04.1998 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że właściwą formą jest stosowanie wobec nauczycieli mianowanych uprzedzenia ze strony pracodawcy z zachowaniem okresów równych okresowi wypowiedzenia. Karta Nauczyciela nie przewiduje jednak tego trybu. Zdaniem Rzecznika należałoby uregulować tę kwestię w przepisach.

43. Ministra Transportu (RPO-531876-II/06) z dnia 20 listopada 2006 r. – w sprawie bezpieczeństwa na drogach.

Mając na względzie opublikowane przez Komisję Europejską dane wskazujące na to, że w Polsce w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej dochodzi do jednej z największej ilości wypadków drogowych ze skutkiem śmiertelnym, a także dramatyczne konsekwencje wypadków drogowych, opisywane we wnioskach do Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznik zdecydował się na poparcie systemowych działań mających na celu uchronienie choć części obywateli od niebezpieczeństwa utraty zdrowia i życia na naszych drogach. Rzecznik popiera ideę wprowadzenia w Polsce obowiązku jazdy na światłach mijania przez cały rok. Wydaje się konieczne rozważenie działań mających na celu doprowadzenie do zmiany art. 51 ustawy – Prawo o ruchu drogowym, poprzez wprowadzenie obowiązku używania przez cały rok świateł mijania przez kierowców. Polska została zobowiązana przez wspólnotę europejską do przyczynienia się do zmniejszenia o 50% liczby zabitych w wypadkach drogowych, do 2010 r. Jak szacuje Polski Instytut Transportu Samochodowego, rozszerzenie w Polsce obowiązku używania świateł w dzień także na miesiące od marca do września, powinno zmniejszyć liczbę zabitych w wypadkach z udziałem co najmniej dwóch pojazdów o 20%. W ocenie Instytutu pozwoliłoby to uratować około 300 osób. Na terenie Unii Europejskiej na światłach przez cały rok jeździ się już w Danii, Estonii, Finlandii, Szwecji, Austrii, Słowenii, na Łotwie i w Czechach. Na niektórych drogach z włączonymi światłami w dzień przez cały rok trzeba będzie jeździć także we Włoszech, na Węgrzech i w Portugalii.

Minister Transportu (5.12.2006 r.) zgodził się z argumentami przytoczonymi w wystąpieniu Rzecznika i zapewnił, że dołoży wszelkich starań, aby wprowadzić konieczną nowelizację. W przygotowywanym obecnie projekcie nowelizacji ustawy - Prawo o ruchu drogowym, resort transportu występuje z propozycją rozszerzenia obowiązku jazdy z włączonymi światłami mijania przez cały rok. Projekt obecnie pod-

dawany jest konsultacjom społecznym. Minister Transportu przewiduje, że projekt zostanie przesłany do Sejmu najpóźniej w pierwszym kwartale 2007 r. Proponowane rozwiązanie powinno doprowadzić do zmniejszenia liczby wypadków z udziałem dwóch pojazdów, a także poprawi bezpieczeństwo pieszych.

44. Publicznego Obrońcy Praw Republiki Czeskiej (RPO-535047--VIII/06) z dnia 20 listopada 2006 r. – w sprawie Polaków pracujących na terenie Republiki Czeskiej.

Prawa pracownicze Polaków pracujących na terenie Republiki Czeskiej (około 20 tysięcy osób) są na ogół przestrzegane. Jednak w ostatnim czasie pojawiły się informacje o nierzetelnych pośrednikach pracy i pracodawcach wykorzystujących Polaków chcących pracować lub już pracujących w Czechach. W październiku bieżącego roku polską opinię publiczną zbulwersowała sprawa pracowników firmy Zetka Auto (pracownicy m.in. twierdzą, że mieszkali w popegeerowskich barakach 20 km od miejsca pracy, byli zmuszani do pracy po 16 godzin dziennie, a także naruszano wobec nich przepisy o wynagrodzeniach). O tej sprawie pisała również czeska prasa. Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie wszelkiej możliwej pomocy Polakom, którzy padają ofiarą tych nagannych procederów. Równocześnie poprosił o podjęcie działań w ramach posiadanych kompetencji, w celu uniknięcia takich lub innych podobnych zdarzeń na przyszłość.

Ambasada RP w Pradze (20.12.2006 r.) poinformowała, że na bieżąco śledzi sytuację dotyczącą zatrudnienia obywateli polskich w zakładach pracy w Republice Czeskiej. Utrzymuje stały kontakt z firmami pośredniczącymi w zatrudnieniu Polaków i reaguje na wszystkie sygnały dotyczące nieprawidłowości w zakresie warunków pracy i przestrzegania obowiązujących przepisów. Wydział Konsularny Ambasady wystąpił do firmy Zetka Auto z prośbą o ustosunkowanie się do informacji prasowych. Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał kopię odpowiedzi tej firmy.

W przypadku otrzymania pisemnej skargi lub informacji o nieprawidłowościach w zatrudnieniu obywateli polskich, Ambasada podejmuje działania zmierzające do wyjaśnienia tych kwestii. W większości przypadków podejmowane interwencje odnosiły pożądany skutek. Niezależnie od interwencji, urząd konsularny skierował pisma do agencji prowadzących rekrutację polskich pracowników do pracy. Zwrócił w nich uwagę na konieczność przyjęcia uczciwych zasad rekrutacji polskich pracowników oraz przestrzegania praw pracowniczych w okresie od ich zatrudnienia. Jest to o tyle istotne, że z uwagi na porównywalne w kraju płace i koszty utrzymania, przy skromnych

warunkach zakwaterowania, wielu pracowników rezygnuje z pracy w czeskich zakładach. Wielokrotnie, z powodu braku pieniędzy, zwracają się oni z prośbą o pomoc do Ambasady. W szczególnych przypadkach Wydział Konsularny udziela zwrotnej pomocy finansowej celem zakupienia biletu na powrót do kraju.

45. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-542756-I/06) z dnia 21 listopada 2006 r. – w sprawie potrzeby nowelizacji przepisów ustawy – Prawo o adwokaturze oraz ustawy o radcach prawnych, w celu uwzględnienia orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego.

W wyroku z dnia 19.04.2006 r. (sygn. akt K 6/05) Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z Konstytucją RP szereg przepisów ustawy z dnia 30.06.2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw.

Z dniem 4.05.2006 r. utracił moc obowiązującą przepis umożliwiający ubieganie się o wpis na listę adwokatów bez wymogu odbycia aplikacji adwokackiej i złożenia egzaminu adwokackiego osobom, które zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, radcowski lub notarialny. Pozostałe zakwestionowane przepisy utracą moc obowiązującą z dniem 31.12.2006 r.

W wyroku z dnia 8.11.2006 r. (sygn. akt K 30/06) Trybunał Konstytucyjny zakwestionował część przepisów znowelizowanej ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych, m.in. przepis, który stwarza możliwość uzyskania wpisu na listę radców prawnych bez wymogu odbycia aplikacji radcowskiej i złożenia egzaminu radcowskiego osobom, które zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, adwokacki lub notarialny. Przepis ten utraci moc obowiązującą z dniem 31.12.2006 r.

Mimo, iż od pierwszego orzeczenia Trybunału upłynęło ponad 6 miesięcy, w Ministerstwie Sprawiedliwości nie opracowano dotychczas nowych przepisów uwzględniających zastrzeżenia Trybunału Konstytucyjnego. Rzecznik zwrócił się o spowodowanie przyspieszenia prac nad przygotowaniem rozwiązań prawnych, które wypełnią lukę powstałą w wyniku orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (21.12.2006 r.) poinformował, że trwają końcowe prace nad opracowaniem zmian do ustawy – Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych i ustawy - Prawo o notariacie. Projekt ustawy zawiera przepisy dostosowujące ustawę – Prawo o adwokaturze oraz ustawę o radcach prawnych do sytuacji prawnej zaistniałej po wyrokach Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19.04.2006 r. (sygn. akt K 06/06) oraz 8.11.2006 r. (sygn. akt K 30/06), w których stwierdzono niezgodność

z Konstytucją niektórych przepisów ustawy – Prawo o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych. Przed końcem grudnia 2006 r. projekt zostanie wysłany do konsultacji społecznych i uzgodnień międzyresortowych.

46. Ministra Sprawiedliwości (RPO-523562-I/06) z dnia 21 listopada 2006 r. – w sprawie potrzeby unormowania statusu asesorów, w związku z postanowieniem sygnalizacyjnym Trybunału Konstytucyjnego skierowanym do Sejmu RP.

W związku z toczącym się przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowaniem w sprawie połączonych skarg konstytucyjnych dotyczących instytucji asesora sądowego (sygn. akt SK 7/06), w dniu 30.10.2006 r. zapadło postanowienie Trybunału (sygn. akt S 3/06) sygnalizujące Sejmowi RP potrzebę rozważenia nowego unormowania systemu powoływania osób sprawujących władzę sądowniczą, który zapewni pełną realizację konstytucyjnych standardów prawa do sądu. Ewentualne orzeczenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją przepisów dotyczących instytucji asesora sądowego mogłoby prowadzić do daleko idących konsekwencji dla całego systemu wymiaru sprawiedliwości. Dlatego też Rzecznik zwrócił się z prośbą o pilne podjęcie prac nad nowym unormowaniem statusu asesorów, polegającego między innymi na powierzeniu im wykonywania funkcji, które nie są sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości (np. stwierdzenie nabycia spadku, wydawanie nakazów zapłaty itp.) i pozostawać będą w zgodzie z Konstytucją.

47. Ministra Budownictwa (RPO-534593-IV/06) z dnia 22 listopada 2006 r. – w sprawie zaskarżalności niektórych rozstrzygnięć organów nadzoru budowlanego.

Jeśli obiekt budowlany wznoszony jest bez wymaganego pozwolenia na budowę, jednak stosownie do art. 48 ust. 2 ustawy – Prawo budowlane, budowa ta jest zgodna z przepisami o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz nie narusza przepisów w zakresie uniemożliwiającym doprowadzenie obiektu budowlanego lub jego części do stanu zgodnego z prawem, właściwy organ wydaje postanowienie o wstrzymaniu prowadzenia robót budowlanych i podejmuje czynności zmierzające do legalizacji budowy. Ustawa nie przewiduje możliwości zaskarżenia tego postanowienia zażaleniem. Rozstrzygnięcie w przedmiocie wstrzymania prac budowlanych nakłada na obywatela określone obowiązki, ponadto może mieć duże znaczenie majątkowe dla inwestora, a wręcz narażać go na niepowetowaną szkodę.

Analogiczny problem braku drogi odwoławczej występuje w przypadku postanowienia wydawanego na podstawie art. 49 b ust. 2 ustawy, czyli rozstrzygnięcia o wstrzymaniu prac budowlanych wykonywanych bez wymaganego zgłoszenia bądź pomimo wniesienia sprzeciwu przez właściwy organ.

Natomiast jeśli postanowienie o wstrzymaniu robót budowlanych wydawane jest na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy – Prawo budowlane, stronie przysługuje zażalenie na to rozstrzygnięcie.

Przepisy art. 48 ust. 1 i art. 49 b ust. 1 dotyczą obiektu budowlanego, bądź jego części, będącego w budowie bądź już wybudowanego bez wymaganego pozwolenia lub zgłoszenia. Natomiast art. 50 ust. 1 pkt 1 odnosi się do samowolnie zrealizowanych robót budowlanych, nie będących budową. W efekcie zażalenie przysługuje na postanowienie o wstrzymaniu np. przebudowy obiektu budowlanego, natomiast nie przysługuje na postanowienie o wstrzymaniu nadbudowy bądź rozbudowy takiego obiektu. W opinii Rzecznika takie zróżnicowanie środków prawnych, w porównywalnych sytuacjach, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia.

48. Ministra Sprawiedliwości (RPO-483054-II/04) z dnia 22 listopada 2006 r. – w sprawie braku możliwości zaskarżenia zarządzenia w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu.

Do Rzecznika wpływają wnioski dotyczące kwestii realizowania w praktyce prawa do obrony przez osoby, które nie dysponują środkami pozwalającymi na ustanowienie obrońcy z wyboru. We wnioskach podnoszone jest m.in., iż na zarządzenie prezesa sądu wydane w trybie art. 81 § 1 k.p.k. w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu, nie przysługuje zażalenie. Przepis art. 78 § 1 k.p.k. urzeczywistnia konstytucyjne prawo do obrony formalnej (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP), wyrażone także w art. 6 k.p.k.

W odrębnym przepisie została uregulowana kwestia zażalenia na odmowę wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego w celu sporządzenia kasacji. Mianowicie art. 528 § 1 pkt 2 k.p.k. stanowi, że środek odwoławczy w tym przypadku nie przysługuje.

Jedyną formą kwestionowania przez oskarżonego odmowy wyznaczenia mu obrońcy z urzędu jest podniesienie zarzutu w odniesieniu do zarządzenia w tym przedmiocie, w apelacji (art. 447 § 3 k.p.k.) Zarzut bezzasadnej odmowy wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego do sporządzenia kasacji można podnosić w zażaleniu na zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji jako niesporządzonej z zachowaniem przymusu adwokackiego (art. 528 § 2 k.p.k.).

Wydaje się, że przyjęta w k.p.k. zasada niezaskarżalności zarządzenia w przedmiocie odmowy przyznania obrońcy z urzędu budzi zasadnicze wątpliwości zwłaszcza z punktu widzenia art. 45 Konstytucji gwarantującego rzetelny proces sądowy oraz art. 78 Konstytucji (zaskarżalność decyzji i orzeczeń wydanych w pierwszej instancji). Zdaniem Rzecznika problemu nie rozwiązuje możliwość podniesienia w apelacji zarzutu nieprzyznania obrońcy z urzędu.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (27.12.2006 r.) poinformowała, że problem braku możliwości zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu w przedmiocie wyznaczenia obrońcy z urzędu zostanie rozważony w dalszych pracach nad projektem ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy o kuratorach sądowych.

49. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-543697-IX/06) z dnia 23 listopada 2006 r. – w sprawie braku możliwości skorzystania z urlopu wychowawczego przez mężczyznę – policjanta.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócili się funkcjonariusze Policji, którzy zasygnalizowali problem braku możliwości skorzystania z urlopu wychowawczego w celu sprawowania opieki nad dzieckiem przez mężczyznę – policjanta. Zgodnie z treścią art. 97 ustawy o Policji – policjantowi kobiecie przysługują szczególne uprawnienia przewidziane dla pracownic według przepisów prawa pracy (w tym urlopy wychowawcze). Przedmiotowa norma prawna narusza, zdaniem Rzecznika, określoną w art. 32 Konstytucji zasadę równości wobec prawa oraz w odniesieniu do równouprawnienia obojga płci - art. 33 Konstytucji, zgodnie z którym, kobieta i mężczyzna mają w Polsce równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

Dla porównania, ustawy pragmatyczne takich służb jak: Centralne Biuro Antykorupcyjne, Służba Więzienna, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna oraz żołnierzy zawodowych, dopuszczają możliwość skorzystania z uprawnień przewidzianych dla kobiet w zakresie urlopu wychowawczego – mężczyznom. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany przedstawionego stanu rzeczy.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (15.12.2006 r.) poinformował, że uregulowania podobne do ustawy o Policji zawiera art. 93 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, którego konstytucyjność ocenił Trybunał Konstytucyjny, po rozpoznaniu pytania prawnego skiero-

wanego przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie. Pytanie prawne powstało na tle odmowy funkcjonariuszowi urlopu wychowawczego na podstawie art. 93 w/w ustawy. W wyroku z dnia 29.06.2006 r. (sygn. akt P 30/05) Trybunał Konstytucyjny podkreślił charakter odsyłający powyższego przepisu do regulacji zawartej w Kodeksie pracy. Przepis art. 5 Kodeksu pracy stanowi, że jeżeli stosunek pracy określonej kategorii pracowników regulują przepisy szczególne, przepisy Kodeksu pracy stosuje się w zakresie nie uregulowanym tymi przepisami. Po przedstawieniu powyższych argumentów, Podsekretarz Stanu stwierdził, że obecnie obowiązujące przepisy ustaw regulujące stosunek służbowy funkcjonariuszy Straży Granicznej, Policji, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej umożliwiają korzystanie z urlopów wychowawczych również funkcjonariuszom - mężczyznom.

50. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-544663-II/06) z dnia 23 listopada 2006 r. – w sprawie wyrażania przez prokuratora lub sąd zgody na ujawnienie danych osobowych i publikację w prasie wizerunku osób podejrzanych (oskarżonych).

Z art. 13 ust. 3 Prawa prasowego wynika, że prokurator lub sąd może zezwolić ze względu na ważny interes społeczny, na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe. Na przedmiotowe zezwolenie nie przysługuje zażalenie.

Zgodnie z art. 78 Konstytucji RP każda ze stron ma prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa. Zdaniem Rzecznika żadne względy nie uzasadniają pozbawienia możliwości poddania kontroli instancyjnej wydanego rozstrzygnięcia, którego istota dotyczy konstytucyjnie chronionego prawa do prywatności. Obowiązujący stan prawny jest zatem niezgodny z art. 78 Konstytucji RP. Ponadto brak środka zaskarżenia omawianego zezwolenia oznacza naruszenie prawa do sądu (art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP).

W sytuacji, gdy osoba ta zostanie prawomocnie uniewinniona od stawianego jej zarzutu bądź zostanie w stosunku do niej prawomocnie umorzone postępowanie, żaden przepis Prawa prasowego nie nakłada na prokuratora lub sąd, który zezwolił na ujawnienie danych osobowych lub wizerunku, obowiązku opublikowania ogłoszenia zawierającego informację o niepotwierdzeniu się zarzutów wobec osoby, której dane zostały ujawnione. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie przedstawionych uwag oraz o ewentualne podjęcie prac nad zmianą krytykowanego stanu prawnego.

51. Rzecznika Praw Obywatelskich (Ombudsmana) Islandii, Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-528495-VIII/06) z dnia 23 listopada 2006 r. – w sprawie przypadków naruszania praw pracowniczych obywateli polskich pracujących w Islandii.

W polskich mediach pojawiają się co pewien czas informacje o naruszeniach praw pracowniczych Polaków mieszkających i pracujących na terenie Islandii. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ombudsmana Islandii z prośbą o otoczenie opieką i udzielenie wszelkiej możliwej pomocy Polakom, którzy padają ofiarą tych nagannych procederów. Równocześnie Rzecznik poprosił o podjęcie działań będących w kompetencjach Ombudsmana Islandii, które pozwoliłyby uniknąć takich lub innych podobnych zdarzeń na przyszłość.

Rzecznik Praw Obywatelskich w wystąpieniu do polskiego Ministra Spraw Zagranicznych podkreślił, że do dnia dzisiejszego obywatele polscy przebywający w Islandii pozbawieni są opieki konsularnej, mimo zapewnień przekazanych Rzecznikowi w piśmie dnia 15.09.2006 r., że w IV kwartale br. zostanie ustanowiony stały i regularny dyżur konsularny w Reykjaviku.

Minister Spraw Zagranicznych (29.12.2006 r.) poinformowała, że zapewnienie odpowiednich standardów opieki konsularnej nad obywatelami polskimi za granicą stanowi jeden z najważniejszych priorytetów działalności służby konsularnej. Podjęto działania w kwestii szerszego włączenia Konsula Honorowego RP w Islandii w działania na rzecz ochrony praw obywateli polskich.

Przyjęcie takiego rozwiązania nie oznacza jednak pozostawienia obywateli polskich zamieszkałych na terenie Islandii bez opieki konsula. Według wyjaśnień Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Oslo wszelkie sprawy zgłaszane przez obywateli polskich z tego terenu były załatwiane drogą korespondencyjną. Dostrzegając pilną potrzebę podjęcia działań w celu poprawy opieki konsularnej nad obywatelami polskimi przebywającymi na terenie Islandii, w budżecie na 2007 rok ujęto środki finansowe na uruchomienie Urzędu Konsularnego w Reykjaviku. Docelowo przewidziano trzy etaty merytoryczne oraz cztery stanowiska pomocnicze. Otwarcie Urzędu planowane jest w połowie 2007 r.

52. Ministra Budownictwa (RPO-478347-V/04) z dnia 27 listopada 2006 r. – w sprawie lustracji przeprowadzonej w Spółdzielni Mieszkaniowej „Ziemi Krakowskiej".

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął sprawę zgłoszoną przez członków spółdzielni mieszkaniowej dotyczącą nieprawidłowości działania

spółdzielni. Z korespondencji nadesłanej do Rzecznika wynikało, że prawa członków spółdzielni są lekceważone, a władze spółdzielni nie przestrzegają obowiązującego prawa, w szczególności poprzez ograniczenie możliwości współuczestnictwa w życiu spółdzielczym, jak i kontrolowania działań władz spółdzielni. Rzecznik w wystąpieniu z dnia 17.08.2005 r. zwrócił się do Ministra Infrastruktury o zbadanie sprawy i podjęcie czynności przewidzianych przepisami ustawy – Prawo spółdzielcze. W konsekwencji Minister zlecił lustrację Spółdzielni Mieszkaniowej „Ziemi Krakowskiej". Analiza wyników lustracji prowadzi do wniosku, że przeprowadzona lustracja ma charakter ułomny. Większość zarzutów zgłoszonych przez członków spółdzielni nie została wyjaśniona. Rzecznik zwrócił się do Ministra Budownictwa o zajęcie stanowiska w zakresie wyników przeprowadzonej lustracji, jak również o wskazanie dalszego toku postępowania Ministerstwa Budownictwa w sprawie Spółdzielni Mieszkaniowej „Ziemi Krakowskiej".

53. Prokuratora Krajowego (RPO-534838-II/06) z dnia 27 listopada 2006 r. – w sprawie wszczynania i prowadzenia przez prokuratury postępowań przygotowawczych przeciwko dziennikarzom o czyn z art. 226 § 1 Kodeksu karnego (znieważenie funkcjonariusza publicznego).

W odpowiedzi z dnia 26.09.2006 r. na wystąpienie Rzecznika z dnia 1.09.2006 r. w przedmiotowej sprawie, przedstawiony został pogląd, iż przestępstwo określone w art. 226 § 1 K.k. podlega ściganiu z urzędu, dlatego trudno uznać za niewłaściwą praktykę organów prokuratury polegającą na wszczynaniu postępowań przygotowawczych o te czyny, w szczególności zaś nie można dopatrywać się w działaniach prokuratury w stosunku do dziennikarzy nadmiernej i nieuzasadnionej represyjności.

W piśmie omówiono także postępowania prowadzone o czyn z art. 226 § 1 k.k. przeciwko dziennikarzom tygodnika „Przekrój" oraz przeciwko byłemu redaktorowi „Super Expressu".

Trybunał Konstytucyjny w dniu 11.10.2006 r. (sygn. akt P 3/06), po rozpoznaniu pytania prawnego Sądu Rejonowego w Lublinie orzekł, iż art. 226 § 1 K.k. w zakresie, w jakim penalizuje znieważenie funkcjonariusza publicznego lub osoby przybranej mu do pomocy dokonane niepublicznie lub dokonane publicznie, lecz nie podczas pełnienia czynności służbowych, jest niezgodny z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. W związku z treścią tego orzeczenia Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o ponowne przeanalizowanie przedstawionego problemu, ze szczególnym uwzględnieniem okoliczności, na ile wyrok ten wpływa na sytuację procesową w wymienionych postępowaniach karnych.

54. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji – Przewodniczącego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi (RPO-541177-II/06) z dnia 27 listopada 2006 r. – w sprawie przypadków handlu dziećmi w celu nielegalnej adopcji.

W związku z przekazanymi Rzecznikowi informacjami CBŚ Komendy Głównej Policji, wskazującymi, że w Polsce ujawniane są przypadki handlu dziećmi w celu ich nielegalnej adopcji, Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie informacji na ten temat oraz wskazanie działań podejmowanych w celu zwalczania tego procederu.

55. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-544476-XI/06) z dnia 28 listopada 2006 r. – w sprawie braku możliwości otrzymania jakiegokolwiek wsparcia finansowego na rzecz dzieci wychowywanych przez samotnych rodziców, w sytuacji oddalenia przez sąd powództwa o alimenty.

Orzeczenie sądu o oddaleniu powództwa o alimenty na rzecz dziecka skutkuje wyłączeniem samotnego rodzica z grona uprawnionych do ubiegania się o zaliczkę alimentacyjną. W sytuacji, gdy nie ma faktycznej możliwości zasądzenia na rzecz dziecka alimentów, istnieje możliwość ubiegania się o przyznanie dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka. Uprawnionym do tego dodatku jest samotny rodzic, któremu nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ drugi z rodziców dziecka nie żyje lub ojciec dziecka jest nieznany. W świetle powyższego oddalenie przez sąd powództwa o alimenty na rzecz dziecka od drugiego z rodziców pozbawia wspomnianą grupę dzieci prawa do ubiegania się o pomoc ze strony państwa. Trudno jest znaleźć racjonalne uzasadnienie dla przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań, gdyż grupa dzieci pozbawionych opieki jednego z rodziców powinna mieć pewność, że Państwo w sposób szczególny będzie je chronić i wspierać. Przedstawione rozwiązania naruszają podstawowe prawa rodziny i dzieci oraz zasady równości i sprawiedliwości społecznej. Rzecznik zwrócił się z prośbą o pilne podjęcie działań zmierzających do usunięcia nierówności.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (21.12.2006 r.) poinformowała, że rząd przygotował, przyjęty już przez Komitet Rady Ministrów, projekt nowelizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych, który wprowadza przepis przyznający uprawnienie do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka także w przypadku oddalenia przez sąd powództwa o zasądzenie alimentów.

56. Komendanta Głównego Policji (RPO-539592-II/06) z dnia 28 listopada 2006 r. – w sprawie problemu udzielania informacji o zgromadzonych przez Policję materiałach operacyjnych.

Przepisy art. 19 ustawy o Policji przewidują możliwość zastosowania w określonych sytuacjach kontroli operacyjnej. W myśl art. 19 ust. 16 ustawy o Policji osobie, wobec której stosowana była kontrola operacyjna, nie udostępnia się materiałów zgromadzonych podczas trwania kontroli. W wyroku z dnia 12.12.2005 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł m.in., że art. 19 ust. 16 ustawy o Policji w zakresie, w jakim przewiduje po zakończeniu kontroli operacyjnej powiadomienie o tej kontroli podejrzanego i jego obrońcę, jest zgodny z art. 45 ust. 1, art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 77 ust. 2 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny przyjął, że przepis ten wyklucza możliwość informowania zainteresowanego o kontroli operacyjnej w czasie jej trwania. Jednak zdaniem Trybunału nie jest to tożsame z zakazem udzielania takiej informacji w sytuacji, gdy czynności operacyjne nie są już prowadzone, a aktu oskarżenia nie wniesiono. Tym samym Trybunał nie podzielił stanowiska Rzecznika, że przepis art. 19 ust. 16 ustawy o Policji wyklucza możliwość informowania osoby poddanej kontroli operacyjnej o fakcie jej prowadzenia, z wyjątkiem przypadku przekształcenia materiałów operacyjnych w materiały procesowe.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o poinformowanie, w jaki sposób stosowany jest art. 19 ust. 16 ustawy o Policji, a w szczególności, czy na żądanie osób, wobec których stosowana była kontrola operacyjna i nie wniesiono przeciw nim aktu oskarżenia, po zakończeniu tej kontroli, Policja udziela informacji o zgromadzonych materiałach operacyjnych.

Zastępca Komendanta Głównego Policji (29.12.2006 r.) poinformował, że przepis art. 19 ust. 16 ustawy o Policji nie jest interpretowany jako określający bezwzględny zakaz udzielania informacji osobie, wobec której zastosowano kontrolę operacyjną. W przypadku żądania osoby, wobec której stosowano ten środek, a nie wniesiono przeciw niej aktu oskarżenia, po zakończeniu stosowania kontroli operacyjnej Policja podejmuje decyzję o udzieleniu informacji, z uwzględnieniem przepisów ustawy o ochronie informacji niejawnych oraz przepisów ustawy o Policji.

Przepis art. 19 ust. 7 ustawy o Policji nakazuje organowi Policji wnioskującemu o zastosowanie kontroli operacyjnej, w przypadku gdy zgromadzony materiał podczas jej stosowania nie zawiera dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego, protokolarne zniszczenie tych materiałów po upływie 2 miesięcy od zakończenia

stosowania kontroli operacyjnej. W takim przypadku informowanie może ograniczyć się jedynie do faktu jej stosowania.

Treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12.12.2005 r. została przekazana wszystkim Komendantom Wojewódzkim Policji i Komendantowi Stołecznemu Policji z poleceniem zapoznania podległych policjantów i stosowania w praktyce policyjnej.

57. Ministra Transportu (RPO-534698-VI/06) z dnia 30 listopada 2006 r. – w sprawie potrzeby umożliwienia wydawania zaświadczeń o uprawnieniach do kierowania pojazdami, na czas oczekiwania na wydanie prawa jazdy.

Analizując wpływające do Biura Rzecznika skargi na wydłużony proces wydawania duplikatów praw jazdy w związku z utratą tego dokumentu stwierdzono, iż zachodzą w tym procesie administracyjnym luki nie pozwalające na dokumentowanie uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych w okresach braku możliwości okazania dokumentu prawa jazdy lub wtórnika, spowodowanych kradzieżą, zniszczeniem, uszkodzeniem pojazdu oraz oczekiwaniem na wydanie nowego dokumentu lub jego wtórnika.

Konieczność oczekiwania od miesiąca do trzech miesięcy na wydanie wtórnika prawa jazdy może skutkować utratą zarobków, a także rozwiązaniem stosunku pracy. Tak długi czas oczekiwania należy ocenić jako brak dostatecznej sprawności administracji państwa.

Dokumentem uprawniającym do kierowania pojazdem silnikowym i okazywanym podczas kontroli ruchu drogowego jest tylko i wyłącznie prawo jazdy określonej kategorii. Przepisy ustawy - Prawo o ruchu drogowym nie przewidują możliwości wydawania zaświadczeń o posiadanych uprawnieniach do kierowania pojazdami na czas oczekiwania na wydanie dokumentu prawa jazdy. Wprowadzenie takiej możliwości było planowane przez ustawodawcę już w 2000 r., jednak proponowana zmiana nie została wprowadzona do przepisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o pilne rozważenie tej sprawy i powiadomienie o ewentualnych podjętych działaniach.

58. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego, Ministra Zdrowia (RPO-230517-VII/04) z dnia 30 listopada 2006 r. – w sprawie postępowania ze sprawcami przestępstw o charakterze seksualnym.

Znowelizowane art. 72 § 1 i art. 95a § 1 Kodeksu karnego oraz art. 96 § 1 i art. 117 Kodeksu karnego wykonawczego zobowiązują

organy wymiaru sprawiedliwości oraz placówki opieki zdrowotnej do podejmowania wobec sprawców przestępstw o charakterze seksualnym odpowiednich przedsięwzięć prawno-karnych, organizacyjnych i leczniczo-terapeutycznych. Te nowe rozwiązania ustawowe, tak istotne z punktu widzenia interesu społecznego, nie znalazły dotychczas właściwego zastosowania w praktyce.

Problemy wymiaru sprawiedliwości oraz publicznej służby zdrowia rodzą obawę, czy w oparciu o dyspozycje ustawowe powstanie i będzie realizowany w Polsce program kompleksowego postępowania ze sprawcami przestępstw o charakterze seksualnym. Rzecznik prosi o określenie, jakie zostały podjęte i kiedy będą zakończone działania w resorcie sprawiedliwości, Służbie Więziennej oraz w resorcie zdrowia zmierzające do wdrożenia w życie powołanych przepisów, a także jaka liczba spraw została dotychczas skierowana na podstawie każdego z tych przepisów.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (12.12.2006 r.) poinformował, że w dniu 11.07.2006 r. Minister Zdrowia powołał zespół, którego celem jest opracowanie systemowych rozwiązań dotyczących postępowania wobec osób z zaburzeniami preferencji seksualnych. Obecnie liczba profesjonalistów zajmujących się tą tematyką jest niewystarczająca, ponadto większość pracuje poza swoją specjalizacją. Istnieje również konieczność analizy dotychczasowych programów edukacyjnych mających na celu zwiększenie dostępu m.in. studentów medycyny, lekarzy pierwszego kontaktu, do wiedzy dotyczącej seksuologii klinicznej i sądowej, w zakresie niezbędnym do stawiania wstępnej diagnozy.

Znowelizowane przepisy Kodeksu karnego i Kodeksu karnego wykonawczego w zakresie postępowania ze sprawcami przestępstw o charakterze seksualnym wymagają przygotowania profesjonalnych programów terapeutycznych., które mogłyby być realizowane w zakładach karnych i kontynuowane w systemie wolnościowym. Powołano dwie grupy robocze pod przewodnictwem Prof. Zbigniewa Lwa-Starowicza, mające na celu opracowanie projektów standardów terapeutycznych dla pedofili oraz dla osób z innymi zaburzeniami preferencji seksualnych. Standardy te miałyby służyć zwłaszcza lecznictwu ambulatoryjnemu. Zespół ma zajmować się również opracowaniem zasad finansowania tego rodzaju świadczeń.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (20.12.2006 r.) poinformował, że w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej został opracowany „Program oddziaływań terapeutycznych i resocjalizacyjnych wobec sprawców przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności". Czas realizacji tego programu określono na 10 miesię-

cy, a do jego wykonania wytypowano 7 oddziałów terapeutycznych dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Na realizację programu przekazano dotychczas 15 etatów, jednak nie jest to liczba wystarczająca do pełnego wdrożenia programu. Do chwili obecnej program ukończyło 7 skazanych. Efekty więziennych programów terapeutycznych w dużym stopniu będą zależeć od stworzenia rozwiązań systemowych, zapewniających kontynuację terapii i nadzór nad sprawcami po opuszczeniu przez nich zakładów karnych. Ponadto zainicjowano proces szkolenia specjalistycznego personelu oddziałów terapeutycznych.

Na dzień 4.12.2006 r. w oddziałach terapeutycznych przebywało 123 skazanych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych. Wobec tej grupy skazanych zapoczątkowano realizację oddziaływań specjalistycznych w oparciu o wspomniany program terapeutyczny.

59. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-539146-VI/06) z dnia 30 listopada 2006 r. – w sprawie wykonywania zadań zleconych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Prezydent Miasta Knurów, przedstawiając problem realizacji przez gminy zadań zleconych, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Analiza problemu może wskazywać, że nie dotyczy on tylko jednej gminy. Wspomniany przepis stanowi, że gminy, jako zadania zlecone, wykonują czynności związane z prowadzeniem Rejestru, polegające na zapewnieniu zainteresowanym wglądu do Polskiej Klasyfikacji Działalności, urzędowych formularzy wniosków umożliwiających rejestrację spółek jawnych, dostępu do informacji o wysokości opłat, sposobie ich uiszczenia oraz o właściwości miejscowej sądów rejestrowych. W cytowanym przepisie, jak i w dalszej części ustawy, nie ma mowy o przekazaniu środków finansowych koniecznych do realizacji tego zadania zleconego.

Zadania zlecone państwo powierza jednostkom samorządu terytorialnego w drodze ustawy lub indywidualnych porozumień. Wykonywanie tych zadań jest obowiązkowe. Praktycznie nie ma możliwości odmowy wykonania przez gminę zadań zleconych z powodu braku środków finansowych lub ustalenia ich na niewystarczającym poziomie, albo z powodu nieterminowego przekazania tych środków. Z treści art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy o samorządzie gminnym wynika, iż gmina otrzymuje środki finansowe w wysokości koniecznej do wykonania zadań z zakresu administracji rządowej. Samorząd nie ma obowiązku

finansowania zadań zleconych ze środków własnych, a nawet – jak wykazuje praktyka – wydatki te nie mogą być dofinansowane ze środków własnych gminy.

Rzecznik ma wątpliwości, czy przekazanie gminom zadań zleconych, bez finansowania kosztów ich realizacji nie narusza ukształtowanych w przepisach zasad w zakresie realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego zadań zleconych.

60. Komendanta Głównego Policji (RPO-545397-II/06) z dnia 1 grudnia 2006 r. – w sprawie działań Policji podjętych w sprawie leku „Corhydron".

W związku z artykułem pt.: „Tajny raport Policji: corhydron przyczyną śmierci nawet 11 osób", zamieszczonym w Gazecie Wyborczej w dniu 20.11.2006 r., Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o poinformowanie o dokonanych przez Policję ustaleniach i wszczętych działaniach w sprawie niebezpiecznego dla zdrowia i życia pacjentów leku „Corhydron".

Zastępca Komendanta Głównego Policji (15.12.2006 r.) poinformował, że w dniu 9.11.2006 r. polecił Komendantom Wojewódzkim/Stołecznemu Policji nawiązanie kontaktu z Dyrektorami Oddziałów NFZ w celu ustalenia danych osobowych osób korzystających na zasadzie refundacji z leku Corhydron, uzgodnienie dotarcia do tych osób w celu ich uprzedzenia o istniejącym zagrożeniu, nawiązanie kontaktu z Wojewódzkimi Inspektorami Farmaceutycznymi w celu dokonania ustaleń w aptekach na terenie województwa dotyczących adresów osób, które nabyły lek bez refundacji.

Na dzień 12.12.2006 r. ustalono, że na terenie kraju jest 6439 osób, które otrzymały ten lek na zasadzie refundacji, z czego na dzień przekazania informacji dotarto do 4111 osób. Ponadto ustalono dane 44 120 osób, które wykupiły Corhydron na podstawie recept, z czego na dzień przekazania informacji dotarto do 33 386 osób.

Komenda Główna Policji opracowuje w systemie tygodniowym, na podstawie danych uzyskanych z Komend Wojewódzkich/Stołecznej Policji „Informację dotyczącą prowadzonych przez jednostki organizacyjne Policji postępowań przygotowawczych wszczętych na materiałach własnych lub powierzonych do dalszego prowadzenia przez prokuratury oraz postępowań sprawdzających prowadzonych w związku z zaistniałym zagrożeniem życia i zdrowia pacjentów stosujących lek o nazwie Corhydron".

Na dzień 11.12.2006 r. jednostki organizacyjne Policji prowadzą łącznie 176 postępowań w związku z zaistniałym zagrożeniem życia i zdrowia pacjentów stosujących lek Corhydron.

61. Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego oraz Głównego Inspektora Pracy (RPO-545954-VIII/06) z dnia 4 grudnia 2006 r. – w sprawie wypadku w Kopalni Węgla Kamiennego „Halemba" w Rudzie Śląskiej.

W dniu 21.11.2006 r. w Kopalni Węgla Kamiennego „Halemba" w Rudzie Śląskiej doszło do wypadku zbiorowego, w którym zginęły 23 osoby. Wypadek ten miał miejsce w rejonie likwidowanej ściany 1 w pokładzie 506 na poziomie 1030 m, a więc w miejscu, w którym w dniu 22.02.2006 r. nastąpiło silne tąpnięcie i wypadek zbiorowy. Konsekwencją wypadku z lutego 2006 r. był istotny wzrost zagrożenia pożarowego. W związku z tym decyzją Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach dalsza eksploatacja ściany 1 została wstrzymana. Następnie w dniu 18.11.2006 r., po stwierdzeniu braku zagrożenia pożarowego, przystąpiono do demontażu urządzeń znajdujących się w rejonie likwidowanej ściany. W trakcie tego demontażu zdarzył się wymieniony na wstępie wypadek zbiorowy.

W prasie pojawiły się informacje, oparte na relacjach górników, o łamaniu przepisów dotyczących bezpieczeństwa pracy w kopalni, w szczególności poprzez fałszowanie wskazań czujników metanu. Informacje te wymagają dogłębnego zbadania.

Rzecznik prosi o przedstawienie ogólnej informacji o stanie bezpieczeństwa pracy w polskich kopalniach węgla kamiennego. Ponadto Rzecznik zwrócił się do Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego o przedstawienie wyników prac mających na celu ustalenie przyczyn wypadku.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego (27.12.2006 r.) poinformował, że decyzją z dnia 21.11.2006 r. powołał Komisję dla zbadania przyczyn i okoliczności zapalenia i wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w tym dniu w Kopalni Węglowej S.A. Oddział Kopalnia Węgla Kamiennego „Halemba" w Rudzie Śląskiej. W skład Komisji wchodzą przedstawiciele instytucji naukowych, organów nadzoru górniczego, górniczych central związków zawodowych, eksperci i praktycy górnictwa. 6 zespołów Komisji ma opracować szczegółowe ekspertyzy dotyczące rejonu zdarzenia. Planowaną na dzień 13.12.2006 r. wizję lokalną w wyrobiskach górniczych odroczono z powodu istniejącego nadal wysokiego stopnia zagrożenia metanowego.

Postępowanie dowodowe w sprawie wypadku zbiorowego prowadzi pod nadzorem WUG Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach. W toku postępowania przesłuchano dotychczas 35 świadków. Niezależnie od dochodzeń organów nadzoru górniczego, stosowne postępowania prowadzi Prokuratura Okręgowa w Gliwicach, Najwyższa

Izba Kontroli – Delegatura w Katowicach, Państwowa Inspekcja Pracy oraz Komenda Wojewódzka Policji.

W odpowiedzi przedstawiono również ogólną ocenę stanu bezpieczeństwa pracy w kopalniach węgla kamiennego.

Główny Inspektor Pracy (3.01.2007 r.) przedstawił informację o stanie bezpieczeństwa w kopalniach węgla kamiennego. Istotne pogarszanie się warunków środowiska pracy i stały wzrost poziomu ryzyka przy wykonywaniu robót górniczych następuje od 1998 r.

U podłoża tych zdarzeń leży wieloletnie niedoinwestowanie kopalń, nawarstwiające się nieprawidłowości i zaniedbania w sferze doskonalenia techniki i technologii górniczych oraz w zakresie utrzymywania należytego poziomu uzbrojenia kopalń w nowoczesne maszyny i urządzenia górnicze. Do poprawy stanu bezpieczeństwa pracy w kopalniach nie przyczyniła się restrukturyzacja górnictwa, wręcz przeciwnie – malejące zatrudnienie, odejście z zawodu wykwalifikowanej i doświadczonej kadry, a także kilkuletnia luka w kształceniu zawodowym górników, stworzyły nowe problemy.

Zwiększyła się również liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi w ruchu podziemnych zakładów górniczych. Poziom przestrzegania przepisów bhp oraz prawa pracy w tych podmiotach jest bardzo różny. W 2006 r. Państwowa Inspekcja Pracy przeprowadziła kontrole w 23 tego rodzaju firmach. Firmy świadczące usługi na rzecz zakładów górniczych nie są objęte bezpośrednim nadzorem górniczym, co znacznie utrudnia procedury decyzyjne. Organy nadzoru górniczego przekazują decyzje dotyczące firm zewnętrznych za pośrednictwem kierownika ruchu zakładu górniczego.

Państwowa Inspekcja Pracy prowadziła w 2006 r. kontrole w 11 kopalniach węgla kamiennego, w wyniku których stwierdzono nagminnie przekraczanie skróconej normy czasu pracy.

62. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-538280-XI/06) z dnia 4 grudnia 2006 r. – w sprawie zgodności z obowiązującymi przepisami wprowadzenia do średniej ocen stopnia z religii.

W świetle obowiązujących przepisów nauczanie religii odbywa się na życzenie rodziców bądź prawnych opiekunów dziecka lub też pełnoletnich uczniów. Natomiast średnia ocen winna być liczona jedynie z obowiązkowych zajęć edukacyjnych. Zatem, jeśli religia nie jest przedmiotem obowiązkowym, to uwzględnienie oceny z niej przy obliczaniu średniej oceny ucznia jest naruszeniem obowiązującego prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o informacje na temat ewentualnych sygnałów naruszania zgodności z prawem

włączania ocen z religii – przedmiotu nieobowiązkowego – do średniej oceny z wszystkich przedmiotów, dotychczas skierowanych od Ministerstwa Edukacji Narodowej. O ile takie występują, Rzecznik uważa za zasadne przypomnienie dyrektorom szkół zasad nauczania i oceniania religii w szkole oraz obowiązku ich przestrzegania.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (28.12.2006 r.) poinformował, że wejście w życie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12.02.2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych wprowadziło zasadę, że do średniej ocen ucznia należy wliczać jedynie oceny z przedmiotów określonych jako obowiązkowe zajęcia edukacyjne, do których nie zaliczono przedmiotów „religia" i „etyka". Zasady wprowadzone przepisami powyższego rozporządzenia dotyczą szkół publicznych, co oznacza, że w przypadku uczniów szkół niepublicznych do średniej ocen wliczone mogą być również oceny z przedmiotów wybieranych przez ucznia, zgodnie z zasadami zapisanymi w statutach tych szkół.

Od czasu wprowadzenia powyższej zmiany do Ministerstwa zaczęły napływać liczne głosy postulujące przywrócenie możliwości wliczania do średniej ocen z przedmiotów fakultatywnych, w tym z religii i etyki. Niemożność wliczania ocen z tych przedmiotów odbierana jest przez wielu nauczycieli i uczniów jako brak motywowania ucznia do dodatkowego wysiłku, a także jako niedocenianie pracy wynikającej z uczestnictwa w innych nieobowiązkowe zajęciach edukacyjnych.

Ministerstwo przygotowało zatem nowelizację przepisów rozszerzającą zakres ocen wliczanych do średniej ocen ucznia o oceny z dodatkowych zajęć edukacyjnych, w tym również z religii i etyki. Wprowadzenie tej nowelizacji uporządkuje zasady dotyczące liczenia średniej ocen ucznia, a zarazem przyczyni się do motywowania uczniów do zdobywania dodatkowych wiadomości i umiejętności oraz do sprawiedliwej oceny tych, którzy podejmują dodatkowy wysiłek. Planowana nowelizacja daje równe szanse zarówno tym uczniom, którzy deklarują udział w zajęciach z religii (różnych wyznań), jak i tym, którzy wybierają zajęcia z etyki.

63. Sekretarza Generalnego Rady Europy (RPO-520361-II/05) z dnia 6 grudnia 2006 r. – w sprawie działań Rzecznika Praw Obywatelskich podjętych w celu wyjaśnienia informacji pojawiających się w mediach o rzekomym przetrzymywaniu w Polsce członków Al-Kaidy.

Rzecznik Praw Obywatelskich szczegółowo przedstawił działania podjęte w celu wyjaśnienia kwestii rzekomego przetrzymywania, prze-

wożenia i niewłaściwego traktowania członków Al-Kaidy, czy też innych cudzoziemców podejrzewanych o terroryzm na terenie Polski. Kierując się troską o ochronę i poszanowanie wolności i praw człowieka i obywatela, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Sekretarza Generalnego Rady Europy o poinformowanie na temat ustaleń i rezultatów prac Komisji Rady Europy, która bada i weryfikuje – także na terenie Polski, informacje dotyczące powyższej kwestii.

64. Prokuratora Krajowego (RPO-462665-II/04) z dnia 7 grudnia 2006 r. – w sprawie naruszania przez pracodawców praw osób zatrudnionych.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, podobnie jak w poprzednich latach, dokonano analizy akt prokuratorskich postępowań dotyczących naruszania przez pracodawców praw osób zatrudnionych. W zainteresowaniu Rzecznika nadal pozostawały, oprócz spraw indywidualnych podejmowanych na wniosek obywateli, także przypadki rażącego naruszania podstawowych praw osób zatrudnionych w dużych sieciach handlowych, takich jak: „Lidl", „Biedronka", „Żabka" oraz „Media Markt". Do najczęściej spotykanych naruszeń praw pracowniczych należy zaliczyć: niewypłacanie i nieterminowe wypłacanie pracownikom wynagrodzeń i należnych świadczeń, naruszanie przepisów o ubezpieczeniach społecznych, bezpieczeństwa i higieny pracy, a także dotyczących działalności związkowej. W badanych sprawach odnotowano poważne uchybienia ze strony organów prowadzących bądź nadzorujących postępowania przygotowawcze.

W konsekwencji, Biuro Rzecznika kierowało wystąpienia do prokuratorów nadrzędnych zawierające spostrzeżenia i wnioski co do przedwczesnego zakończenia postępowania, wskazując na niewyczerpanie inicjatywy dowodowej, niewykonanie niezbędnych czynności procesowych, powierzchowną ocenę opinii biegłych.

Rzecznik prosi o poinformowanie, czy w ocenie Prokuratora Krajowego, prokuratorzy prowadzący bądź nadzorujący postępowania karne dotyczące naruszania przez pracodawców praw osób zatrudnionych nadają tym postępowaniom właściwy priorytet, a także, czy za zadowalający można uznać zakres wykorzystania przez prokuratorów środków procesowych w kontekście wydawanych rozstrzygnięć kończących postępowania w omawianej kategorii spraw.

65. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-545972-VIII/06) z dnia 7 grudnia 2006 r. – w sprawie agencji pośredniczących w skierowaniu do pracy za granicą.

Jedną z głównych przyczyn powodujących komplikacje po stronie osób podejmujących pracę poza granicami Polski jest wadliwe funkcjonowanie agencji zatrudnienia (głównie agencji pośredniczących w skierowaniu do pracy za granicą). Bardzo często okazuje się, że oferta legalnej pracy jest jedynie fikcją, a osoby wysyłane za granicę przez nierzetelnego pośrednika pozostają bez środków do życia. Na porządku dziennym jest też wprowadzanie w błąd klientów agencji, co do warunków pracy i płacy u zagranicznego pracodawcy.

Rzecznik dokonał analizy porównawczej polskich i brytyjskich przepisów regulujących działanie i funkcjonowanie pośredników pracy. Niezależni eksperci wskazują system brytyjski jako jeden z tych, który sprawdza się w działaniu. Interesujące rozwiązania to: wyższa wysokość wpisu rejestracyjnego oraz jego zróżnicowanie (w zależności od obrotu) – eliminuje to z rynku przypadkowych pośredników. W Wielkiej Brytanii działa jeden, w skali kraju, organ przyznający „koncesję" na działanie pośrednika. W Polsce do rejestru wpisuje Marszałek Województwa. Obecnie zdarzają się kłopoty z przepływem informacji między województwami. Brytyjskie standardy licencyjne konieczne do uzyskania licencji stosowane są w sposób elastyczny, w zależności od przedmiotu działalności. W Polsce te standardy są jednakowe. Prowadzenie nielicencjonowanej działalności jest w Wielkiej Brytanii przestępstwem zagrożonym karą pozbawienia wolności do lat 10 i karą grzywny, zaś w Polsce jest wykroczeniem zagrożonym jedynie karą grzywny. Bardzo rzadko stosuje się art. 286 k.k., tj. przestępstwo oszustwa. Rzecznik przekazał powyższe uwagi do wykorzystania w ewentualnych pracach nad zmianą przepisów prawa dotyczących agencji zatrudnienia.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (18.12.2006 r.) poinformowała, że uwagi i propozycje oraz wyniki kontroli agencji zatrudnienia przeprowadzone przez wojewodów w 2006 r. zostaną wnikliwie przeanalizowane i będą brane pod uwagę przy ewentualnych przyszłych pracach legislacyjnych. Działalność agencji zatrudnienia jest monitorowana przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej ze szczególną uwagą. W I półroczu 2006 r. wojewodowie przeprowadzili kontrolę 182 jednostek świadczących usługi z zakresu agencji zatrudnienia i stwierdzili, że 41 jednostek nie przestrzega przepisów prawa. Do Ministra Pracy i Polityki Społecznej również wpływają skargi na działalność agencji zatrudnienia. W związku z tym Minister Pracy i Polityki Społecznej zwróciła się do Marszałków Województw i Wojewodów z prośbą o zintensyfikowanie kontroli.

66. Ministra Zdrowia (RPO-546048-X/06) z dnia 7 grudnia 2006 r. – w sprawie opieki paliatywnej nad dziećmi.

Rzecznik otrzymał wniosek Fundacji Warszawskie Hospicjum dla Dzieci, zawierający prośbę o zbadanie sprawy wymagań NFZ dotyczących domowej opieki paliatywnej nad dziećmi. Zdaniem Fundacji niektóre postanowienia załącznika do zarządzenia Nr 89/2006 Prezesa NFZ z dnia 19.09.2006 r. w sprawie przyjęcia „Szczegółowych materiałów informacyjnych w przedmiocie postępowania w sprawie zawarcia umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej oraz o realizacji i finansowaniu umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju: opieka długoterminowa", nie uwzględniają dotychczasowych uwag Fundacji i są wadliwe.

W opinii Fundacji przepis § 9 ust. 5 pkt 8, w świetle którego „zwiększenie liczby pacjentów nienowotworowych powyżej 40% w przypadku dzieci chorujących na inne schorzenia bez nadziei na wyleczenie jest możliwe po uzyskaniu zgody oddziału wojewódzkiego Funduszu", utrudnia dostęp do opieki paliatywnej dzieci ze schorzeniami innymi niż nowotwory i jest zbędny.

Natomiast przepis załącznika Nr 3b dotyczący średniej liczby wizyt pielęgniarskich („opieka pielęgniarska w zależności od potrzeb, średnio 3 wizyty w tygodniu") w opinii Fundacji jest niewykonalny. Decyzje dotyczące ilości wizyt domowych u dzieci powinien podejmować kierownik hospicjum, będący lekarzem. Rzecznik prosi o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie oraz poinformowanie o możliwości określenia w rozporządzeniu standardów postępowania i procedur medycznych stosowanych w opiece paliatywno-hospicyjnej.

67. Ministra Sprawiedliwości (RPO-534397-IV/06) z dnia 8 grudnia 2006 r. – w sprawie trudności w realizowaniu zasady odpowiedzialności Skarbu Państwa za bezprawne działanie władzy publicznej.

Zgodnie z art. 77 Konstytucji RP każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Do Rzecznika zwracają się osoby, wobec których orzeczono środki przewidziane przez Kodeks postępowania karnego, co spowodowało istotny uszczerbek w ich majątku. Bezskutecznie domagają się one odszkodowania od Skarbu Państwa. Organy władzy publicznej wskazują, iż brak jest ustawowej podstawy dla wynagrodzenia szkody. Kodeks postępowania karnego przewiduje odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, a także za zastosowanie środka zabezpieczającego. Regulacja Kodeksu postępowania karnego nie obejmuje

wszystkich istotnych wypadków, w których orzeczenie sądu bądź prokuratora powoduje szkodą majątkową. Do takich należą przede wszystkim postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego (art. 291 k.p.k.), a także stosowanie niektórych środków zapobiegawczych, w tym zwłaszcza poręczenia majątkowego (art. 266 k.p.k.), zawieszenia oskarżonego w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu, nakazu powstrzymania się od określonej działalności lub prowadzenia określonego rodzaju pojazdów (art. 276 k.p.k.). Analogiczny problem istnieje w przypadku orzeczeń, które zapadają w postępowaniu egzekucyjnym. Art. 417 (1) § 2 Kodeksu cywilnego wymaga, aby niezgodność orzeczenia (decyzji) z prawem została stwierdzona we właściwym postępowaniu. Tymczasem w wielu wypadkach ustawa nie przewiduje trybu postępowania, w którym mogłoby nastąpić takie stwierdzenie bezprawności działania władzy publicznej. Rzecznik prosi o rozważenie możliwości dokonania odpowiednich zmian legislacyjnych.

68. Ministra Środowiska (RPO-538505-X/06) z dnia 8 grudnia 2006 r. – w sprawie uciążliwych dla okolicznych mieszkańców zapachów pochodzących z zakładów przemysłowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje liczne sygnały od obywateli zamieszkujących w pobliżu zakładów przemysłowych, których funkcjonowanie powoduje powstawanie immisji zapachowych. Stanowią one istotną uciążliwość w życiu codziennym, a często wręcz uniemożliwiają normalne funkcjonowanie. W związku z tym Rzecznik sygnalizuje, że art. 222 ust. 5 ustawy – Prawo ochrony środowiska zawiera upoważnienie dla Ministra Środowiska do wydania, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia, rozporządzenia określającego wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu i metody oceny zapachowej jakości powietrza. Z informacji posiadanych przez Rzecznika wynika, że w Ministerstwie Środowiska trwają od dłuższego czasu prace nad projektem tego aktu prawnego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o poinformowanie o etapie procesu legislacyjnego oraz przewidywanym terminie wydania rozporządzenia.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska (19.12.2006 r.) poinformował, że art. 222 ustawy – Prawo ochrony środowiska zawiera upoważnienie fakultatywne dla Ministra Środowiska do wydania rozporządzenia w sprawie wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu i metod oceny zapachowej jakości powietrza. W resorcie środowiska opracowano dotąd kilka projektów rozporządzeń mających na celu uregulowanie tego zagadnienia. Przeprowadzono szereg konsultacji i uzgodnień wewnątrzresortowych oraz z Ministrem Zdrowia i

wiodącymi ośrodkami naukowymi. W ich trakcie powstało jednak wiele wątpliwości dotyczących praktycznego zastosowania proponowanych regulacji. Nowatorski w skali kraju charakter rozporządzenia oraz brak ogólnie obowiązujących przepisów unijnych wymagają bardzo ostrożnego podejścia do rozstrzygnięć formalnoprawnych tego zagadnienia.

Prace będą prowadzone w dwóch kierunkach. Ustawa – Prawo budowlane przewiduje delegację do wydania rozporządzenia określającego warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie, uwzględniając m.in. kwestie ochrony środowiska, w tym odorów oraz możliwość wprowadzenia obowiązku stosowania najlepszych dostępnych technik. Drugi kierunek to wyraźne zaadresowanie, jak to ma miejsce w niektórych krajach UE, problemu odorów do najniższego szczebla samorządu terytorialnego pozostawiając w jego gestii kontrolę zagadnień do rozstrzygnięcia w zakresie ochrony środowiska, kierując się zasadą znajdowania kompromisu pomiędzy lokalną społecznością, a zakładami produkcyjnymi, usługowymi na danym terenie (np. w formie referendum) jako organu właściwego do spraw lokalizacji inwestycji.

69. Ministra Sprawiedliwości (RPO-487848-II/04) z dnia 11 grudnia 2006 r. – w sprawie długotrwałego prowadzenia przez organy Policji czynności wyjaśniających wobec kierowców przekraczających dozwoloną prędkość.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował w dniu 26.04.2005 r. wystąpienie w tej sprawie do Komendanta Głównego Policji z sugestią rozważenia potrzeby podjęcia stosownych działań. W przypadku nieukończenia czynności określonych w art. 97 § kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, w terminie 30 dni od daty stwierdzenia popełnienia wykroczenia za pomocą urządzenia pomiarowego lub kontrolnego, sprawca czynu nie może zostać ukarany mandatem karnym, a w konsekwencji zostaje wdrożone postępowanie sądowe na skutek skierowania wniosku o ukaranie do wydziału grodzkiego sądu rejonowego. Taki tryb postępowania powoduje, iż obywatel ponosi negatywne konsekwencje wynikające z przekroczenia, nie z jego winy, terminu 30-to dniowego, polegające na wymierzeniu przez sąd nie tylko często wyższej grzywny, ale też konieczności uiszczenia kosztów postępowania.

W dniu 27.09.2006 r. Rzecznik zwrócił się do Ministerstwa Transportu z prośbą o udzielenie informacji o stanie zaawansowania prac nad projektem ustawy o kierujących pojazdami, a także, czy i jakiej treści unormowania pozwalające na usprawnienie procedury wykorzystania fotoradarów są przewidziane w tym projekcie.

Do Rzecznika nadal wpływają wnioski w sprawach indywidualnych dotyczące omawianej materii. W związku z tym Rzecznik prosi o poinformowanie, jakie są obecnie projektowane regulacje prawne, pozwalające na uniknięcie sygnalizowanych nieprawidłowości.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Transportu (13.12.2006 r.) poinformował, że działająca w Ministerstwie Transportu komisja robocza, w skład której wchodzą przedstawiciele Ministerstwa Transportu, MSWiA, Ministerstwa Sprawiedliwości, Głównego Inspektora Transportu Drogowego oraz Komendy Głównej Policji przygotowała roboczy projekt ustawy o odpowiedzialności za niektóre naruszenia w ruchu drogowym. Głównymi założeniami projektu jest przeniesienie odpowiedzialności za naruszenia popełnione w ruchu drogowym z kierującego pojazdem na właściciela oraz prowadzenie czynności o naruszenia zarejestrowane przy pomocy automatycznych urządzeń w trybie postępowania administracyjnego. Ponadto, dla skrócenia czasu trwania procedur przewidziano utworzenie jednego centrum działającego na obszarze całego kraju dla prowadzenia tych postępowań. Projekt został zaakceptowany na plenarnym posiedzeniu Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w dniu 23.11.2006 r. W styczniu 2007 r. Prezydium KRBRD podejmie decyzję, który resort (Ministerstwo Transportu lub MSWiA) będzie kontynuował prace nad projektem. Ministerstwo Transportu będzie informować Rzecznika Praw Obywatelskich o dalszych etapach prac nad projektem ustawy.

70. Ministra Zdrowia (RPO-545822-III/06) z dnia 11 grudnia 2006 r. – w sprawie potrzeby ustawowego uregulowania definicji „zamieszkania" w celu uniknięcia rozbieżnej praktyki stosowania przepisów o podleganiu ubezpieczeniu zdrowotnemu przez osoby czasowo przebywające na terenie państw trzecich.

Wniosek o emeryturę-rentę (druk ZUS Rp-1) obejmuje dane adresowe ubezpieczonego. Obok adresu zameldowania na pobyt stały wnioskodawca zobowiązany jest wpisać adres zamieszkania, jeśli adres ten jest inny niż adres zameldowania na pobyt stały. W sprawie indywidualnej, którą zajmował się Rzecznik, żona skarżącego przebywając czasowo na terenie USA i kierując się pouczeniem zamieszczonym na tym formularzu, wpisała adres zamieszkania na terenie USA. Na tej podstawie organ rentowy wyłączył żonę skarżącego (oraz jego i ich dziecko) z podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Zgodnie z tym przepisem ubezpieczonymi są osoby posiadające obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub EFTA zamieszkujące na

terytorium państwa członkowskiego UE lub EFTA. Ustawa nie definiuje pojęcia zamieszkania, co w opinii Rzecznika może prowadzić do rozbieżnej praktyki stosowania tego przepisu przez organy rentowe w sytuacji, gdy dochodzi do okresowej zmiany miejsca zamieszkania.

Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie możliwości ustawowego uregulowania definicji „zamieszkanie" w celu uniknięcia rozbieżnej praktyki stosowania przepisów w zakresie podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu przez osoby czasowo przebywające na terenie państw trzecich.

71. Prezydenta RP (RPO-545868-I/06) z dnia 12 grudnia 2006 r. – w sprawie kontrowersji wokół przepisu nowej ustawy lustracyjnej dotyczącego przestępstwa pomówienia Narodu Polskiego.

W związku z planowaną nowelizacją ustawy z dnia 18.10.2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił problem dotyczący art. 37 tej ustawy, który dodaje do Kodeksu karnego dwa przepisy: art. 112 pkt 1a w brzmieniu: „przestępstwa pomówienia Narodu Polskiego", oraz art. 132a w brzemieniu: „Kto publicznie pomawia Naród Polski o udział, organizowanie lub odpowiedzialność za zbrodnie komunistyczne lub nazistowskie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3".

Przepisy te budzą poważną wątpliwość co do ich konstytucyjności, w szczególności w świetle art. 54 ust. 1 (wolność słowa) i art. 73 (wolność badań naukowych, wolność nauczania) Konstytucji RP.

Jednym z podstawowych praw człowieka jest prawo do prawdy niezależnie od tego, jak bardzo trudna i bolesna może być ona w niektórych przypadkach. Jest ono zasadą działania demokratycznego państwa prawa oraz warunkiem wszelkiego rozwoju naukowego, kulturowego czy społecznego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o rozważenie możliwości usunięcia tego przepisu.

72. Ministra Sprawiedliwości (RPO-544990-IV/06) z dnia 15 grudnia 2006 r. – w sprawie ustanawiania obrońcy z urzędu oraz obowiązku uiszczenia opłaty podstawowej.

W ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych ustawodawca przyjął, iż nawet gdy strona jest całkowicie zwolniona przez sąd od ponoszenia kosztów sądowych, jest zobowiązana do uiszczenia tzw. opłaty podstawowej w wysokości 30 zł od każdego pisma podlegającego opłacie.

Obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej jest przedmiotem wielu skarg kierowanych do Rzecznika. Pomimo, iż opłata ta nie jest wysoka, znaczna ilość osób nie jest w stanie jej uiścić. Dotyczy to w szczególności osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Problem ten jest szczególnie istotny w przypadku konieczności opłacenia środków zaskarżenia, gdzie termin do uiszczenia opłaty określony jest ustawowo; skarżący podają przykłady sytuacji, gdy niemożność zgromadzenia w ciągu tygodnia kwoty 30 zł nie pozwoliła im na skuteczne kwestionowanie wyroku.

Celowe jest rozważenie regulacji prawnej, która w szczególnie uzasadnionych wypadkach, gdy strona nie dysponuje żadnym źródłem dochodów, pozwalałaby na zwolnienie od kosztów również w zakresie opłaty podstawowej.

Zdarzają się sytuacje, gdy wysokość opłat sądowych nie jest znaczna, a rozpoznanie sprawy nie wymaga znacznych wydatków. Jednocześnie sprawa ma na tyle złożony charakter prawny, że strona nie może skutecznie dochodzić swych praw bez udziału w procesie fachowego pełnomocnika. Strony nie stać jednak na pokrycie kosztów pomocy prawnej. Regulacja art. 117 k.p.c. uzależnia możliwość ustanowienia adwokata lub radcy prawnego z urzędu od zwolnienia od kosztów sądowych.

Konieczna jest taka konstrukcja przesłanek przyznania pomocy prawnej, która będzie uzależniała jej uzyskanie od możliwości pokrycia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego, a nie wyłącznie – kosztów sądowych.

73. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-546726-VII/06) z dnia 15 grudnia 2006 r. – w sprawie widzeń osób tymczasowo aresztowanych z małoletnimi dziećmi.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi na odmowy udzielania tymczasowo aresztowanym zezwoleń na widzenia z małoletnimi dziećmi. Prośby o takie widzenia składane są zwykle przez małżonków i opiekunów dzieci osób tymczasowo aresztowanych.

Argumenty, za pomocą których organy prokuratury i sądy uzasadniają odmowy, nie zasługują na uznanie. Niezrozumiałe jest też zróżnicowane traktowanie dzieci skazanych i tymczasowo aresztowanych. W ocenie Rzecznika zakaz kontaktów rodzica z dziećmi jest możliwy jedynie w wyjątkowych przypadkach, np. wówczas, gdy rodzic dokonał przestępstwa przeciwko dziecku lub rodzinie i wyłącznie na podstawie decyzji właściwego organu. Takie stanowisko znajduje oparcie w normach ochrony praw dziecka przyjętych w prawie międzynarodowym, które weszły do

polskiego porządku prawnego (zwłaszcza art. 9 Konwencji o prawach dziecka). Reguła 99 Europejskich Reguł Więziennych może stanowić wzór racjonalnego uregulowania problemu widzeń „więźniów śledczych". Przyjęto w niej jako zasadę, że ich uprawnienie do widzeń i korespondencji ma być uregulowane w taki sam sposób, jak skazanych. Ograniczenie tego prawa traktowane jest jako wyjątek możliwy do zastosowania jedynie w stosunku do konkretnej osoby i tylko przez określony czas.

Z tych względów Rzecznik wystąpił o podjęcie działań zmierzających do usunięcia wskazanych naruszeń praw dzieci i ich pozbawionych wolności rodziców oraz o spowodowanie przekazania informacji o praktyce stosowanej w poszczególnych prokuraturach i sądach w kwestii widzeń.

74. Dowódcy Wojsk Lądowych (RPO-544804-IX/06) z dnia 15 grudnia 2006 r. – w sprawie kontroli przestrzegania praw i wolności obywatelskich żołnierzy pełniących służbę w Ośrodku Szkolenia Kierowców 2. Brygady Zmechanizowanej – Czarne.

Podstawowy problem wymagający rozwiązania to brak w Ośrodku lekarzy, mimo dwóch wakatów. Brak lekarzy w jednostce skutkuje koniecznością dopuszczania posiłków do konsumpcji przez pielęgniarkę, która sprawuje namiastkę kontroli w tym zakresie. Kadra podnosiła również problem znacznych ograniczeń w dostępie do lekarzy specjalistów. Podoficerowie pełniący służbę w Ośrodku podnosili problem stworzenia możliwości kierowania do szkół podoficerskich żołnierzy służby nadterminowej. Zgłaszano problem związany z przyjmowaniem żołnierzy do służby w korpusie szeregowych zawodowych i podoficerskim. Wskazano również na konieczność dostosowania odpowiednich przepisów regulujących zasady wypłacania dodatków.

75. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-547239-III/06) z dnia 18 grudnia 2006 r. – w sprawie zadośćuczynienia dla działaczy opozycji z lat 80-tych.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał apel działaczy opozycji demokratycznej z lat 80-tych, w którym zwracają się do rządu o wprowadzenie odpowiednich regulacji pozwalających zabezpieczyć i uhonorować tę grupę osób. Inicjatywa ta zbiega się z uchwałą Sejmu RP z dnia 6.04.2006 r. w sprawie zadośćuczynienia osobom, które na skutek represji za walkę o wolną Polskę żyją obecnie w bardzo trudnych warunkach materialnych. Rzecznik poprosił o przedstawienie informacji o podjętych działaniach, ukierunkowanych na realizację apelu i powołanej uchwały Sejmu RP.

76. Ministra Sprawiedliwości (RPO-546030-XI/06) z dnia 19 grudnia 2006 r. – w sprawie opłat sądowych w sprawach o ustalenie ojcostwa lub macierzyństwa.

Kwestie opłat sądowych w postępowaniach cywilnych są regulowane przez ustawę z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Wysokość opłat sądowych jest nie tylko kwestią techniczna, ma również duże znaczenie dla zapewnienia dostępności obywateli do wymiaru sprawiedliwości oraz równości stron i uczestników postępowań cywilnych, stąd bardzo istotne jest konkretne i jasne określenie należnych z tego tytułu kwot.

W artykule „Opłaty sądowe w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego (według nowej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych)", opublikowanym w 2. numerze kwartalnika sędziów rodzinnych „Rodzina i Prawo", zwrócono uwagę na następującą kwestię: strona dochodząca ustalenia ojcostwa lub macierzyństwa (oraz roszczeń z tym związanych) nie ma obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, co oznacza, że nie ma obowiązku uiszczenia opłaty od pozwu w takiej sprawie. Opłatę od pozwu ma obowiązek ponieść strona pozwana w razie uwzględnienia powództwa o ustalenie ojcostwa. Ma obowiązek ponieść także opłatę od apelacji, jeżeli skarży wyrok ustalający ojcostwo.

Powstaje zatem wątpliwość co do właściwej kwoty obciążenia w omawianych sprawach: 600 złotych opłaty stałej, 30 złotych opłaty podstawowej, czy 200 złotych opłaty analogicznej do opłaty w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o zbadanie sprawy w kontekście rzeczywistego występowania w sądach powszechnych rozbieżności w orzekaniu o kosztach sądowych w opisanych sprawach.

77. Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (RPO-546847-II/06) z dnia 21 grudnia 2006 r. – w sprawie potrzeby wprowadzenia do polskiego systemu prawnego środka, który strona postępowania przygotowawczego mogłaby wykorzystać w przypadku przewlekłości tego postępowania.

Na podstawie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, wprowadzony został do polskiego systemu prawnego środek, który może zostać wykorzystany przez stronę postępowania, nie tylko karnego, w przypadku, gdy w jej ocenie doszło do naruszenia tego prawa na skutek działania lub bezczynności sądu. Poza zasięgiem działania tej ustawy pozostał istotny fragment postępowania karnego, jakim jest po-

stępowanie przygotowawcze. Skargi wpływające do Rzecznika wskazują, że również w tej fazie procesu karnego nierzadko dochodzi do przewlekłości postępowania nie znajdującej usprawiedliwienia w złożonym charakterze sprawy lub też w innych, istotnych przyczynach.

W ocenie Rzecznika istniejące mechanizmy często nie są wystarczające dla zapewnienia sprawnego przebiegu postępowania przygotowawczego, dlatego w wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości postuluje wprowadzenie podobnego środka mającego na celu przeciwdziałanie przewlekłości postępowania przygotowawczego, jakim dysponują strony w postępowaniu przed sądem.

78. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-546145-XI/06) z dnia 21 grudnia 2006 r. – w sprawie niemożności uzyskania na rzecz dziecka zasiłku rodzinnego i dodatków przewidzianych w ustawie o świadczeniach rodzinnych, w sytuacji, gdy jedno z rodziców nie złoży rocznego zeznania podatkowego w urzędzie skarbowym.

Do Rzecznika kierowane są skargi przez osoby, które ubiegając się o świadczenia rodzinne na rzecz dziecka nie mogą ich uzyskać, ponieważ drugi rodzic nie złożył w urzędzie skarbowym rocznego zeznania podatkowego. Redakcja wzoru zaświadczenia z urzędu skarbowego o wysokości dochodów uzyskanych przez członków rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy (załącznika niezbędnego przy składaniu wniosku o świadczenia rodzinne) nie daje bowiem możliwości wydania w takich sytuacjach przez organ podatkowy zaświadczenia o uzyskanych dochodach. Rzecznik zwrócił się do Ministra Pracy o zajęcie stanowiska w tej sprawie, a w szczególności o poinformowanie, czy jeśli jeden z rodziców nie złożył zeznania podatkowego, osoba uprawniona w każdym przypadku powinna być pozbawiona prawa do zasiłku rodzinnego.

79. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-545487-X/06) z dnia 22 grudnia 2006 r. – w sprawie potrzeby podjęcia działań na rzecz poprawy warunków obsługi interesantów przez Konsulat Generalny RP we Lwowie.

Podczas spotkania Rzecznika Praw Obywatelskich z konsulem Ukrainy oraz przedstawicielami Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Urzędu ds. Repatriacji i Cudzoziemców w sprawie warunków zatrudnienia w Polsce pracowników migrujących, podniesiona została sprawa kolejek obywateli Ukrainy, oczekujących około jednego miesiąca na wydanie polskiej wizy przez Konsula Generalnego RP we Lwowie. Przyczyną niewystarczającej do potrzeb wydolności Konsulatu zdają się być warunki lokalowe, w jakich Konsulat wykonu-

je swe zadania. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o spowodowanie wyjaśnienia sprawy i poinformowanie Rzecznika o podejmowanych i planowanych działaniach na rzecz poprawy warunków obsługi interesantów przez Konsulat Generalny RP we Lwowie.

80. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-540372-X/06) z dnia 27 grudnia 2006 r. – w sprawie braku przepisów określających minimalną powierzchnię klasy i wolną objętość pomieszczenia przypadających na jednego ucznia.

Rozporządzenie wydane na podstawie art. 95a ustawy o systemie oświaty zawiera szczegółowe normy z zakresu bezpieczeństwa i higieny dla szkół i placówek. Zostały one ustanowione głównie w interesie uczniów, z uwagi na specyfikę jednostek oświatowych. Równocześnie nie uchybia ono ogólnym zasadom BHP ustanowionym w rozporządzeniu wydanym na podstawie Kodeksu pracy, które dotyczy jednak wyłącznie pracowników, a nie uczniów. Rzecznik Praw Obywatelskich jest świadom tego, że wprowadzenie normatywów w zakresie minimalnej powierzchni i kubatury sal lekcyjnych jest procesem długotrwałym, jednak mimo to wskazanym byłoby określenie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31.12.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, terminu do realizacji tych wymogów przez organy prowadzące szkoły tak, aby przepis ten mógł być realnie egzekwowany. Rzecznik zwrócił się o dokonanie stosownych zmian w rozporządzeniu.

81. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (RPO-527118-XI/06) z dnia 27 grudnia 2006 r. – w sprawie warsztatów terapii zajęciowej.

Z uwagi na fakt, że do Rzecznika Praw Obywatelskich nieustannie zgłaszane są sygnały o nieprawidłowym funkcjonowaniu warsztatów terapii zajęciowej, Rzecznik ponownie zwrócił się do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej prosząc o informacje, czy Ministerstwo podjęło zapowiadane prace nad koncepcją docelowego systemu wspierania osób niepełnosprawnych.

82. Senatorów RP – członków Senatorskiego Klubu Narodowego (RPO-548019-I/06) z dnia 29 grudnia 2006 r. – w sprawie zbadania oskarżeń pod adresem ks. abp. Stanisława Wielgusa, mianowanego na metropolitę warszawskiego (odpowiedź na oświadczenie członków Senatorskiego Klubu Narodowego z dnia 21 grudnia 2006 r. skierowane do Rzecznika Praw Obywatelskich).

Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, iż - podobnie jak autorzy oświadczenia - uważa, że „nikt nie ma prawa szargania dobrego imienia kogokolwiek bez przeprowadzenia obiektywnego postępowania dowodowego, bez udokumentowania zarzutów i przesądzenia ich zasadności w trybie przepisanym prawem".

Wobec powyższego Rzecznik Praw Obywatelskich postanowił zwrócić się do Zbigniewa Nosowskiego, redaktora naczelnego miesięcznika "Więź", laureata nagrody Rzecznika Praw Obywatelskich im. Pawła Włodkowica za 2006 r., prof. dr hab. Andrzeja Paczkowskiego z Polskiej Akademii Nauk, byłego członka kolegium IPN oraz prof. dr hab. Tomasza Węcławskiego z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, o zapoznanie się z odpowiednimi materiałami, o ile takie istnieją w IPN, i poinformowanie o ich zawartości.

W komunikacie w sprawie domniemanej współpracy ks. abp. Stanisława Wielgusa z komunistyczną Służbą Bezpieczeństwa, wydanym 5 stycznia 2007 r. Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdził, że po zapoznaniu się z materiałami Służby Bezpieczeństwa dostępnymi na ten temat w IPN, przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdzili, że postawione zarzuty nie są bezpodstawne. Zdaniem Rzecznika wskazane jest, aby IPN przeprowadził kompleksowe badania w tej sprawie i ogłosił ich wyniki.

83. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-547816-XI/06) z dnia 29 grudnia 2006 r. – w sprawie ankiet dotyczących zajęć – wychowanie do życia w rodzinie, zawierających pytania dotyczące uczennic w ciąży.

Z informacji prasowych, a także z komunikatu zamieszczonego na stronach internetowych Ministerstwa Edukacji Narodowej wynika, iż do kuratoriów oświaty zostały rozesłane ankiety dotyczące zajęć – wychowanie do życia w rodzinie w roku szkolnym 2005/2006. Integralną częścią tych ankiet jest kwestionariusz zawierający pytania dotyczące uczennic w ciąży. W związku z powyższym wyjaśnienia wymaga kwestia podstawy prawnej do zbierania przez władze publiczne tego typu wrażliwych informacji. Z art. 51 ust. 1 Konstytucji RP wynika bowiem, iż nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. Zakres dopuszczalnych informacji zbieranych o uczniach został określony przepisami ustawy z dnia 19.02.2004 r. o systemie informacji oświatowej. Wśród dopuszczonych przez tę ustawę i szczegółowo wymienionych danych zbieranych o uczniach brak jest danych na temat ciąży uczennic. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o wskazanie, na podstawie jakich przepisów rangi ustawowej zbierane są powyższe dane.

III. KASACJE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO. PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED SĄDAMI POWSZECHNYMI

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-530296-II/06 z dnia 3 października 2006 r. – kasacja na rzecz Jana S. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 458 k.p.k. w związku z art. 98 § 1 k.p.k. polegające na braku rozważenia oraz ustosunkowania się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia do wszystkich istotnych zarzutów i wniosków podniesionych w zażaleniu podejrzanego i jego obrońcy. Sąd odwoławczy nie wskazał w uzasadnieniu orzeczenia, dlaczego zarzut podniesiony przez Jana S. w środku odwoławczym, w którym kwestionował swoje sprawstwo, jest niezasadny. Nie ustosunkował się też do podniesionego przez obrońcę zarzutu dotyczącego nieproporcjonalności zastosowanego wobec podejrzanego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Ponadto sąd odwoławczy nie zawarł żadnej analizy elementów składających się na szkodliwość społeczną czynu zarzucanego Janowi S., jak również rozważań związanych z prawdopodobieństwem popełnienia przez podejrzanego ponownie podobnych czynów.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 29.11.2006 r., sygn. akt IV KK 399/06).

RPO-537912-II/06 z dnia 4 października 2006 r. – kasacja na rzecz Grażyny G. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nierozważenie wszystkich wniosków wskazanych w środku odwoławczym obrońcy oskarżonej Grażyny G. oraz brak ustosunkowania się w motywacyjnej części uzasadnienia

wyroku do tych wniosków i podania, które z nich uznano za zasadne lub niezasadne ze wskazaniem, czym ostatecznie kierowano się wydając takie, a nie inne orzeczenie.

RPO-527090-II/06 z dnia 9 października 2006 r. – kasacja na rzecz Marka K. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 6 k.p.k. i art. 139 § 1 k.p.k., polegające na rozpoznaniu sprawy przez sąd pierwszej instancji pod nieobecność oskarżonego Marka K. i wydaniu w tym dniu wyroku skazującego, w sytuacji gdy nie był on prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy, przebywał bowiem w tym czasie w zakładzie karnym i nie mógł uczestniczyć w postępowaniu sądowym, co w efekcie naruszało jego prawo do obrony.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 11.12.2006 r., sygn. akt IV KK 407/06).

RPO-538368-II/06 z dnia 13 października 2006 r. – kasacja na rzecz Stanisława D. od prawomocnego wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego z 1950 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, polegające na tym, że sąd zaniechał rozważenia i uwzględnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy mogących przemawiać na korzyść oskarżonego, co doprowadziło do dowolnej, sprzecznej z zasadami wiedzy i logiki oceny zgromadzonego materiału dowodowego, skutkującej skazaniem oskarżonego za przypisane mu czyny, podczas gdy należyte rozważenie wszystkich okoliczności sprawy i dokonanie ich oceny zgodnie z wymogami procesowymi powinno doprowadzić do wniosku, że przypisane mu czyny zostały popełnione w stanie wyższej konieczności wykluczającej karalność tych czynów.

Stanisław D. został oskarżony o zaniechanie poinformowania organów ścigania o obecności uzbrojonych oddziałów pomimo, że oskarżony miał wiarygodną informację o powyższym. W ówczesnych realiach zawiadomienie władz o działalności uzbrojonych grup lub oddziałów leśnych lub odmowa udzielenia im pomocy powodowało z ich strony akcje odwetowe, a niejednokrotnie pozbawienie życia osób udzielających takich informacji.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 7.12.2006 r., sygn. akt III KK 399/06).

RPO-532107-II/06 z dnia 16 października 2006 r. – kasacja na rzecz Marka M. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego zmieniającego w części dotyczącej Marka M., a w pozostałym zakresie utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 455 k.p.k. polegające na poprawieniu przez sąd odwoławczy, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych w apelacji zarzutów, kwalifikacji prawnej przypisanego Markowi M. czynu, na jego niekorzyść w sytuacji, gdy nie wniesiono środka odwoławczego na niekorzyść oskarżonego.

RPO-468611-II/04 z dnia 19 października 2006 r. – kasacja na rzecz Władysława S. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Powiatowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 29 ustawy z 1952 r. o obowiązkowych dostawach zbóż wskutek bezzasadnego zastosowania go do czynu oskarżonego. Władysław S. został uznany za winnego tego, że w 1952 r. złośliwie uchylał się od wykonania obowiązkowych dostaw zbóż. Sąd Powiatowy skazał Władysława S. na karę 1 roku i 6 miesięcy więzienia. Sąd Wojewódzki na mocy ustawy o amnestii z 1952 r. złagodził karę więzienia do 9 miesięcy, którą Władysław S. odbywał m.in. pracując w kopalni węgla kamiennego.

Z częściowo odtworzonych akt Sądu Powiatowego, a w szczególności z zeznań syna oskarżonego wynika, że niewywiązywanie się w całości z obowiązku dostawy zbóż w 1952 r. nie było zawinione przez oskarżonego. Gospodarstwo prowadzone przez oskarżonego było podupadłe, oskarżony nie miał wsparcia w rodzinie, gdyż jego żona chorowała, natomiast dzieci były zbyt małe, aby mogły pracować. Władysław S. był uznany przez ówczesne władze za „kułaka", ponieważ był właścicielem 18 ha gospodarstwa rolnego. Sąsiedzi i znajomi oskarżonego obawiali się udzielić mu pomocy w robotach polowych, gdyż byliby uznani za pomocników „kułaka", co wiązałoby się z represjami ze strony władz.

Przepis art. 21 ustawy z 1952 r. o obowiązkowych dostawach zbóż przewidywał częściowe lub całkowite zwolnienie od obowiązku dostaw, jeżeli na skutek nadzwyczajnych, a zatem obiektywnych okoliczności, zdolność produkcyjna gospodarstwa została w takim stopniu zmniejszona, że zobowiązany nie mógł wykonać częściowo lub całkowicie obowiązku dostaw. Można w tej sytuacji przyjąć, iż sądom orzekają-

cym uszły uwadze istotne warunki karalności za czyn z art. 29 wymienionej ustawy.

RPO-540648-II/06 z dnia 30 października 2006 r. – kasacja na rzecz Michała O. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k. polegające na zaniechaniu wyznaczenia oskarżonemu obrońcy z urzędu, pomimo tego, że w chwili czynu był on nieletni, a więc w sytuacji, kiedy udział obrońcy w postępowaniu karnym był obligatoryjny, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 29.11.2006 r., sygn. akt IV KK 425/06).

RPO-523711-II/06 z dnia 30 października 2006 r. – kasacja na rzecz Damiana P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie art. 440 k.p.k. w związku z art. 434 § 2 k.p.k. polegające na tym, że sąd drugiej instancji rozpatrując apelację prokuratora wniesioną na niekorzyść oskarżonego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów co do istoty utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie sądu pierwszej instancji, które zapadło z oczywistym naruszeniem prawa materialnego, podczas gdy powinien był zmienić zaskarżony wyrok na korzyść oskarżonego poprzez jego uniewinnienie. Jak stwierdzono w uzasadnieniu kasacji, nie można uznać, że oskarżony wprowadzał do obrotu, w rozumieniu art. 305 ust. 1 ustawy – Prawo własności przemysłowej, towary z podrobionymi znakami towarowymi. Oskarżony, po nabyciu towaru, oferował go do kolejnej sprzedaży, nie będąc producentem ani importerem tych towarów.

RPO-529910-II/06 z dnia 3 listopada 2006 r. – kasacja na rzecz Stanisława F. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k., polegające na błędnej oraz dowolnej ocenie istotnych okoliczności sprawy, a zwłaszcza na nierozważeniu i nieuwzględnieniu okoliczności przemawiających na korzyść obwinionego, co skutkowało utrzymaniem w mocy orzeczenia sądu pierwszej

instancji, podczas gdy prawidłowa, zgodna z powołanymi regułami procesowymi ocena okoliczności sprawy prowadzi do wniosku, że brak jest dostatecznych danych, iż Stanisław F. jest winien popełnienia przypisanego mu wykroczenia, co powinno skutkować jego uniewinnieniem.

RPO-541002-II/06 z dnia 16 listopada 2006 r. – kasacja na rzecz Antoniego A. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego zmieniającego wyrok Sądu Powiatowego.

Antoni A. został uznany winnym tego, że podczas zbiegowiska publicznego, którego uczestnicy dopuścili się gwałtownego zajścia na funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i mienie społeczne, działając z pobudek chuligańskich dokonał napadu na interweniujących w celu przywrócenia ładu i porządku funkcjonariuszy MO rzucając kamieniami w kierunku tych funkcjonariuszy i budynku Komendy MO. Za tak przypisany czyn oskarżony został skazany na karę 4 lat pozbawienia wolności.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4.06.1998 r. (sygn. akt V KKN 187/97) zapadłym na skutek kasacji wniesionej na korzyść innego uczestnika tych wydarzeń wyraził pogląd, że w dniu 30.05.1960 r. w Zielonej Górze oskarżony w czasie czynności podjętych przez funkcjonariuszy MO w związku ze sprzeciwem społecznym wobec eksmisji katolickiej parafii Św. Jadwigi, rzucał w kierunku tych funkcjonariuszy kamieniami. W tym dniu w Zielonej Górze doszło do brutalnej akcji sił milicyjnych, która spotkała się ze sprzeciwem społecznym. W tych szczególnych okolicznościach zachowanie oskarżonego polegające na rzucaniu kamieniami w kierunku funkcjonariuszy podejmujących brutalne działania nie może stać się przedmiotem zarzutu, że w takiej sytuacji oskarżony nie powinien się tak zachować. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego oraz zmienionego nim wyroku Sądu Powiatowego i uniewinnienie Antoniego A. od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-532994-II/06 z dnia 16 listopada 2006 r. – kasacja na rzecz Sławomira C. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 89 § 1 k.k. polegające na orzeczeniu za zbiegające się przestępstwa kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności, w sytuacji gdy podlegające łączeniu orzeczone jednostkowymi wyrokami kary pozbawienia wolności były wymierzone z warunkowym zawieszeniem oraz bez warunkowego zawieszenia ich

wykonania. Sąd Najwyższy niejednokrotnie wyrażał pogląd, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego zawieszenia – orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia nie jest dopuszczalne.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 19.12.2006 r., sygn. akt IV KK 446/06).

RPO-533794-II/06 z dnia 17 listopada 2006 r. – kasacja na rzecz Macieja S. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 86 § 1 k.k. polegające na orzeczeniu wobec skazanego kary łącznej pozbawienia wolności wyższej od sumy kar łącznych orzeczonych w poszczególnych wyrokach. Według poglądu zawartego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6.09.2000 r. (sygn. akt III KKN 340/00) kara łączna w wyroku łącznym nie może stwarzać większej dolegliwości od tej, jaka wiązałaby się z kolejnym wykonaniem poszczególnych wyroków podlegających połączeniu. Ratio legis instytucji kary łącznej (wyroku łącznego) polega bowiem na tworzeniu korzystniejszej sytuacji prawnej dla skazanego, na odpowiedniej redukcji sumy kary podyktowanej względami humanitarnymi. Sąd Rejonowy wymierzył Maciejowi S. karę łączną 8 lat pozbawienia wolności. Tymczasem, gdyby odbywał on kolejno kary orzeczone w poszczególnych wyrokach, łączny maksymalny okres pozbawienia go wolności wynosiłby 6 lat i 3 miesiące, byłby więc o rok i 9 miesięcy krótszy od nowej kary łącznej.

RPO-500656-II/05 z dnia 28 listopada 2006 r. – kasacja od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z 2003 r., w zakresie w jakim oddalił wniosek Jerzego S. o odszkodowanie.

Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego ojciec Jerzego S., Antoni S. został uznany winnym tego, że od wiosny 1945 r. do lutego 1949 r. na terenie Katowic, Warszawy i Chorzowa działając wraz z innymi usiłował przemocą zmienić ustrój Państwa Polskiego uczestnicząc w pracach konspiracyjnych okręgu śląskiego AK, wymierzonych przeciwko władzom, a po ujawnieniu się – uczestnicząc w uroczystościach akowskich i ukrywając Jana M.

Antoni S. został skazany na karę 15 lat więzienia oraz kary dodatkowe 5 lat pozbawienia praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz przepadku całego mienia. Wyrokiem z 1956 r., w związku z rewizją nadzwyczajną Prokuratora Generalnego, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie i uniewinnił oskarżonego od zarzutów.

Wnioski o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia na podstawie przepisów ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego złożyli niezależnie od siebie: Jerzy S. – syn zmarłego Antoniego S. oraz jego wnuk. Sąd Okręgowy oddalił w 2003 r. wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie za represję sądową jakiej podany został Antoni S. Sąd stwierdził, że Antoni S. w okresie od wiosny 1945 r. do lutego 1949 r. nie prowadził żadnej działalności politycznej, a kontakty z akowcami miały charakter towarzyski. Sąd nie wziął pod uwagę działalności Antoniego S. z wcześniejszego okresu, w kontekście jej ewentualnego związku z późniejszymi represjami, a zatem nie rozważył wszystkich istotnych okoliczności sprawy i nie uwzględnił faktów mogących przemawiać na korzyść wnioskodawcy.

RPO-519958-II/06 z dnia 4 grudnia 2006 r. – kasacja na rzecz Krzysztofa Ż. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego z 1983 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, przez błędne przyjęcie, że przypisany oskarżonemu czyn był społecznie niebezpieczny, podczas gdy w rzeczywistości nie wykazywał on cech społecznego niebezpieczeństwa, stanowiącego konstytutywny element przestępstwa.

RPO-477972-II/04 z dnia 7 grudnia 2006 r. - kasacja na rzecz Alfreda K., Henryka N. i Zygmunta C. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego z 1960 r. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Powiatowego.

Alfred K., Henryk N. i Zygmunt C. zostali skazani za udział w zbiegowisku publicznym, które miało miejsce w dniu 26.06.1959 r. w Kraśniku Fabrycznym, podczas którego zdemolowano posterunek MO. Wydarzenia te sprowokowane zostały przez funkcjonariuszy Milicji, którzy zlikwidowali prowizoryczny ołtarz, dokonali zaboru przedmiotów związanych z kultem religijnym i odmówili ich zwrotu, pomimo próśb mieszkańców Kraśnika. Zachowanie Alfreda K., Henryka N. i Zygmunta C. należało ocenić jako próbę wyegzekwowania zagwarantowanych konstytucyjnie swobód religijnych, gdy inicjatywy społeczne w zakresie budowy miejsc kultu religijnego nie były uwzględniane przez ówczesne władze państwowe.

RPO-542537-II/06 z dnia 7 grudnia 2006 r. – kasacja na niekorzyść oskarżonych od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie art. 440 k.p.k. w związku z art. 434 § 1 k.p.k. polegające na tym, że sąd drugiej instancji zmienił zaskarżony wyrok na korzyść oskarżonych i złagodził orzeczenie o karze, co skutkowało wydaniem rażąco niesprawiedliwego wyroku. Dokonanie przez Sąd Apelacyjny właściwej oceny prawnokarnej prawidłowych ustaleń faktycznych winno skutkować przyjęciem, że oskarżeni popełnili nie jedno, lecz dwa przestępstwa, pozostające ze sobą w zbiegu realnym. Konsekwencją takiej, prawidłowej analizy ustaleń faktycznych, byłaby konieczność zastosowania w stosunku do oskarżonych art. 91 § 1 k.k., ze wszelkimi wynikającymi z tego dla nich negatywnymi skutkami, w tym w zakresie wymiaru kary.

RPO-539599-II/06 z dnia 15 grudnia 2006 r. – kasacja od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego z 1986 r., na rzecz oskarżonego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego (art. 360 § 1 pkt 4 i § 2 pkt 1 k.p.k. z 1969 r.) przez pominięcie w opisie czynu okoliczności, iż w chwili jego popełniania oskarżony znajdował się w stanie znacznego ograniczenia poczytalności, a w konsekwencji pominięcie art. 25 § 1 k.k. z 1969 r. w kwalifikacji prawnej czynu, co mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

RPO-536076-II/06 z dnia 15 grudnia 2006 r. – kasacja od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnym przyjęciu, że zachowanie oskarżonej polegające na zgłoszeniu przez nią zaistnienia pożaru i uzyskaniu z tego tytułu odszkodowania wyczerpuje ustawowe znamiona przestępstwa opisanego w tym przepisie. Z treści wyroku wynika, iż sąd uznał, że oskarżona doprowadziła PZU S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 35.000 zł poprzez wypłatę odszkodowania. Nastąpiło to, zdaniem sądu, poprzez dokonanie przez oskarżoną zgłoszenia kradzieży z włamaniem do sklepu oraz zgłoszenia pożaru. W dalszej części opisu przypisanego oskarżonej czynu sąd stwierdził, że kradzież z włamaniem w rzeczywistości nie miała miejsca. Natomiast z dowodów zgromadzonych w aktach sprawy wynika w sposób nie budzący wątpliwości, iż pożar miał miejsce. Sąd nie zakwestionował prawa oskarżonej do uzyskania odszkodowania z tytułu strat poniesionych na skutek zniszczenia w wyniku pożaru rzeczy znajdujących się w sklepie.

Oskarżona nie powinna być zatem zobowiązana do naprawienia szkody w wysokości 35.000 zł., a jedynie w kwocie 505 zł (tyle wyniosło odszkodowanie z tytułu strat poniesionych w wyniku włamania i kradzieży).

RPO-541379-II/06 z dnia 18 grudnia 2006 r. – kasacja na rzecz Sebastiana A. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego (art. 4 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k.), mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez zaniechanie uwzględnienia przez sąd istotnych okoliczności sprawy przemawiających na korzyść oskarżonego oraz niedążenie do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, co w konsekwencji doprowadziło do niezasadnego skazania Sebastiana A. za działanie w warunkach recydywy.

RPO-527103-II/06 z dnia 18 grudnia 2006 r. – kasacja na rzecz Michała R. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego (uprawnienia strażników gminnych/miejskich w zakresie kontroli ruchu drogowego).

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucił temu orzeczeniu naruszenie art. 5 § 1 pkt 9 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (k.p.s.w.) w związku z art. 17 § 3 k.p.s.w. poprzez błędne przyjęcie, iż zakres działania Straży Miejskiej obejmował kontrolę ruchu drogowego, polegającą na używaniu urządzeń samoczynnie rejestrujących przekroczenie dozwolonej prędkości i w konsekwencji uznanie, iż Komendant Straży Gminnej był uprawniony do występowania z wnioskiem o ukaranie w sprawach o wykroczenia polegające na przekroczeniu dopuszczalnej prędkości.

Zdaniem Rzecznika postanowienia § 17 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30.12.2002 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego, przyznające strażnikom gminnym (miejskim) inne niż przewidziane w ustawie – Prawo o ruchu drogowym uprawnienia z zakresu kontroli ruchu drogowego, zostały wydane z przekroczeniem granic upoważnienia ustawowego.

Stosownie do art. 17 § 3 k.p.s.w. strażom gminnym (miejskim) uprawnienia oskarżyciela publicznego przysługują tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania ujawniły wykroczenie i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie.

Sąd, powziąwszy wątpliwości co do konstytucyjności przepisów znajdujących zastosowanie w konkretnej sprawie miał do wyboru dwie możliwości: rozpoznania sprawy i odstąpienia od zastosowania

§ 17 rozporządzenia z powołaniem na art. 178 ust. 1 Konstytucji RP bądź skorzystania z możliwości wynikającej z art. 193 Konstytucji RP i wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym.

Postępowania sądowe z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-538579-VIII/06 z dnia 9 listopada 2006 r. – Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wydanego w sprawie z powództwa Haliny K. o odszkodowanie za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę.

RPO-534763-III/06 z dnia 20 grudnia 2006 r. – Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł do Sądu Okręgowego apelację od wyroku Sądu Rejonowego oddalającego odwołanie od decyzji KRUS odmawiającej Krystynie S. prawa do zasiłku pogrzebowego.

RPO-544601-III/06 z dnia 27 listopada 2006 r. – przystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do postępowania przed Sądem Apelacyjnym – Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie z powództwa Andrzeja C. przeciwko Oddziałowi ZUS na skutek apelacji od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego odwołanie Andrzeja C. od decyzji organu rentowego zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranej emerytury wraz z odsetkami.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uwzględnienie apelacji. Zdaniem Rzecznika zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest nietrafny, ponieważ nie znajduje uzasadnienia w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów. Sąd Okręgowy uznał niesłusznie, że do wnioskodawcy miał zastosowanie przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Skarżący został przywrócony do pracy na podstawie prawomocnego wyroku sądu pracy drugiej instancji. Nie mogło to jednak prowadzić do przyjęcia przez organ rentowy poglądu, który został następnie zaakceptowany przez Sąd Okręgowy, że prawomocny wyrok sądu pracy przywracający skarżącego do pracy unieważnia oświadczenie pracodawcy o rozwiązaniu stosunku pracy z mocą wsteczną od momentu, w jakim oświadczenie to zostało złożone.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-517996-II/05 z dnia 13 lutego 2006 r. – kasacja na rzecz Jerzego P. od prawomocnego postanowienia Najwyższego Sądu Wojskowego z 1949 r. (Informacja 1-3/2006, str. 76).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 18.10.2006 r., sygn. akt V KK 69/06).

RPO-515188-II/05 z dnia 14 kwietnia 2006 r. - kasacja na rzecz Marcina W. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego (Informacja 4-6/2006, str. 74).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 12.10.2006 r., sygn. akt III KK 167/06).

RPO-502887-II/05 z dnia 25 kwietnia 2006 r. – kasacja na rzecz Daniela K. od prawomocnego postanowienia Sądu Najwyższego (Informacja 4-6/2006, str. 75).

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 19.12.2006 r., sygn. akt II KK 156/06).

RPO-500414-II/05 z dnia 23 maja 2006 r. – kasacja na rzecz 10 działaczy NSZZ „Solidarność" od prawomocnych postanowień Sądu Rejonowego z dnia 26 lipca 1984 r. w przedmiocie zastosowania amnestii i umorzenia postępowania karnego na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 21 lipca 1984 r. o amnestii (Informacja 4-6/2006, str. 76).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 5.12.2006 r., sygn. akt III KK 211/06).

RPO-513942-II/05 z dnia 6 czerwca 2006 r. – kasacja na rzecz Haliny S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 4-6/2006, str. 77).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 02.10.2006 r., sygn. akt V KK 213/06).

RPO-516751-II/05 z dnia 12 czerwca 2006 r. - kasacja na rzecz Romana C. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego (Informacja 4-6/2006, str. 77).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 21.09.2006 r., sygn. akt II KK 224/06).

RPO-515256-II/05 z dnia 12 czerwca 2006 r. - kasacja na rzecz Andrzeja R. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 4-6/2006, str. 78).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 19.10.2006 r., sygn. akt V KK 221/06).

RPO-482820-II/04 z dnia 16 czerwca 2006 r. - kasacja na rzecz Czesława W. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 4-6/2006, str. 78).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 27.10.2006 r., sygn. akt IV KK 240/06).

RPO-523323-II/06 z dnia 20 czerwca 2006 r. - kasacja na rzecz Bernarda Ł. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego warunkowo umarzającego postępowanie karne wobec Bernarda Ł. (Informacja 4--6/2006, str. 78).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 02.10.2006 r., sygn. akt V KK 243/06).

RPO-523081-II/06 z dnia 23 czerwca 2006 r. – kasacja na rzecz Mirosława L. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 4-6/2006, str. 79).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 27.10.2006 r., sygn. akt IV KK 257/06).

RPO-487848-II/04 z dnia 7 lipca 2006 r. – kasacja na rzecz Karola M. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego (Informacja 7-9/2006, str. 84).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 25.10.2006 r., sygn. akt III KK 275/06).

RPO-522109-II/06 z dnia 14 lipca 2006 r. – kasacja na rzecz Jana B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 7-9/2006, str. 85).

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 5.12.2006 r., sygn. akt III KK 283/06).

RPO-529934-II/06 z dnia 6 września 2006 r. – kasacja na rzecz Łukasza R. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego (Informacja 7-9/2006, str. 87).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 12.10.2006 r., sygn. akt III KK 349/06).

RPO-532405-II/06 z dnia 6 września 2006 r. – kasacja na rzecz Ryszarda B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 7-9/2006, str. 87).

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 5.12.2006 r., sygn. akt III KK 350/06).

RPO-533795-II/06 z dnia 8 września 2006 r. – kasacja na rzecz Roberta Z. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego (Informacja 7-9/2006, str. 87).

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 18.10.2006 r., sygn. akt IV KK 369/06).

RPO-467334-II/04 z dnia 13 września 2006 r. – kasacja na rzecz Mirosława K. od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w części dotyczącej wymiaru kary łącznej (Informacja 7-9/2006, str. 88).

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 22.11.2006 r., sygn. akt III KK 367/06).

RPO-517438-II/05 z dnia 20 września 2006 r. – kasacja na rzecz Krzysztofa Ś. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy zarządzenie Przewodniczącego Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku Krzysztofa Ś. o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku zaocznego (Informacja 7-9/2006, str. 89).

Kasacja pozostawiona bez rozpoznania wobec cofnięcia kasacji przez Rzecznika Praw Obywatelskich (postanowienie z dnia 16.11.2006 r., sygn. akt II KK 329/06).

RPO-533382-II/06 z dnia 27 września 2006 r. – kasacja na rzecz Wiesława M. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego (Informacja 7-9/2006, str. 90).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 16.11.2006 r., sygn. akt II KK 335/06).

RPO-534335-II/06 z dnia 29 września 2006 r. – kasacja na rzecz Krzysztofa K. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy zarządzenie Przewodniczącego Wydziału Karnego Sądu Rejonowego (Informacja 7-9/2006, str. 91).

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 16.11.2006 r., sygn. akt II KK 337/06).

W sprawie skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich zostało wydane następujące orzeczenie:

RPO-513421-VIII/05 z dnia 19 października 2005 r. – skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wydanego w sprawie z powództwa Małgorzaty N. przeciwko P. sp. z o.o., o wynagrodzenie.

Skarga kasacyjna uwzględniona (wyrok z dnia 21.09.2006 r., sygn. akt II PK 13/06).

IV. PYTANIA PRAWNE DO SĄDU NAJWYŻSZEGO. WNIOSKI DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTACYJNEGO O WYKŁADNIĘ PRZEPISÓW

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Sądu Najwyższego o rozstrzygniecie zagadnienia prawnego:

RPO-529052-IV/06 z dnia 3 listopada 2006 r. – w sprawie sądu właściwego do wznowienia postępowania na innej podstawie niż określone w art. 401 oraz art. 401 (1) k.p.c.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o rozstrzygnięcie: czy sąd drugiej instancji, który oddala apelację od orzeczenia sądu pierwszej instancji, jest sądem orzekającym co do istoty sprawy w rozumieniu art. 405 zdanie 2 k.p.c., a zatem - czy jest on właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania opartej na podstawach innych niż określone w art. 401 oraz art. 401 (1) k.p.c. ?

Zgodnie z art. 405 k.p.c., do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności oraz na podstawie przewidzianej w art. 401 (1) k.p.c. właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji, właściwy jest sąd instancji wyższej; do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy.

Wedle pierwszego poglądu, orzeczenie oddalające apelację ma charakter orzeczenia co do istoty sprawy. Stąd też właściwym do wznowienia postępowania w takiej sytuacji będzie sąd drugiej instancji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyraźnie rysuje się także druga linia orzecznicza, zgodnie z którą oddalenie apelacji nie ma charakteru orzeczenia co do istoty sprawy, a zatem w sprawach zakończonych takim rozstrzygnięciem, do wznowienia właściwy jest sąd pierwszej instancji. Rzecznik opowiada się za pierwszym z prezentowanych kierunków wykładni. Niepewność co do tego, który sąd władny jest rozpoznać daną sprawę (skargę o wznowienie postępowania) – mająca swe źródło w niejednoznacznej wykładni przepisu ustawy – narusza konstytucyjne prawo do sądu, a także wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP zasadę pewności (jednoznaczności i dostatecznej określoności) prawa, która jest niezbędnym wymogiem prawidłowego funkcjonowania demokratycznego państwa prawnego.

RPO-513156-IV/05 z dnia 9 listopada 2006 r. – w sprawie wątpliwości dotyczącej wygaśnięcia praw majątkowych osób trzecich, które obciążały wody państwowe.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o podjęcie uchwały mającej na celu rozstrzygniecie istniejących w orzecznictwie sądowym rozbieżności w wykładni art. 1 i 2 ustawy z dnia 30.05.1962 r. – Prawo wodne, a zawierającej odpowiedź na pytanie: czy z chwilą wejścia w życie ustawy - Prawo wodne wygasły prawa majątkowe osób trzecich, które obciążały wody państwowe ?

Ustawa ta została wprawdzie uchylona, jednak powołane wyżej przepisy wywołały trwałe skutki prawne doprowadzając do całkowitego upaństwowienia wód płynących, gruntów przez nie zajętych oraz wód podziemnych. Rozbieżności, jakie pojawiły się w wykładni tych przepisów w orzecznictwie dotyczą zakresu przeprowadzonej nacjonalizacji: sporne jest to, czy nacjonalizacja doprowadziła do wygaśnięcia praw rzeczowych obciążających wody państwowe. Problem dalszego istnienia – bądź wygaśnięcia – prawa połowu ryb ma duże znaczenie gospodarcze dla lokalnej społeczności, powoduje szereg lokalnych konfliktów pomiędzy właścicielami gospodarstw rolnych a dzierżawcami jezior. Do Rzecznika wpływają liczne skargi od tych osób, w których podnoszona jest kwestia niepewności co do obowiązującego stanu prawnego.

RPO-544926-V/06 z dnia 23 listopada 2006 r. – w sprawie dostępu do sądu w sprawach dotyczących ostatecznych rozstrzygnięć organów Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie" w przedmiocie przyznania świadczenia pieniężnego ofiarom represji nazistowskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wniosek w związku z rozbieżnością w orzecznictwie sądów powszechnych: czy w sprawach dotyczących ostatecznych rozstrzygnięć organów Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie" w przedmiocie przyznania świadczenia pieniężnego ofiarom represji nazistowskich dopuszczalna jest droga sądowa?

Do Trybunału Konstytucyjnego wpłynęła skarga konstytucyjna, w której skarżący domaga się uznania za niekonstytucyjne przepisów regulujących postępowanie przed sądem administracyjnym, ponieważ uniemożliwiają one wniesienie skargi na rozstrzygnięcie organu Fundacji „Polsko – Niemieckie Pojednanie". Rzecznik przystąpił do tego postępowania prezentując pogląd, że spory z Fundacją należą do spraw cywilnych i mogą być rozpatrywane przez sądy powszechne.

W sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

RPO-525063-VI/06 z dnia 20 czerwca 2006 r. - w sprawie sposobu opodatkowania usług świadczonych przez lekarzy weterynarii polegających na badaniu przed i po uboju zwierząt rzeźnych (Informacja 4-6/2006, str. 83).

Naczelny Sąd Administracyjny odmówił podjęcia uchwały (postanowienie z dnia 20.11.2006 r., sygn. akt II FPS 3/05).

RPO-506987-IV/05 z dnia 22 sierpnia 2006 r. – w sprawie obciążania kosztami postępowania rozgraniczeniowego (Informacja 7-9/2006, str. 96).

Wniosek uwzględniony (uchwała z dnia 11.12.2006 r., sygn. akt I OPS 5/06). Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: „Organ administracji publicznej orzekając o kosztach postępowania rozgraniczeniowego, na podstawie art. 262 § 1 pkt 2 k.p.a., może obciążyć kosztami rozgraniczenia nieruchomości strony będące właścicielami sąsiadujących nieruchomości (art. 153 Kodeksu cywilnego), a nie tylko stronę, która żądała wszczęcia postępowania."

V. SKARGI DO WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH, SKARGI KASACYJNE DO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO ORAZ PRZYSTĄPIENIA DO POSTĘPOWAŃ PRZED ORGANAMI ADMINISTRACJI I SĄDAMI ADMINISTRACYJNYMI

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

RPO-524626-IV/06 z dnia 7 listopada 2006 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi na bezczynność Wojewody Łódzkiego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca naruszenie art. 35 § 3 k.p.a. w związku z art. 36 § 1 k.p.a. przez rażące przekroczenie terminów do załatwienia sprawy w postępowaniu administracyjnym i wnosi o zobowiązanie Wojewody Łódzkiego do wydania decyzji w terminie wyznaczonym przez sąd.

Wojewoda Łódzki wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie stwierdzenia nabycia z mocy prawa przez gminę miasta O. z dniem 1.01.1999 r. własności części nieruchomości zajętej pod drogę publiczną. Po upływie ponad półtora roku od wszczęcia postępowania administracyjnego Wojewoda Łódzki nie wydał stosownej decyzji administracyjnej.

RPO-466742-V/04 z dnia 15 listopada 2006 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na pkt 1 podrozdziału „Zasady ustalania wysokości stawek czynszu" w rozdz. IV załącznika do uchwały Rady Miasta Józefowa z dnia 29.09.2003 r. w sprawie programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Józefowa na lata 2004 -2008.

W ocenie Rzecznika Rada Miasta nie uwzględniła wszystkich czynników wpływających na podwyższenie lub obniżenie wartości użytkowej lokalu, określonych w art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów. W ogóle nie uwzględniono, jako czynnika różnicującego wysokość stawek czynszu najmu, ogólnego stanu technicznego budynku. Zgodnie z uregulowaniami przyjętymi przez Radę Miasta jako standard przy-

jęto, że lokale komunalne nie są wyposażone w żadne media poza elektrycznością. Każde medium (woda, kanalizacja, gaz, centralne ogrzewanie) stanowi bowiem czynnik podwyższający wartość użytkową lokalu. Takie rozwiązanie wydaje się sprzeczne ze zdrowym rozsądkiem i nie odpowiada ogólnym standardom cywilizacyjnym w Polsce. Zdaniem Rzecznika mechanizm ustalania wysokości stawek czynszu został podporządkowany stworzeniu warunków do likwidacji wieloletnich zaniedbań w sferze remontów. Czynsz najmu nie może stanowić zasadniczego źródła finansowania przez gminę remontu lokali wchodzących w skład jej zasobu mieszkaniowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym:

RPO-536242-V/06 z dnia 3 października 2006 r. – przystąpienie do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie ze skargi kasacyjnej Andrzeja G. od postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w sprawie unieważnienia wyniku konkursu na dyrektora jednostki badawczo-rozwojowej (sygn. akt I OPS 4/06).

W związku z postanowieniem NSA z dnia 5.01.2006 r. zawierającym zagadnienie prawne przedstawione do rozstrzygnięcia przez skład siedmiu sędziów NSA (sygn. akt I OSK 902/05), Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił następujące stanowisko: „Unieważnienie wyniku konkursu przez organ sprawujący nadzór nad jednostką badawczo-rozwojową, w oparciu o § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki w sprawie szczegółowych zasad postępowania konkursowego przy wyłanianiu kandydatów na funkcję dyrektora jednostki badawczo-rozwojowej, stanowi akt lub czynność z zakresu administracji publicznej, o których mowa w art. 3 § 2 pkt 4 ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Rozstrzygnięcie wątpliwości przedstawionej w postanowieniu NSA z dnia 5.01.2006 r. prowadzić będzie do ustalenia, czy w przedmiotowej kategorii spraw właściwy jest sąd administracyjny, czy też są to sprawy o roszczenie związane ze stosunkiem pracy, podlegające kognicji sądu powszechnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów:

RPO-526607-VI/06 z dnia 15 grudnia 2006 r. - wniosek do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o wszczęcie postępowania w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez TP S.A. wobec nieudzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji o zarejestrowanych połączeniach i należnościach w każdej fakturze VAT wystawionej za każdy okres rozliczeniowy.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowania administracyjnego:

RPO-537753-IV/06 z dnia 27 grudnia 2006 r. – przystąpienie do postępowania administracyjnego toczącego się przed Ministrem Środowiska z odwołania od decyzji Wojewody Podlaskiego z dnia 18.10.2006 r. o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie obwodnicy Augustowa.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonej decyzji niezgodność z art. 33 ust. 1 w związku z art. 34 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie przyrody poprzez niespełnienie przesłanek warunkujących wydanie tego rozstrzygnięcia oraz art. 5 w związku z art. 74 ust. 1 i 2 Konstytucji RP poprzez nieuwzględnienie w wydanej decyzji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, oraz wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji, a także o wstrzymanie jej wykonania do czasu rozpatrzenia odwołania.

Planowana inwestycja przecina obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Puszcza Augustowska" oraz projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Ostoja Augustowska". W ocenie Rzecznika organ administracji nie dokonał w wystarczającym stopniu analizy alternatywnych rozwiązań, do czego był zobligowany na mocy art. 34 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody.

Ponadto decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji będącej przedmiotem tego postępowania została wydana w dniu 6.03.2003 r., a więc w zupełnie odmiennym stanie prawnym od obowiązującego obecnie – nie obowiązywał żaden z przepisów ustawy z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody w przedmiocie ochrony obszarów Natura 2000. Ponadto z uwagi na fakt, że akcesja Polski do Unii Europejskiej nastąpiła w dniu 1.05.2004 r., formalnie przy wydawaniu decyzji nie mógł być brany pod uwagę dorobek prawny Wspólnot Europejskich.

Sądy administracyjne wydały następujące orzeczenia:

RPO-443506-V/03 z dnia 7 listopada 2005 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach w sprawie sposobu rozliczania kaucji mieszkaniowej (uchwała Rady Miejskiej w J. w sprawie zasad sprzedaży samodzielnych lokali mieszkalnych stanowiących własność Gminy Miasta J.) (Informacja 10-12/2005, str. 88).

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 11.09.2006 r., sygn. akt II SA/Gl 1058/05).

RPO-487223-XX/04 z dnia 19 stycznia 2006 r. - przystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do postępowania przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym we Wrocławiu ze skargi Michała Ł. (Informacja 1-3/2006, str. 91).

Skarga oddalona (wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 30.03.2006 r., sygn. akt IV SA/Wr 659/05).

RPO-530003-III/06 z dnia 27 kwietnia 2006 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim wydanego w sprawie ze skargi Tadeusza M. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w przedmiocie świadczenia pieniężnego

z tytułu pracy przymusowej (Informacja 4-6/2006, str. 88).

Skarga kasacyjna oddalona (wyrok z dnia 12.10.2006 r., sygn. akt II OSK 1013/06).

RPO-518561-X/05 z dnia 1 czerwca 2006 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie na § 26 pkt 2 i 6 oraz § 27 pkt 1-8 uchwały nr VIII/70/03 Rady Miasta Szczecinek z dnia 30.06.2003 r. w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Szczecinka (Informacja 4-6/2006, str. 86).

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 28.09.2006 r., sygn. akt II SA/Sz 767/06).

RPO-531275-XI/06 z dnia 18 lipca 2006 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Szczecinie utrzymującą decyzję Prezydenta Miasta Ś. o odmowie przyznania Agnieszce K. zaliczki alimentacyjnej na dziecko (Informacja 7-9/2006, str. 98).

Skarga uwzględniona (postanowienie z dnia 25.10.2006 r. o umorzeniu postępowania, sygn. akt II SA/Sz 1174/06). Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Szczecinie uwzględniło skargę Rzecznika.

RPO-464129-X/04 z dnia 20 września 2006 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzję Rady do Spraw Uchodźców w części dotyczącej odmowy udzielenia cudzoziemcowi, obywatelowi Armenii, zgody na pobyt tolerowany na terytorium RP (Informacja 7-9/2006, str. 99).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (postanowienie z dnia 15.12.2006 r., sygn. akt V SA/Wa 1657/06) postanowił wstrzymać wykonanie zaskarżonej decyzji Rady ds. Uchodźców z dnia 17.08.2006 r. w przedmiocie odmowy nadania statusu uchodźcy i nakazania opuszczania terytorium RP wobec braku przesłanek do udzielenia zgody na pobyt tolerowany.

W ocenie Sądu, wykonanie tej decyzji przez zastosowanie się skarżącego do nakazu opuszczenie terytorium Polski przed rozpoznaniem sprawy przez Sąd pozbawi go możliwości osobistego uczestnictwa w postępowaniu sądowym, a zatem możliwości przedstawienia oraz wyjaśnienia okoliczności istotnych w jego ocenie dla sprawy, co w efekcie mogłoby spowodować trudne do odwrócenia skutki.

VI. WNIOSKI DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO. ZGŁOSZENIA UDZIAŁU W POSTĘPOWANIACH W SPRAWIE SKARG KONSTYTUCYJNYCH

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Trybunału Konstytucyjnego następujące wnioski:

RPO-541272-XI/06 z dnia 2 października 2006 r. – w sprawie tzw. amnestii maturalnej (sygn. akt U 5/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył niektóre przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8.09.2006 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzenia sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Zgodnie z § 4 ust. 1 i 3 osoby, które zdawały maturę po raz pierwszy w roku szkolnym 2004/2005 lub 2005/2006 i nie zdały jednego przedmiotu obowiązkowego, ale ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych uzyskały średnią co najmniej 30% punktów, zdały egzamin maturalny. Przepis ten obniża wymogi, które musi spełnić maturzysta i dodatkowo czyni to po zakończeniu egzaminów. Oznacza to, że świadectwo dojrzałości może otrzymać osoba, która nie posiada z jednego przedmiotu obowiązkowego nawet minimalnego zasobu wiedzy. Jest to sprzeczne z ustawą o systemie oświaty. Regulacje te są pozornie bardzo korzystne dla zainteresowanych, jednak w praktyce, z powodu zakończenia rekrutacji na uczelnie, większość osób, która otrzymała świadectwa dojrzałości na podstawie kwestionowanych przepisów, nie ma szans na przyjęcie na studia. Kwestionowane przepisy są niezgodne również z zasadą niedziałania prawa wstecz.

Przepis § 2 oraz załącznik do rozporządzenia zostały wydane z przekroczeniem upoważnienia zawartego w ustawie o systemie oświaty, która nie zawiera regulacji dotyczących przeliczania wyników uzyskanych na egzaminie maturalnym. Natomiast przepis § 5 jest niezgodny z konstytucyjną zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego prawa, przez to że nie chroni interesów w toku, gdyż osoby zainteresowane dowiadują się o nowych zasadach egzaminu maturalnego dopiero na 8 miesięcy przed egzaminem.

RPO-528692-VI/06 z dnia 6 października 2006 r. – w sprawie niekonstytucyjności przepisu § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 25.05.2005 r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, zaliczkowego zwrotu podatku, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (sygn. akt U 6/06).

Zaskarżony przepis wiąże prawo podatnika do obniżenia kwoty podatku należnego z otrzymaniem przez niego potwierdzenia odbioru faktury korygującej. Tymczasem art. 29 ust. 4 ustawy o podatku od towarów i usług wiąże zmniejszenie obrotu z kwotą udokumentowanych, prawnie dopuszczalnych i obowiązkowych rabatów. Ustawodawca wiąże zatem podstawę opodatkowania z udokumentowanymi rabatami, nie określa natomiast, iż rabaty te muszą być udokumentowane fakturą korygującą. Mogą one zostać udokumentowane także w inny sposób, który będzie podlegał kontroli organów podatkowych w toku ewentualnego postępowania.

W związku z powyższym w ocenie Rzecznika § 16 ust. 4 rozporządzenia jest niezgodny z art. 29 ust. 4 ustawy o podatku od towarów i usług. Uprawnienia podatnika nadane ustawą i określające przedmiot opodatkowania mogą być ograniczane tylko ustawą. Ograniczenie ustawowych praw podatnika aktem podustawowym narusza zasadę art. 217 Konstytucji RP. Uzależnienie prawa do obniżenia kwoty podatku należnego od uzyskania potwierdzenia odbioru faktury korygującej przez nabywcę stanowi przerzucenie na sprzedającego obowiązków przypisanych organom podatkowym, które są uprawnione i zobowiązane do sprawowania kontroli prawidłowości samoobliczenia podatkowego. Ponadto zaskarżony przepis wykracza poza granice upoważnienia ustawowego. W konsekwencji jego treść pozostaje w kolizji z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

RPO-542175-X/06 z dnia 12 października 2006 r. – w sprawie jednorazowych pożyczek od państwa dla zakładów pracy chronionej (sygn. akt U 7/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie niezgodności § 20 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12.06.2003 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania przy udzielaniu zakładom pracy chronionej pomocy finansowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z art. 32 ust. 1 pkt 3 i art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, prowadzący zakład pracy chronionej może na wniosek otrzymać dla tego zakładu, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jednorazową pożyczkę w celu ochrony istniejących w zakładzie miejsc pracy osób niepełnosprawnych. Zaskarżony przepis rozporządzenia przewiduje, że pracodawca może uzyskać ze środków PFRON pożyczkę, jeżeli posiada status zakładu pracy chronionej przez okres co najmniej 3 lat. Przepis ten ogranicza więc w istotny sposób krąg podmiotów uprawnionych do ubiegania się o pożyczkę ze środków PFRON, wprowadzając nieznany ustawie wymóg posiadania przez pracodawcę statusu zakładu pracy chronionej przez okres co najmniej 3 lat.

RPO-540881-II/06 z dnia 23 października 2006 r. – w sprawie zasad zatrzymywania osób podejrzanych na podstawie zarządzenia prokuratora (sygn. akt K 34/06).

Na tle badanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich spraw dotyczących zarządzania przez prokuraturę zatrzymania osób podejrzanych ujawnił się problem zgodności z Konstytucją art. 247 § 1 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem, prokurator może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej. W tym celu wolno zarządzić przeszukanie.

Przepis ten nie chroni jednostki przed arbitralnością władzy, gdyż przyczyny pozbawienia (ograniczenia wolności) nie zostały wyraźnie określone w ustawie, oraz narusza konstytucyjny zakaz nadmiernej ingerencji w sferę wolności osobistej. Ustawodawca nie stworzył również skutecznego mechanizmu kontroli legalności zatrzymania w trybie art. 247 § 1 k.p.k. Chociaż zatrzymany ma prawo złożyć zażalenie do sądu, to jednak w ustawie brak w omawianym zakresie jakichkolwiek normatywnych wskazówek dla sądu do czynienia ustaleń w zakresie zasadności bądź bezzasadności zatrzymania. Dla porównania, zatrzymanie osoby podejrzanej przez Policję może nastąpić, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości (art. 244 § 1 k.p.k.).

W sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-518786-XI/05 z dnia 19 września 2006 r. – w sprawie braku uprawnienia do zaliczki alimentacyjnej pełnoletnich uczących się osób, które uzyskały wyrok sądu orzekający alimenty od obojga rodziców po osiągnięciu pełnoletniości (Informacja 7-9/2006, str. 103).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej w piśmie z dnia 5 października 2006 r. przedstawiła stanowisko, iż wobec wprowadzenia zaliczki alimentacyjnej wymóg zasądzenia alimentów przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę uczącą się wydaje się zbędny. Do zaliczki są uprawnieni bowiem wszyscy studenci do 24 roku życia, w stosunku do których egzekucja alimentów jest bezskuteczna. W listopadzie 2005 r. przygotowana została odpowiednia nowelizacja przepisów, aby wyeliminować sytuację, w której osoba mająca zasądzone alimenty nie otrzyma zaliczki alimentacyjnej tylko z tego powodu, że alimenty zostały zasądzone po osiągnięciu przez nią pełnoletności. Postanowiono jednak wstrzymać prace nad zmianą ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, wobec trwających od końca 2005 r. prac nad poselską inicjatywą przywrócenia funduszu alimentacyjnego, i uregulować tę kwestię w nowej ustawie. Definicja „osoby uczącej się" zostanie zmieniona w toku prac nad nowelizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych. Przygotowano projekt nowelizacji tej ustawy, który wkrótce zostanie przekazany pod obrady rządu, a następnie do Sejmu RP.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków złożonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-476084-VI/04 z dnia 22 lutego 2005 r. – w sprawie ograniczeń dla podatników VAT możliwości zwrotu różnicy oraz obniżenia podatku należnego o podatek naliczony (Informacja 1-3/2005, str. 84).

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 19.09.2006 r., sygn. akt K 7/05). Wyrok został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 26.09.2006 r., Nr 170, poz. 1223 i z tym dniem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego weszło w życie.

RPO-474765-III/04 z dnia 28 lipca 2005 r. – w sprawie zasad ustalania dochodu przy ubieganiu się o świadczenia określone w ustawie o pomocy społecznej przez osoby rozliczające się na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Informacja 7-09/2005, str. 75).

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 3.10.2006 r., sygn. akt K 30/05).

RPO-494861-VIII/05 z dnia 13 października 2005 r. – w sprawie odmowy wypłaty świadczeń z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (Informacja 10-12/2005, str. 92).

Postępowanie umorzone na skutek cofnięcia wniosku (postanowienie z dnia 27.11.2006 r., sygn. akt K 44/05).

RPO-513011-VI/05 z dnia 27 marca 2006 r. – w sprawie nieprecyzyjnego przepisu dotyczącego obowiązkowych wpłat od podmiotów związanych z produkcją i dystrybucją filmów, na rzecz Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej (Informacja 1-3/2006, str. 95).

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 9.10.2006 r., sygn. akt K 12/06). Wyrok został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 16.10.2006 r. Nr 187, poz. 1389 i z tym dniem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego weszło w życie.

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do następujących skarg konstytucyjnych:

RPO-539637-VI/06 z dnia 17 października 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej spółki Okręgowe Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne w Bydgoszczy Sp. z o.o. oraz spółki Tukaj Mapping Central Europe Sp. z o.o. dotyczącej utraty wadium przez uczestnika postępowania, wykluczonego z przetargu (sygn. akt SK 62/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił następujące stanowisko: art. 42 ust. 6 ustawy o zamówieniach publicznych w brzmieniu nadanym art. 1 pkt 16 ustawy z dnia 29.08.2003 r. o zmianie ustawy o zamówieniach publicznych jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

RPO-539821-VI/06 z dnia 18 października 2006 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej Zdzisława J. dotyczącej zaległości podatkowych (sygn. akt SK 63/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił następujące stanowisko: art. 54 § 1 pkt 1 ustawy – Ordynacja podatkowa w brzmieniu obowiązującym do dnia 1.01.2003 r. w zakresie, w jakim nie wyłącza naliczania odsetek za zwłokę w sytuacji, gdy w postępowaniu zabezpieczającym organ podatkowy, przed wydaniem decyzji określającej wysokość zobowiązania podatkowego, dokonał zajęcia środków pieniężnych, rzeczy lub praw majątkowych, a następnie środki pieniężne, w tym kwoty uzyskane ze sprzedaży rzeczy lub praw zostały zaliczone na poczet zaległości podatkowych, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 84 w związku z art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.

RPO-540136-VI/06 z dnia 18 października 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej spółki „Browary Grudziądz" sp. z o.o. w sprawie niezgodnego z Konstytucją zróżnicowania w zakresie uprawnienia do obniżenia należnego podatku akcyzowego (sygn. akt SK 67/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił następujące stanowisko: § 18 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22.03.2002 r. w sprawie podatku akcyzowego w zakresie, w jakim uniemożliwia podatnikom, którzy rozpoczęli w danym roku podatkowym sprzedaż piwa, obniżkę podatku akcyzowego, jest niezgodny z art. 32 w związku z art. 84 Konstytucji RP.

Z kwestionowanego przepisu wynika, że prawo do obniżenia należnego podatku akcyzowego przysługuje tylko tym podatnikom, którzy w roku podatkowym poprzedzającym dany rok podatkowy sprzedali określoną ilość piwa. Natomiast podatnik, który w roku podatkowym poprzedzającym dany rok podatkowy nie prowadził produkcji i sprzedaży piwa, nie nabywał w ogóle prawa do obniżenia należnego podatku akcyzowego. Zdaniem Rzecznika normodawca dopuścił się dyskryminacji w życiu gospodarczym odwołując się do przesłanki daty rozpoczęcia działalności gospodarczej jako kryterium uzasadniającego wprowadzenie zróżnicowania w zakresie obniżki podatku akcyzowego. Aktualnie stan prawny w tym zakresie uległ zasadniczej zmianie. Podatnicy rozpoczynający działalność polegającą na sprzedaży piwa mogą skorzystać z obniżenia należnego podatku akcyzowego, na warunkach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 26.04.2004 r. w sprawie zwolnienia od podatku akcyzowego.

RPO-540403-IV/06 z dnia 31 października 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej Marii D. dotyczącej prawa do sądu - brak wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (sygn. akt SK 68/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił następujące stanowisko: art. 398 (9) § 2 zdanie 2 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej stosując art. 398 (9) § 2 k.p.c., zgodnie z którym postanowienie o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wymaga pisemnego uzasadnienia. W przekonaniu Rzecznika brak uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej narusza kon-

stytucyjną zasadę zaufania obywateli do państwa oraz stanowi zbyt daleko idące ograniczenie prawa do rzetelnej procedury sądowej.

RPO-540740-IV/06 z dnia 3 listopada 2006 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej spółki Towarzystwo Powierniczo-Konsultingowe „Protor" Sp. z o.o. dotyczącej prawa do sądu - brak wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (sygn. akt SK 69/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił następujące stanowisko: art. 398 (9) § 2 zdanie 2 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

RPO-543765-IV/06 z dnia 3 listopada 2006 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej Stanisława D., Krystyny D. oraz Tadeusza D. dotyczącej prawa do sądu - brak wymogu pisemnego uzasadnienia postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (sygn. akt SK 73/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił następujące stanowisko: art. 398 (9) § 2 zdanie 2 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

W sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpił Rzecznik:

RPO-523562-I/06 z dnia 8 marca 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Józefa W. połączonej ze skargą konstytucyjną spółki AD Drągowski S.A., dotyczącej kompetencji asesora w polskim wymiarze sprawiedliwości (sygn. akt SK 7/06).

Trybunał Konstytucyjny wydał w dniu 30.10.2006 r. postanowienie (sygn. akt S 3/06), w którym sygnalizuje Sejmowi RP konieczność rozważenia podjęcia inicjatywy ustawodawczej w przedmiocie unormowania systemu powołania osób sprawujących władzę sądowniczą, tak aby zapewnić pełną realizację konstytucyjnych standardów prawa do sądu.

RPO-535698-V/06 z dnia 1 września 2006 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Stanisława K. dotyczącej dostępu do sądu w sprawach dotyczących ostatecznych

rozstrzygnięć organów Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie" w przedmiocie przyznania świadczenia pieniężnego ofiarom represji nazistowskich (sygn. akt SK 53/06).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił następujące stanowisko: art. 1 § 1 ustawy z dnia 25.07.2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych oraz art. 3 § 1 ustawy z dnia 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, rozumiane w ten sposób, że nie wyłączają drogi postępowania przed sądami powszechnymi w przedmiocie rozstrzygnięć organów Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie" w sprawach przyznania i wypłaty świadczeń byłym robotnikom niewolniczym i przymusowym reżimu narodowosocjalistycznego, są zgodne z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Osoby ubiegające się o świadczenia z Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie" zostały w praktyce pozbawione ochrony sądowej, przez to, że nie mogą poddać rozstrzygnięć Fundacji kontroli sądowej – ani przed sądem powszechnym, ani przed sądem administracyjnym. Sądy powszechne odrzucają pozwy dotyczące tej problematyki. Natomiast sądy administracyjne, po reformie sądownictwa administracyjnego dokonanej w 2002 r. nadal uznają, że działalność Fundacji nie ma charakteru publicznoprawnego, co uzasadniałoby właściwość sądu administracyjnego w tych sprawach. Obecny stan polegający na całkowitym zamknięciu drogi sądowej przed osobami ubiegającymi się o świadczenia pieniężne z Fundacji, jest konsekwencją wyłącznie wykładni przepisów prawa. Żaden bowiem przepis nie wyłącza drogi sądowej w omawianych sprawach.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

RPO-504849-VIII/05 z dnia 17 maja 2005 r. – w sprawie prawa do zasiłków przedemerytalnych (Informacja 4-6/2005, str. 80).

Skarga konstytucyjna częściowo uwzględniona (wyrok z dnia 18.09.2006 r., sygn. akt SK 15/05). Wyrok został ogłoszony w Dzienniku Ustaw RP z dnia 26.09.2006 r., Nr 170, poz. 1222 i z tym dniem orzeczenie Trybunału weszło w życie.

RPO-515612-II/05 z dnia 16 listopada 2005 r. – w sprawie ograniczenia możliwości wznowienia postępowania karnego (Informacja 10-12/2005, str. 100).

Skarga konstytucyjna uwzględniona (wyrok z dnia 7.09.2006 r., sygn. akt SK 60/05). Wyrok został ogłoszony w Dzienniku Ustaw RP z dnia 19.09.2006 r., Nr 167, poz. 1192 i z tym dniem orzeczenie Trybunału weszło w życie.

RPO-530014-IV/06 z dnia 8 czerwca 2006 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Ryszarda G. dotyczącej prawa do sądu - art. 505 (10) § 3 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Informacja 4-6/2006, str. 98).

Skarga konstytucyjna uwzględniona (wyrok z dnia 02.10.2006 r., sygn. akt SK 34/06). Wyrok został ogłoszony w Dzienniku Ustaw RP z dnia 13.10.2006 r. Nr 186, poz. 1379 i z tym dniem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego weszło w życie.

VII. REAKCJE NA WCZEŚNIEJSZE WYSTĄPIENIA RZECZNIKA

1. RPO-487489-IX/04 z dnia 18 kwietnia 2005 r. – w sprawie zmniejszenia wypłaty świadczeń z tytułu renty inwalidzkiej z powodu osiągania dodatkowego przychodu (Informacja 4-6/2005, str. 22).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (25.11.2006 r.) poinformował, że osoby uprawnione do zaopatrzenia emerytalnego mogą pobierać całe należne świadczenie, jeśli zarabiają nie więcej niż 70% przeciętnego wynagrodzenia. Jeśli przychód jest wyższy, ale nie przekracza 130% przeciętnego wynagrodzenia, świadczenie zmniejsza się analogicznie jak w systemie „cywilnym". Zdecydowanie korzystniej niż w przypadku „cywilnych" świadczeń uregulowano sytuację świadczeniobiorców „mundurowych" zarabiających ponad 130 % przeciętnego wynagrodzenia. Takie zarobki nie powodują zawieszenia wypłaty świadczeń policyjnych i wojskowych. Świadczenia te mogą być jedynie zmniejszone. Ustawą z dnia 6.07.2001 r. zmieniono art. 41 ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji wykreślając zastrzeżenie, że zmniejszenie nie może być niższe niż kwota maksymalnego zmniejszenia, o którym mowa w art. 104 ust. 8 pkt 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Problem przedstawiony przez Rzecznika nie wynika z wadliwości rozwiązań przyjętych w art. 41 ust. 1 i 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, lecz jest konsekwencją nowelizacji art. 41 ust. 3 tej ustawy. Jedynym racjonalnym sposobem rozwiązania byłoby przywrócenie poprzedniego brzmienia art. 41 ust. 3 ustawy. Rozważanie podjęcia kroków legislacyjnych jest przedwczesne, gdyż do Trybunału Konstytucyjnego wpłynęło pytanie prawne Sądu Apelacyjnego dotyczące zgodności z Konstytucją przepisu art. 41 ust. 1 w związku z ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji.

2. RPO-522091-V/06 z dnia 28 lutego 2006 r. – w sprawie propozycji zmian w ustawie – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Informacja 1-3/2006, str. 51).

Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego (20.11.2006 r.) poinformował, że prace nad nowelizacją ustawy z dnia 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi są jeszcze w toku i zostaną zakończone w najbliższym czasie.

3. RPO-428351-V/03 z dnia 11 marca 2006 r. – w sprawie zasad zwrotu różnicy w opłatach czynszowych z tytułu najmu lokali mieszkalnych Służby Więziennej (Informacja 1-3/2006, str. 60).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (15.11.2006 r.) w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 13.04.2006 r. poinformował, że projekt ustawy o zmianie ustawy o Służbie Więziennej, obejmujący nowelizację przepisów zawartych w rozdziale 6 „Mieszkania funkcjonariuszy", w którym m.in. proponuje się uchylenie art. 95 ust. 2, kwestionowanego przez Rzecznika jako niezgodny z konstytucyjnymi zasadami udzielania upoważnień do stanowienia rozporządzeń, znajduje się obecnie na etapie uzgodnień międzyresortowych. Orientacyjnym terminem przekazania projektu ustawy do Sejmu RP jest grudzień 2006 r.

4. RPO-445687-II/03 z dnia 11 maja 2006 r. – w sprawie projektu Krajowego Programu na Rzecz Ofiar Przestępstw (Informacja 4--6/2006, str. 49).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (21.11.2006 r.) poinformował, że pierwsze posiedzenie Zespołu ds. Opracowania Krajowego Programu na Rzecz Ofiar Przestępstw odbyło się w dniu 7.06.2006 r., a kolejne w lipcu, wrześniu, październiku oraz listopadzie 2006 r. Przewodniczący Zespołu powołał lokalnych koordynatorów ds. wdrażania programu pilotażowego tworzenia Sieci Pomocy Ofiarom Przestępstw. Program zakłada opracowanie, wdrożenie i ewaluację w wybranych województwach (śląskie, opolskie) oraz w Warszawie, struktur wsparcia i pomocy dla ofiar przestępstw w oparciu o Rodzinne Ośrodki Diagnostyczno-Konsultacyjne.

Zespół prowadzi także prace związane z przygotowaniem kodeksu postępowania z ofiarami przestępstw. Bę-

dzie on skierowany do sędziów, prokuratorów, kuratorów, policjantów, organizacji pozarządowych, instytucji samorządowych i innych zajmujących się pracą z ofiarami przestępstw.

Program pilotażowy ma być opracowany do 15.12.2006 r. i powinien być prowadzony przez okres co najmniej jednego roku, gdyż tylko wtedy możliwa będzie pełna ocena jego skuteczności i prawidłowości przyjętych rozwiązań organizacyjnych.

5. RPO-420816-V/05 z dnia 23 maja 2006 r. – w sprawie potrzeby ustawowego określenia zasad ustalania opłat za badania lustracyjne w spółdzielniach (Informacja 4-6/2006, str. 53).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (24.11.2006 r.) poinformował, że Ministerstwo Budownictwa wyraziło opinię, iż podejmowanie przez Radę Ministrów inicjatyw ustawodawczych w tym zakresie jest obecnie nieuzasadnione z uwagi na fakt, że w jednym z projektów ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (druk sejmowy nr 768) proponuje się wprowadzenie możliwości przeprowadzania kontroli działalności spółdzielni przez ministra właściwego do spraw budownictwa. Kontrola taka zwalniałaby spółdzielnię z obowiązku poddania się lustracji za okres objęty badaniem. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości ewentualne prace legislacyjne odnośnie zmiany zasad ustalania odpłatności za lustrację powinny być podjęte dopiero po zakończeniu prac nad wskazanym powyżej projektem ustawy. Jedną z rozważanych koncepcji jest umożliwienie spółdzielni poddawania się, alternatywnemu wobec lustracji, badaniu rachunkowemu wykonywanemu przez biegłego rewidenta.

6. RPO-537687-X/06 z dnia 3 sierpnia 2006 r. – w sprawie zabezpieczenia opieki zdrowotnej mieszkańcom domów pomocy społecznej (Informacja 7-9/2006, str. 36).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (02.10.2006 r.) wyjaśnił, że prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować

w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Jeżeli osoba wymaga wzmożonej opieki medycznej, kierowana jest do zakładu opiekuńczo leczniczego lub placówki pielęgnacyjno-opiekuńczej. Nie można więc zgodzić się ze stwierdzeniem, że pacjenci w/w zakładów opieki zdrowotnej znajdują się w podobnym stanie jak osoby przebywające w domach opieki społecznej.

Mieszkańcy domów pomocy społecznej mają prawo wyboru lekarza i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej. Ponadto dom pomocy społecznej organizuje jego mieszkańcom pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych przysługujących na podstawie odrębnych przepisów. Dom pomocy społecznej pokrywa opłaty ryczałtowe i częściową odpłatność dla przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. Może także pokryć wydatki na niezbędne usługi pielęgnacyjne w zakresie wykraczającym poza uprawnienia wynikające z ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Warunki lokalowe i wyposażenie domu powinny umożliwiać prowadzenie rehabilitacji leczniczej. Jeżeli warunki lokalowe na to nie pozwalają, kierownik domu zapewnia tę rehabilitację przez publiczne zakłady opieki zdrowotnej.

Rozwiązania realizowane przez NFZ umożliwiają dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej dla mieszkańców domów pomocy społecznej. Tworzone są nawet mechanizmy motywujące lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej do objęcia opieką tej grupy świadczeniobiorców. Odrębnym problemem jest poziom zainteresowania świadczeniodawców tym rodzajem usług, czy niewywiązywanie się świadczeniodawców z kontraktów zawartych z oddziałami NFZ.

7. RPO-533355-X/06 z dnia 3 sierpnia 2006 r. – w sprawie niezgodnej z Konstytucją kumulacji sankcji za brak zezwolenia na zajęcie pasa drogowego (Informacja 7-9/2006, str. 34).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Transportu (13.10.2006r.) potwierdził, że dwie odrębne ustawy przewidują za ten sam czyn (brak zezwolenia na zajęcie pasa drogowego) odrębne sankcje karne. Nie oznacza to jednak, że podmiot zajmujący pas drogowy bez zezwolenia zostanie ukarany dwa razy. W większości przypadków zajęcie pasa

drogowego bez zezwolenia zarządcy drogi skutkuje wymierzeniem przez niego kary pieniężnej w drodze decyzji administracyjnej. Przypadki nałożenia za ten czyn grzywny lub kary nagany są raczej niespotykane. Wprowadzenie kar w wysokości 10-krotności opłat miało służyć ograniczeniu samowoli podmiotów, które nagminnie zajmowały pas drogowy bez zezwolenia. Wprowadzenie tak wysokich kar w dużym stopniu ograniczyło te praktyki. W obecnym stanie prawnym wysokość stawek opłat za zajęcie pasa drogowego dla dróg będących w zarządzie jednostek samorządu terytorialnego ustalają organy stanowiące tych jednostek. Wpływy z kar pieniężnych przekazywane są do budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub na wyodrębniony rachunek bankowy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. Ministerstwo Transportu zgłosi, przy najbliższej nowelizacji Kodeksu wykroczeń, problem kumulacji odpowiedzialności administracyjnej i odpowiedzialności za wykroczenia w przypadku zajęcia pasa drogowego bez zezwolenia, tak aby zmienić obowiązujący w tym zakresie stan prawny.

8. RPO-532376-VI/06 z dnia 3 sierpnia 2006 r. – w sprawie zwiększania natężenia dźwięku przez nadawców telewizyjnych, w trakcie emisji reklam (Informacja 7-9/2006, str. 33).

Przewodnicząca KRRiT (24.11.2006 r.) poinformowała, że KRRiT otrzymała w trakcie postępowania wyjaśniającego stanowiska od nadawców telewizyjnych i radiowych (nadawców komercyjnych i publicznych), w których przedstawiono zasady obowiązujące w poszczególnych stacjach przy przyjmowaniu spotów reklamowych do emisji. Spoty reklamowe są kontrolowane przez służby techniczne i dopiero po tej kontroli są kierowane do emisji pod warunkiem, że spełniają określone parametry techniczne. Dźwięk reklam charakteryzuje się większą dynamiką niż inne audycje i tym samym jest bardziej słyszalny, pomimo że jego parametry są na takim poziomie jak parametry pozostałych przekazów telewizyjnych. Ta kompresja dźwięku wywołuje wrażenie jego zwielokrotnionej głośności. Prezes Zarządu Spółki TVP S.A. poinformował, że na skutek poprzedniej interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich w 2002 r. telewizja publiczna obniżyła poziom dźwięku bloków reklamowych

przygotowywanych do emisji o 3dB, co znacznie zminimalizowało ich głośność. W przypadku stwierdzenia, że konkretna reklama stanowi czyn nieuczciwej konkurencji z powodu zamierzonej przez reklamodawcę kompresji dźwięku w celu wywołania wrażenia zwielokrotnionej głośności, organem właściwym jest Prezes UOKiK.

Problem tzw. głośnej reklamy został dostrzeżony w wielu krajach. Niektóre z krajów np. Francja czy Włochy podjęły próbę wprowadzenia regulacji prawnych. Inne kraje, na przykład Holandia czy Izrael stosują urządzenia techniczne umożliwiające automatyczne ściszanie głośnych reklam. Wielka Brytania zjawisko głośności reklam poddała samoregulacji wpisując stosowny zakaz do Kodeksu Standardów Reklamy Telewizyjnej. Z zebranych informacji wynika jednak, że żadna z przyjętych metod nie rozwiązuje w pełni problemów związanych z tzw. głośną reklamą. W obowiązującym stanie prawnym można rozważyć wprowadzenie stosownej regulacji do rozporządzenia KRRiT, co wymaga przeprowadzenia konsultacji z nadawcami i reklamodawcami.

9. RPO-532092-VI/06 z dnia 8 sierpnia 2006 r. – w sprawie przepisów rozporządzenia KRRiT w sprawie sposobu prowadzenia przez nadawcę ewidencji czasu nadawania audycji wytworzonych pierwotnie w języku polskim, audycji europejskich i audycji europejskich wytworzonych przez producentów niezależnych oraz czasu jej przechowywania (Informacja 7-9/2006, str. 40).

Przewodnicząca Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (25.10.2006 r.) poinformowała, że jednym z podstawowych zadań radiofonii i telewizji jest popieranie krajowej twórczości audiowizualnej (art. 1 ustawy o radiofonii i telewizji). Zgodnie ze stanowiskiem Krajowej Rady, gdyby każdą audycję, która powstała w wyniku zakupu licencji zaliczać do audycji wytworzonych pierwotnie w języku polskim, mielibyśmy do czynienia z drastycznym spadkiem produkcji audycji opartych na oryginalnych pomysłach. Nawet jeśli uznać, że scenariusz danej audycji opartej na formacie zagranicznym wykazuje pewne cechy utworu w rozumieniu prawa autorskiego, to na gruncie ustawy o radiofonii i telewizji nie ulega wątpliwości, iż nie jest on pierwotnie wytworzony w języku polskim.

Rozporządzenie nie zawiera przepisów nakazujących przedsiębiorcom prowadzącym działalność nadawczą ujawniania treści licencji. Ewidencjonowanie danych dotyczących języka pierwotnej rejestracji audycji bądź języka, w którym został wytworzony pierwotny scenariusz audycji nie jest kwestią tajemnicy handlowej przedsiębiorstwa i służy wyłącznie do celów sprawozdawczości.

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, mając na względzie uwagi Rzecznika, a także skargi nadawców postanowiła, że dokona analizy przedmiotowego rozporządzenia w zakresie obowiązków ewidencyjnych, tak aby przy ewentualnej nowelizacji, zachowując przejrzystość i rzetelność ewidencji, dokonać jej uproszczenia, a nadawców nie obciążać utrudnieniami i kosztami w związku z jej prowadzeniem.

10. RPO-523318-III/06 z dnia 8 sierpnia 2006 r. – w sprawie zachowania przywilejów branżowych przez osoby przechodzące na emeryturę z systemu zaopatrzenia pracowników kolejowych do systemu powszechnego (Informacja 7-9/2006, str. 40).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (18.10.2006 r.) podziela opinię, że ustalenie prawa do emerytury z systemu powszechnego w miejsce dotychczas pobieranej emerytury kolejowej nie pozbawia prawa do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego. Pismem z dnia 11.10.2006 r. Prezes ZUS powiadomiła Ministra Pracy i Polityki Społecznej, że oddziałom ZUS przekazano pismo przypominające o obowiązku kontynuowania wypłaty deputatu węglowego m.in. osobom przechodzącym z emerytury kolejowej na inną emeryturę przewidzianą w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tak więc osoby, którym wstrzymano wypłatę deputatu powinny zwrócić się o wyjaśnienie sprawy do Centrali ZUS lub bezpośrednio do organu rentowego wypłacającego emeryturę.

11. RPO-537395-X/06 z dnia 9 sierpnia 2006 r. – w sprawie przeprowadzania konkursu na stanowisko Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego (Informacja 7-9/2006, str. 41).

Minister Zdrowia (02.10.2006 r.) zobowiązał Dyrektora Biura Praw Pacjenta do niezwłocznego unieważnienia

konkursu na stanowisko Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego i jego ponownego przeprowadzenia, jak również do bezwzględnego stosowania przepisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego przy ustalaniu wymogów, jakie mają spełniać kandydaci na Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego.

12. RPO-440136-III/03 z dnia 9 sierpnia 2006 r. – w sprawie zróżnicowanego terminu przedawnienia w odniesieniu do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne oraz zwrotu nadpłaconych składek - kontynuacja wystąpienia z dnia 29.06.2006 r. (Informacja 7-9/2006, str. 41).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (02.10.2006 r.) poinformował, że podtrzymuje wyjaśnienia przekazane w piśmie z dnia 18.07.2006 r. Ze względu na specyfikę należności z tytułu składek, które decydują o finansowej sytuacji ubezpieczonego na starość i w związku z tym muszą być szczególnie chronione, po ponownej wnikliwej analizie przedmiotowych kwestii, resort przychylałby się do rozwiązania zmierzającego w kierunku zrównania terminu przedawnienia nienależnie opłaconych składek z obowiązującym terminem przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne. Propozycje nowych rozwiązań mogą być uwzględnione i przedstawione przy okazji najbliższych prac legislacyjnych resortu nad ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych.

13. RPO-536630-X/06 z dnia 11 sierpnia 2006 r. – w sprawie dokumentów potwierdzających uprawnienie emerytów i rencistów do korzystania z ulgowych przejazdów w Warszawie (Informacja 7-9/2006, str. 43).

Prezydent m. st. Warszawy (09.10.2006 r.) poinformował, że Zarząd Transportu Miejskiego przedstawił Radzie m.st. Warszawy propozycję zmiany przepisów uchwały Nr XLIII/1040/2004 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 16.12.2004 r. w sprawie ustalenia ulg za usługi przewozowe środkami lokalnego transportu zbiorowego w Warszawie. Propozycje Zarządu Transportu Miejskiego zakładają, że emeryci i renciści do ukończenia 70 roku życia byliby uprawnieni do przejazdów środkami lokalnego transportu

zbiorowego ze zniżką 48% na podstawie legitymacji emeryta-rencisty według wzorów określonych odpowiednimi przepisami wykonawczymi. Zmiana przepisów prawa miejscowego wymaga uchwały Rady m.st. Warszawy. Sytuacja osób, które po zakończeniu czynnego wykonywania zawodu przeszły w stan spoczynku została uregulowana w pkt 2 ppkt 5 załącznika do w/w uchwały. Sędziowie i prokuratorzy w stanie spoczynku uprawnieni są do przejazdów środkami lokalnego transportu zbiorowego w m.st. Warszawie ze zniżką 48%, na podstawie legitymacji sędziego lub prokuratora opatrzonej klauzulą „w stanie spoczynku".

14. RPO-513066-XI/06 z dnia 14 sierpnia 2006 r. – w sprawie potrzeby zapewnienia maturzystom pełnego dostępu do arkuszy egzaminacyjnych, w tym możliwości kserowania tych arkuszy, a także zagwarantowania procedury odwoławczej od decyzji dotyczących oceny egzaminów (Informacja 7-9/2006, str. 47).

Minister Edukacji Narodowej (07.11.2006 r.) poinformował, że każda osoba przystępująca do egzaminu maturalnego ma zagwarantowane prawo wglądu do sprawdzonych swoich prac egzaminu maturalnego ze zdawanych przedmiotów. Ustanowienie w przepisach prawa do otrzymania przez każdą osobę przystępującą do egzaminu maturalnego kserokopii prac pisemnych ze wszystkich przedmiotów zdawanych w konkretnej sesji egzaminacyjnej przez tę osobę jest nieuzasadnione zarówno ze względów merytorycznych, jak i organizacyjnych.

Możliwość złożenia odwołania powinna dotyczyć decyzji w sprawie unieważnienia egzaminu, która spełnia przesłanki uznania jej za decyzję administracyjną. W poselskim projekcie nowelizacji ustawy o systemie oświaty planuje się doprecyzować, że rozstrzygnięcie podejmowane w sprawie unieważnienia egzaminu lub sprawdzianu ma formę decyzji. Od tej decyzji ma służyć odwołanie do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, a od decyzji podjętej w pierwszej instancji przez dyrektora OKE – do dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. Na ostateczną decyzję w tej sprawie służyłaby skarga do sądu administracyjnego na ogólnych zasadach.

Propozycja wprowadzenia możliwości zmiany wyniku sprawdzianu lub egzaminu przez dyrektora CKE budzi

wątpliwości. Prace pisemnego egzaminu maturalnego oceniane są komisyjnie przez egzaminatorów przeszkolonych do sprawdzania arkuszy egzaminacyjnych. W miejsce budowania równoległej struktury weryfikującej wyniki sprawdzianu i egzaminów w CKE, planuje się podjęcie działań mających podnieść jakość pracy egzaminatorów OKE. Zgodnie z sugestią Rzecznika, odpowiedni zapis dotyczący ostateczności oceny egzaminu znalazł się w rządowym projekcie nowelizacji ustawy o systemie oświaty, nad którym zostały zakończone prace redakcyjne.

15. RPO-487004-II/04 z dnia 17 sierpnia 2006 r. – w sprawie obowiązującej obecnie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Informacja 7-9/2006, str. 49).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (5.12.2006 r.) poinformował, że prace nad projektem ustawy – Kodeks nieletnich właśnie zostały zakończone. W projekcie rozszerzono uprawnienia pokrzywdzonego. Przewiduje się następujące zmiany: dotychczasowe prawo do złożenia zażalenia na postanowienie o niewszczynaniu postępowania oraz o umorzeniu postępowania zostało rozszerzone o prawo zaskarżenia orzeczenia stwierdzającego niewykazywanie przez nieletniego przejawów demoralizacji. Pokrzywdzony uzyskałby prawo nie tylko do udziału w rozprawie, ale również do udziału w posiedzeniu, na którym może zapaść orzeczenie kończące postępowanie, chyba że sąd postanowiłby ze względów wychowawczych o przeprowadzeniu rozprawy lub posiedzenia pod nieobecność pokrzywdzonego.

W razie braku prawidłowego zawiadomienia pokrzywdzonego o terminie rozprawy lub posiedzenia, niestawiennictwo pokrzywdzonego wstrzymywałoby bieg postępowania. Pokrzywdzony, obok uprawnień do zgłaszania wniosków dowodowych oraz prawa do przeglądania akt i robienia z nich odpisów uzyskałby prawo do wnoszenia o uzupełnienie postępowania dowodowego przez dokonanie określonej czynności. Przyznanie pokrzywdzonemu wszystkich praw strony w postępowaniu w sprawach nieletnich jest zbędne i odbyłoby się ze szkodą dla celów tego postępowania i przede wszystkim jego sprawności.

16. RPO-520384-III/05 z dnia 23 sierpnia 2006 r. – w sprawie przewlekłości postępowań apelacyjnych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (Informacja 7-9/2006, str. 52).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (20.10.2006 r.) poinformował, że wskaźnik czasu trwania postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przed sądami okręgowymi jako sądami pierwszej instancji ulega stałej poprawie i wynosi obecnie 4,5 miesiąca, co zważywszy na konieczność dopuszczania w sprawach rentowych dowodu z opinii biegłych lekarzy reprezentujących różne specjalności jest wynikiem zadowalającym.W odniesieniu do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych rozpoznawanych w sądach apelacyjnych, w pierwszym półroczu 2006 r. wskaźnik czasu trwania postępowania pogorszył się po raz kolejny i wynosi 11,9 miesiąca. Wyniki te wywołały konieczność podjęcia działań nadzorczych. W pierwszym półroczu 2006 r. przeprowadzono wizytacje sądów, które w 2005 r. osiągnęły najgorsze wyniki biorąc pod uwagę kryterium sprawności postępowania. Planowane są w najbliższym czasie kolejne wizytacje. Prowadzone są także prace legislacyjne zmierzające do ograniczenia wpływu spraw do sądów apelacyjnych poprzez zmianę właściwości rzeczowej w sprawach ubezpieczeniowych.

17. RPO-530451-IX/06 z dnia 28 sierpnia 2006 r. – w sprawie niezgodnej z prawem praktyki ustalania przez przełożonych policjantów „limitów" osób legitymowanych oraz liczby wystawianych mandatów (Informacja 7-9/2006, str. 56).

Komendant Główny Policji (04.10.2006 r.) poinformował, że powołany przez niego zespół oficerów Komendy Głównej Policji nie stwierdził przypadków określania przez przełożonych limitów w zakresie liczby legitymowań i nałożonych mandatów karnych w czasie służby. Niemniej jednak, na terenie kraju mogą pojawić się przypadki narzucania przez przełożonych limitów liczbowych wykonania określonych czynności w czasie służby. Działania te wynikają jednak z niewłaściwej interpretacji przepisów. Tego typu postawy spotykać się będą ze zdecydowanym sprzeciwem Komendanta Głównego Policji.

18. RPO-383896-XI/01 z dnia 28 sierpnia 2006 r. – w sprawie potrzeby uregulowania zasad przeprowadzania badań DNA w cywilnych postępowaniach sądowych - kontynuacja wystąpienia z dnia 07.04.2006 r. (Informacja 7-9/2006, str. 60).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (05.10.2006 r.) poinformował, że dokonano przeglądu obecnego ustawodawstwa polskiego w tym zakresie, instrumentów prawa Unii Europejskiej oraz prawa niektórych państw. W przepisach prawnych Unii Europejskiej brak regulacji wymagających od państw członkowskich podjęcia określonych środków w zakresie przeprowadzania dowodu z DNA w przepisach prawa krajowego. Z dokumentów prawnych Rady Europy do problematyki przeprowadzania dowodu z badań DNA odnosi się bezpośrednio Rekomendacja Komitetu Ministrów nr R (92) 1 w sprawie stosowania analizy kwasu dezoksyrybonukleinowego (DNA).

Na gruncie prawa polskiego brak regulacji szczególnych odnoszących się do przeprowadzania analizy DNA, w tym na potrzeby wymiaru sprawiedliwości. Wątpliwości co do zgodności prawa polskiego ze wspomnianą Rekomendacją budzić może wyłącznie brak wystarczająco precyzyjnych regulacji określających wymogi techniczno-jakościowe dla laboratoriów przeprowadzających analizy DNA dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości. Sygnalizowane przez Rzecznika wątpliwości co do rzetelności przeprowadzania badań DNA, zgłaszane przez strony, odnoszą się nie tyle do procesowej strony zagadnienia, lecz obranych przez konkretny instytut badawczy reguł postępowania podczas przeprowadzania badania.

Problematyka standardów prowadzenia badań DNA oraz kwestia postępowania z materiałem pobranym do badania, mają charakter techniczny, tym samym sytuują się poza obszarem regulacji kodeksowej. Ewentualne zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego sprowadzałyby się jedynie do wprowadzenia wyraźnego przepisu, wedle którego sąd może dopuścić dowód z badań DNA.

19. RPO-531699-VIII/06 z dnia 29 sierpnia 2006 r. – w sprawie niewypłacania byłym pracownikom przedsiębiorstw robót górniczych ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla (Informacja 7-9/2006, str. 61).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki (27.12.2006 r.) poinformował, że prace dotyczące projektu ustawy o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych, który to projekt realizuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt SK 20/04) znajdują się w fazie końcowych uzgodnień z Ministrem Finansów w kwestii finansowania wypłat ekwiwalentów dla emerytów i rencistów z przedsiębiorstw robót górniczych. W dniu 15.11.2006 r. Minister Gospodarki przekazał do Komitetu Rady Ministrów projekt ustawy implementującej postanowienia wspomnianego wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Po przyjęciu projektu ustawy przez Radę Ministrów zostanie ona skierowana do Sejmu, gdzie będą prowadzone dalsze prace legislacyjne. Obecnie ze względu na nieznane koszty realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego przygotowany projekt konstytuuje zasady i tryb wypłacania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych, należnego za okres od dnia 1.01.2002 r. do dnia 30.12.2002 r., tj. zgodnie z literalnym brzmieniem wyroku Trybunału. Trwają prace nad ustawą o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2007-2015 oraz szczególnych uprawnieniach gmin górniczych, który zakłada także finansowanie innych świadczeń należnych byłym pracownikom branży górnictwa węgla kamiennego.

20. RPO-536305-VI/06 z dnia 31 sierpnia 2006 r. – w sprawie wysokości wpisu od odwołania wnoszonego do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych (Informacja 7-9/2006, str. 64).

Prezes Urzędu Zamówień Publicznych (03.10.2006 r.) poinformował, że w związku ze zgłoszonymi wątpliwościami co do zgodności rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19.05.2006 r. w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad pobierania wpisu od odwołania oraz szczegółowych zasad rozliczania kosztów w postępowaniu odwoławczym z upoważnieniem ustawowym, w przygotowanej obecnie nowelizacji ustawy – Prawo zamówień publicznych zaproponowano zmianę brzmienia upoważnienia, wskazując wyraźnie wśród wytycznych, że przy określaniu wysokości wpisu należy wziąć pod uwagę nie

tylko wartość, ale i rodzaj zamówienia. Niezwłocznie po uchwaleniu nowelizacji ustawy zostanie wydane nowe rozporządzenie.

21. RPO-527118-XI/06 z dnia 5 września 2006 r. – w sprawie niemożności odwołania się od stanowiska rady programowej warsztatów terapii zajęciowej, na podstawie którego może nastąpić skreślenie z listy uczestników tych warsztatów (Informacja 7-9/2006, str. 66).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (29.09.2006 r.) poinformował, że nie widzi możliwości ustalenia organu, który badałby merytoryczną poprawność oceny uczestnika warsztatu dokonywanej przez radę programową. Odnośnie trybu podejmowania rozstrzygnięć przez radę programową poinformowano, że w Ministerstwie trwają prace nad koncepcją docelowego systemu wspierania osób niepełnosprawnych. Prace te mają się zakończyć opracowaniem projektu nowej ustawy i przepisów wykonawczych. Będzie to najlepsza okazja do dokonania zmian w przepisach regulujących funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej. W odpowiedzi stwierdzono również, że warsztaty terapii zajęciowej nie są jedynym instrumentem służącym pomocą osobom niepełnosprawnym w przysposobieniu do pracy, wobec czego wykluczenie z uczestnictwa w terapii zajęciowej nie wpływa bezpośrednio na realizację konstytucyjnych gwarancji w tym zakresie.

22. RPO-535692-VI/06 z dnia 6 września 2006 r. – w sprawie ograniczeń kwotowych transakcji kupna lub sprzedaży dewiz w kantorach (Informacja 7-9/2006, str. 67).

Minister Finansów (04.10.2006 r.) poinformowała, że projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo dewizowe oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy, zawierający zapis znoszący limit wartości transakcji zawieranych w kantorze wymiany walut, jest przedmiotem prac parlamentarnych (druk sejmowy nr 775). Do ustawy – Prawo dewizowe mają być wprowadzone regulacje, zgodnie z którymi sprzedaż wartości dewizowych nabytych przez przedsiębiorcę w ramach działalności kantorowej może być dokonywana wyłącznie po wprowadzeniu tych wartości do ewidencji, na podstawie wpisu określającego datę realizacji transakcji.

Ministerstwo Finansów nie może podzielić poglądu o naruszeniu na mocy zapisów art. 15 ustawy – Prawo dewizowe zasady równości wobec prawa, jaka miałaby obowiązywać w odniesieniu do sytuacji prawnej banków i podmiotów wykonujących działalność kantorową. Oczywiste jest, że status oraz rola banków i kantorów wymiany walut są różne i nieporównywalne. Wspomniany przepis nie ogranicza również swobody podejmowania działalności kantorowej. Jednocześnie Ministerstwo Finansów podtrzymuje stanowisko z dnia 21.07.2004 r. zgodnie z którym przedsiębiorca wykonujący działalność kantorową może bez stosowania limitu określonego w art. 15 jedynie sprzedać bankowi zagraniczne środki płatnicze, nie może zaś, bez stosowania limitu, kupić w banku zagranicznych środków płatniczych.

23. RPO-539805-II/06 z dnia 6 września 2006 r. – w sprawie informacji w prasie o działalności firm zajmujących się tzw. przekręcaniem liczników samochodowych (Informacja 7-9/2006, str. 67).

Zastępca Komendanta Głównego Policji (25.09.2006 r.) poinformował, że „przekręcanie" licznika samochodowego nie stanowi naruszenia przepisów prawa. Naruszenie przepisów prawa następuje dopiero w momencie wprowadzenia w błąd nabywcy pojazdu lub prawnego właściciela pojazdu, co do stanu faktycznego. Policja zamieszcza te dane w obszarze przestępstw kwalifikowanych z art. 286 § 1 k.k. (oszustwo). Warto rozważyć wdrożenie odpowiednich zmian w przepisach, które pozwalałyby monitorować i kontrolować nieuczciwych zbywców pojazdów. Przykładem mogłoby być zastosowanie zapisu o przebiegu pojazdu, np. w dowodzie rejestracyjnym, podczas każdego badania technicznego.

Zastępca Prokuratora Generalnego (04.10.2006 r.) poinformował, że w całym kraju wykazano jedynie 19 spraw, w toku których ujawniony został fakt zmiany wskazań licznika samochodowego lub podejrzenie takiego działania. 14 postępowań dotyczyło oszustw przy sprzedaży pojazdów, jedna ze spraw dotyczyła oszustwa przy zawarciu umowy leasingu, 3 postępowania dotyczyły podrobienia znajdujących się w dowodach rejestracyjnych wpisów o badaniach diagnostycznych. Jedno po-

stępowanie prowadzone było w sprawie zmian we wskazaniach liczników w pojazdach zgłaszanych do oclenia. W tej sprawie zmiany we wskazaniach liczników polegały na zwiększeniu przebiegu pojazdów, co miało rzutować na niższą niż rzeczywista wartość tych samochodów. Prokuratorzy, nie negując możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnej osoby, której działanie ograniczałoby się do zmiany wskazań licznika przebiegu pojazdu, nie wykazali żadnej sprawy, w której tego rodzaju czyn byłby przedmiotem postępowania karnego.

24. RPO-537181-II/06 z dnia 8 września 2006 r. – w sprawie naruszeń praw obywateli polskich pracujących za granicą (Informacja 7-9/2006, str. 68).

Prokurator Krajowy (29.09.2006 r.) poinformował, że szeroko rozumiany handel ludźmi jest monitorowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości już od 1999 r. Dotychczas niemal wszystkie ujawnione przypadki handlu ludźmi związane były z przymuszaniem ofiar do uprawiania prostytucji za granicą. Stwierdzony w ostatnim czasie przypadek świadczenia niewolniczej pracy przez obywateli polskich we włoskich obozach pracy jest pierwszym na taką skalę.

W 2005 r. został przygotowany Krajowy Program Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi uwzględniający problem pracy niewolniczej, w którym przewidziano zadania skupiające się na przeciwdziałaniu temu zjawisku. Zadania te wykonywane są przez Ministerstwo Pracy, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Urzędy Wojewódzkie i Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej. W ramach realizacji zadań przewidzianych w tym Programie przygotowane zostały wskazówki metodyczne dla prokuratorów prowadzących śledztwa w tego rodzaju sprawach, a także zorganizowane specjalne szkolenia dla prokuratorów z wydziałów do spraw przestępczości zorganizowanej prokuratur okręgowych w całym kraju. Nadzór nad realizacją Programu obejmującego nie tylko ściganie, ale i przeciwdziałanie temu zjawisku, sprawuje Dyrektor Polityki Migracji w MSWiA. Niezależnie od tego, Prokuratura Krajowa przygotowuje roczne sprawozdania zawierające analizę śledztw oraz wnioski, mające na celu

m.in. identyfikację barier w skutecznym ściganiu tej kategorii przestępstw.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji (20.10.2006 r.) przekazał szczegółowe informacje na temat współpracy polskich służb ze stroną włoską w sprawie śledztwa w zakresie tzw. „obozów pracy" we Włoszech. Ponadto poinformował, że na początku września 2006 r., z inicjatywy Ministra Spraw Wewnętrznych Włoch rozpoczęła działalność komisja do spraw walki z wyzyskiem imigrantów we Włoszech. Celem utworzenia komisji było wypracowanie wspólnych działań w zakresie handlu ludźmi do niewolniczej pracy na terenie włoskich plantacji, a także weryfikacji nielegalnej pracy na terenie Włoch. Rozpoczęto stałe kontrole włoskich plantacji prowadzone przez inspektoraty pracy i włoską Policję. Celem komisji jest także modyfikacja istniejącego ustawodawstwa włoskiego w zakresie legalności zatrudnienia oraz ochrony prawnej osób wykorzystywanych do niewolniczej pracy we Włoszech.

26. RPO-510021-IX/05 z dnia 11 września 2006 r. – w sprawie postępowania dyscyplinarnego w Państwowej Straży Pożarnej (Informacja 7-9/2006, str. 70).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (08.10.2006 r.) poinformował, że trudno zgodzić się z poglądem wyrażonym w wystąpieniu Rzecznika, w kwestii konstytucyjności art. 121 ust. 1 pkt 2 lit a) ustawy o Państwowej Służbie Pożarnej. Wydaje się, że istota problemu tkwi przede wszystkim w błędnej praktyce przełożonych wskazujących w pouczeniu niewłaściwe komisje dyscyplinarne jako komisje rozpoznające odwołania od wymierzonej kary, a także komisji dyscyplinarnych, które nie powinny pouczać skarżących o braku drogi odwoławczej od orzeczeń wydanych na skutek rozpoznania odwołania od kary upomnienia wymierzonej przez przełożonego.

Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej nie wyłącza drogi sądowej w omawianym zakresie. Brak wskazania przez w/w ustawę konkretnej komisji dyscyplinarnej do rozpatrywania odwołań od kary upomnienia nie zmienia faktu, iż orzeczenia wydane na skutek rozpoznania odwołania

są orzeczeniami wydanymi w drugiej instancji niezależnie, czy zapadają przed komisjami działającymi przy komendantach wojewódzkich PSP, czy też przy Komendancie Głównym PSP.

Wydaje się, że istotnym byłoby wskazanie przełożonym o obowiązku pouczania osób ukaranych w trybie art. 118 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej o prawie wniesienia odwołania do właściwej komisji odwoławczej. Z uwagi na fakt, iż omawiane regulacje mogą budzić wątpliwości interpretacyjne, w najbliższym projekcie nowelizacji ustawy o Państwowej Straży Pożarnej podjęte zostaną działania mające na celu wyeliminowanie jakichkolwiek wątpliwości w tym zakresie.

27. RPO-535353-VIII/06 z dnia 11 września 2006 r. – w sprawie wymiaru urlopu wypoczynkowego nauczycieli zatrudnionych w oddziałach przedszkolnych zorganizowanych przy szkołach podstawowych (Informacja 7-9/2006, str. 69).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (06.09.2006 r.) przedstawił stanowisko, zgodnie z którym do organizacji pracy oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej należy stosować te same przepisy, które stosuje się do organizacji pracy przedszkola. W związku z powyższym nauczycielom prowadzącym zajęcia w oddziałach przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przewidzianym dla szkół nieferyjnych, tj. 35 dni roboczych w czasie ustalonym w planie urlopów.

28. RPO-524259-III/06 z dnia 11 września 2006 r. – w sprawie domów pomocy społecznej (Informacja 7-9/2006, str. 71).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (04.10.2006 r.) poinformował, że art. 60 ustawy o pomocy społecznej zezwala na pobieranie opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej do pełnego kosztu utrzymania i wprowadza nowe zasady ponoszenia opłat za tę formę pomocy. Jako pierwsza opłatę ponosi osoba kierowana do domu pomocy społecznej, w wysokości 70% dochodu własnego nie więcej niż pełny koszt utrzymania. W drugiej kolejności - rodzina osoby kierowanej, jeśli jej

sytuacja materialna stwarza takie możliwości. Trzecia w kolejności jest gmina, która dopełnia opłatę osoby kierowanej do domu, jeżeli występuje taka potrzeba. Nowe rozwiązania mają wpłynąć korzystnie na rozwój usług środowiskowych w gminie, które obecnie nie są realizowane na satysfakcjonującym poziomie oraz dziennych form, typu ośrodki wsparcia, jako formy tańsze i bardziej preferowane z punktu widzenia odbiorcy świadczeń. Samorządy gminne dysponują dosyć słabo rozwiniętą siecią usług opiekuńczych, z której korzysta zbyt niska liczba beneficjentów. Jeśli gminy nie będą realizowały zadania obowiązkowego w postaci zapewnienia usług opiekuńczych czy kierowania do domu, konieczne stanie się wykorzystywanie instrumentów prawnych zawartych w ustawie o pomocy społecznej, które dają możliwość zastosowania sankcji względem podmiotów nie realizujących zadań ustawowych.

29. RPO-538543-VI/06 z dnia 11 września 2006 r. – w sprawie kontroli prowadzonych u przedsiębiorców (Informacja 7-9/2006, str. 70).

Minister Gospodarki (16.10.2006 r.) poinformował, że w ubiegłym roku do ówczesnego Ministerstwa Gospodarki i Pracy napływały od organizacji przedsiębiorców niepokojące informacje dotyczące nieprzestrzegania przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, odnoszących się do kontroli. Zgłaszano, że organy kontroli wywierają naciski na przedsiębiorców, aby wyrażali zgodę na przeprowadzenie kilku kontroli równocześnie. Ponadto wydłużano kontrole do kilku miesięcy, co jest sprzeczne z przyjętą w ustawie zasadą ograniczonego czasu trwania kontroli. W związku z powyższym Minister Gospodarki i Pracy zwrócił się do Ministra Finansów, Ministra Zdrowia, Ministra Infrastruktury, Ministra Środowiska oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a także do Prezesa UOKiK o zapewnienie właściwego stosowania przez podległe im organy kontroli przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej dotyczących ogólnych zasad przeprowadzania kontroli.

W procedowanym aktualnie projekcie ustawy o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz o zmianie innych ustaw, w zakresie limitu i czasu trwa-

nia kontroli wprowadzono tylko jedną zmianę o charakterze merytorycznym. Dodanie w art. 82 ustępu 1a ma na celu rozwiązanie praktycznych problemów związanych z przeprowadzaniem kontroli działalności przedsiębiorcy posiadającego wiele miejsc wykonywania działalności gospodarczej. Tą szczególną regulacją mają zostać objęci przedsiębiorcy posiadający więcej niż 5 takich miejsc, zlokalizowanych na terenie więcej niż jednego województwa. W takim przypadku ograniczenie kontroli zawarte w art. 82 ust. 1 odnosić się będzie do terenu województwa.

30. RPO-526377-VIII/06 z dnia 11 września 2006 r. – w sprawie czasu pracy obowiązującego w zakładach opieki zdrowotnej - kontynuacja wystąpienia z dnia 05.04.2006 r. (Informacja 7-9/2006, str. 71).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (14.11.2006 r.) poinformowała, że nowelizacja przepisów ustawy o zakładach opieki zdrowotnej w zakresie dotyczącym czasu pracy będzie w najbliższym czasie przedmiotem prac kierownictwa Ministerstwa Zdrowia. Nowelizacja ma na celu dostosowanie przepisów tej ustawy do dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4.11.2003 r. w sprawie niektórych aspektów organizacji czasu pracy. Projekt przewiduje dostosowanie normujących kwestię czasu pracy przepisów ustawy o zakładach opieki zdrowotnej do przepisów regulujących tę materię w Kodeksie pracy. W szczególności zakres nowelizacji obejmuje uchylenie przepisu art. 32h. Ma to służyć usunięciu z przepisów ustawy o zakładach opieki zdrowotnej pojęcia „dni dodatkowo wolne od pracy", które obecnie nie funkcjonuje w przepisach Kodeksu pracy. Po zaakceptowaniu przedmiotowego projektu przez kierownictwo Ministerstwa Zdrowia, zostanie on przekazany do uzgodnień zewnętrznych.

31. RPO-530914-V/06 z dnia 12 września 2006 r. – w sprawie problemów właścicieli budynków mieszkalnych z odzyskaniem lokali zasiedlonych na podstawie decyzji administracyjnych przez funkcjonariuszy Policji - kontynuacja wystąpienia z dnia 08.06.2006 r. (Informacja 7-9/2006, str. 72).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (20.11.2006 r.) poinformował że w Ministerstwie nie są prowadzone prace zmierza-

jące do zmiany, w zakresie wskazanym przez Rzecznika, uregulowań prawnych dotyczących zasiedlania lokali mieszkalnych przez funkcjonariuszy Policji.

32. RPO-539331-VI/06 z dnia 15 września 2006 r. – w sprawie zniesienia uproszczonych form opodatkowania przewidzianego w rządowym projekcie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Informacja 7-9/2006, str. 74).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (17.10.2006 r.) poinformował, że Rada Ministrów przyjęła w dniu 6.06.2006 r. projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw. W dniu 22.07.2006 r. odbyło się jego pierwsze czytanie w Sejmie (druk nr 732). Projekt zakłada m.in. likwidację opodatkowania przychodów (dochodów) w formie karty podatkowej i ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Zakładając likwidację zryczałtowanych form opodatkowania kierowano się przede wszystkim ujednoliceniem zasad opodatkowania dochodów z działalności gospodarczej osiąganych przez osoby fizyczne. Korzystając z opodatkowania na ogólnych zasadach, podatnicy mają możliwość uwzględniania kosztów uzyskania przychodów, przez co następuje urealnienie wysokości płaconego podatku dochodowego.

33. RPO-509478-II/05 z dnia 19 września 2006 r. – w sprawie uniemożliwiania realizacji przez pokrzywdzonego przestępstwem jego praw na wstępnym etapie postępowania przed sądem - kontynuacja wystąpienia z dnia 23.05.2006 r. (Informacja 7-9/2006, str. 74).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (04.10.2006 r.) przedstawił stanowisko dotyczące wystąpienia Rzecznika w kwestii sytuacji procesowej pokrzywdzonego w fazie pomiędzy wniesieniem aktu oskarżenia do sądu, a rozpoczęciem przewodu sądowego, informując jednocześnie o braku pilnej potrzeby dokonywania nowelizacji Kodeksu postępowania karnego w powyższej kwestii. Ponownie podkreślił, że odmienności występujące na gruncie regulacji Kodeksu postępowania karnego w traktowaniu pokrzywdzonego jako strony procesowej są przejawem istoty charakteryzującej etapy przygotowawczy i jurysdykcyjny. Jednocześnie poinformował, że

w Ministerstwie Sprawiedliwości trwają prace legislacyjne nad nowelizacją Kodeksu postępowania karnego. Projekt zachowuje instytucje gwarancyjne dla stron, a niekiedy je rozbudowuje, np. poprzez dodanie § 2 w art. 6 k.p.k. nakładającego na organy procesowe dodatkowy obowiązek pouczenia pokrzywdzonego o przysługujących mu prawach: do udziału w postępowaniu na zasadach określonych w ustawie oraz do korzystania z pomocy pełnomocnika.

34. RPO-505801-II/05 z dnia 19 września 2006 r. – w sprawie prac nad zmianą ustawy o prokuraturze oraz Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury - kontynuacja wystąpienia z dnia 01.12.2005 r. (Informacja 7-9/2006, str. 74).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (13.10.2006 r.) poinformowała, że trwają prace nad trzema projektami ustaw zmieniającymi ustawę o prokuraturze. Wystąpienie Rzecznika odnosi się do projektu ustawy o zmianie ustawy o prokuraturze oraz niektórych innych ustaw, który w dniu 9.10.2006 r. został przyjęty przez Radę Ministrów. Projekt ten przewiduje w obrębie ustawy o prokuraturze, uregulowania dotyczące kompetencji zastępców kierowników powszechnych i wojskowych jednostek i komórek organizacyjnych prokuratury, podległości służbowej oraz zmienia przepisy upoważniające do wydania rozporządzeń, w tym rozporządzenia w sprawie regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek prokuratury.

W Ministerstwie Sprawiedliwości opracowano projekt rozporządzenia – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz projekt rozporządzenia w sprawie określenia stroju urzędowego prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury biorących udział w rozprawach sądowych. Projekty te zostały przedłożone Radzie Ministrów.

Na końcowym etapie są prace nad projektem rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad delegowania urzędników sądów i prokuratury do pełnienia obowiązków w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz szczegółowych

zasad i zakresu świadczeń dodatkowych związanych z delegowaniem urzędników sądów i prokuratury poza stałe miejsce pracy.

35. RPO-522661-II/06 z dnia 20 września 2006 r. – w sprawie dochodzenia roszczeń zwrotnych od osób, które swym bezprawnym działaniem doprowadziły do wypłaty odszkodowań przez Skarb Państwa - kontynuacja wystąpienia z dnia 11.05.2006 r. (Informacja 7--9/2006, str. 75).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (14.11.2006 r.) poinformował, że Prokuratura Krajowa podejmie stosowne czynności mające na celu wyeliminowanie dysproporcji w stosowaniu art. 557 k.p.k. pomiędzy poszczególnymi obszarami działania prokuratur apelacyjnych i okręgowych oraz objęcie działaniami wszystkich spraw, w których sądy uwzględniły roszczenia osób fizycznych oparte na przepisie art. 552 k.p.k. W możliwe najbliższym czasie podjęte zostaną działania mające na celu ustalenie „uprawnionego organu", o którym stanowi art. 557 § 2 k.p.k., z uwzględnieniem możliwości reprezentowania Skarbu Państwa w przedmiotowych sprawach także (bądź wyłącznie) przez Prokuratorię Generalną. Polemika Ministerstwa Finansów z Ministerstwem Sprawiedliwości nie doprowadziła do ostatecznego uzgodnienia stanowisk obu resortów co do wskazania organu właściwego do występowania z roszczeniami zwrotnymi w trybie art. 557 § 1 i 2 k.p.k. Ministerstwo Sprawiedliwości podtrzymuje pogląd, że Minister Finansów jest organem właściwym do reprezentowania Skarbu Państwa w zakresie roszczeń, o których mowa w art. 557 § 1 i 2 k.p.k.

36. RPO-519463-II/06 z dnia 20 września 2006 r. – w sprawie problemu reakcji organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości na publikacje o treści antysemickiej (Informacja 7-9/2006, str. 76).

Zastępca Prokuratora Generalnego (23.11.2006 r.) stwierdził, iż należy zgodzić się z tezą, że powoływanie biegłych dla oceny okoliczności nie wymagających wiadomości specjalnych jest nie tylko zbędne, ale i sprzeczne z dyspozycją art. 193 § 1 k.p.k.

Z analizy postępowań przygotowawczych dotyczących spraw o przestępstwa kwalifikowane z art. 256 k.k. i art.

257 k.k. odnośnie rozpowszechniania publikacji o treści antysemickiej oraz publicznego znieważenia Narodu Żydowskiego, wynika jednak, iż w ich toku prokuratorzy w większości przypadków sami dokonywali oceny strony podmiotowej czynów będących przedmiotem postępowania, w szczególności pod kątem, czy zawarte w badanych publikacjach treści i opinie nawoływały do nienawiści lub miały charakter znieważający. W przypadkach w których prokuratorzy korzystali z pomocy biegłych byli to zwykle historycy i politolodzy, którzy w swoich opiniach dokonywali oceny wartości historycznej badanej publikacji i poziomu wiedzy prezentowanej przez autora. Zasięgnięcia opinii biegłych tych specjalności dla potrzeb omawianej kategorii spraw nie można uznać za błąd. Udział biegłych językoznawców w postępowaniach o czyny omawianej kategorii jest wyjątkowy. Ocena, czy dana wypowiedź ma charakter znieważający bądź nawołujący do nienawiści należy wyłącznie do organu procesowego i nie może on przerzucać jej na biegłego, który nie ma w tym względzie uprawnień.

37. RPO-540963-I/06 z dnia 20 września 2006 r. – w sprawie incydentów o podłożu rasistowskim podczas meczu piłki nożnej (Informacja 7-9/2006, str. 76).

Prezes PZPN (02.10.2006 r.) poinformował, że po incydentach o podłożu rasistowskim podczas meczu o Puchar Polski rozegranego w dniu 19.09.2006 r. pomiędzy zespołami Lechia Gdańsk i Pogoń Szczecin, orzeczeniem z dnia 28.09.2006 r. ukarano klub Lechia Gdańsk zakazem rozgrywania zawodów jako gospodarz na całym obiekcie sportowym z udziałem publiczności w wymiarze 4 meczów oraz dodatkową karą pieniężną w wysokości 15.000 zł. Decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności. Ponadto nałożono na klub Lechia Gdańsk obowiązek opublikowania na łamach ogólnopolskiego wydania Gazety Wyborczej przeprosin dla zawodników Pogoni Szczecin za eksponowanie przez kibiców tego Klubu zachowań o treści rasistowskiej. Kary te zostały orzeczone na podstawie znowelizowanego Regulaminu Dyscyplinarnego PZPN, który przewiduje orzekanie surowych kar dyscyplinarnych za znieważanie lub obrażanie grupy osób lub

poszczególnej osoby z powodu przynależności narodowej, rasowej, etnicznej, wyznaniowej albo z powodu bezwyznaniowości, względnie za popełnienie jakiegokolwiek innego aktu dyskryminacyjnego lub pogardliwego w stosunku do wskazanych osób, w sytuacji nie mającej publicznego wymiaru. Przedmiotowe sankcje mogą być orzekane zarówno w stosunku do osób fizycznych jak i klubów piłkarskich. Przyjęte rozwiązania stanowią realizację programu Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej (FIFA) mającego na celu wyeliminowanie zjawisk dyskryminacji i przemocy na stadionach piłkarskich.

38. RPO-540881-II/06 z dnia 25 września 2006 r. – w sprawie zatrzymania byłego ministra skarbu (Informacja 7-9/2006, str. 78).

Zastępca Prokuratora Generalnego - Prokurator Krajowy (10.10.2006 r.) poinformował, że Prokuratura Apelacyjna w Gdańsku prowadzi śledztwo dotyczące przekroczenia w latach 1999-2001 w Warszawie przez funkcjonariuszy publicznych Ministerstwa Skarbu Państwa uprawnień i niedopełnienia obowiązków w zakresie prawidłowego przebiegu prywatyzacji PZU S.A. i w efekcie przyjęcie wyceny zaniżającej wartość tej Spółki, a także przekroczenia uprawnień przez inne osoby i działania na szkodę PZU S.A. w toku jego prywatyzacji.

W dniu 18.09.2006 r. na podstawie postanowienia prokuratora, Emil Wąsacz jako podejrzany został zatrzymany i doprowadzony do Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku, w związku z koniecznością wykonania czynności procesowych w prowadzonym śledztwie. Czynność zatrzymania połączona była z przeszukaniem miejsca zamieszkania podejrzanego, które zrealizowano celem znalezienia rzeczy (dokumentów) mogących stanowić dowód w sprawie. Dokonanie opisanych czynności zlecono funkcjonariuszom CBŚ Komendy Głównej Policji.

Nie można podzielić poglądu o zastosowaniu wobec Emila Wąsacza drastycznego środka przymusu i jego nieproporcjonalności do wagi zarzucanego mu czynu. Zgromadzony w ramach śledztwa materiał dowodowy stanowił podstawę do przedstawienia Emilowi Wąsaczowi zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 i 2 k.k. Zagrożenie surową karą pozbawienia wolności, którą przewiduje powołany wyżej ar-

tykuł ustawy karnej stanowi samoistną podstawę do zastosowania wobec podejrzanego środka przymusu w postaci zatrzymania, a następnie środków zapobiegawczych.

Sugerowane przez Rzecznika skierowanie wezwania do stawiennictwa w charakterze podejrzanego zniweczyłoby zaplanowaną wcześniej czynność przeszukania. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zostało sporządzone na dwa dni przed realizacją zatrzymania. Czas realizacji czynności zatrzymania był utrzymywany w tajemnicy i do czasu jej faktycznej realizacji Prokuratura Apelacyjna w Gdańsku nie informowała o nim środków masowego przekazu.

39. RPO-532259-VII/06 z dnia 25 września 2006 r. – w sprawie unormowań dotyczących wydawania osadzonym potwierdzeń odbioru korespondencji urzędowej przez administrację więzienną (Informacja 7-9/2006, str. 77).

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (13.10.2006 r.) poinformował, że w załączniku do „Instrukcji z dnia 22.11.2004 r. w sprawie wzorów dokumentów i druków ewidencyjnych" ustalił wzór „Potwierdzenia odbioru korespondencji urzędowej", oparty na wzorze pokwitowania nadania korespondencji poleconej obowiązującym w Poczcie Polskiej. Wzór obowiązuje od 1994 r. i nie był dotychczas kwestionowany. Stwierdził również, że postulowane przez Rzecznika zmiany nie znajdują praktycznego uzasadnienia. Sprowadzają się bowiem do poświadczenia specyficznych cech koperty, nie zaś samej korespondencji. Z oczywistych względów nie sposób także przyjąć za zasadę, aby funkcjonariusz otrzymujący od osadzonego korespondencję określał, czego ona dotyczy. Nie jest to możliwe bez zapoznania się z jej treścią.

40. RPO-532424-IX/06 z dnia 26 września 2006 r. – w sprawie nieprawidłowości w śledztwie prowadzonym przeciwko funkcjonariuszom Policji (Informacja 7-9/2006, str. 78).

Zastępca Prokuratora Generalnego (20.12.2006 r.) poinformował, że dnia 6.10.2006 r. zlecono zbadanie akt tego śledztwa Prokuratorowi Apelacyjnemu we Wrocławiu, w trybie nadzoru służbowego. O wynikach badań Rzecznik zostanie niezwłocznie poinformowany.

41. RPO-532951-VI/06 z dnia 27 września 2006 r. – w sprawie zastrzeżeń do wprowadzenia w rozporządzeniu, zamiast w ustawie, obowiązku składania oświadczeń o przeznaczeniu nabywanych wyrobów przez kupujących olej opałowy i napędowy (Informacja 7-9/2006, str. 79).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (25.10.2006 r.) poinformował, że przepis § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie obniżenia stawek podatku akcyzowego nie narusza art. 51 ust. 5 Konstytucji RP, na podstawie którego zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji (w tym danych osobowych) określa ustawa. Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie delegacji ustawowych zawartych w ustawie z dnia 23.01.2004 r. o podatku akcyzowym. Celem przepisu § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia nie jest zebranie danych osobowych nabywcy, ale odebranie od niego oświadczenia o przeznaczeniu zakupionego wyrobu. Dane osobowe zostały wcześniej zebrane w związku z wystawieniem faktury VAT. Tak więc ustawowe prawo do zbierania danych osobowych wynika w tym przypadku nie z ustawy o podatku akcyzowym, ale z przepisów ustawy o podatku od towarów i usług.

Na podstawie art. 106 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług podatnicy są obowiązani wystawić fakturę stwierdzającą w szczególności dokonanie sprzedaży, datę dokonania sprzedaży, cenę jednostkową bez podatku, podstawę opodatkowania, stawkę i kwotę podatku, kwotę należności oraz dane dotyczące podatnika i nabywcy.

42. RPO-530788-II/06 z dnia 27 września 2006 r. – w sprawie zmuszania Polaków przebywających na terenie Szwecji przez zorganizowane grupy przestępcze z Polski do popełniania przestępstw (Informacja 7-9/2006, str. 81).

Zastępca Komendanta Głównego Policji (17.10.2006 r.) poinformował, że powyższa sprawa pozostaje w zainteresowaniu Policji od czerwca 2005 r. Trwają prace nad powołaniem specjalnego zespołu policyjnego, którego celem będzie kompleksowe rozpoznanie opisanego procederu, w ramach polsko-szwedzkiej współpracy policyjnej.

43. RPO-455060-II/03 z dnia 27 września 2006 r. - w sprawie potrzeby zwiększenia możliwości dochodzenia przez ofiary przestępstw swych praw na drodze sądowej (Informacja 7-9/2006, str. 80).

Zastępca Prokuratora Generalnego (08.11.2006 r.) poinformował, że na gruncie spraw opisanych w wystąpieniu Rzecznika, jak też dotychczasowej praktyki prokuratorskiej, nie stwierdzono, aby istniał poważny problem w zakresie zawężającej interpretacji przez prokuratorów art. 49 kpk uniemożliwiającej ofiarom przestępstw dochodzenie swych praw na drodze sądowej. Opisane przykłady są jednostkowe i nie uzasadniają podjęcia w trybie nadzoru służbowego działań, które miałyby spowodować interpretowanie przez prokuratorów art. 49 kpk w taki sposób, aby przyznawać prawa pokrzywdzonego możliwie jak najszerzej. W zakresie dotyczącym praktyki sędziowskiej udzielona zostanie odrębna odpowiedź.

44. RPO-522299-II/06 z dnia 27 września 2006 r. – w sprawie problemu powierzania przez organy samorządu terytorialnego podmiotom prywatnym uprawnień do wykonywania czynności w postępowaniu wobec kierowców, którzy przekroczyli dopuszczalną prędkość - kontynuacja wystąpienia z dnia 3.02.2006 r. (Informacja 7-9/2006, str. 79).

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji (27.11.2006 r.) poinformował, że podtrzymuje stanowisko przedstawione w piśmie z dnia 9.03.2006 r. W pierwszej połowie br. Komenda Główna Policji za pośrednictwem komend wojewódzkich, dokonała analizy sposobu użytkowania przez straże gminne (miejskie) urządzeń o samoczynnej rejestracji wykroczeń w ruchu drogowym na obszarze całego kraju.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w 2 województwach straże gminne (miejskie) nie posiadały „fotoradarów", w 8 województwach obsługiwały urządzenia samoczynnie rejestrujące przekroczenie dozwolonej prędkości we własnym zakresie, a w 6 województwach odnotowano przypadki współpracy z prywatnymi firmami.

W sytuacjach, w których stwierdzano nieprawidłowości, do przedstawicieli władz samorządowych kierowane były sprawozdania pokontrolne z zaleceniami do realizacji. W sytuacjach, w których zachodziło podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 231 k.k. (przekroczenie

uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez funkcjonariusza publicznego), zawiadamiano prokuraturę.

45. RPO-535360-VI/06 z dnia 29 września 2006 r. – w sprawie wymiany praw jazdy - kontynuacja wystąpienia z dnia 24.07.2006 r. (Informacja 7-9/2006, str. 82).

Minister Transportu (02.11.2006 r.) poinformował, że określenie w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 29.04.2002 r. w sprawie wymiany praw jazdy, skutków niedotrzymania terminów wymiany, podyktowane było koniecznością sprawnej realizacji procesów technicznych związanych z informatyczną ewidencją praw jazdy, co pozwoliło na wyeliminowanie z obiegu dokumentów przerobionych, podrobionych lub wydanych z naruszeniem prawa. Osiągnięto też pełną uznawalność polskich praw jazdy poza granicami kraju. Przykłady postępowania organów samorządu terytorialnego w przypadku stwierdzenia braków w dokumentacji, od której uzależniona była wymiana praw jazdy, wynikają z niewłaściwej praktyki tych organów, nie respektujących dostatecznie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Istotą przeprowadzonej wymiany praw jazdy miała być minimalna jej uciążliwość dla społeczeństwa. Problemy, jakie wyniknęły w końcowym okresie wymiany praw jazdy spowodowane zostały w głównej mierze przez kierowców nie przywiązujących należytej wagi do upływu terminów określonych prawem. Wpływ na powstały stan rzeczy miał również brak dostatecznego przygotowania się niektórych organów komunikacji na okresowe zwiększenie zadań. Minister Transportu nie ma jednak wpływu na organizację pracy organów samorządowych i wynikające stąd niedotrzymywanie terminów wymiany praw jazdy. Minister nie mógł również uwzględnić żądań uznawania różnego rodzaju zaświadczeń jako spełniających rolę prawa jazdy. Byłoby to naruszeniem przepisu art. 88 ust. 1 Prawa o ruchu drogowym, zgodnie z którym dokumentem stwierdzającym uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym jest prawo jazdy określonej kategorii.

46. RPO-536167-V/06 z dnia 29 września 2006 r. – w sprawie wynagrodzeń pobieranych przez notariuszy w związku z zawarciem

w formie aktu notarialnego umowy przeniesienia odrębnej własności lokalu na osobę, której służy spółdzielcze prawo do takiego lokalu (Informacja 7-9/2006, str. 81).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (15.11.2006 r.) poinformował, że ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych w art. 12 ust. 5 uregulowała w sposób kompleksowy zasady wynagrodzenia notariuszy za ogół czynności notarialnych dokonywanych przy zawieraniu umowy o przeniesienie własności lokali. Przepis ten stanowi lex specialis w stosunku do art. 5 ustawy – Prawo o notariacie i wydanego na jego podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.06.2004 r. w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej. Zatem przy dokonywaniu wszystkich czynności notarialnych dotyczących zawarcia przedmiotowej umowy, została wyłączona możliwość określenia wynagrodzenia na podstawie umowy z notariuszem oraz pobierania go na podstawie wspomnianego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. Praktyka polegająca na pobieraniu przez niektórych notariuszy dodatkowych opłat, poza wynagrodzeniem zawartym w art. 12 ust. 5 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach.

VIII. OŚWIADCZENIA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie sytuacji w polskich szkołach
(6 listopada 2006 r.)

Tragedia, jaka wydarzyła się w gdańskim gimnazjum nr 2, której ofiarą była czternastoletnia uczennica, wywołała w mediach dyskusję na temat funkcjonowania polskich szkół i skłoniła Ministra Edukacji Narodowej do propagowania programów zmierzających do poprawy sytuacji.

Zajmując stanowisko w sprawie oświaty w Rzeczypospolitej, Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie w pierwszym rzędzie z żalem i głębokim współczuciem odnieść się do śmierci uczennicy, której targnięcie się na własne życie było bezpośrednią konsekwencją brutalnego naruszenia ludzkiej godności i podstawowych praw człowieka, które dokonało się w polskiej szkole.

Z doniesień medialnych, jak również z praktyki funkcjonowania Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że gdańska tragedia nie stanowi niestety odosobnionego faktu lecz stanowi fenomen ujawniający nieprawidłowości, mające miejsce w szeregu szkołach na terenie całego kraju, w których dochodzi do barbaryzacji obyczajów. Podjęcie środków zaradczych nie może zakończyć się na poziomie dyskusji, lecz musi niezwłocznie przybrać postać konkretnych działań.

W związku z tym Rzecznik Praw Obywatelskich czuje się w obowiązku przypomnieć o podstawowych standardach, związanych z wychowaniem i edukacją młodego pokolenia.

Bez troski o dobro wspólne wszystkich obywateli, jakim jest Rzeczpospolita Polska nie można skutecznie gwarantować praw obywatelskich. Wszelkie bowiem wykonywanie praw i wolności wymaga odpowiedzialności, zarówno względem podmiotu praw, jak i względem innych. Proces wychowawczy służy nie tylko zdobyciu wiedzy i umiejętności, lecz także kształtowaniu takiej właśnie postawy obywatelskiej odpowiedzialności.

W świetle Konstytucji RP to na rodzicach spoczywa odpowiedzialność za wychowanie i nauczanie moralne dzieci (art. 48 ust. 1 oraz

art. 53 ust. 3). W systematyce ustawy zasadniczej w art. 70 określone jest prawo do nauki, które skorelowane jest z obowiązkiem państwa do jej zapewnienia (art. 70 ust. 1 oraz ust. 4) oraz z wolnością rodziców w zakresie wyboru szkół dla swych dzieci (art. 70 ust. 3).

Odżegnywanie się przez państwo i władze oświatowe od konsekwentnego realizowania misji wychowawczej, zgodnej z wolą rodziców, którzyw zdecydowanej większości przypadków nie zgodziliby się na tolerowanie ekscesów, do jakich dochodzi w wielu szkołach, stanowi poważne zaniedbanie, prowadząc do szkód zarówno w życiu indywidualnym dzieci i młodzieży, jak i w życiu zbiorowym.

Dualizm standardów moralnych, odrębnych w życiu rodzinnym i szkolnym, czy wręcz faktyczne propagowanie relatywizmu etycznego w szkołach, nie ma nic wspólnego z ochroną praw dziecka. Z art. 72 Konstytucji RP wynika bowiem wyraźnie, że ochrona tych praw musi być dokonywana w ramach systemu instytucjonalnego, w którym na organach władzy publicznej ciąży obowiązek ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Dopóki patologiczna przemoc, brutalność, wymuszenia i demoralizacja nie znikną z polskich szkół, prawo do nauki pozostanie fikcją. Jego urzeczywistnienie wymaga zdecydowanego i skoordynowanego wysiłku rodziców, nauczycieli, katechetów, pedagogów, władz oświatowych, sądów rodzinnych i organów porządku.

Stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie rozpowszechniania zapisów fonicznych i wizualnych dokonywanych bez zgody i wiedzy osób nagrywanych
(7 listopada 2006 r.)

Prawo dziennikarzy do pozyskiwania i przekazywania informacji, wyrażające istotę dziennikarstwa, jest na tyle doniosłe, iż jego ograniczenia muszą być ściśle wyznaczone i spełniać wymóg konieczności w demokratycznym państwie, a ponadto uzasadnione ze względu na ważne interesy zbiorowe (np. bezpieczeństwo państwa) lub dobra osobiste jednostek.

Dziennikarz ma wręcz moralny obowiązek obrony swego prawa do gromadzenia i rozpowszechniania informacji, gdyż ponosi szczególną odpowiedzialność za słowo. W pełnieniu swej dziennikarskiej misji obowiązany jest za wszelką cenę dążyć do prawdy, pozyskując, gromadząc – w sposób bezstronny i zgodny z prawem – i analizując wszelkie istotne informacje. W tym sensie utrwalanie pozyskiwanych informacji w jakiejkolwiek formie, np. za pomocą urządzeń utrwalających dźwięk czy obraz, stanowi zwykły i nie budzący kontrowersji element warsztatu pracy dziennikarza.

Konsekwencją dużej swobody dziennikarza w zakresie zdobywania informacji jest wymóg odpowiedzialności za ich rzetelność i prawdziwość. Z wymogiem tym nie da się pogodzić proceder określany mianem dziennikarskiej prowokacji, polegającej na podstępnym nakłanianiu do działania mającego szkodliwe skutki dla jakiejś osoby, grupy lub organizacji społecznej. Ostatecznie bowiem działanie takie sprzeczne jest z podstawowym sensem pracy dziennikarskiej, które polega na gromadzeniu informacji o faktach, a nie na kreowaniu owych faktów.

Niebezpieczeństwo, jakie kryje się w tego rodzaju przedsięwzięciach nie ogranicza się wyłącznie do naruszania etycznych aspektów pracy dziennikarza, lecz w swych konsekwencjach narusza zasady funkcjonowania demokratycznego państwa poprzez niszczenie kultury politycznej, niezbędnej dla należytego funkcjonowania demokracji. Ponadto, angażując się w prowokacje, dziennikarz nie tylko sprzeniewierza się misji swego zawodu, lecz także łatwo stać się może instrumentem służącym do realizacji działań politycznych, a nawet takich które mogą być wymierzone przeciwko państwu lub jego obywatelom.

Należy w związku z tym przypomnieć o możliwych konsekwencjach prawnych upubliczniania nagrań, dokonanych bez zgody osoby nagrywanej. Wprawdzie samo nagrywanie dźwięku lub obrazu bez zgody osoby nagrywanej przez osobę prywatną samo w sobie stanowi czynność prawnie obojętną. Konsekwencje prawne mogą jednak wynikać z użytku, jaki posiadacz nagrania z niego czyni.

W szczególności upublicznienie nagrania może wywoływać rozmaite skutki prawne.

Na gruncie polskiego prawa karnego, ochronie życia prywatnego przed upublicznieniem służą przede wszystkim przepisy ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Pr.pr.). W kontekście omawianego problemu najistotniejsze znaczenie ma art. 14 Pr.pr. W ust. 1 przepis ten zakazuje publikowania lub rozpowszechniania w inny sposób informacji utrwalonych za pomocą zapisów fonicznych i wizualnych bez zgody osób udzielających informację. Zakaz taki obowiązuje bez względu na to, czy nagranie zostało dokonane za zgodą osoby nagrywanej, czy też bez tej zgody. Naruszenie tego zakazu może stanowić występek z art. 49 Pr.pr w zw. z art. 14 ust. 1 Pr.pr, zagrożony karą grzywny lub ograniczenia wolności.

Rozpowszechnienie nagrania fonicznego lub wizualnego może także naruszać, zawarty w art. 14 ust. 6 Pr.pr., zakaz publikacji bez zgody zainteresowanego informacji oraz danych, dotyczących prywatnej sfery życia, jeśli nie są to informacje związane bezpośrednio z działalnością publiczną danej osoby. Naruszenie tego zakazu wywo-

łuje takie same konsekwencje jak naruszenie zakazu zawartego w art. 14 ust. 1 Pr.pr.

Omawiane zjawisko można także oceniać z punktu widzenia normy zawartej w art. 267 § 2 i 3 Kodeksu karnego. Przepis ten penalizuje zachowanie polegające na uzyskiwaniu przez sprawcę informacji, do której nie jest uprawniony za pomocą urządzenia podsłuchowego, wizualnego albo innego urządzenia specjalnego (art. 267 § 2 Kk) oraz ujawnieniu informacji zdobytej w ten sposób innej osobie (art. 267 § 3 Kk). Podkreślenia jednak wymaga, iż w praktyce przepis ten nie może dotyczyć nagrywania rozmowy przez jednego z jej uczestników – nie można bowiem wówczas zasadnie uznać, iż informacja przekazana temu uczestnikowi przez inne osoby, nie była dla niego przeznaczona. Dotyczy jednak osób trzecich, niezależnie od tego czy są one, czy nie są dziennikarzami.

Na gruncie art. 23 kodeksu cywilnego zarówno wizerunek, jak i w ogólności prawo do prywatności stanowią dobra osobiste (prawa podmiotowe), podlegające ochronie na zasadach określonych w art. 24 k.c. Sfera życia prywatnego składa się z wielu elementów, chronionych z różną intensywnością. Przykładowo zaliczyć można do niej ochronę głosu, prywatnej rozmowy i wiele innych informacji zaliczanych do szeroko rozumianej sfery intymnej.

Ich naruszenie poprzez upublicznienie nagrania może spowodować zarówno sankcje: majątkowe (zadośćuczynienie, w szczególnych wypadkach odszkodowanie) i niemajątkowe (np. konieczność złożenia oświadczenia odpowiedniej treści).

Prawo do wizerunku jest chronione także na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, który stanowi, iż rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej, przy czym ograniczenie to nie dotyczy osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych. Naruszenie wskazanej normy może spowodować odpowiedzialność cywilnoprawną.

Odpowiedź Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie informacji medialnych dotyczących stanowiska na temat rozpowszechnienia zapisów fonicznych i wizualnych dokonywanych bez zgody i wiedzy osób nagrywanych (13 listopada 2006 r.)

„Stanowisko RPO w sprawie zapisów fonicznych i wizualnych dokonywanych bez zgody i wiedzy osób nagrywanych" (opublikowane

7 listopada) wywołało zrozumiały i nadspodziewanie duży odzew w mediach. Muszę przyznać, że z mojego punktu widzenia był on również w większości nadspodziewanie krytyczny, w stosunku do zajmowanego przeze mnie w tej sprawie stanowiska. Niezależnie od tego, na ile wynikało to z niezrozumienia, spowodowanego, być może, nie tyle złą wolą komentatorów, ile niedostateczną precyzją mojej wypowiedzi, chciałbym wyrazić wdzięczność wszystkim uczestnikom tej tak potrzebnej dyskusji. Posuwa nas ona nie wątpliwie naprzód w zrozumieniu problemu określenia warunków dopuszczalnej prowokacji dziennikarskiej, który dotyka samych podstaw wolności słowa oraz roli mediów w państwie demokratycznym. Wydaje mi się też, że najbardziej cennymi wśród kilkudziesięciu wypowiedzi na ten temat był opublikowany na łamach Rzeczypospolitej dwugłos; Prezesa TVN 24 Adama Pieczyńskiego „Niezbywalne prawo do prowokacji" oraz Wiceprezesa SDP Jerzego Kłosińskiego „Granica zbyt łatwo przekraczana", których stanowiska są, w gruncie rzeczy, nie tyle przeciwstawne, co komplementarne. Pokazują też złożoność problemu, którego nie da się ani raz na zawsze jednoznacznie rozwiązać, ani zadekretować. Można jedynie mniej lub bardziej zbliżać się do jego określenia, czego nie da się zrobić bez dyskusji, która daje mi szansę ujęcia raz jeszcze w skrócie poglądów na ten temat i być może wyjaśnienia niektórych nieporozumień.

Podstawowym zadaniem dziennikarza jest przekazywanie prawdziwych informacji – ich ujawnianie, a nie ukrywanie. Prowokacja dziennikarska jest metodą dochodzenia do prawdy. Ale jest to sposób dopuszczalny tylko wówczas gdy dziennikarz zdobywa przy jej pomocy ważne informacje dotyczące sfery publicznej, których nie może zdobyć w inny sposób. Jest więc środkiem ostatecznym, którego stosowanie podlega daleko idącym ograniczeniom prawnym i etycznym. Z tego właśnie względu w moim oświadczeniu, zwracałem uwagę na niebezpieczeństwa związane z jej stosowaniem.

Niedopuszczalna jest więc prowokacja, dotycząca prywatności nie związanej ze sferą publiczną oraz, o co głównie tutaj chodzi, prowokacja dziennikarska, polegająca na skłonieniu osoby lub osób, będących jej obiektem do działania, którego osoba taka być może nie podjęłaby bez prowokacji lub też mogłoby mieć ono inny przebieg. Innymi słowy, niedopuszczalna jest prowokacja polegająca na kreowaniu rzeczywistości, która prawdopodobnie byłaby inna, gdyby nie udział zaangażowanych w nią dziennikarzy. Kreowanie faktów, czy zachowań należy odróżnić od ich wywoływania, które nie powinno zniekształcać tej rzeczywistości. Granica między „kreowaniem" a „wywoływaniem"

jest oczywiście bardzo cienka i powinna być ustalana w każdym konkretnym wypadku na odpowiedzialność samego dziennikarza, który stawia na szali swoją wiarygodność oraz wiarygodność uzyskanej w ten sposób informacji.

Granice prowokacji dziennikarskiej skierowanej przeciwko politykom są szczególnie trudne do wyznaczenia, gdyż wiąże się ona z dodatkowym ryzykiem stania się stroną, czy też podżegaczem lub pomocnikiem działającym na rzecz którejś z opcji politycznych, co trudno pogodzić z bezstronnością. Zniekształca to obraz i ocenę sytuacji politycznej u obywateli, mających prawo do przekonania, że media dostarczają im jedynie obiektywnych informacji o tej sytuacji. To właśnie tych praw bronię, gdy patrzę na ręce również czwartej władzy. W tym przypadku chciałbym jej bronić także przed samą sobą; w obronie najbardziej podstawowej wartości demokracji, jaką jest wolność słowa: instrument docierania do prawdy.

Jakkolwiek, jak powiedziałem, dyskusja ta posunęła nas naprzód w zrozumieniu tego problemu, to jednocześnie uważam, że jesteśmy jeszcze dalecy od wyraźnego określenia zasad, które powinny określać reguły postępowania na przyszłość. Z tego względu na początku przyszłego roku zamierzam zorganizować konferencję poświęconą właśnie wolności słowa i roli mediów, jako podstawy demokracji.

Stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich
w sprawie ujawniania dziennikarzy współpracujących ze służbami specjalnymi
(4 grudnia 2006 r.)

Po zapoznaniu się ze stanowiskiem Prezes Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich Pani Krystyny Mokrosińskiej, z uwagi na doniosłość problemu zaufania do dziennikarzy w kontekście ochrony praw i wolności obywatelskich, czuję się zobowiązany przedstawić swój pogląd w sprawie ujawnienia tajnych współpracowników służb wśród dziennikarzy.

W pełni podzielam wyrażone przez Stowarzyszenie zaniepokojenie poziomem dyskursu publicznego w naszym kraju i związanym z tym problemem podważania autorytetu społecznego środowiska dziennikarzy. W swych wystąpieniach kierowanych do organów władzy publicznej, a także zabierając głos w środkach masowego przekazu, wielokrotnie i z naciskiem podkreślałem rolę niezależnego dziennikarstwa w urzeczywistnianiu praw obywateli do rzetelnej informacji o biegu spraw publicznych.

Wolność słowa, na której straży stoi m. in. środowisko dziennikarskie, stanowi nie tylko jedną ze swobód gwarantowaną przez konstytucję oraz akty prawa międzynarodowego, ale jest podstawowa gwarancją demokracji i warunkiem istnienia państwa prawa. Aby media mogły wypełniać swoją misję muszą się cieszyć odpowiednim zaufaniem społecznym. Trudno jest wymagać tego rodzaju zaufania przy braku jasności co do postaw w przeszłości oraz wpływu jakie może mieć ona na wypowiadane później poglądy.

Wciąż obowiązujące przepisy prawa nie nakładają na dziennikarzy obowiązku składania oświadczeń dotyczących współpracy z organami bezpieczeństwa państwa. Nie oznacza to jednak, iż okoliczność współpracy jest obojętna z punktu widzenia wykonywania zawodu dziennikarza. Wręcz przeciwnie, jest ona sprzeczna z etyka tego zwodu, która zabrania pełnienia roli agenta, nawet wtedy gdy chodzi o służby działające na rzecz suwerennej Polski.

Ujawnienie tajnych współpracowników wśród dziennikarzy, podobnie jak w przypadku innych zawodów zaufania publicznego, służyć powinno uniemożliwieniu użycia przeszłości do nieuprawnionego i pozaprawnego wpływania na bieg spraw publicznych w naszym kraju. W życiu publicznym obowiązuje odpowiedzialność za ciągłość przyjętych postaw, co ma uzasadnienie nie tylko aksjologiczne, ale także czysto prakseologiczne. W tym ostatnim praktycznym wymiarze jawność życia publicznego jest kwestią racji stanu. Każdą władzę, również tę czwartą, charakteryzować powinna przejrzystość działania.

Problem wiarygodności środowiska dziennikarzy związany jest dziś nie tylko z posądzeniami o kontakty ze służbami PRL, ale równie często wiąże się z informacjami o współpracy dziennikarzy z tajnymi służbami po 1989 r. Stąd waga regulacji prawnej zakazującej werbowania tajnych współpracowników spośród dziennikarzy. W demokratycznym państwie przenikanie się świata służb specjalnych oraz środowiska mediów jest praktyką niedopuszczalną, która podważa funkcje mediów i uderza w samo środowisko dziennikarskie odbierając mu niezbędny walor niezależności i obiektywizmu.

Trudno nie zauważyć i nie podkreślić faktu, że próba zdecydowanego rozwiązania tych trudnych problemów i próba oczyszczenia, wychodzi bezpośrednio ze strony samego środowiska dziennikarzy, co wydaje się nie mieć precedensu w przypadku innych zawodów zaufania publicznego.

W pełni respektując autonomię środowiska dziennikarskiego czuję się jednak zobowiązany do podkreślenia potrzeby szczególnej staranności i odpowiedzialności w podejmowaniu działań, których rezulta-

tem może być naruszenie prawa do dobrego imienia i czci osób niesłusznie pomówionych Nie zamierzając ograniczyć się do tego rodzaju przypomnienia, jako Rzecznik Praw Obywatelskich będę monitorował wszelkie działania, które niezależnie od intencji, mogą prowadzić do naruszenia tego rodzaju praw i wolności obywatelskich.

Oświadczenie Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie statusu żołnierzy zawodowych przeniesionych do rezerwy kadrowej po rozwiązaniu Wojskowych Służb Informacyjnych (13 grudnia 2006 r.)

W nawiązaniu do treści artykułu opublikowanego przez Życie Warszawy „Tysiąc etatów, zero pracy", z uwagi na wagę problemu czuję się zobowiązany przedstawić swój pogląd w sprawie statusu żołnierzy zawodowych przeniesionych do rezerwy kadrowej po rozwiązaniu Wojskowych Służb Informacyjnych.

Przepisy ustawy z dnia 11 września 2003r o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2003 r., nr 179, poz. 1750 ze zm.) przewidziały możliwość przeniesienia przez Ministra Obrony Narodowej żołnierzy zawodowych do rezerwy kadrowej. Dotyczyło to 1000 żołnierzy zawodowych.

Okres pozostawania żołnierzy zawodowych WSI w rezerwie kadrowej wynosi maksymalnie 2 lata. Okres ten jest okresem zatrudnienia mimo, że de facto, żołnierze ci faktycznie nie pełnią służby. Nadto w okresie pozostawania w rezerwie, żołnierz zawodowy otrzymuje uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym należne na ostatnio zajmowanym stanowisku.

Od decyzji Ministra Obrony Narodowej zależy czy w tym dwuletnim okresie zechce wskazać stanowisko jakie mają objąć żołnierze przeniesieni do rezerwy kadrowej.

Jeśli zawodowi żołnierze WSI pozostaną w rezerwie kadrowej przez całe dwa lata, to po upływie tego okresu będą mogli korzystać z pomocy w zakresie przekwalifikowania, doradztwa zawodowego lub pośrednictwa pracy udzielanej przez właściwe organy wojskowe wymienione w § 3 rozporządzenia MON z dnia 7 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu korzystania przez żołnierzy zawodowych i byłych żołnierzy zawodowych z pomocy w zakresie przekwalifikowania, doradztwa zawodowego lub pośrednictwa pracy (Dz. U. nr 147, poz.1549) mających na celu przygotowanie tych żołnierzy do podjęcia zatrudnienia. Działania organów wojskowych w powyższym zakresie ustawodawca określił jako pomoc rekonwersyjną.

Należy jednak mieć na uwadze, że zgodnie z art.120 ustawy z dnia 11 września 2003 r. żołnierze rezerwy kadrowej mogą korzystać z ta-

kiej pomocy. O tym czy skorzystają, trudno dzisiaj przesądzić.

Przytoczone rozwiązania prawne stanowią, w mojej ocenie, kompleksowe zabezpieczenie bytu tych osób.

Zważyć należy, iż żołnierze rezerwy kadrowej mogą na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 236, poz. 2002 ze zm.) korzystać z pomocy powiatowych urzędów pracy przy poszukiwaniu zatrudnienia poza organami wojskowymi jak również mogą przekwalifikować się bądź skorzystać z jednorazowych środków na podjęcie własnej działalności gospodarczej (art. 46 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r.) - warunkiem jest rezygnacja żołnierza rezerwy kadrowej ze świadczeń przysługujących z ustawy z dnia 11 września 2003 r. w okresie krótszym niż 3 lata.

Ustawodawca w sytuacji reorganizacji, likwidacji służb wojskowych, jak miało to miejsce w przypadku WSI, przyznając dwuletni okres pobierania uposażenia, zabezpieczył finansowo żołnierzy zawodowych, dając jednocześnie różne możliwości przekwalifikowania się w tym czasie. Zwolnienie żołnierza z zawodowej służby wojskowej wiąże się przecież z nowym etapem zawodowym w jego życiu. Odnalezienie się zaś w cywilnej rzeczywistości nie jest łatwe, stąd okres dwuletni może być w sposób realny okresem przystosowania się do nowych warunków życia, zdobycia zawodu, rozpoczęcia własnej działalności.

Tak daleko idąca osłona i zabezpieczenie dla zawodowych żołnierzy WSI jest, w moim przekonaniu, w pełni wystarczające.

CZĘŚĆ 2

WYBÓR SPRAW INDYWIDUALNYCH

RPO-540525-I/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Pani Marty W., dotycząca przewlekłości postępowania w sprawie przewodu doktorskiego przed Centralną Komisją ds. Stopni i Tytułów.

Z nadesłanego pisma wynikało, iż skarżąca nie otrzymała stopnia doktora nauk ekonomicznych. W związku z powyższym, zainteresowana złożyła odwołanie do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, które w świetle obowiązujących przepisów prawa powinno zostać rozpatrzone w terminie 6 miesięcy. Pomimo upływu czasu, zainteresowana nie otrzymała żadnej informacji o sposobie załatwienia jej odwołania.

W tej sprawie Rzecznik Praw Obywatelskich podjął interwencję i wystąpił do Centralnej Komisji o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie. W rezultacie Centralna Komisja poinformowała wnioskodawczynię, iż jej odwołanie zostało przez nią uwzględnione, a zakwestionowana uchwała Rady Wydziału została uchylona.

RPO-536118-I/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się obywatel polski, zamieszkały na terytorium Wielkiej Brytanii, który zgłaszał zastrzeżenia do działalności Konsulatu Generalnego RP w Londynie, a w szczególności w zakresie wydawania paszportów oraz utrudnień w nawiązaniu telefonicznego kontaktu z Konsulatem. Z pisma wynikało, że złożenie w Konsulacie wniosku paszportowego jest wyłącznie możliwe w wyznaczonym wcześniej terminie.

Rzecznik podjął sprawę i zwrócił się o ustosunkowanie do powyższych zarzutów do Dyrektora Departamentu Konsularnego i Polonii Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Z przekazanej Rzecznikowi odpowiedzi wynika, że w związku ze zwiększoną aktywnością emigracyjną Polaków, polskie placówki konsularne zostały nadmiernie obciążone dodatkowymi obowiązkami. W związku z tym Ministerstwo Spraw Zagranicznych, dostrzegając wagę problemu podejmuje przedsięwzięcia organizacyjne i kadrowe, dostosowując urzędy konsularne do zwiększonego zakresu zadań, co powinno wpłynąć na poprawę warunków obsługi interesantów.

Warto także zaznaczyć, że problem utrudnionego dostępu obywateli polskich, przebywających w Wielkiej Brytanii i Irlandii, do opieki konsularnej – w związku z publikacjami prasowymi – był przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 8 marca 2006 r. do Ministra Spraw Zagranicznych. W odpowiedzi poinformowano Rzecznika, że resort spraw zagranicznych podjął w chwili obecnej decyzję o wzmocnieniu pionu konsularnego w najbardziej obciążonych placówkach zagranicznych na obszarze Unii Europejskiej. W Konsulacie Generalnym RP w Londynie utworzone zostaną dwa dodatkowe etaty do spraw opieki konsularnej, co na pewno w pewnym stopniu przyczyni się do poprawy sytuacji w zakresie świadczonej pomocy.

RPO-528559-II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Roman J., żaląc się na nieprawidłowości jakie jego zdaniem zaistniały w toku postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w W. oraz sposób zakończenia przedmiotowego postępowania, w sprawie zaistniałego w dniu 27 marca 2005 r. w W. potrącenia pieszego Romana J. przez tramwaj linii nr 2, co spowodowało u wyżej wymienionego ciężki uszczerbek na zdrowiu postaci choroby realnie zagrażającej życiu i innego ciężkiego kalectwa spowodowanego utratą kończyn dolnych tj. o czyn z art. 177 § 2 K.k..

Prokurator Rejonowy po przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego w przedmiotowej sprawie, postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2005 r. umorzył prowadzone postępowanie wobec stwierdzenia braku ustawowych znamion czynu zabronionego w zaistniałym zdarzeniu, a powyższa decyzja merytoryczna została utrzymana w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 22 listopada 2005 r. Wystąpienie do Prokuratora Apelacyjnego w W., poprzedzone dokonaną przez Rzecznika analizą akt przedmiotowego postępowania, wskazujące na przedwczesne zakończenie powyższej sprawy, bez wyjaśnienia wszystkich istotnych kwestii, spowodowało wydanie polecenia podjęcia na nowo w trybie art. 327 § 1 K.p.k.. umorzonego postępowania i jego uzupełnienie poprzez wykonanie nowych czynności procesowych.

RPO–536013–II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Erich K. ze sprawą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w M., w stosunku do którego sąd umorzył postępowanie karne o czyn z art. 190 § 1 K.k. i orzekł środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym. Jakkolwiek w powyższej sprawie nie zaistniały przesłanki do wniesie-

nia kasacji, to analiza akt pozwoliła na stwierdzenie, iż sąd dopuścił się uchybień, które naruszały prawo podejrzanego do rzetelnego procesu zarówno w toku postępowania sądowego jak i wykonawczego.

Otóż sąd, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 93 K.k., nie dopuścił i nie wysłuchał biegłego psychologa. Biegli psychiatrzy wprawdzie nie wnioskowali o udział biegłego psychologa w wydaniu opinii końcowej, jednakże okoliczność ta nie zwalniała sądu z obowiązku zasięgnięcia takiej opinii, na co wskazywał również Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie. Ponadto w toku postępowania wykonawczego sąd, wbrew wymogowi wynikającemu z art. 204 K.k.w., nie wyznaczył posiedzenia wykonawczego w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego, a nadesłaną opinię psychiatryczną złożył do akt sprawy.

W wystąpieniu Rzecznika skierowanym do Prezesa Sądu Rejonowego wskazano na powyższe uchybienia, podkreślając, iż w tej kategorii spraw, w której sprawcą jest osoba chora psychicznie, na sądzie winien spoczywać szczególny obowiązek prawidłowej realizacji norm procesowych wynikających z art. 93 K.k., zaś bezczynność sądu w postępowaniu wykonawczym pozbawia osobę internowaną i jego obrońcę prawa do przedstawienia własnych racji i zaskarżenia wydanego orzeczenia. Prezes Sądu Rejonowego podzielił przedstawioną argumentację Rzecznika i wskazał, że zapoznał się z nią sędzia referent i Przewodniczący Wydziału II Karnego, którego zobowiązano ponadto do wzmożenia nadzoru nad postępowaniami w tego rodzaju sprawach. Bezzwłocznie wyznaczone zostało również posiedzenie wykonawcze.

RPO–527554–II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Mieczysław C. kwestionując prawidłowość prawomocnego postanowienia Prokuratury Rejonowej w K. wydanego w sprawie dotyczącego umorzenia śledztwa odnośnie czynów określonych w art. 220 § 1 K.k., art. 218 § 1 K.k., art. 219 K.k. i art. 221 K.k..

Analiza akt pozwoliła na stwierdzenie, iż nie zostały przeprowadzone wszystkie dowody, a przeprowadzenie których mogłoby doprowadzić do odmiennych ustaleń. W wystąpieniu skierowanym do Prokuratora Okręgowego w K. Rzecznik wskazał na celowość dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, przesłuchania dodatkowo świadków. Podkreślono, iż jednym z podstawowych obowiązków pracodawcy związanym z powzięciem informacji o wypadku, jakim uległ pracownik, jest sporządzenie protokołu powypadkowego w celu ustalenia przyczyn wypadku oraz czy wypadek

pozostaje w związku z pracą. Obowiązek sporządzenia dokumentacji powypadkowej wynika z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lipca 1998 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sposobu ich dokumentowania, a także zakresu informacji zamieszczanych w rejestrze wypadków przy pracy, zaś pogląd wyrażony w wyroku NSA z dnia 25.04.2002 r., sygn. II SA 3189/01 nie pozostawia wątpliwości, iż obecnie obowiązujące przepisy nie dopuszczają sytuacji, w której pracodawca byłby zwolniony z takiego obowiązku. W wystąpieniu wskazano również na celowość ustalenia czy i w jakim stopniu niedopełnienie obowiązku sporządzenia protokołu powypadkowego miało wpływ na prawo pokrzywdzonego do wypłaty określonych świadczeń przewidzianych w ustawie z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Prokurator Okręgowy w zasadniczej części podzielił podniesione zarzuty i poinformował Rzecznika, że polecił wykonanie dodatkowych czynności procesowych, po przeprowadzeniu których rozważona zostanie kwestia podjęcia na nowo – w trybie art. 327 § 1 K.p.k. – umorzonego śledztwa w zakresie czynów z art. 221 K.k. i art. 219 K.k. Przedmiotowa sprawa w dalszym ciągu pozostaje w zainteresowaniu Rzecznika.

RPO-523107-II/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócili się Państwo Sz. żaląc się na sposób zakończenia prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w. W. postępowania przygotowawczego w sprawie niedopełnienia obowiązków w okresie od 28 października 2002 r. do 3 lipca 2003 r. w. W. przez Kierownika Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej w W. oraz zatrudnionych w tej jednostce poprzez nienależyte pobranie, przechowywanie oraz zabezpieczenie materiału biologicznego pobranego podczas wykonywanej sekcji zwłok małoletniej córki Państwa Sz., co spowodowało niemożność przeprowadzenia przez Instytut Ekspertyz Sądowych w K. opinii z zakresu toksykologii, a w konsekwencji do niemożności ustalenia wszystkich okoliczności związanych z jej zgonem, czym działali na szkodę interesu prywatnego wyżej wymienionych tj. o czyn z art. 231 § 1 K.k..

Rzecznik Praw Obywatelskich dokonał analizy przedmiotowych akt, z których wynika, że Prokurator Rejonowy w W. po przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego w przedmiotowej sprawie postanowieniem z dnia 1 grudnia 2004r. umorzył powyższe postępowanie wobec nie stwierdzenia przestępstwa, a ta decyzja merytoryczna została

utrzymana w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 3 czerwca 2005 r. Po dokonanej analizie powyższej sprawy Rzecznik pismem z dnia 19 kwietnia 2006r. zwrócił się do Prokuratury Apelacyjnej w W. przedstawiając swoje wnioski odnośnie przedwczesnego zakończenia tego postępowania, bez wyczerpania inicjatywy dowodowej oraz wyjaśnienia wszelkich okoliczności zaistniałego zdarzenia. Prokuratura Apelacyjna w. W. wystąpienie Rzecznika przekazała do Prokuratury Okręgowej w W. a ta z kolei zleciła Prokuraturze Rejonowej w W. ustosunkowanie się do zarzutów Rzecznika. Następnie Prokurator Okręgowy w. W. pismem z dnia 28 czerwca 2006r. poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że nie znalazł podstaw do wykonania w trybie art. 327 § 3 K.p.k. czynności dowodowych w celu sprawdzenia okoliczności uzasadniających ewentualne wydanie postanowienia o podjęciu na nowo przedmiotowego postępowania. Następnie po dokonaniu ponownej analizy akt przedmiotowej sprawy pismem z dnia 18 września 2006 r. Rzecznik zwrócił się do Prokuratury Krajowej przedstawiając swoje wnioski z dokonanej analizy akt tej sprawy, sugerując, z uwagi na ciężar i powagę przedmiotowej sprawy (śmierć dziecka w gabinecie stomatologicznym) potrzebę uzupełnienia istniejącego materiału dowodowego, między innymi poprzez przesłuchanie wszystkich właściwych świadków, a także wykonanie stosownych konfrontacji.

Wystąpienie powyższe spowodowało, że Prokuratura Krajowa pismem z dnia 5 października 2006 r. poinformowała Rzecznika, że stanowisko zaprezentowane w wystąpieniu z dnia 18 września 2006 r. uznano za słuszne, a Prokuraturze Apelacyjnej w. W. polecono spowodowanie przeprowadzenia w trybie art. 327 § 3 K.p.k. nowych czynności procesowych, a następnie zajęcie stanowiska w przedmiocie istnienia przesłanek do podjęcia na nowo umorzonego postępowania.

RPO-501854-II/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Jerzy M., który kwestionował prawidłowość i zasadność końcowych rozstrzygnięć procesowych prokuratury, w inicjowanych przez niego dwóch sprawach dotyczących między innymi podejrzenia popełnienia przestępstw skierowanych przeciwko wiarygodności dokumentów. Obydwie sprawy prowadzone były w Prokuraturze Rejonowej w Sz.

W przypadku pierwszej sprawy, zakończono ją wydaniem postanowienia o umorzeniu śledztwa w dniu 30 marca 2004 roku – wobec stwierdzenia braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie

popełnienia fałszerstwa kart rejestru czasu pracy zawiadamiającego (art. 17 § 1 pkt 1 K.p.k.). Postanowieniem Sądu Rejonowego w Sz. z dnia 29 kwietnia 2005 roku, po dokonaniu zmiany podstawy prawnej umorzenia na art. 17 § 1 pkt 2 K.p.k., utrzymano w mocy zaskarżone postanowienie. Natomiast postępowanie w drugiej sprawie, zakończono postanowieniem prokuratora wspomnianej Prokuratury Rejonowej, z dnia 22 listopada 2004 roku – o odmowie wszczęcia dochodzenia. W wyniku rozpoznania zażalenia Jerzego M., w dniu 17 maja 2005 roku Sąd Rejonowy w Sz. nie uwzględnił tego zażalenia i zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy. Podejmując się zbadania zasadności zastrzeżeń zainteresowanego, Rzecznik uzyskał z Prokuratury Rejonowej w Sz. akta przedmiotowych postępowań. Analiza zgromadzonych materiałów spowodowała, że akta zostały przez Rzecznika wraz z pisemnym wystąpieniem, przesłane Prokuratorowi Apelacyjnemu w Sz., w celu ich zbadania w trybie nadzoru służbowego pod kątem oceny zasadności końcowych rozstrzygnięć procesowych oraz rozważenia decyzji o podjęciu na nowo tych postępowań, w trybie art. 327 § 1 K.p.k..

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, opisywane postępowania Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Sz. nie osiągnęły celu, o jakim mowa w art. 297 K.p.k., a w konsekwencji finalne, merytoryczne decyzje procesowe były przedwczesne. Zdaniem Rzecznika, odnośnie sprawy pierwszej, dla prawidłowej oceny statusu kart rejestru czasu pracy Jerzego M., niezależnie od ustaleń z przesłuchań świadków – niezbędne było uzyskanie i przeanalizowanie wewnętrznych przepisów spółki Sp. z o.o. regulujących czas pracy zatrudnionych tam osób. Należało, zatem uzyskać zakres obowiązków służbowych Jerzego M. na zajmowanym przez niego stanowisku, a także kopię umowy wymienionego o pracę, jak też sprawdzić, czy we wspomnianej spółce zgodnie z art. 104 Kodeksu pracy wydano regulamin pracy i uzyskać kopię, bądź odpis tej regulacji. Rzecznik podkreślił, iż przytoczone w uzasadnieniu wspomnianego postanowienia Sądu Rejonowego w Sz. z dnia 29 kwietnia 2005 roku – orzeczenie Sądu Najwyższego I KZP 25/00, nie budzące żadnych wątpliwości, z uwagi na konkretne ustalenia w sprawie, w ogóle może nie przystawać do niniejszego zdarzenia. Zwłaszcza jeśli zważyć treść zażalenia Jerzego M. wskazującego, iż karty rejestracji czasu pracy zostały przedstawione jako jedyne dokumenty czasu pracy za rok 1999 – Inspektorowi Państwowej Inspekcji Pracy, a także okazywane były w Sądzie Pracy. Wystąpienie Rzecznika wskazywało, w ślad za innym orzeczeniem Sądu Najwyższego wyrok SN z 15.10.2002 – sygn. III K.K.N 90/00), iż dokument może nabrać zna-

czenia prawnego w związku z pewną sytuacją faktyczną w zależności od okoliczności jego użycia. Zatem dokumentem jest przedmiot, którego posiadanie lub użycie może rodzić skutki prawne w sferze prawa materialnego, jak i procesowego. Wprowadzenie zaś dokumentu do obrotu prawnego, to posłużenie się tym dokumentem, rozumiane jako jego przedłożenie władzy, osobie fizycznej lub prawnej, dla wykazania wynikających z dokumentu swoich praw, istnienia stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne. W tych warunkach zaznaczono, że nie bez racji w zażaleniu Jerzy M. wskazywał na przepisy prawa pracy, wymieniając obowiązujący wówczas art. 129^{11} Kodeksu pracy, który to przepis stanowił o ustawowym obowiązku pracodawcy prowadzenia ewidencji czasu pracy i udostępniania takiej ewidencji pracownikowi, na jego żądanie. W tym kontekście przyjęta ocena, iż karty rejestracji czasu pracy spełniały jedynie rolę samodyscypliny pracowników, nie będąc dokumentami w rozumieniu przepisów prawa karnego, według Rzecznika, była pobieżna i nieuzasadniona. W opisywanej sprawie, zdaniem Rzecznika, celowym było także przesłuchanie jako świadka inspektora PIP, co do okoliczności uzyskanych wyników prowadzonego przez nią postępowania.

Z kolei, jeśli chodzi o sprawę drugą, której przedmiotem było między innymi podejrzenie sfałszowania dokumentu w postaci faksu z dnia 29 marca 2001 roku, to skąpość zgromadzonego w tym postępowaniu materiału, według Rzecznika Praw Obywatelskich, nie pozwalała na trafne podjęcie merytorycznej decyzji procesowej. Poza zawiadomieniem o przestępstwie, akta nie zawierały żadnych bliższych danych o dokumencie, który był przedmiotem oceny. Co prawda materiały sprawy wskazywały, iż bezskutecznie usiłowano wezwać zawiadamiającego do Prokuratury, lecz fakt ten nie stanowił przeszkody w uzyskaniu chociażby kopii wspomnianego faksu, który to dokument najprawdopodobniej dołączony został do akt sądowych. Nadto w aktach nie zgromadzono też materiałów, na które powoływano się w uzasadnieniu postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia, co utrudniło odniesienie się do zawartej w tym uzasadnieniu argumentacji.

W dniu 3 kwietnia 2006 roku do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła informacja z Prokuratury Okręgowej w Sz. wskazująca, iż uwzględniając argumenty Rzecznika, zlecono Prokuraturze Rejonowej w Sz. przeprowadzenie dodatkowych czynności procesowych, które pozwolą na ocenę zasadności podjęcia dalszych decyzji procesowych. Następnie w dniu 22 września 2006 roku Prokuratura Okręgowa w Sz. powiadomiła Rzecznika, iż w wyniku przeprowadzonych uzupełniających czynności procesowych, w trybie art. 327 § 3 K.p.k. i doko-

nanych ustaleń, decyzją Prokuratury Okręgowej – polecono Prokuratorowi Rejonowemu w Sz. podjęcie na nowo powyższego prawomocnie umorzonego postępowania w pierwszej sprawie. Natomiast dodatkowe dowody, a w tym uzyskana opinia biegłego z zakresu badania pisma ręcznego w drugiej sprawie, nie dały podstaw do wzruszenia uprzednio zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia procesowego.

RPO-530291-II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Aneta P. ze skargą w sprawie niezasadności wszczęcia i prowadzenia postępowania przygotowawczego przez Prokuraturę Rejonową w J. Pani Aneta P. złożyła w dniu 26 stycznia 2006 r. skargę do Inspektoratu Komendanta Wojewódzkiego Policji w K. na sposób konwojowania Mariusza M., oskarżonego w sprawie, w której jest pokrzywdzoną.

Jeszcze przed wyjaśnieniem skargi pokrzywdzonej, wszczęte zostało postępowanie karne dot. pomówienia przez Panią Anetę P. w dniu 25 stycznia 2006 r. funkcjonariuszy policji konwojujących podejrzanego. Co istotne, złożenie skargi na funkcjonariuszy jest konstytucyjnym zagwarantowanym w art. 63 ustawy zasadniczej, prawem każdego obywatela. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o informację do Prokuratury Apelacyjnej w K., która po przeanalizowaniu sprawy przyznała rację Rzecznikowi.

Skutkiem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich było zwrócenie uwagi Prokuratowi Okręgowemu w K. na fakt podejmowania błędnych decyzji procesowych i zlecenie podjęcia działań zmierzających do wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości.

RPO-517005-II/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się z prośbą o interwencję Pani Agnieszka S., wnioskując między innymi o zbadanie materiałów postępowania karnego, prowadzonego w Prokuraturze Rejonowej w P., w sprawie dotyczącej nieumyślnego spowodowania w dniu 15 stycznia 2005 roku, uszkodzeń ciała i w ich następstwie śmierci jej męża, uczestnika imprezy masowej, Pana Zbigniewa S.

Wymieniony podczas odtwarzania widowiska historycznego został ugodzony bagnetem karabinu w okolice głowy, a następnie pomimo leczenia zmarł w dniu 30.01.2005 r. w szpitalu. Powyższe postępowanie przygotowawcze zakończono umorzeniem śledztwa, uznając, iż we wspomnianym zdarzeniu brak jest ustawowych znamion czynu zabronionego. Rozstrzygnięcie Prokuratury zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w P.

Dokonane przez Rzecznika Praw Obywatelskich badanie i analiza materiałów tegoż postępowania karnego, wykazały, że decyzja procesowa o umorzeniu śledztwa została wydana przedwcześnie, bowiem, zdaniem Rzecznika, nie wyjaśniono okoliczności, które w niniejszym przypadku całkowicie wykluczałyby i eliminowały możliwość zaistnienia czynu zabronionego. Zatem w efekcie nie osiągnięto waloru ustawowego celu postępowania przygotowawczego, o jakim mowa w art. 297 K.p.k.. Wątpliwości Rzecznika w tej sprawie wzbudzał przede wszystkim brak precyzyjnych ustaleń dowodowych w zakresie przestrzegania zasad bezpieczeństwa imprezy masowej przez organizatorów, jak też warunków udziału i dopuszczenia poszczególnych osób do uczestnictwa w tym historycznym widowisku, mającym odtwarzać elementy starcia militarnego walczących ze sobą stron. Bez wątpienia posiadanie przez uczestników imprezy chociażby replik karabinów, z których część zaopatrzona była w autentyczne bagnety powodowało, iż ryzyko oraz realne niebezpieczeństwo spowodowania uszkodzeń ciała niepomiernie wzrastało, zwłaszcza w kulminacyjnych momentach pozorowania przez nich batalistycznych scen i bezpośrednich starć, odzwierciedlających wojskowe walki wręcz. Rzecznik podkreślił, iż zamieszczony w aktach sprawy – Regulamin imprezy masowej – będący załącznikiem do wniosków organizatorów o uzyskanie stosownych pozwoleń na jej zorganizowanie, w punkcie 1 jednoznacznie zakreślił bezwzględny zakaz wstępu na widowisko historyczne osobom między innymi znajdującym się pod wpływem alkoholu. Tymczasem z materiałów dowodowych wynikało, że niektórzy bezpośredni uczestnicy widowiska z grupy z Trójmiasta, w dniu pokazów spożywali alkohol. Fakt ten potwierdzało również przeprowadzone badanie krwi na zawartość alkoholu Pana Zbigniewa S., wykazując u niego stężenie w wysokości 1,1 ‰ alkoholu etylowego we krwi. Co więcej w protokole pobrania pokrzywdzonemu krwi, który to protokół podpisał lekarz anestezjolog – kilkakrotnie zaznaczono - „upojenie alkoholowe".

Według Rzecznika ów zapis wymagał od prowadzących postępowanie należytego procesowego wyjaśnienia tej kwestii, bowiem nietrzeźwy pokrzywdzony - zgodnie z zapisami regulaminu - nie powinien uczestniczyć w imprezie. Nadto, jeżeli w istocie cechy upojenia alkoholowego pokrzywdzonego były wyraźne i zewnętrznie widoczne, tak jak odnotował to lekarz w protokole pobrania krwi, to niewątpliwie doszło do ewidentnego naruszenia ustalonych reguł ze strony osób odpowiedzialnych za organizację i przebieg tegoż widowiska historycznego. W konsekwencji dopuszczenie Pana Zbigniewa S.- posiadającego karabin z autentycznym bagnetem - do udziału w pokazie walki i

starcia militarnego z innymi, narażało na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu zarówno jego samego, jak i współuczestników imprezy.

Według Rzecznika, celem wyjaśnienia sygnalizowanych wyżej okoliczności, istotnych dla prawidłowego i kompleksowego procesowego rozstrzygnięcia sprawy – podczas śledztwa nieodzownym było przesłuchanie w charakterze świadków lekarza i pielęgniarki, którzy uczestniczyli w pobieraniu krwi od Zbigniewa S. Poza wymienionymi winny być też przesłuchane pozostałe osoby udzielające pokrzywdzonemu pomocy po zranieniu. Ponadto należało dążyć do pełnego procesowego wyjaśnienia zasad i roli, jaką w omawianym przedstawieniu historycznym odgrywał kierujący widowiskiem.

W pisemnej odpowiedzi Prokuratury Apelacyjnej w W. w pełni podzielono wnioski omawianego wystąpienia Rzecznika. Nadto poinformowano Rzecznika, iż polecono Prokuratorowi Okręgowemu w O. niezwłoczne spowodowanie podjęcia wymienionego postępowania w trybie art. 327 § 1 K.p.k. przez Prokuraturę Rejonową w P. Jednocześnie stwierdzono, iż przedmiotowe śledztwo pozostanie w zainteresowaniu Prokuratury Apelacyjnej w W.

RPO–529930-II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócili się Państwo Stefania i Jan B., kwestionując zasadność prawomocnego postanowienia Prokuratora Prokuratury Rejonowej w T. Ośrodek Zamiejscowy z siedzibą w Cz. o umorzeniu postępowania przygotowawczego w sprawie dotyczącej nagłego zgonu ich 17-letniej córki – Pauliny B. Akta wspomnianej sprawy zostały zbadane przez Rzecznika, a ich analiza wykazała nieprawidłowości postępowania dowodowego.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich postanowienie o umorzeniu przedmiotowego śledztwa zostało wydane przedwcześnie, bowiem Prokurator w opisywanej sprawie nie w pełni wykorzystał dostępne i możliwe do przeprowadzenia środki dowodowe. Lektura materiałów postępowania oraz końcowych rozstrzygnięć procesowych sprawiała wrażenie, iż fakt stwierdzonego bezspornie zatrucia pokrzywdzonej tlenkiem węgla, przesądził o uznaniu, iż tym przypadku nie doszło do zaistnienia czynu zabronionego W konsekwencji, po uchyleniu przez Sąd pierwotnej decyzji procesowej Prokuratora o umorzeniu, dalsze zlecone czynności dowodowe podejmowano bez przekonania oraz należytej staranności, wnikliwości i rzetelności.

Tymczasem zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, Sąd Rejonowy w T. bardzo trafnie i słusznie dostrzegł mankamenty śledztwa, a

wskazując generalne kierunki dalszych przedsięwzięć zakreślił ramy niezbędne dla osiągnięcia ustawowego celu postępowania przygotowawczego, o jakim mowa w art. 297 K.p.k.. Zdaniem Rzecznika rozstrzygnięcie Sądu winno mobilizująco wpływać na podejmowaną inicjatywę dowodową i skłaniać prowadzących do kompleksowego wyjaśnienia wskazywanych wątpliwości.

W ocenie Rzecznika w sprawie nadal brak było istotnych ustaleń – np. czy dokonywane na przestrzeni lat 1999 - 2004 kontrole kominiarskie w budynku nr 6 Osiedla Z. w Cz. przebiegały prawidłowo. Niestety w tym zakresie nie dociekano, w jaki sposób winna odbywać się taka kontrola i na ile faktycznie dokonywane przez mistrza kominiarskiego kontrole były zgodne z tymi wzorcami. Tymczasem zebrany materiał dowodowy jednoznacznie wskazywał, iż nieprawidłowości funkcjonowania instalacji wentylacyjnej budynku na w/w osiedlu, co najmniej od 1999 roku zgłaszali jego mieszkańcy. Co więcej jeden ze świadków podał, iż przed faktem śmiertelnego zatrucia Pauliny B. około 2001 roku on sam także uległ zatruciu tlenkiem węgla, co zostało zgłoszone władzom Spółdzielni Mieszkaniowej. Zeznania powyższe w zestawieniu z innymi relacjami świadków utrzymujących, że w ogóle nie było kontroli kominiarskich, a także ujawnionymi nieprawidłowościami w tym względzie – nasuwały poważne wątpliwości odnośnie rzetelności i prawidłowości owych kontroli kominiarskich. W efekcie, według Rzecznika, nie jest wykluczone, iż mogło dochodzić do poświadczenia nieprawdy przez osoby uprawnione do wystawienia protokołów z takiej kontroli, które to zachowania stanowią przestępstwo określone w art. 271 K.k. -ścigane z oskarżenia publicznego.

Nadto pomimo zgromadzenia dokumentów regulujących zakres obowiązków osób z administracji tegoż budynku, nie ustalono na czym polegał ich nadzór nad wspomnianymi kontrolami kominiarskimi. Dotychczasowe materiały mogą wskazywać, iż nadzór ów ograniczał się jedynie do fizycznego odbierania tych protokołów kontroli, które nie wykazywały uchybień funkcjonowania wentylacji.

W konsekwencji brak owych ważnych ustaleń i dociekań pozbawił omawiane śledztwo wymaganego artykułem 297 K.p.k. waloru realizacji celu postępowania przygotowawczego. Niewystarczający materiał dowodowy uniemożliwiał właściwą i pełną ocenę prawno – karną badanego przypadku oraz nie pozwalał na podjęcie prawidłowej decyzji procesowej w przedmiotowej sprawie. W konsekwencji tej konstatacji, zdaniem Rzecznika umorzenie śledztwa było przedwczesne i chybione.

W tej sytuacji Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiając powyższe uwagi wystąpił do Prokuratora Apelacyjnego w P. z wnioskiem

o zbadanie akt postępowania w trybie nadzoru służbowego, pod kątem oceny zasadności decyzji Prokuratora o umorzeniu śledztwa oraz rozważenia możliwości podjęcia na nowo umorzonego postępowania przygotowawczego, w trybie art. 327 § 1 K.p.k., po uprzednim ewentualnym dokonaniu niezbędnych czynności dowodowych, o jakich mowa w § 3 art. 327 K.p.k..

W dniu 29 listopada 2006 roku do wiadomości Rzecznika wpłynęło pismo z Prokuratury Apelacyjnej w P., informujące, że podzielono argumenty i oceny Rzecznika zawarte we wspomnianym wystąpieniu. Uznano, iż zachodzi potrzeba podjęcia na nowo umorzonego śledztwa i uzupełnienia materiału dowodowego.

RPO–513346-II/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się z prośbą o interwencję Pani Krystyna K., wnioskując między innymi o zbadanie materiałów postępowania karnego prowadzonego w Prokuraturze Rejonowej w K., w sprawie dotyczącej zakażenia jej męża gronkowcem złocistym w jednej z klinik, co w późniejszym czasie wywołało powikłania zdrowotne i doprowadziło do śmierci tegoż pacjenta.

Podjęte w tej sprawie działania ze strony Rzecznika doprowadziły do ustalenia, że wyjaśnienie kwestii nieumyślnego spowodowania śmierci Pana Józefa K. było przedmiotem dwóch odrębnie prowadzonych w rożnych prokuraturach postępowań przygotowawczych. W obydwu przypadkach omawiane postępowania karne zakończone zostały prawomocnie stosownymi postanowieniami właściwych miejscowo Sądów, utrzymujących rozstrzygnięcia prokuratorów o umorzeniu śledztwa.

Dokonane przez Rzecznika badanie i analiza całości materiałów obydwu wymienionych postępowań karnych, wykazały, że decyzje procesowe w nich zapadłe były nietrafne.

W ocenie Rzecznika podział oraz odrębne wykonywanie przedsięwzięć proceduralnych w dwóch Prokuraturach uniemożliwiło prawidłową i staranną weryfikację, czy w istocie w niniejszym przypadku nie doszło do zaistnienia czynu zabronionego. W konsekwencji w żadnym z tych dwóch postępowań nie wyjaśniano w ogóle istotnej dla pełnej oceny prawno - karnej okoliczności, czy prawidłowy był przebieg diagnozowania, leczenia i opieki medycznej wobec Pana Józefa K., w Klinice Chirurgii Serca, Naczyń i Transplantologii Szpitala Specjalistycznego oraz w Uzdrowisku – Szpitalu Uzdrowiskowym na Oddziale Rehabilitacji Kardiologicznej.

Rzecznik zauważył, iż analiza akt wspomnianych dwóch odrębnie prowadzonych postępowań przygotowawczych wskazywała bezspor-

nie, że w trakcie leczenia wystąpiło gronkowcowe zakażenie zastawki serca wszczepionej Panu Józefowi K. Zakażenie owo ujawniono w szpitalu w K. Nadto z zeznań Ordynatora Oddziału Kardiologicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w K. wynikało, że zakażenie gronkowcem było operacyjne, prawdopodobnie podczas pierwszej operacji. Świadek ten zeznał również, że zakażenie wczesne zastawki jest bardzo groźne dla zdrowia pacjenta i stanowi zagrożenie dla jego życia.

Tymczasem w żadnym z omawianych śledztw nie podjęto działań procesowych mających na celu wyjaśnienie okoliczności owego zakażenia wymienionego pacjenta gronkowcem, ani też nie podjęto próby dociekania, czy do infekcji doszło na skutek zaniedbań personelu medycznego np. podczas operacji w Szpitalu w K.

Według Rzecznika, zwieńczeniem realizacji przedsięwzięć śledczych w jednym starannym postępowaniu przygotowawczym winna być kompleksowa ocena prawno – karna zarówno w aspekcie czynu z art. 155 K.k., jak i ewentualnego zaistnienia błędów, bądź nieprawidłowości medycznych mających niekorzystny wpływ na zdrowie oraz życie wymienionego pokrzywdzonego – tj. w zakresie różnych typów występków opisanych w dyspozycjach art. 160 K.k..

Na podstawie badania akt Sądu Rejonowego w K. – Rzecznik dostrzegł również, że późniejsze starania pokrzywdzonej – Pani Krystyny K. o wyjaśnienie wątku prawidłowości leczenia jej męża w K. nie przyniosły rezultatu, bowiem w oparciu o przesłankę zawisłości sprawy odmówiono wszczęcia śledztwa w Prokuraturze Rejonowej w K. W tej szczególnej sytuacji, Rzecznik w pisemnym wystąpieniu skierowanym do Dyrektora Biura Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Krajowej, przekazując uwagi i zastrzeżenia wobec tych spraw wnosił o rozważenie możliwości podjęcia na nowo opisanych wyżej prawomocnie umorzonych postępowań karnych, w trybie art. 327 § 1 K.p.k., połączenia ich w jedno postępowanie, w ramach, którego wyjaśnione zostaną wszystkie okoliczności sprawy, pozwalające na wypracowanie pełnego, jednoznacznego i kompleksowego rozstrzygnięcia procesowego.

W pisemnej odpowiedzi na wystąpienie – Zastępca Dyrektora Biura Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Krajowej powiadomił Rzecznika, iż podzielono argumentację zawartą w wystąpieniu i w konsekwencji polecono Prokuratorowi Apelacyjnemu w K. spowodowanie podjęcia na nowo umorzonych postępowań i połączenia ich do wspólnego prowadzenia. Uznano również, że właściwą do kontynuowania postępowania w tej sprawie jest Prokuratura Rejonowa w K.

RPO-538789-II/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Stefan S. żaląc się na nieprawidłowości jakie – jego zdaniem – zaistniały w toku postępowania sprawdzającego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w N., w tym przede wszystkim nie uznanie go przez Prokuratora Rejonowego jako pokrzywdzonego i uniemożliwienie mu w ten sposób zaskarżenia wydanej decyzji merytorycznej.

Z analizy akt przedmiotowej sprawy wynika, że Prokurator Rejonowy w N. postanowieniem z dnia 13 lutego 2006r. odmówił wszczęcia postępowania przygotowawczego w sprawie złożenia przez jednego ze świadków, w dniu 27 grudnia 2005r. w toku podstępowania prowadzonego przed Sądem Rejonowym w N. I Wydział Cywilny, fałszywych zeznań, odnośnie zachowania wyżej wymienionego tj. czyn z art. 233 § 1 K.k..

Następnie Prokurator Rejonowy zarządzeniem z dnia 24 marca 2006 r. odmówił przyjęcia zażalenia Pana Stefana S. na decyzję merytoryczną prokuratora i zarządzenie to zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w N. z dnia 28 lipca 2006r.

W wystąpieniu do Prokuratury Apelacyjnej w K. Rzecznik podkreślił, że nie chcąc negować zasadności decyzji merytorycznej Prokuratora Rejonowego, którą należy uznać za słuszną, godnym rozważenia jest, czy stanowisko zajęte zarówno przez Prokuratora oraz przez Sąd o nie uznaniu Pana Stefana S. jako pokrzywdzonego (pomimo dokonania przez Sąd merytorycznej oceny podstaw wydania przez Prokuratora Rejonowego postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania), było słuszne.

Prokurator Apelacyjny w K. w odpowiedzi poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że w pełni podzielił zaprezentowane przez Rzecznika stanowisko zarówno odnośnie wydanej decyzji merytorycznej w powyższej sprawie, jak i przede wszystkim błędu Prokuratora Rejonowego oraz Sądu polegającego na nie uznaniu Pana Stefana S. jako pokrzywdzonego, co znalazło odzwierciedlenie w wytknięciu Prokuratorowi Rejonowemu powyższego uchybienia.

RPO-539095-II/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Elżbieta D., żaląc się na nieprawidłowości jakie jej zdaniem zaistniały w toku postępowania przygotowawczego przeprowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w W. oraz sposób zakończenia przedmiotowego postępowania w sprawie przerobienia listy obecności pracowników Urzędu Skarbowego w W. poprzez usunięcie podpisu wyżej wymienionej na tej liście tj. o czyn z art. 270 § 1 K.k..

Prokurator Rejonowy po przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego w przedmiotowej sprawie postanowieniem z dnia 31 marca 2006 r. umorzył prowadzone postępowanie przygotowawcze wobec stwierdzenia braku znamion czynu zabronionego w zaistniałym zdarzeniu, a powyższa decyzja merytoryczna została utrzymana w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 29 czerwca 2006 r.

Wystąpienie do Prokuratora Apelacyjnego w P. poprzedzone dokonaną przez Rzecznika analizą akt przedmiotowego postępowania, wskazujące na przedwczesne zakończenie tej sprawy, bez wyjaśnienia wszystkich istotnych kwestii, w tym zbadania przez biegłego z zakresu pisma ręcznego omawianego na wstępie dokumentu oraz wskazujące na zaistniałe uchybienia proceduralne w niniejszej sprawie w postępowaniu odwoławczym spowodowało wydanie polecenia uzupełnienia powyższego postępowania w trybie art. 327 § 3 K.p.k.. o wskazane przez Rzecznika czynności procesowe.

RPO-535908-III/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga od Pani Eweliny M. na przedłużające się postępowanie w sprawie przyznania renty socjalnej. Na podstawie tej skargi, Rzecznik wystąpił do Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w R. z prośbą o przedstawienie szczegółowych informacji w powyższej sprawie. Pismem z dnia 24 sierpnia 2006 r. Zastępca Dyrektora Oddziału ZUS w R. przesłał wyjaśnienia w tej sprawie i poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że decyzją z dnia 2 sierpnia 2006 r. Pani Ewelinie M. przyznano rentę socjalną z wyrównaniem od miesiąca zgłoszenia wniosku.

RPO-458362-III/03

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Józef G. ze skargą dotyczącą wysokości ustalonej emerytury w miejsce dotychczas pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy.

Z informacji zawartych w piśmie zainteresowanego wynikało, że Oddział ZUS ustalił wysokość emerytury zainteresowanego od podstawy wymiaru renty, która ustalona była z kolei od zarobków z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia. Przy ustalaniu wysokości emerytury organ rentowy przyjął kwotę bazowa przyjętą do ustalenia wysokości renty. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 września 2003 r. zmienił decyzję Oddziału ZUS z dnia 18 czerwca 2003 r. i zobowiązał organ rentowy do przeliczenia emerytury z uwzględnieniem do wy-

liczenia 24% kwoty bazowej – kwoty obowiązującej w dacie złożenia wniosku o emeryturę. Pismem z dnia 24 lipca 2006 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o zbadanie sprawy do Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Departamentu Świadczeń Emerytalno-Rentowych biorąc pod uwagę uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2006 r. (sygn. lat II UZP 9/06). W uchwale tej Sąd Najwyższy uznał, że podstawa wymiaru emerytury ubezpieczonego, który wcześniej miał ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, może być ustalona na nowo w myśl art. 15 w związku z art. 21 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) także wówczas, gdy do jej obliczenia ma być przyjęta podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne w tej samej wysokości i z tego samego okresu, które zostały uwzględnione przy ustalaniu podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy.

Na skutek działań Rzecznika Praw Obywatelskich II Oddział ZUS w Ł. decyzją z dnia 9 sierpnia 2006 r. ponownie ustalił podstawę wymiaru i wysokości emerytury Pana Józefa G. w myśl art. 21 ust 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Do ponownego obliczenia emerytury przyjęto podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia i kwotę bazową obowiązującą w dacie złożenia wniosku o emeryturę do obu części świadczenia. Sprawa została więc pozytywnie rozpatrzona, przy czym zainteresowany nie zgadza się z datą, od której przyznano podwyższoną emeryturę wskazując, że w tej kwestii skieruje stosowne odwołanie do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń.

RPO-538303-III/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się z prośbą o pomoc Pani Barbara K., w sprawie przyznania przez Prezesa ZUS świadczenia w drodze wyjątku synowi Kamilowi S.

Jak wynikało z załączonych dokumentów, organ rentowy decyzją z dnia 7 czerwca 2006 r. odmówił zainteresowanej prawa do renty rodzinnej. W związku z pismem z dnia 12 września 2006 r., skierowanym do Departamentu Świadczeń Emerytalno – Rentowych ZUS o zajęcie stanowiska w powyższej sprawie, Rzecznik otrzymał informację z dnia 18 września 2006 r., o trwającym postępowaniu wyjaśniającym mającym na celu skompletowanie niezbędnych dokumentów do wydania

decyzji w przedmiotowej sprawie. Następnie w dniu 4 października 2006 r. została przekazana Rzecznikowi Praw Obywatelskich kolejna odpowiedź z Departamentu Świadczeń Emerytalno – Rentowych ZUS w powyższej sprawie. Wynika z niej, iż Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 83 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), przyznał małoletniemu Kamilowi S. w drodze wyjątku rentę rodzinną.

RPO-541247-III/06

W dniu 25 września 2006 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Włodzimierz Sz. ze skargą na odmowę wypłaty zasiłku pogrzebowego.

Skarżący pokrył koszty pogrzebu Pana Kazimierza P., który był dla niego osobą obcą w rozumieniu przepisów emerytalno – rentowych (szwagier teściowej). Jednakże decyzją Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Cz. z dnia 28 sierpnia 2006 r. odmówiono mu prawa do zasiłku pogrzebowego z uwagi na jego zatrudnienie w ośrodku pomocy społecznej. Od tej decyzji w dniu 12 września 2006 r. zostało złożone odwołanie do sądu.

Zgodnie z art. 79 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) w razie poniesienia kosztów pogrzebu przez inną osobę niż wymieniona w art. 77 ust. 1 pkt 4 – tj. osobę spoza rodziny, pracodawcę, dom pomocy społecznej, gminę, powiat, osobę prawną kościoła lub związku wyznaniowego, zasiłek pogrzebowy przysługuje w wysokości udokumentowanych kosztów pogrzebu, nie wyższej jednak niż kwota zasiłku. Ponieważ uzasadnienie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych budziło wątpliwości, Rzecznik wystąpił do Centrali Zakładu z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie. Pismem z dnia 9 października 2006 r. Departament Świadczeń Krótkoterminowych Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że po ponownym przeanalizowaniu sprawy, uwzględniając nowe okoliczności, Oddział Zakładu w Cz. w dniu 2 października 2006 r. wydał pozytywną decyzję w przedmiocie wypłaty zasiłku pogrzebowego w kwocie 5.060,36 zł.

RPO-539029-III/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się z prośbą o pomoc Pani Marzenna Z., w sprawie decyzji z dnia 27 lipca 2006 r. o odmowie przyznania przez organ rentowy jednorazowego odszkodowania z

tytułu wypadku przy pracy, jakiemu zainteresowana uległa w dniu 27 stycznia 2006 r.

W związku z pismem Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 14 września 2006 r., skierowanym do ZUS Inspektoratu w Ś. o wyjaśnienia w powyższej sprawie, Rzecznik otrzymał informację z dnia 3 listopada 2006 r., w której Oddział ZUS w W. wyjaśnił, iż po ponownej analizie całości dokumentacji powypadkowej, w dniu 28 sierpnia 2006 r. została sporządzona przez organ rentowy nowa karta wypadku, w której zdarzenie z dnia 27 stycznia 2006 r. zostało uznane za wypadek przy pracy. Następnie w dniu 4 października 2006 r. lekarz orzecznik przeprowadził badanie lekarskie i orzekł u zainteresowanej uszczerbek na zdrowiu. Powyższe orzeczenie stanowiło podstawę do wydania przez organ rentowy decyzji z dnia 30 października 2006 r. o przyznaniu Pani Marzennie Z. prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy.

RPO-532755-III/2006

Do Rzecznika wpłynęło pismo Pana Alfonsa B., dotyczące zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Pan Alfons B. dokonał przeliczenia pobieranego dotychczas świadczenia kolejowego. Organ rentowy uznał, że przy emeryturze z systemu powszechnego deputat węglowy nie przysługuje.

Rzecznik wystąpił do Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w G. W. o przedstawienie stanu faktycznego przedmiotowej sprawy. Z uzyskanych wyjaśnień wynikało, że w ocenie organu rentowego deputat węglowy przysługuje tylko przy świadczeniach kolejowych. W tej sprawie Rzecznik dwukrotnie występował do Ministra Polityki Społecznej o zajęcie stanowiska.

W dniu 18 października 2006 r. Minister poinformował, że pismem z 11 października 2006 r. oddziałom ZUS przekazano pismo przypominające o obowiązku kontynuowania wypłaty deputatu węglowego osobom przechodzącym z emerytury kolejowej na inną emeryturę przewidzianą w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

W związku ze zmianą stanowiska ZUS w tej kwestii, Panu Alfonsowi B. przyznano prawo do wypłaty deputatu węglowego uchylając decyzję o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń. W terminie płatności świadczenia zostało wypłacone przysługujące wyrównanie należności.

RPO-545630-III/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się z prośbą o pomoc Pani Aniela S., w sprawie możliwości przyznania uprawnienia do świadczenia z tytułu pracy przymusowej w obozie pracy w P.

W związku z pismem Rzecznika w powyższej sprawie z dnia 27 listopada 2006 r., skierowanym do Departamentu Orzecznictwa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych o poinformowanie o stanie sprawy, Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał informację z dnia 8 grudnia 2006 r. o przekazaniu sprawy zainteresowanej do merytorycznego rozpatrzenia.

W nawiązaniu do korespondencji w tej sprawie, w dniu 21 grudnia 2006 r., została przekazana Rzecznikowi odpowiedź z Departamentu Orzecznictwa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z której wynika, iż decyzją z dnia 19 grudnia 2006 r. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych uchylił decyzję własną o umorzeniu postępowania i przyznał Pani Anieli S. uprawnienie do świadczenia pieniężnego na podstawie ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR (Dz. U. Nr 87, poz. 395 ze zm.), z tytułu pobytu w obozie pracy przymusowej w wymiarze maksymalnym.

RPO-525255-IV/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o pomoc Pan Józef H. w sprawie bezpodstawnego wszczęcia przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w E. nadzwyczajnego postępowania administracyjnego na podstawie art. 155 K.p.a. w sprawie zmiany ostatecznej decyzji pozwolenia na użytkowanie domu mieszkalnego zlokalizowanego w E.

W dniu 15 września 2000 r. Pan Józef H. otrzymał pozwolenie na użytkowanie domu mieszkalnego zlokalizowanego w E. Decyzja została opatrzona czterema warunkami, które miały zostać wykonane do 30 listopada 2003 r. Pan Józef H. wniósł o przedłużenie terminu wykonania warunku do dnia 31 grudnia 2006 r. W odpowiedzi z dnia 12 listopada 2003 r. PINB przychylił się do wniosku ustalając nowy termin wykonania warunku na 31 grudnia 2006 r. Na skutek podjęcia działań nadzorczych przez Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego w O., który dopatrzył się nieprawidłowości w zakresie formy przedłużenia wykonania warunku, nakazał wszczęcie nadzwyczajnego postępowania administracyjnego na podstawie art. 155 K.p.a. w sprawie zmiany ostatecznej decyzji pozwolenia na użytkowanie domu mieszkalnego zlokalizowanego w E. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego dokonał wszczęcia postępowania nadzwyczajnego zawiadamiając o tym Pana Józefa H. pismem z dnia 16 listopada 2005 r.

Rzecznik zwrócił się do Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego w O. o wyjaśnienie sprawy i wyjaśnienie przesłanek wszczęcia postępowania na podstawie art. 155 K.p.a.. W odpowiedzi organ wskazał, że zmiana ostatecznej decyzji może nastąpić tylko w ściśle określonych sytuacjach wymienionych enumeratywnie w K.p.a.. Jedną z takich sytuacji opisuje art.155 K.p.a., który to przepis daje podstawę do zmiany ostatecznej decyzji za zgodą stron. Zmiana taka może nastąpić przez wydanie nowej decyzji na podstawie art.155 K.p.a.. Zdaniem WINB pismo PINB z dnia 12 listopada 2003 r. nie spełnia przesłanek określonych w art.107 K.p.a. i nie może być uznane za decyzję. W związku z czym wniosek Pana Józefa H. z dnia 6 listopada 2003 r. pozostaje nierozpatrzony i należy wszcząć postępowanie w celu jego rozpatrzenia. Rzecznik nie podzielił stanowiska organu i zwrócił się pismem z dnia 27 lipca 2006 r. zwracając uwagę na fakt, ze choć pismo PINB z dnia 12 listopada 2003 r. nie spełnia wszystkich wymogów, którym powinna odpowiadać decyzja administracyjna, to jednak, zgodnie z ustalona linią orzeczniczą sądów administracyjnych zawiera wszystkie niezbędne elementy do uznania ww. pisma za decyzję. Brak niektórych elementów decyzji, choć skutkuje wadliwością decyzji, to jednak wadliwość ta nie ma charakteru istotnego, a więc nie wpływa na ważność podjętej decyzji. W tej sytuacji Rzecznik zwrócił się do WINB o podjęcie stosownych środków nadzorczych w celu umorzenia postępowania administracyjnego prowadzonego przez PINB w E. w przedmiocie rozpatrzenia wniosku Państwa Lidii i Józefa H. z dnia 6 listopada 2003 r. dotyczącego przedłużenia terminu wykonania wyszczególnionych robót budowlanych.

W odpowiedzi udzielonej pismem z dnia 23 sierpnia 2006 r. WINB poinformował o uwzględnieniu stanowiska Rzecznika i polecił PINB umorzenie postępowania wszczętego na podstawie art.155 K.p.a..

RPO-517806-IV/05

W grudniu 2005 r. Minister Sprawiedliwości, zainspirowany wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich, skierował do Sędziego Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w G. pismo w sprawie wyjaśnienia okoliczności procedowania przez Sąd Okręgowy w S.

Rzecznik powziął wątpliwości, co do zgodności z prawem orzeczenia wydanego przez w/w Sąd, w sprawie Pani Elżbiety R., w której to prostując oczywista omyłkę pisarską Sąd zmienił treść rozstrzygnięcia (co jest sprzeczne z art. 350 K.p.c.).

Minister Sprawiedliwości przekazując sprawę do Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu przy Sądzie Apelacyjnym w G. prosił o nadesłanie informacji odnośnie sposobu załatwienia sprawy.

Próby (pisemne i telefoniczne) skontaktowania się z Sędzią i uzyskania wyjaśnień w sprawie nie powiodły się Rzecznikowi.

Wobec powyższego Rzecznik zwrócił się ponownie do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o spowodowanie przesłania informacji o sprawie oraz wyciągniecie konsekwencji służbowych.

Pismem z dnia 7 grudnia 2006 r. Minister Sprawiedliwości powiadomił Rzecznika, iż wystąpił do Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych o podjęcie czynności dyscyplinarnych wobec Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w G.

RPO-520063-V/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Krajowego Związku Lokatorów i Spółdzielców, Oddział Terenowy w K.W., w sprawie wprowadzenia przez spółdzielnię mieszkaniową w K.W. w regulaminie rozliczenia kosztów dostaw ciepła do budynków i dokonywania rozliczeń z użytkownikami lokali za centralne ogrzewanie – postanowienia o karach umownych za samowolną ingerencję użytkowników w instalację centralnego ogrzewania.

Podejmując interwencję Rzecznik zwrócił się do władz tej spółdzielni o podanie podstawy prawnej w powszechnie obowiązujących przepisach prawa dla ww. zapisu, jak też o ewentualną zmianę regulaminu w tym zakresie. W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika spółdzielnia poinformowała o podjęciu przez radę nadzorczą uchwały zmieniającej treść kwestionowanego postanowienia regulaminu. Mianowicie, przepis dotyczący kar umownych został zastąpiony postanowieniem stanowiącym, iż spółdzielnia obciąży użytkownika kosztami wynikającymi z przywrócenia urządzeń do stanu pierwotnego

RPO-525980-V/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Helena P., z prośbą o pomoc w sprawie ponownej instalacji anteny telewizyjnej, która prawdopodobnie została uszkodzona przez sąsiadów. Podjęte przez Wnioskodawczynię próby zainteresowania ww. problemem administratora budynku nie przyniosły żadnego rezultatu.

Mając na uwadze zły stan zdrowia i podeszły wiek Wnioskodawczyni, Rzecznik zwrócił się do Burmistrza Miasta S., z prośbą o rozważenie możliwości udzielenia jej w tym zakresie pomocy. W odpowiedzi Burmistrz zapewnił, że zostaną podjęte stosowne działania, czego efektem było wykonanie nowej instalacji anteny telewizyjnej. Ponadto władze gminne zobowiązały się dostarczyć Wnioskodawczyni sprawny odbiornik telewizyjny, gdyż dotychczasowy sprzęt nie nadawał się już do naprawy.

W powyższej sprawie, dopiero interwencja Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliła na przychylne potraktowanie przez urząd, problemów życiowych Wnioskodawczyni i przyjście jej z konkretną pomocą.

RPO-474874-V/04

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Mariusz W., który od ponad dziesięciu lat starał się o wynajęcie lokalu komunalnego. Mimo faktu, iż Wnioskodawca jest inwalidą I stopnia, ma trudności w poruszaniu się i cierpi na wiele innych schorzeń, dotychczas kierowane przezeń wnioski o wynajęcie mieszkania z zasobu komunalnego gminy Sz. nie spotkały się ze zrozumieniem władz tejże gminy.

Tymczasem sytuacja zdrowotna Wnioskodawcy pogarszała się również wskutek złych warunków lokalowych, w których zmuszony był zamieszkiwać, nie mogąc uzyskać od gminy pomocy w tej sprawie. Kilkakrotnie Rzecznik zwracał się do władz gminy o udzielenie Wnioskodawcy konkretnej pomocy mieszkaniowej, poprzez zaproponowanie lokalu mieszkalnego, odpowiadającego uzasadnionym potrzebom Pana Mariusza W. Ostatecznie, Burmistrz Miasta Sz. poinformował Rzecznika, iż Pan Mariusz W. otrzymał lokal mieszkalny w nowym budynku komunalnym.

RPO-513806-V/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Anna O. ze skargą na niemożność wyegzekwowania obowiązku opróżnienia mieszkania przez byłego męża, z uwagi na uzależnienie przez komornika sądowego możliwości przeprowadzenia eksmisji, od dostarczenia dłużnikowi pomieszczenia tymczasowego. Orzekając w wyroku rozwodowym o obowiązku opuszczenia mieszkania, sąd nie przyznał dłużnikowi uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego. Ponieważ gmina – powołując się na brak uregulowania zasad przydzielania pomieszczeń tymczasowych – uchylała się od obowiązku zabezpieczenia ww. pomieszczeń dla osób zobowiązanych na mocy prawomocnych wyroków sądowych do opróżnienia zajmowanych lokali mieszkalnych, Rzecznik zwrócił się do Prezydenta Miasta K. o wskazanie sposobu załatwienia sprawy Pani Anny O. Następnie Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w K. o wskazanie przyczyn wstrzymania eksmisji, mimo zaproponowania przez gminę pomieszczenia tymczasowego.

W odpowiedzi komornik poinformował Rzecznika, iż ostatecznie na wniosek wierzyciela eksmisja została wykonana do tymczasowego pomieszczenia wskazanego przez Urząd Miasta K.

RPO-497698-V/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Teresa C., prosząc o pomoc w sprawie mieszkaniowej.

Z nadesłanej korespondencji wynikało, że Pani Teresy C. ze względu na ostry konflikt między nią i jej mężem, nie mogła zamieszkiwać w wynajmowanym przez męża lokalu komunalnym. Były mąż Pani Teresy C. zmarł w grudniu 2004 r., a mieszkanie, które zajmował zostało oddane do puli lokali komunalnych. Jak wskazywała Zainteresowana, kilkakrotnie zwracała się o udostępnienie lokalu socjalnego z zasobów gminy, przy czym wszystkie prośby zostały rozpatrzone negatywnie.

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął sprawę i dnia 3 marca 2005 r. skierował wystąpienie do Burmistrza O., z prośbą o nadesłanie informacji o stanie faktycznym i prawnym tej sprawy.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika, Burmistrz O. wyjaśnił, że w świetle obowiązujących przepisów, Pani Teresa C. w sposób trwały utraciła możliwość ubiegania się o lokal z zasobów gminy. Burmistrz powołał się uchwałę Rady Miejskiej w O. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, która stanowiła, że osoby, które otrzymały lokal z zasobu gminy nie mogą ubiegać się o ponowny przydział.

Mając na uwadze odpowiedź Burmistrza O., Rzecznik w dniu 29 kwietnia 2005 r. skierował wystąpienie do Przewodniczącego Rady Miejskiej w O. wskazując, że obowiązujące zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy naruszają przepisy ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. W związku z przedstawionymi Przewodniczącemu Rady Miejskiej uwagami, Rzecznik Praw Obywatelskich poprosił o zajęcie stanowiska w sprawie, a w razie podzielenia zastrzeżeń Rzecznika, o podjecie działań zmierzających do dostosowania postanowień uchwały Rady Miejskiej w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy do przepisów obowiązującego prawa.

W dniu 11 października 2005 r., do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo Przewodniczącego Rady Miejskiej w O., w którym wskazano, iż Rada Miejska podjęła w dniu 29 września 2005 r. uchwałę w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy. Analiza przepisów powyższej uchwały pozwoliła stwierdzić, iż do zasad wynajmu lokali gminnych nie będzie już miał zastosowania przepis mówiący o tym, iż osoby, które otrzymały lokal z zasobu gminy nie mogą ubiegać się o ponowny przydział. Powyższy przepis stanowił bowiem uzasadnienie dla negatywnego roz-

patrzenia wniosku Pani Teresy C. w sprawie przyznania mieszkania komunalnego. W konsekwencji, jeżeli tylko Pani Teresa C. spełni pozostałe wymogi określone w uchwale Rady Miejskiej – będzie miała możliwość ubiegania się o lokal z zasobów gminy.

RPO-529567-VI/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo Pani Anny Ch., w sprawie obciążenia Skarżącej kwotą 2363,78 zł z tytułu niedotrzymania warunków umowy.

Z informacji otrzymanych od Skarżącej wynika, iż w listopadzie 2005 r. Skarżąca zawarła umowę o świadczenie usługi internetowej z Polską Telefonią Komórkową. Niestety okazało się, że zakupiony modem nie działał prawidłowo. Operator dokonał więc jego wymiany, która jednak nie przyniosła poprawy jakości świadczonych usług. W zaistniałej sytuacji, Skarżąca wystąpiła o rozwiązanie umowy. Operator pismem z dnia 3 marca 2006 r. wyraził zgodę na przedterminowe rozwiązanie umowy bez naliczania opłaty specjalnej. Niestety, kilka dni później Skarżąca otrzymała fakturę opiewającą na kwotę 2363,78, z której wynikało, iż jest to opłata związana z niedotrzymaniem warunków umowy. W tej sytuacji, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Operatora o wyjaśnienie sprawy.

W odpowiedzi Rzecznik został poinformowany, iż Operator dokonał analizy konta abonenckiego Skarżącej i anulował naliczoną opłatę specjalną. Po dokonaniu tej weryfikacji, Spółka zobowiązała się zwrócić Skarżącej kwotę 2421,90 zł.

RPO-528413-VI/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Andrzej T. Sąd Okręgowy w W. zasądził na jego rzecz od Skarbu Państwa zadośćuczynienie na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 z późn. zm.).

Sąd poinformował Pana Andrzeja T., że przy wypłacie zadośćuczynienia zostanie pobrana zaliczka na podatek dochodowy. W piśmie do Rzecznika wnioskodawca podniósł, że zadośćuczynienie jest zwolnione od podatku i Sąd nie powinien pobrać zaliczki. W piśmie do Prezesa Sądu Okręgowego w W. Rzecznik zwrócił się o informację, czy Sąd pobrał zaliczkę oraz czy w sprawie zasad opodatkowania zadośćuczynienia zwrócił się do właściwego Naczelnika Urzędu Skarbowego o wydanie pisemnej interpretacji. W odpowiedzi Sąd poinformował, że wnioskodaw-

ca nie podjął zasądzonej kwoty, więc zaliczka nie została pobrana. Sąd zwrócił się do właściwego Naczelnika Urzędu Skarbowego o wydanie pisemnej interpretacji w kwestii czy zadośćuczynienie podlega opodatkowaniu. W wydanym postanowieniu organ podatkowy I instancji uznał, że zadośćuczynienie nie jest zwolnione od podatku, co oznaczało, że Sąd jest obowiązany do pobrania zaliczki przy jego wypłacie. Sąd poinformował ponadto, że w sprawie opodatkowania zadośćuczynienia otrzymał również stanowisko Ministerstwa Finansów i Departamentu Legislacyjno – Prawnego Ministerstwa Sprawiedliwości. W obu przypadkach stwierdzono, że zadośćuczynienie jest zwolnione od podatku, a więc przy jego wypłacie Sąd nie powinien pobrać zaliczki na podatek.

W piśmie do Dyrektora Izby Skarbowej w W. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska w tej sprawie. W odpowiedzi Dyrektor Izby poinformował, że zmienił postanowienie Naczelnika Urzędu stwierdzając, iż zasądzone przez Sąd zadośćuczynienia są zwolnione od podatku na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 3, 3a i 3b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

RPO-538352-VI/06

W dniu 2 sierpnia 2006 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Mirosław B., zamieszkały w K.Cz., ze skargą na Centrum Likwidacji Szkód Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń SA w P.

W dniu 20 lipca 2005 r. pracownik prowadzonej przez niego firmy najechał na nieoświetlony i nieoznakowany ciągnik, którego posiadacz zawarł umowę ubezpieczenia OC z Powszechnym Zakładem Ubezpieczeń SA. Po wypadku Pan Mirosław B. zwrócił się do w/wymienionego zakładu ubezpieczeniowego z wnioskiem o wypłacenie stosownego odszkodowania – lecz spotkał się z odmową, z uwagi na brak dokładnych danych właściciela ciągnika oraz zawartej przez niego polisy ubezpieczeniowej.

W tej sytuacji skarżący się był zmuszony zlikwidować szkodę ze swojego ubezpieczenia auto-casco, występując następnie do Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń SA o zwrot wypłaconego z tytułu polisy AC odszkodowania.

Pomimo, że sprawca wypadku został już ustalony, a nawet zakończyło się wszczęte przeciwko niemu postępowanie karne o spowodowanie wypadku drogowego, PZU SA w dalszym ciągu odmawiał zwrotu wypłaconego z ubezpieczenia AC odszkodowania – domagając się przedstawiania coraz to nowej dokumentacji (np. wyliczenia utraconych w wyniku wypadku dochodów).

W sprawie powyższej Rzecznik przeprowadził postępowanie wyjaśniające – zwracając się kilkakrotnie do Centrum Likwidacji Szkód PZU SA w P. Rzecznik domagał się w szczególności przedstawienia szczegółowego uzasadnienia dla bardzo długiego czasu likwidacji szkody.

W dniu 16 listopada 2006 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła odpowiedź w/wymienionego zakładu ubezpieczeniowego, w której poinformowano o uznaniu roszczenia co do zasady. Jak ponadto stwierdzono, długotrwały okres rozpatrywania sprawy był wynikiem konieczności przeprowadzenia szeregu czynności wyjaśniających – np. zapoznania się z aktami postępowania karnego, uzyskania stosownych opinii prawnych itd. Pismem z dnia 13 listopada 2006 r. skarżący się został poinformowany o zakończeniu postępowania w opisanej sprawie oraz przeproszony za wszelkie dolegliwości, jakich doświadczył ze strony PZU SA podczas postępowania likwidacyjnego.

RPO-522038-VI/06

W dniu 5 stycznia 2006 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Sonia G., ze skargą na Powszechny Zakład Ubezpieczeń Życie SA.

W dniu 17 kwietnia 2005 r. zmarł nagle mąż skarżącej – objęty grupowym ubezpieczeniem pracowniczym typu P w PZU Życie SA (przewidującym odpowiedzialność wskazanego zakładu ubezpieczeniowego za zgon spowodowany nieszczęśliwym wypadkiem, zawałem serca, bądź też krwotokiem śródmózgowym).

Pan Zygmunt G. przechodził przed kilku laty epizod utraty przytomności, połączony z zaburzeniami pamięci oraz drgawkami. Nadto, na 2 miesiące przed śmiercią wystąpiły u niego bóle głowy, nudności i wymioty, uczucie zmęczenia i zaburzenia wzroku – wszystkie te objawy zdawały się przemawiać za tym, że przyczyną zgonu Pana Zygmunta G. był krwotok śródmózgowy, objęty odpowiedzialnością PZU Życie SA.

Przybyły na miejsce zdarzenia lekarz Pogotowia Ratunkowego potwierdził, iż przyczyną śmierci ubezpieczonego był wylew krwi do mózgu – wydając dyspozycję, aby po kilku godzinach zgłosić się po odbiór karty zgonu. Ponieważ żona zmarłego była w szoku, zgłosiła się po wskazaną kartę dopiero na drugi dzień. Jednakże na Pogotowiu Ratunkowym takiej karty nie było; w tej sytuacji, na prośbę Pani Sonii G., karta ta została wystawiona przez lekarza, który nic na temat całej sytuacji nie wiedział – w szczególności nie widział zwłok. W tym stanie rzeczy lekarz Pogotowia w rubryce „przyczyna zgonu" wpisał: „śmierć nagła, przyczyna nieznana".

Dosłownie godzinę po tym, do Pani Sonii G. zadzwonił inny lekarz, prosząc o jak najszybsze spotkanie. Gdy żona zmarłego przybyła na Pogotowie, została poinformowana, że pierwszą kartę zgonu wystawiono wadliwie – nie miał jej prawa wypisywać lekarz, który praktycznie nic na temat całej sytuacji nie wiedział. W tym stanie rzeczy karta ta została zniszczona, po czym wystawiono drugą kartę zgonu - w której jako jego przyczynę wskazano krwotok śródmózgowy.

Gdy Pani Sonia G. udała się do PZU Życie SA, wnioskując o wypłatę świadczenia z tytułu grupowego ubezpieczenia pracowniczego typ P, spotkała się z odmową. Zakład ubezpieczeniowy powziął bowiem informację o wystawieniu pierwszej karty zgonu z rozpoznaniem „śmierć nagła, przyczyna nieznana" i na tej podstawie stwierdził, iż przyczyną zgonu Pana Zygmunta G. nie był krwotok śródmózgowy. Jednocześnie, z niezrozumiałych powodów, odmówił dania wiarygodności drugiej karcie zgonu (pomimo, że wystawił ją uprawniony lekarz) oraz stwierdził, iż za najbardziej prawdopodobną jego przyczynę należy uznać arytmię serca, która podobno została jakiś czas temu stwierdzona u ubezpieczonego.

Rzecznik nie zgodził się z tego rodzaju argumentacją, zmierzającą jedynie do uchylenia się od odpowiedzialności za zgon Pana Zygmunta G. – i to wbrew oczywistym faktom. Ponieważ kilkakrotne interwencje w PZU Życie SA nie doprowadziły do zmiany stanowiska w. wymienionego zakładu ubezpieczeniowego, Rzecznik podjął działania zmierzające do ustalenia rzeczywistej przyczyny zgonu ubezpieczonego. W tym celu zwrócił się przede wszystkim do lekarzy, którzy znali dobrze całą sprawę i mogli podać najbardziej prawdopodobną przyczynę zgonu Pana Zygmunta G.. W dniu 7 września 2006 r. do Rzecznika wpłynęła odpowiedź lekarza specjalisty z Regionalnego Szpitala Specjalistycznego w G., potwierdzająca, iż przyczyną zgonu ubezpieczonego był krwotok śródmózgowy. Nadto w. wymieniony lekarz stwierdził, iż figurujące w pierwszej karcie zgonu rozpoznanie było niewłaściwe i nie uwzględniało wszystkich okoliczności sprawy.

Będąc w posiadaniu tego rodzaju dowodów Rzecznik ponownie zwrócił się do PZU Życie SA, z prośbą o zmianę zajętego w zasygnalizowanej kwestii stanowiska. Tym razem prośba ta została uwzględniona – w piśmie z dnia 13 października 2006 r. przyznano, że uprzednia decyzja została podjęta na podstawie niepełnych danych i przyjęto odpowiedzialność za zgon Pana Zygmunta G., spowodowany krwotokiem śródmózgowym.

RPO-536345-VI/06

W dniu 14 lipca 2006 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Jerzy B., ze skargą na Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA.

W dniu 26 maja 2005 r., w godzinach wieczornych skarżący się brał udział w ognisku zorganizowanym przez Ośrodek Wypoczynkowy w D. Gdy poproszono go o dołożenie drewna do ognia, Pan Jerzy B. poślizgnął się (na porozrzucanych szczapach drewna) i upadł, doznając skomplikowanego złamania ręki.

Ponieważ Ośrodek Wypoczynkowy zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z Powszechnym Zakładem Ubezpieczeń SA, zainteresowany zwrócił się do tegoż zakładu, z wnioskiem o wypłacenie stosownego odszkodowania. Ten jednak odmówił uwzględnienia zgłoszonych roszczeń, opierając się głównie na rozmowie przeprowadzonej z kierownikiem Ośrodka Wypoczynkowego – który stwierdził, iż nie poczuwa się do odpowiedzialności za szkodę. Jak stwierdził kierownik, przed rozpoczęciem ogniska teren był uprzątnięty, drewno było poukładane przez właściciela ośrodka. Jeśli zatem drewno zostało porozrzucane, nastąpiło to w czasie trwania ogniska

Pismem z dnia 11 września 2006 r. Rzecznik zwrócił się w tej sprawie do Centrum Likwidacji Szkód PZU SA w P., stwierdzając, iż odmowa wypłacenia odszkodowania jedynie na podstawie oświadczenia kierownika ośrodka wypoczynkowego (który jest niewątpliwie zainteresowany w nie przyjmowaniu odpowiedzialności za szkodę) – jest niewłaściwa. Wydaje się, że przed podjęciem decyzji należałoby przesłuchać świadków zdarzenia, na okoliczność, czy drewno było porozrzucane przed zorganizowaniem ogniska, czy stało się to w czasie trwania uroczystości. Dopiero uzyskanie tych informacji pozwoli na przyjęcie, bądź odmowę przyjęcia odpowiedzialności za wypadek, jakiemu uległ Pan Jerzy B.

W dniu 8 grudnia 2006 r. do Rzecznika wpłynęła odpowiedź Centrum Likwidacji Szkód PZU SA w P., z której wynikało, iż po przeprowadzeniu dodatkowego postępowania wyjaśniającego postanowiono uchylić zajęte uprzednio w zasygnalizowanej kwestii stanowisko i przyjąć (co do zasady) odpowiedzialność za szkodę zaistniałą na terenie Ośrodka Wypoczynkowego.

RPO-509184-VII/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierował skargę Pan Tomasz M. przebywający w Zakładzie Karnym w P. Autor skargi żalił się, że wykonano mu nieprawidłowo test na obecność narkotyków w organizmie, przez co uzyskano wynik dodatni i na tej podstawie całkowicie

niesłusznie wymierzono mu karę dyscyplinarną. Skazany twierdził również, że wie iż wyniki testów na obecność narkotyków w moczu nie są wiarygodne i na dowód tego przedstawił stanowisko w tej sprawie Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. W związku ze skargą Rzecznik zlecił przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego właściwemu Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej. Okazało się, że test wykonano prawidłowo, a jego wynik nie budził żadnych zastrzeżeń. Na tej podstawie i na tym etapie skarga skazanego została uznana przez Rzecznika jako nieuzasadniona.

Jednakże problem wydawał się na tyle ważny, ze Rzecznik postanowił kontynuować sprawę i w ramach tych działań Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Biura Kontroli i Inspekcji Centralnego Zarządu Służby Więziennej w W. z prośbą o informację, czy wyniki testów na obecność narkotyków w moczu, używanych w jednostkach penitencjarnych, są w pełni wiarygodne, a jeśli nie, czy stosuje się (na prośbę osadzonych) ich weryfikację np. przez przeprowadzenie badania krwi. Z otrzymanej odpowiedzi wynikało, że służba więzienna nie posiada procedur standardowo weryfikujących pozytywne wyniki testu moczu, badaniem krwi. Do tej pory nie zastanawiano się nad tym problemem bowiem do Centralnego Zarządu Służby Więziennej nie nadchodziły sygnały, że stosowane w jednostkach penitencjarnych testy na obecność narkotyków w organizmie mogą być niewiarygodne. Dlatego też w celu zbadania problemu, podjęto prace, których wyniki pozwoliłyby na wdrożenie rozwiązań systemowych, polegających na wprowadzeniu dla wszystkich jednostek penitencjarnych jednolitych procedur przeprowadzania i weryfikacji wymienionych testów. Następnie Centralny Zarząd Służby Więziennej poinformował Rzecznika, że prace związane z badaniem problemu zostały zakończone. Ich efektem była opracowana przez Biuro Ochrony i Biuro Służby Zdrowia „Analiza stosowania w jednostkach penitencjarnych testów wykrywających narkotyki w 2005 r." W jednym z wniosków tej analizy stwierdzono, że „Centralny Zarząd Służby Więziennej opracuje projekt zapisu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w zakresie trybu i sposobu przeprowadzania kontroli z użyciem testów wykrywających narkotyki. Do czasu wprowadzenia zmian legislacyjnych Dyrektor Generalny Służby Więziennej wyda instrukcję postępowania w przypadku podejrzenia użycia narkotyku."

Od 23 czerwca 2006 r. obowiązuje we wszystkich jednostkach penitencjarnych instrukcja w myśl której, w celu stwierdzenia obecności narkotyków w organizmie osadzonego nadal będą stosowane testy paskowe, jednak w przypadku zakwestionowania przez osadzonego

wyniku tak wykonanym testem będzie możliwość weryfikacji. W tym celu druga część pobranej wcześniej próbki moczu zostanie poddana badaniu w laboratorium, a uzyskany w ten sposób wynik będzie rozstrzygający. Powyższe załatwienie sprawy Rzecznik Praw Obywatelskich ocenia pozytywnie.

RPO-536203–VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Pana Włodzimierza B. przebywającego w Zakładzie Karnym w Cz. B.. Ze skargi wynikało, iż został pozbawiony możliwości dodatkowej rozmowy telefonicznej, pomimo uprzedniej pozytywnej decyzji Dyrektora Zakładu Karnego w tej sprawie.

O zbadanie zarzutu Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B. Jak poinformował Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej prośba Pana Włodzimierza B. o dodatkową rozmowę telefoniczną w dniu 5 lipca 2006r. została przekazana wychowawcy w dniu 3 lipca 2006r. Dyrektor jednostki rozpatrując prośbę rozpatrzył ją pozytywnie, pisząc na prośbie „zgoda, data: 06.07.2006 i podpis". Tak więc Dyrektor wyraził zgodę w dniu 6.07.2006r. na dodatkową rozmowę telefoniczną w dniu 5.07.2006r. – co w dacie podejmowanie decyzji było już niewykonalne. Mając na uwadze poczynione ustalenia Dyrektor uznał za zasadny zarzut Pana Włodzimierza B. w zakresie dot. utrudnień w kontaktach telefonicznych z rodziną. Jednocześnie Dyrektor poinformował Rzecznika, iż zostaną podjęte działania skutkujące zapobieżeniem w przyszłości podobnym nieprawidłowościom.

RPO-534423-VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Pana Pawła R. przebywającego w Areszcie Śledczym w Ch. W piśmie zainteresowany oprócz innych zarzutów wskazywał, iż nie zna podstaw wydania postanowienia z dn. 08.10.2004r. o wykonaniu kary pozbawienia wolności zawieszonej wyrokiem Sądu z dn. 15.10.2002r. oraz, że nie został poinformowany o zarządzeniu wykonania kary, co uniemożliwiło mu działanie w sprawie.

O zbadanie tego fragmentu wniosku Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Prezesa Sądu Rejonowego w W. W piśmie z dn. 12.07.2006r. Prezes informuje, iż Paweł R. był skazany wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 15 października 2002 roku, na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres 4 lat próby. Wyrok uprawomocnił się w dniu 23

października 2002 roku. Postanowieniem z dnia 8 października 2004 roku, zarządzono skazanemu wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem jw. Skazany nie był obecny na posiedzeniu, a odpis postanowienia został mu doręczony na adres zamieszkania w W. Skazany przesyłki nie odebrał i została ona złożona do akt sprawy ze skutkiem doręczenia na dzień 3 listopada 2004 roku. W tym czasie skazany nie przebywał w miejscu zamieszkania i nie ujawniał swojego miejsca pobytu. W grudniu 2004 roku skazany miał przebywać w Ośrodku Leczenia Uzależnień w K. Tam też skierowano do skazanego wezwanie do obycia kary. Wezwanie to nie zostało mu doręczone, gdyż jeszcze w czasie okresu próbnego, w dniu 14 grudnia 2004 roku zaniechał leczenia i opuścił ośrodek. Od tego czasu skazany był poszukiwany do odbycia kary. W maju 2006 roku został zatrzymany i osadzony do odbycia kary. Postanowieniem z dnia 3 lipca 2006 roku, Sąd przychylił się do wniosku skazanego o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia na postanowienie z dnia 8 października 2004 roku, oraz przychylił się do zażalenia skazanego na to postanowienie. Skazany wskazywał na to, że nie znał treści postanowienia, oraz że obecnie rozpoczął leczenie stacjonarne w zakresie uzależnienia od narkotyków, co udokumentował zaświadczeniami. Skazany został zwolniony z Aresztu Śledczego w Ch. W przedmiocie zarządzenia wykonania kary wyznaczono posiedzenie na dzień 28 lipca 2006 roku. Na termin posiedzenia skazany został wezwany na adres Aresztu Śledczego, ale też na adres ośrodka, gdzie ostatnio przebywał.

W tych względów skargę w tym zakresie Rzecznik uznał za zasadną załatwioną pozytywnie.

RPO-534550-VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Bartosz S., przebywający w Zakładzie Karnym w B. Żalił się on m. in. na niezapewnienie ciepłej wody do mycia oraz do zmywania naczyń w celi, pozbawienie możliwości używania w celi naczyń szklanych, stawianie nieuzasadnionych wymogów w zakresie stroju obowiązującego podczas apelu.

Na prośbę Rzecznika Praw Obywatelskich skargę osadzonego zbadał Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w O. i w tej części uznał ją za uzasadnioną. Dyrektor Okręgowy stanął na stanowisku, że konieczność zapewnienia osadzonym możliwości korzystania z ciepłej wody do mycia oraz zmywania naczyń wynika z zapisów art. 102 pkt 1 i art. 110 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego, w których mówi się o prawie skazanego do odpowiednich ze względu na zachowanie zdrowia

warunków bytowych i warunków higieny. Ponieważ w Zakładzie Karnym w B. nie ma instalacji doprowadzającej ciepłą wodę do cel, osadzeni powinni w inny sposób otrzymywać ciepłą wodę do cel lub mieć możliwość podgrzania wody we własnym zakresie za pomocą grzałek lub czajników. Skarżącemu natomiast takich możliwości nie stworzono. Dyrektor Okręgowy uznał również, że obowiązujący w Zakładzie porządek wewnętrzny nie reguluje dostatecznie kwestii rodzaju ubioru obowiązującego skazanych podczas apelu oraz zasad korzystania przez skazanych z odzieży prywatnej. Zapis w porządku wewnętrznym …"do apelu skazani ubrani ustawiają się"… nie wskazuje jednoznacznie, że skazani mają być ubrani w odzież tzw. skarbową, zwłaszcza, że znaczna część skazanych otrzymała zgody na korzystanie z odzieży prywatnej. Podobnie za wymagającą uregulowania w porządku wewnętrznym Dyrektor Okręgowy uznał kwestię dopuszczenia do korzystania z naczyń szklanych, w sytuacji, gdy skazani mają możliwość legalnego zakupienia ich w kantynie więziennej. Dyrektor Okręgowy wydał kierownictwu jednostki polecenie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

RPO-537498-VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się ze skargą Pan Tomasz W., który odbywa karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Cz. B. Twierdził on, że w dniu 11 lipca 2006 r. funkcjonariusz oddziałowy nie umożliwił mu odbycia w tym dniu spaceru.

Sprawa na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich została zbadana przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B. Z poczynionych ustaleń w sprawie Pana Tomasza W. wynika, że w dniu 11.07.2006 r. opuścił on oddział mieszkalny udając się do sali widzeń; poza celą oraz oddziałem mieszkalnym przebywał on do godziny 12.05. Był to czas, w którym miał widzenie z osobami bliskimi w budynku sali widzeń. Zgodnie z zatwierdzonym planem spacerów w dniu 11.07.2006 r. osadzeni z celi, w której przebywał Pan Tomasz W. mieli ustalony czas spacerów w godzinach od 11.00 do 12.30. Wprawdzie Pan Tomasz W. powrócił do oddziału po zakończonym przez jego celę spacerze, ale funkcjonariusz oddziałowy mógł podjąć działania związane z udzieleniem Panu Tomaszowi W. spaceru w innych godzinach. Badający sprawę Pana Tomasza W. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w B. - uznał skargę za zasadną. Stosownie, bowiem do zapisu w art. 112 § 1 Ustawy z dnia 06.06.1997 r. Kodeks karny wykonawczy „ skazany korzysta… z prawa, do co najmniej godzinnego spaceru… w ciągu doby". Z ustaleń wynika, że oddziałowy nie wykazał dobrej woli w sprawdzeniu czy może być udzielony spacer jeszcze w tym dniu po

udzielonym Panu Tomaszowi W. widzeniu. Jak się, bowiem okazało taka możliwość istniała.

RPO-532251-VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga zbiorowa osadzonych przebywających w Areszcie Śledczym w Ł. Z treści skargi wynikało, iż w dn. 03.05.2006r. określonej grupie osadzonych skrócono czas przeznaczony na spacer, który został określony w art. 112 § 1 kodeksu karnego wykonawczego.

O zbadanie przedmiotowego zarzutu Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł. Z informacji i materiałów przedstawionych przez Dyrektora, wynika, iż w dniu 3 maja 2006 roku spacer w pawilonie II rozpoczął się o godzinie 8.20 i powinien trwać, z przerwą obiadową w godzinach 12.20-13.30, najpóźniej do godziny 17.30. Jak informuje Dyrektor Aresztu Śledczego do 03.05.2006r. czas ten był zupełnie wystarczający na realizację spaceru dla wszystkich osadzonych, chcących skorzystać z przysługującego im uprawnienia.

Złożone wyjaśnienia wskazują, iż dzień 3 maja był pierwszym, tak pogodnym i słonecznym dniem w bieżącym roku, toteż ilość osadzonych, chętnych do skorzystania ze spaceru, a co za tym idzie ilość grup osadzonych, udających się na spacer, przekroczyła w tym właśnie dniu możliwości organizacyjne jednostki. Dyrektor wskazuje, iż tylko z pawilonu II w tym właśnie dniu zgłosiło chęć realizacji spaceru 36 grup osadzonych, w znacznej większości liczebnie niewielkich (od jednego do sześciu osadzonych), co przy podobnej sytuacji w pozostałych dwóch pawilonach mieszkalnych spowodowało, iż realizacja uprawnienia w wymiarze przysługującej jednej godziny dla każdej grupy osadzonych stała się niewykonalna, biorąc pod uwagę, iż spacer dla pawilonu II, podobnie jak dla pozostałych pawilonów, odbywa się na 5 placach spacerowych, co powoduje, iż jednocześnie może spacerować jedynie 5 grup osadzonych. Zgodnie z zachowaniem obowiązujących przepisów realizacja spaceru w pawilonie rozpoczęła się od oddziału III, z którego 10 grup osadzonych zrealizowało w pełni uprawnienie w godzinach 8.20-11.30. Kolejnym oddziałem udającym się na spacer był oddział IV, z którego 11 grup osadzonych zrealizowało spacer w godzinach 10.05-12.30 i następnie, po przerwie obiadowej, w godzinach 13.30-14.55. Następnie, w godzinach 15.00-16.15 zrealizowano spacer dla 5 grup osadzonych z oddziału I. O godzinie 16.20, w chwili, gdy możliwe było rozpoczęcie spaceru oddziału II, okazało się, iż kolejne 10 grup osadzonych zgłosiło chęć realizacji uprawnienia.

W tej sytuacji Dyrektor wskazuje, iż jasnym było, iż albo część osadzonych z oddziału II zostanie pozbawiona w tym dniu spaceru, albo też dzięki skróceniu czasu spaceru do 30 minut, wszyscy osadzeni, choć w części będą mogli zrealizować przysługujące prawo. W tej sytuacji podjęta została decyzja o skróceniu czasu trwania spaceru, tak, aby wszyscy osadzeni mogli na spacer się udać. Jak informuje Dyrektor osadzeni o decyzji tej zostali poinformowani i wyrazili zgodę na takie, jedyne w tej sytuacji możliwe rozwiązanie. Dzięki temu, w godzinach 16.20-17.47 zrealizowano skrócony spacer dla wszystkich chętnych osadzonych z oddziału II pawilonu II, w sumie dla 10 grup osadzonych, z których 6 liczyło od l do 6 osadzonych, zaś najliczniejsza liczyła 22 osadzonych. Bezpośrednio po zaistniałej, jednorazowej sytuacji, kierownictwo Aresztu Śledczego podjęło stosowne działania, w celu zapobieżenia możliwości wystąpienia podobnej sytuacji w przyszłości. Zwiększono zatem limit czasowy, przeznaczony na realizację spacerów, przesuwając ich rozpoczęcie na godzinę 6.30, a także zweryfikowano ilość grup spacerowych, zmierzając do ilościowego ich ograniczenia.

Powyższe działania skutecznie zapobiegły, w miesiącach letnich, powtórzeniu się sytuacji z dnia 3 maja 2006 roku. Takie stanowisko przedstawione przez Dyrektora, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich nie może być uznane za prawidłowe. Stwierdzić należy, iż zgodnie z art. 112 § 1 K.k.w. skazany korzysta z niezbędnego dla zdrowia wypoczynku, w szczególności z prawa do co najmniej godzinnego spaceru i 8-godzinnego czasu przeznaczonego na sen w ciągu doby. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich konieczność skrócenia czasu spaceru dla określonych grup osadzonych wynikała z faktu nieprawidłowego skonstruowania planu spacerów. Zaznaczyć trzeba, iż plan spacerów powinien uwzględniać wszystkie grupy spacerowe i gwarantować, iż art. 112 § 1 K.k.w. będzie prawidłowo realizowany. Zgromadzony materiał wskazuje, iż tak nie było bowiem zwiększenie liczby grup spacerowych, w z związku z wystąpieniem ciepłego dnia doprowadził do niemożliwości prawidłowego wykonania art. 112 § 1 K.k.w., co oznacza nieadekwatność tego planu do warunków Aresztu.

W ocenie Rzecznika twierdzenie, iż nie można było przewidzieć tej sytuacji jest nieprawdziwe. W piśmie z dn. 30.05.2006 r. do Sądu Okręgowego w Ł., Dyrektor Aresztu Śledczego przywołując art. 112 § 1 K.k.w. wskazuje jednocześnie na art. 104 K.k.w. twierdząc, iż uzasadnia on skrócenie czasu spaceru. Art. 104 K.k.w. stanowi, iż korzystanie przez skazanego z przysługujących mu praw powinno następować w sposób nie naruszający praw innych osób oraz nie

zakłócający ustalonego w zakładzie karnym porządku. Ten przepis wskazuje zatem, iż korzystanie z określonych praw przez skazanego powinno następować w sposób nie naruszający praw innych osób oraz ustalonego w jednostce porządku (wg komentarzy do K.k.w. – porządku wewnętrznego). Porządek istniejący w Areszcie Śledczym w Ł. określa, iż spacery odbywają się według grafików sporządzonych przez dział ochrony. Jak wskazuje zaistniała w dn. 03.05.2006 r. sytuacja plan spacerów sporządzony był w sposób nieprawidłowy, bowiem nie uwzględniał możliwości jednostki w zapewnieniu realizacji art. 112 § 1 K.k.w.. We wskazanym piśmie z dn. 30.05.2006r. nieprawidłowo przytoczono także § 31 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz § 33 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania.

W obu przepisach Dyrektor ma możliwość sięgnięcia po te uregulowania w celu zapewnienia bezpieczeństwa w jednostce, niemniej jednak odbywanie spaceru w inny sposób niż ustalony w porządku wewnętrznym nie oznacza możliwości skracania czasu przeznaczonego na odbywanie spaceru. Dyrektor jednostki penitencjarnej może dokonać skrócenia czasu przeznaczonego na spacer, ale jedynie w przypadkach wskazanych w art. 247 § 1 K.k.w.. Przepis ten stanowi, iż w wypadkach uzasadnionych szczególnymi względami sanitarnymi lub zdrowotnymi albo poważnym zagrożeniem bezpieczeństwa dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może na czas określony wstrzymać lub ograniczyć zatrudnienie osadzonych, kontakty między nimi, udzielanie widzeń i spacerów, przeprowadzanie zajęć o charakterze zbiorowym, odprawianie nabożeństw i udzielanie posług religijnych, dokonywanie zakupów, otrzymywanie paczek, a także korzystanie z samoinkasujących aparatów telefonicznych, nakazać zamknięcie cel lub innych pomieszczeń, w których przebywają lub pracują osadzeni, zabronić posiadania w celi niektórych przedmiotów oraz zawiesić funkcję rzecznika skazanych.

Mając na uwadze przedstawione wyżej argumenty Rzecznik Praw Obywatelskich ocenił, iż stanowisko przyjęte przez Dyrektorów przedstawione w pismach nie może być uznane za prawidłowe. Wobec powyższego Rzecznik Praw Obywatelskich uznał, iż skrócenie czasu spaceru było sprzeczne z dyspozycją art. 112 § 1 K.k.w. i naruszało prawa osób osadzonych.

RPO-533658-VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Pani Iwony W. S., która poinformowała Rzecznika Praw Obywatelskich, iż w Zakładzie Karnym w W., paczki można przekazywać w godzinach od 7 do 9 w dni powszechne.

O zbadanie tego zarzutu Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. W piśmie z dn. 13.07.2006 r. Dyrektor Okręgowy poinformował, iż „paczkownia [...] przyjmuje paczki dla osadzonych w dni robocze w godz. 8^{00}-9^{00} oraz 11^{00}-13^{00}. Ponadto paczki codziennie odbierane są z urzędu pocztowego. Paczki dostarczone pocztą kurierską lub przez osoby przybyłe na widzenia w dni wolne od pracy przyjmowane są przez dowódcę zmiany i wydawane osadzonym". Z przekazanych informacji wynikało zatem, iż poza osobami przybyłymi na widzenia w dni wolne, inne osoby nie mogą w te dni dostarczyć do jednostki paczek dla osadzonych. W ocenie Rzecznika takie ograniczenie nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach prawa. Zgodnie z § 14 ustęp 2 pkt 13 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. z 2003 r. Nr 152, poz.1493) w porządku wewnętrznym zakładu dyrektor określa w szczególności godziny i sposób przyjmowania i wydawania korespondencji oraz paczek. Użyty w przepisie zwrot „w szczególności" oznacza, iż w porządku wewnętrznym dyrektor zakładu może oprócz wskazanych siedemnastu punktów, określić także inne ważne z punktu widzenia jednostki uregulowania. Nieprawidłowe jest natomiast zawężanie określonej w przepisie dyspozycji poprzez określanie przez dyrektora dni w których można przyjmować i wydawać korespondencję oraz paczki.

Mając na uwadze powyższą argumentację Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w W. o jego stanowisko w sprawie. Pismem z dn. 28 września 2006 r. Dyrektor Generalny poinformował Rzecznika, iż zgadza się, ze stanowiskiem, iż występujące ograniczenie w porządku wewnętrznym dotyczącym Zakładu Karnego w W. jest niezgodne z obowiązującym w tym zakresie przepisem rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości (§ 14 ustęp 2 pkt 13). Jak informuje Dyrektor Generalny polecił on podległemu sobie Dyrektorowi dokonanie zmiany we wspomnianym porządku wewnętrznym i doprowadzenie znajdujących się w nim uregulowań do zgodności z obowiązującymi przepisami. Ponadto polecił o Dyrektorom Okręgowym Służby Więziennej aby spowodowali sprawdzenie obowiązujących porządków w podległych jednostkach penitencjarnych, celem usunięcia

ewentualnych niezgodności w realizacji wymienionego wyżej przepisu rozporządzenia.

RPO-539046-VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się ppłk Krzysztof P., Dyrektor Zakładu Karnego w B., prosząc o wniesienie kasacji od postanowienia Sądu Okręgowego Wydział Penitencjarny i nadzoru nad Wykonaniem Orzeczeń Karnych w T., uchylającego jego decyzje z dnia 13 i 20 lutego 2006 r. o wymierzeniu kar dyscyplinarnych skazanemu Patrycjuszowi G. Dyrektor zarzucił temu postanowieniu rażące naruszenie prawa procesowego i zasady obiektywizmu oraz prawa do obrony organu wydającego zaskarżoną decyzję.

Dyrektor Zakładu Karnego w B. wymierzył skazanemu Patrycjuszowi G. w dniu 13 i 20 lutego 2006 r. kary dyscyplinarnej za przekroczenia polegające na uderzeniu w twarz innego skazanego oraz za uniemożliwienie funkcjonariuszowi dokonania kontroli korespondencji i straszenie go napisaniem skargi, a także pozostawaniem w niekompletnym ubraniu podczas przeprowadzenia apelu. W obu wypadkach były to nagany. Patrycjusz G. został 28 lutego 2006 r. przetransportowany do innego zakładu karnego. O uchyleniu swoich decyzji przez Sąd Okręgowy w T. Dyrektor nie został poinformowany. Dowiedział się o tym przypadkowo w dniu 25 maja 2006 r., podczas rozmowy z prokuratorem Prokuratury Rejonowej w B. W dniu 31 maja 2006 r. zwrócił się do Sądu Okręgowego w T. zarzucając mu, że rozpatrzył skargi skazanego bez wymaganego w takim wypadku wniesienia ich do organu, który wydał zaskarżone decyzje, uniemożliwiając ewentualne przychylenie się do skargi. Dyrektor Zakładu Karnego B. zakwestionował ponadto, czy Sąd Okręgowy w T. był właściwy do rozpoznania skargi, jak również, czy został zachowany termin 7 dni przysługujący na złożenie skargi. Sąd Okręgowy w T. nie podzielił zarzutów Dyrektora, z wyjątkiem tego, że w jednym wypadku uchylenie kary dyscyplinarnej nastąpiło bez stanowiska Dyrektora w przedmiocie ukarania skazanego. Rzecznik, nie dopatrując się przesłanek przemawiających za wniesieniem kasacji, zwrócił się do Dyrektora Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości o zbadanie zawartych we wniosku zarzutów. Zastępca Dyrektora tego Departamentu stwierdził, że zawarty we wniosku zarzut niewłaściwego toku procedowania sądu penitencjarnego i obrazy art. 7 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego był zasadny.

Obie skargi zostały przez skazanego Patrycjusza G. wniesione bezpośrednio do sądu penitencjarnego, z pominięciem organu, który wy-

dał zaskarżone decyzje. Sąd nie przekazał jednej ze skarg Dyrektorowi, uniemożliwiając mu w ten sposób ewentualne przychylenie się do przedmiotowej skargi w trybie art. 7 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego.

RPO-531345-VII/06

Skazany Adam M., przebywający w Areszcie Śledczym w L., we wniosku do Rzecznika Praw Obywatelskich, wraz z innymi osobami pozbawionymi wolności, żalił się m.in. na brak podstawowych warunków bytowych, przejawiających się w ciasnocie w celi mieszkalnej (w celi 12 osobowej: „prawie 30 osób"), niezachowanie normy powierzchni celi przypadającej na jednego mieszkańca (poniżej 3 m kwadratowych), kłopoty w poruszaniu się i wykonywaniu czynności higienicznych oraz spanie przez niektórych więźniów „pod łóżkami".

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w L., któremu Rzecznik przekazał do wyjaśnienia powyższy zarzut uznał go za słuszny. Stwierdził, że jednostka, w której przebywa wnioskodawca jest jedną z najbardziej „przepełnionych jednostek penitencjarnych w okręgu." Potwierdził zarzut, że w celi wraz z wnioskodawcą przebywało 30 osób. „Takie warunki należy uznać za niehumanitarne, a traktowanie skazanego niezgodnie z obowiązującymi przepisami." Wprawdzie w kolejnych dniach liczba osadzonych w tej celi spadła do 22, jednak biorąc pod uwagę ogólne przepełnienie jednostki sięgające wówczas 20% uznać należy, że w celi nr 22 skala przepełnienia była kilka razy wyższa, co oznacza, że nie dołożono należytych starań natury organizacyjnej, aby równomiernie rozmieszczać osoby pozbawione wolności w celach mieszkalnych." Dyrektor Okręgowy dodał, że wnioskodawca „miał zapewnione łóżko do spania".

RPO-541955-VII/06

Skazany Adam K., we wniosku skierowanym do Rzecznika Praw Obywatelskich podniósł zarzut o nierównym traktowaniu tymczasowo aresztowanych w korzystaniu z posług religijnych. Twierdził on, że jako świadek Jehowy musi ubiegać się o zgodę organu, do którego dyspozycji pozostaje, aby uczestniczyć w posługach religijnych, gdy o taką zgodę nie muszą ubiegać się katolicy. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Ł., do którego zwrócił się Rzecznik Praw Obywatelskich o wyjaśnienie zarzutu, uznał za zasadny zarzut dotyczący ograniczenia możliwości korzystania z posług religijnych przez osoby uwięzione należące do Związku Wyznania Świadków Jehowy. Nazwał uchybieniem wymaganie od tych osób, będących tymczasowo aresztowanymi

zgody organu, do którego dyspozycji pozostają, na udział w takich posługach, gdy jednocześnie takiego wymogu nie ma w odniesieniu do osób wyznania rzymsko-katolickiego. Dyrektor Okręgowy dodał, że na skutek jego interwencji Dyrektor Aresztu, w którym wnioskodawca przebywał, podjął działania ukierunkowane na wprowadzenie prawidłowej organizacji udzielania posług religijnych.

RPO–540097-VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Mirosław S., przebywający w Areszcie Śledczym w W. Skarżył się On na bezpodstawne umieszczenie go na górnym łóżku przez administrację Aresztu Śledczego w K., mimo rozpoznanej padaczki. W trakcie ataku, skazany spadł z łóżka doznając poważnego urazu barku. Piszący zwracał uwagę również na fakt zbyt długiego oczekiwania na przewiezienie do szpitala AŚ w W. z jednostki, w której doznał urazu; skarżył się także na jakość opieki medycznej, którą został otoczony po wypadku.

Przeprowadzone przez Rzecznika postępowanie wyjaśniające potwierdziło częściowo zasadność skargi piszącego.

Dyrektor Biura Kontroli Inspekcji Centralnego Zarządu Służby Więziennej uznał zarzut skazanego dotyczący niewłaściwego postępowania administracji Aresztu Śledczego w K. za zasadny, uznając jednocześnie skargę piszącego w pozostałym zakresie za nieuzasadnioną.

W związku z powyższym Rzecznik pouczył skazanego o możliwości dochodzenia roszczeń z tytułu poniesionego uszczerbku na zdrowiu od administracji Aresztu Śledczego w K.

RPO-544965-VII/06

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z urzędu skargi skazanych przebywających w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w O. W poszczególnych pismach skazani podnosili zarzut dot. bezpodstawnego sporządzenia przez zastępcę dowódcy zmiany w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego w O. wniosków o wymierzenie kary dyscyplinarnej za zakłócanie w dniu 12 października 2006 r. ciszy w porze nocnej.

W przedmiotowych skargach skazani podnosili także dodatkowe zarzuty (dot. niewłaściwego postępowania oddziałowego polegającego na nieodpowiednim, aroganckim i wulgarnym odnoszeniu się, grożeniu i zastraszaniu, niewłaściwym wykonywaniu kontroli sali mieszkalnej, poddawania zbyt częstym kontrolom za pomocą testera narkotycznego).

Rzecznik Praw Obywatelskich, zbadał na miejscu wskazane w pismach zarzuty. Poczynione w Oddziale Zewnętrznym AŚ w O. w dn.

28.11.2006 r. ustalenia prowadzą do konkluzji, iż wskazany w poszczególnych pismach zarzut dot. bezpodstawnego sporządzenia przez zastępcę dowódcy zmiany w Oddziale Zewnętrznym Aresztu Śledczego wniosków o wymierzenie kary dyscyplinarnej należy uznać za zasadny, pozostałe zarzuty natomiast nie znalazły potwierdzenia wobec czego należało uznać je za niezasadne. Wskazać trzeba, iż zgodnie z dyspozycją art. 142 § 1 kodeksu karnego wykonawczego, skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w zakładzie karnym lub miejscu pracy porządku.

Błędem zastępcy dowódcy zmiany i oddziałowego było nie ustalenie personalnie osób faktycznie zachowujących się nieodpowiednio i zakłócających ciszę nocną. Sporządzenie wniosków o ukaranie wszystkim osadzonym zakwaterowanym w sali nr 4 uczyniło wszystkich mieszkańców zbiorowo odpowiedzialnymi za nieposłuszeństwo pojedynczych osób.

Wobec powyższego, iż wnioski o wymierzenie kary dyscyplinarnej zostały sporządzone bezzasadnie (nie ustalono winnych przekroczenia) zostały one anulowane i nie będą brane pod uwagę podczas sporządzania opinii o skazanych, ani też przy podejmowanych wobec nich decyzjach.

RPO-524421-VII/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Mieczysław M., przebywający w Areszcie Śledczym w G. żaląc się m.in., że doszło do wielu nieprawidłowości w traktowaniu go, polegających na zatrudnieniu w okresie przysługującego mu na podstawie art. 124 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego zwolnienia od pracy przez okres do 14 dni roboczych.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w G., do którego Rzecznik zwrócił się z prośbą o zbadanie zawartych we wniosku zarzutów potwierdził, że w zatrudnieniu Mieczysława M. rzeczywiście doszło do nieprawidłowości. Dotyczyły one niewłaściwego rozliczenia czasu pracy tego skazanego, jak również zatrudnienia go w czasie zwolnienia od pracy. W następstwie przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego skazanemu zwrócono niedopłatę w wynagrodzeniu za wykonywaną pracę i w dodatkowym wynagrodzeniu rocznym, a także udzielono mu w późniejszym terminie przysługującego zwolnienia od pracy.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości w zatrudnieniu Pana Mieczysława M. wszczęto postępowanie dyscyplinarne, którego efek-

tem było wymierzenie kary dyscyplinarnej funkcjonariuszowi Służby Więziennej odpowiedzialnemu za ich powstanie.

RPO-537248-VIII/06

Dnia 27 lipca 2006 r. zwróciła się do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich Pani Krystyna Ł. z informacją, że jej córka pracuje w tzw. „obozie pracy" na terenie Republiki Federalnej Niemiec. Córka Zainteresowanej – jako studentka – wyjechała do pracy sezonowej przy zbiorze ogórków w gospodarstwie X. Zdaniem Zainteresowanej pracownicy zatrudnieni w tym gospodarstwie pracowali po kilkanaście godzin dziennie przez siedem dni w tygodniu. Pracownikom w trakcie upałów dochodzących do 38 °C nie zagwarantowano dostępu do pitnej wody. Zakwaterowani byli w warunkach odbiegających od jakichkolwiek norm, a pracodawca za różnego rodzaju uchybienia stosował wymyślny „kodeks kar."

W związku z tym, dnia 7 sierpnia 2006 r., działając na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ambasady RP w z prośbą o zbadanie sprawy oraz o udzielenie wszelkiej możliwej pomocy obywatelom polskim pracującym w powyższym gospodarstwie rolnym. Dnia 11 września 2006 r. wpłynęło do Rzecznika pismo z Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej – Wydział Konsularny, w którym szczegółowo poinformowano o podjętych w sprawie działaniach.

Przedstawiciele Wydziału Konsularnego ustalili, że: informacje na temat ofiar śmiertelnych wśród pracowników gospodarstwa X nie potwierdziły się; pracownicy mieli dostęp do wody pitnej (woda ta była zdatna do picia). Ponadto pracodawca nie zgodził się z zarzutami dotyczącymi „wybrakowanych" posiłków i nadmiernego obciążenia pracowników (nadgodziny), a także tymi związanymi z kwestiami płacowymi. Dla uwiarygodnienia swoich słów wskazywał na osoby regularnie pracujące w jego gospodarstwie, które zadowolone są z oferowanych warunków. Na marginesie należy zauważyć, że pracownik gospodarstwa X poinformował przedstawicieli Wydziału Konsularnego, że „nikt nie będzie gotowy otwarcie potwierdzić rzekomych naruszeń". Najczęściej w takich przypadkach przemawia strach spowodowany obawą o utratę posiadanego zatrudnienia.

Pismem, które wpłynęło do Rzecznika dnia 15 września 2006 r., Zainteresowana podziękowała za podjęte działania oraz poinformowała, że w związku z podjętymi działaniami pracodawca wypłacił należne wynagrodzenie (bez potrąceń i „kar").

RPO-536467-X/06

W toku wizytacji, na drogowym przejściu granicznym w D. stwierdzono, iż od cudzoziemców wjeżdżających na terytorium RP była pobierana opłata miejscowa. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, opłatę miejscową pobiera się od osób fizycznych przebywających w danej miejscowości dłużej niż dobę w celach turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych. Tymczasem na przejściu granicznym w D. opłata miejscowa była egzekwowana od wszystkich cudzoziemców wjeżdżających do Polski, niezależnie od długości planowanego pobytu w tej miejscowości. W sprawie tej wpłynęła również do Rzecznika skarga indywidualna.

W toku postępowania wyjaśniającego ustalono, że na ww. przejściu granicznym przeprowadził kontrolę doraźną Wojewoda L. W związku z zastrzeżeniami zawartymi w protokole kontrolnym władze gminy D. zdecydowały się zaprzestać pobierania opłaty miejscowej.

RPO-536050–X/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się mieszkanka C. ze skargą dotyczącą nałożenia opłaty dodatkowej podczas przejazdu środkiem autobusem komunikacji miejskiej. Zainteresowana w czasie kontroli okazała ważny bilet ulgowy legitymację emeryta – rencisty, jednakże osoba kontrolująca nie uznała tego dokumentu jako potwierdzającego uprawnienie do przejazdu ulgowego środkami komunikacji miejskiej. Pierwsza interwencja Rzecznika Praw Obywatelskich u Prezydenta Miasta C. nie przyniosła oczekiwanego rezultatu. Organ wyjaśnił, że jakkolwiek w wyniku wcześniejszej interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich Rada Miasta C. uznała legitymację emeryta – rencisty jako dokument potwierdzający uprawnienie do przejazdu ulgowego i wprowadziła odpowiednie zmiany w prawie miejscowym, to jednak w świetle prawa miejscowego obowiązującego w C. w momencie nałożenia opłaty dodatkowej na Zainteresowaną, odcinek renty albo wyciąg z konta bankowego potwierdzający jej pobieranie – wraz z dowodem tożsamości były jedynymi dokumentami, za pomocą których rencista mógł potwierdzić swoje prawo do przejazdu ulgowego. W kolejnym wystąpieniu interwencyjnym wskazano na rażącą sprzeczność stosownych przepisów prawa miejscowego uchylonych po interwencji Rzecznika, z art. 68 ust. 1 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, istniejącą od ich uchwalenia. W wyniku tej interwencji, Prezydent Miasta C. podzielił stanowisko Rzecznika i anulował opłatę dodatkową nałożoną Zainteresowanej.

RPO-518762-XII/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się z prośbą o pomoc Pani Ilona K. która z powodu przemocy w rodzinie zmuszona była opuścić miejsce zamieszkania (została z niego niezwłocznie wymeldowana przez męża), przenosząc się wraz z niepełnosprawnym dzieckiem do Domu Samotnej Matki w M. Ś.

Nie mając żadnego źródła utrzymania, zwróciła się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w M. Ś. o przyznanie pomocy. Ośrodek skontaktował się w tej sprawie z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w L., jako właściwym – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – do rozpatrzenia wniosku. Ośrodek w L. odmówił przyznania pomocy, nie wydał jednak decyzji, co uniemożliwiło zainteresowanej wniesienia odwołania.

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął w tej sprawie postępowanie wyjaśniające zwracając się do Ośrodka w L., skąd otrzymał odpowiedź, że przyczyną odmowy przyznania pomocy było nie uznanie Pani Ilony K. za osobę bezdomną (opuściła dobrowolnie miejsce zamieszkania, a prokuratura umorzyła postępowanie w sprawie przemocy). Natomiast Miejski Ośrodek w M. Ś. poinformował Rzecznika, że przyznał Pani Ilonie K. pomoc, jednak skierowane do Gminnego Ośrodka w L. pismo o refundację środków nie zostało pozytywnie rozpatrzone, zaznaczając, że był to jedyny przypadek odmowy współpracy, która dobrze się układa z innymi ośrodkami w związku z usytuowaniem na tym terenie Domu Samotnej Matki.

W celu wyjaśnienia zaistniałych okoliczności Rzecznik skierował sprawę do Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w K. Podczas doraźnej kontroli w Gminnym Ośrodku w L. stwierdzono, że w sprawie Pani Ilony K. wystąpiły uchybienia, będące wynikiem pobieżnego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego. W związku z tymi ustaleniami zalecono zwrot wydatków poniesionych za świadczenia pomocy społecznej Miejskiego Ośrodka w M.Ś., zgodnie z art. 101 ustawy o pomocy społecznej, ponadto zalecono stosowanie się przy załatwianiu spraw do art. 106 tej ustawy, oraz prowadzenie współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej.

RPO-531035-XIX/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Regina S. Petentka skarżyła się, iż budynek położony w G. został zalany w wyniku powodzi w 2001r. i od tego czasu zabiegała o wykonanie badań mikologicznych i remontu zajmowanego przez nią lokalu komunalnego. Zwracała się w tej sprawie do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Zarządu Nieruchomości Komunalnych oraz do Biura

Obsługi Mieszkańców w G. Zaproponowano jej remont w minimalnym zakresie (skucie tynków na ścianach jedynie do wysokości 20 cm), przy czym nie przyznano jej lokalu zastępczego na czas wykonywania prac remontowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w G. oraz do Dyrektora Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w G. z prośbą o wyjaśnienie przedstawionej sprawy i poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o podjętych działaniach.

W wyniku interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich Zarząd Nieruchomości Komunalnych w G. zobowiązał się do wykonania jeszcze w bieżącym roku prac związanych z izolacją podłóg oraz wymianą zagrzybionych tynków. Na czas trwania robót zapewnia się mieszkańcom ww. budynku lokale zastępcze. O powyższych ustaleniach poinformowano Panią Reginę S.

RPO–526578-XIX/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Halina C.

Petentka podnosiła, iż dnia 20 czerwca 2002 roku zawarła umowę z Telekomunikacją Polską S.A. o świadczenie usług OCTOPUS ISDN, zawierającą postanowienia promocyjne dotyczące opłat, w tym dotyczące bezpłatnego (bez opłaty abonamentowej) używania drugiego numeru telefonicznego. Jednakże w dniu 18 czerwca 2005 r. Petentka otrzymała fakturę korygującą od TP S.A., w której wyszczególniono opłaty z tytułu korzystania z drugiego numeru telefonicznego, objętego promocją. Pani Halina C. złożyła reklamację do Telekomunikacji Polskiej S.A., która została uwzględniona jedynie częściowo – nadal sporne pozostawało rozliczenie opłaty abonamentowej za okres od 20 maja 2002 roku do maja 2003 roku.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do TP S.A. z prośbą o wyjaśnienie przedstawionej sprawy i poinformowanie o zajętym stanowisku. W wyniku interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich Telekomunikacja Polska S.A. odstąpiła od żądania zapłaty wstecz z tytułu opłat abonamentowych, uznając iż jest to niezgodne z przepisami ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo Telekomunikacyjne (Dz. U. z 2004 r., Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.). O powyższych ustaleniach poinformowano Panią Reginę S.

RPO-521037-XIX/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Mirosława Ł. w sprawie dotyczącej wpisu hipoteki przymusowej zwykłej na nieucho-

mości, stanowiącej własność interesantki, na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Z załączonej do wniosku dokumentacji wynikało, iż postępowanie o wpis hipoteki przymusowej prowadzone było przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w S. z powodu nieopłacenia przez męża petentki wymaganych składek na ubezpieczenie społeczne. Według wpisów zawartych w księdze wieczystej, przedmiotowa nieruchomość stanowiła współwłasność petentki oraz jej męża – dłużnika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Petentka wskazała w swoim wniosku do Rzecznika Praw Obywatelskich, iż w 1996 r. zawarła z mężem umowę w formie aktu notarialnego, w której ustanowiona została między nimi rozdzielność majątkowa, o czym petentka informowała ZUS. Z nadesłanych informacji wynikało, iż zaległości męża petentki wobec ZUS-u powstały po ustanowieniu rozdzielności majątkowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Kierownika Inspektoratu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. o złożenie wyjaśnień w przedstawionej sprawie. W nadesłanej odpowiedzi Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyjaśnił, iż jego błędne przekonanie co do współwłasności nieruchomości, której dotyczył przedmiotowy wniosek o wpis hipoteki, zrodził fakt nie ujawnienia zawarcia umowy o rozdzielności majątkowej w księdze wieczystej nieruchomości. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedzi powiadomił, że Pani Mirosława Ł. nie ponosi w związku z tym odpowiedzialności majątkowej za zobowiązania swojego małżonka powstałe po zniesieniu wspólności majątkowej.

Wskutek interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich Zakład Ubezpieczeń Społecznych pismem z dnia 10.02.2006 r. dokonał cofnięcia wniosku o wpis hipoteki i stanowiące podstawę żądania wpisu tytuły wykonawcze, skierowane przeciwko obojgu małżonkom, zostały wycofane.

RPO-518265-XIX/05

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zgłosiła się Pani Barbara Ś. w sprawie o wpis hipoteki przymusowej na nieruchomości. Z informacji oraz dokumentów przedstawionych przez petentkę wynikało, że jest ona współwłaścicielką nieruchomości położonej w T. Zdaniem petentki, w księdze wieczystej przedmiotowej nieruchomości, bezprawnie została wpisana hipoteka przymusowa na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, bowiem zaległe należności wobec ZUS-u nie dotyczyły jej tylko żony zmarłego brata petentki Andrzeja S.

Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. o wyjaśnienie przedstawionej sprawy. Z na-

desłanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych informacji wynikało, iż w związku z uregulowaniem zaległości przez żonę zmarłego brata petentki, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaświadczenie stanowiące podstawę wykreślenia hipoteki przymusowej ustanowionej na jego rzecz, miedzy innymi z księgi wieczystej nieruchomości należącej do petentki. Jednocześnie w odpowiedzi ZUS wyjaśnił, iż nie doręczył petentce odpisu zaświadczenia stanowiącego podstawę do wykreślenia hipoteki przymusowej z uwagi na brak informacji w ZUS-ie na temat aktualnego adresu petentki.

Wskutek interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich Zakład Ubezpieczeń Społecznych wysłał odpis zaświadczenia stanowiącego podstawę do wykreślenia hipoteki przymusowej do wiadomości petentki.

RPO–539591-XIX/06

W dniu 25 sierpnia 2006 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Pani Teodozja Ż. z prośbą o pomoc w sprawie swojej córki Bożeny Z., zam. w K.

Petentka podnosiła, iż córka jej, z zawodu nauczyciel matematyki, jest osobą chorą psychicznie, leczy się od kilku lat, stwierdzono u niej schizofrenię dwubiegunową, która objawia się naprzemiennymi okresami depresji i maniakalnej euforii, jej mąż zaś jest na rencie inwalidzkiej po ciężkim wypadku z powikłaniami w postaci zaburzeń psychicznych. Pani Bożena Z., będąc w okresie manii, zaciągnęła 9 kredytów w kilku różnych bankach, na łączną kwotę 67.101 zł oraz wykorzystała 5 kart kredytowych na 16.843 zł. Obecnie banki egzekwują swoje należności, sytuacja finansowa rodziny jest tragiczna, tymczasem Państwo Z. mają na utrzymaniu dwoje uczących się w liceum dzieci. Pani Teodozja Ż. prosiła o informację o ewentualnych możliwościach uchylenia się od skutków prawnych zawartych umów wskazując na potrzebujące pomocy finansowej dzieci.

Biorąc pod uwagę podeszły wiek Petentki, jej nieporadność oraz bardzo ograniczoną możliwość podróżowania do miejsca zamieszkania chorej córki z rodziną, Rzecznik Praw Obywatelskich udzielił jej pełnych informacji o aktualnej sytuacji prawnej i działaniach, które powinna niezwłocznie podjąć, zwrócił się do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w K. o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego i udzielenie pomocy finansowej na potrzeby uczących się dzieci.

W wyniku interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w K. poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego u Państwa Piotra i Bożeny Z. została rodzinie udzielona pomoc w formie

dożywiania dla dwójki dzieci oraz pomoc finansowa na zakup leków. Umożliwiono również Pani Bożenie Z. skorzystanie z bezpłatnych porad prawnych w kancelarii prawniczej w kwestii odpowiedzialności za zawarte umowy kredytowe z bankami. GOPS w K., zapewnił również, iż w dalszym ciągu będzie się starał o zapewnienie rodzinie wszelkiej koniecznej pomocy, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci.

O powyższych ustaleniach poinformowano Panią Teodozję Ż., która przekazała na ręce Rzecznika serdeczne podziękowania.

RPO-525321-XIX/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zgłosił się Pan Zdzisław Sz., Petent podał, że na podstawie decyzji Prezydenta Miasta G., utrzymanej w mocy decyzją Wojewody z dnia 17 marca 2003 r., został orzeczony zwrot na rzecz Petenta nieruchomości położonej w G., składającej się z geodezyjnie wydzielonych działek. Z załączonych przez Petenta dokumentów wynika, że w dacie składania wniosku nie dokonano przekazania opisanej powyżej nieruchomości.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Prezydenta Miasta G. o przedstawienie stanowiska w tej sprawie oraz wskazanie ewentualnego terminu przekazania spadkobiercom byłego właściciela przedmiotowej nieruchomości.

Na skutek interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich Prezydent Miasta G. zobowiązał się do przedstawienia propozycji terminu okazania i wydania nieruchomości oraz do wyjaśnienia wszelkich aspektów sprawy wynikających z tytułu zwrotu nieruchomości.

O powyższych ustaleniach poinformowano Pana Zdzisława Sz.

RPO-510796-XIX/05

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Janusz K. w sprawie otrzymywania zawyżonych rachunków za energię elektryczną.

Z nadesłanych informacji wynikało, iż petent skarży się, że otrzymał zbyt duże rachunki za energię elektryczną. Do końca listopada 2004 r. uiścił wszystkie bieżące opłaty i nie miał zaległości, a w 2005 r. otrzymał, zawyżone jego zdaniem, rachunki. Petent wskazał, iż w związku z zadłużeniem Zakład Energetyczny w G. odmówił mu dostarczenia energii. Zdaniem petenta przyczyną zbyt wysokich rachunków były wadliwe wskazania licznika indukcyjnego. Wskazał także, iż interweniował w tej sprawie w Biurze Obsługi Klientów Zakładu Energetycznego oraz złożył pismo do Dyrektora Generalnego Oddziału w G. Koncernu Energetycznego, na które nie otrzymał odpowiedzi. Petent podniósł ponadto, że nie stać go na zapłacenie rachunków,

gdyż jest na rencie inwalidzkiej. Wskazał również, iż zawarł umowę z Zakładem Energetycznym w G. dotyczącą instalacji licznika przedpłatowego i zapłacił za jego założenie.

Na skutek wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Dyrektora Generalnego Oddziału w G. Koncernu Energetycznego, Dyrektor Generalny Oddziału przychylił się do propozycji Rzecznika w kwestii rozłożenia zadłużenia petenta na „osiem równych rat". Wyjaśnił, iż petent otrzyma z Rejonowego Biura Obsługi Klienta „odpowiednie pismo i korektę faktur", zaś Oddział Koncernu wystąpi o wycofanie sprawy zadłużenia petenta z postępowania sądowego oraz nieobciążanie go kosztami postępowania. Dyrektor Oddziału wyjaśnił również, iż nie znaleziono w systemie ewidencji Rejonowego Biura Obsługi Klienta udzielonej petentowi odpowiedzi oraz przeprosił za wynikłe z winy Oddziału komplikacje.

RPO-522698-XIX/06

W dniu 16 stycznia 2006 r. Państwo Jadwiga i Marian W. zwrócili się do Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie bezczynności Wójta Gminy P. dotyczącej rozpatrzenia wniosków petentów o ustalenie szerokości drogi gminnej.

Z nadesłanych informacji wynikało, iż petenci od 1995 r. składali wnioski o ustalenie szerokości powyższej drogi, lecz nie otrzymali odpowiedzi na pisma kierowane do Urzędu Gminy P. Wskazali, że w 2005 r. dokonano podziału sąsiedniej działki. Jednocześnie zdecydowano o poszerzeniu istniejącej drogi, przy wykorzystaniu w tym celu części nieruchomości petentów o szerokości 3 m, gdzie znajduje się należące do nich szambo. Petenci wskazali również, iż zgadzają się na oddanie szerokiego na 1,2 m pasa działki pomiędzy obecną drogą i szambem.

Na skutek wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Wójta Gminy P., organ gminy wyjaśnił, iż w trakcie prowadzonych z petentami rozmów dokonano ustaleń, że nie muszą oni likwidować szamba oraz przenosić go w inne miejsce do czasu wybudowania kanalizacji sanitarnej. Wójt Gminy P. wskazał, iż dopiero po wykonaniu powyższych prac budowlanych zostanie zmodernizowana droga gminna, a nieruchomość petentów zostanie przyłączona do istniejącego ciągu kanalizacji. Ponadto Wójt wskazał, że petenci otrzymają odszkodowanie za działkę wydzieloną z ich nieruchomości i przejętą przez Gminę P. oraz za przestawienie płotu od strony ulicy.

Ponadto Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienie do Wójta Gminy P., w którym stwierdził fakt braku odpowiedzi na pisma petentów w sprawie ustalenia szerokości drogi gminnej i tym samym

naruszenie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego dotyczących rozpatrywania spraw bez zbędnej zwłoki.

RPO-524354-XIX/06

W dniu 2 lutego 2006 r. Pan Wiesław K. zwrócił się do Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie w sprawie wysokości otrzymywanego świadczenia rentowego.

Z nadesłanych informacji wynikało, iż petent uległ w 1977 r. wypadkowi przy pracy i został zaliczony do III grupy inwalidzkiej, zaś podstawa wymiaru jego renty została ustalona na 4066 zł, co stanowiło 89% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej w 1977 r. Obecnie podstawa ta wynosi 974,35 zł i jednocześnie 36% przeciętnego wynagrodzenia. Petent nie zgadzał się z faktem, że podstawa wymiaru jego renty w okresie blisko 30 lat uległa obniżeniu o 53% w stosunku do kwoty przeciętnego wynagrodzenia.

Na skutek wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Kierownika Inspektoratu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Dz., Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O. po analizie akt sprawy wykrył błąd, który powstał podczas rewaloryzacji świadczenia petenta i podjął działania w celu ponownej waloryzacji przysługującej petentowi renty i wypłaty należnego wyrównania.

RPO-513759-XIX/05

Pan Waldemar B. zwrócił się do Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie emerytalnej. Z nadesłanych informacji wynikało, iż petent od 1979 r. do 2003 r. otrzymywał rentę inwalidzką z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zaś od 2003 r. emeryturę. Ustalenie wysokości świadczeń petenta nastąpiło między innymi w oparciu o zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 6.05.2003 r. wystawione przez Stocznię w G. na podstawie angaży, które nie obejmowały wszystkich składników wynagrodzeń. W oparciu o powyższe zarobki ustalono podstawę wymiaru emerytury, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 100,14%.

Jednocześnie petent wskazał, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. nie uwzględnił okresu ubezpieczenia petenta w latach 1960 – 1978 przy ustalaniu jego uprawnień do świadczeń. Z nadesłanych dokumentów, w szczególności z przedłożonego świadectwa pracy wynikało, iż w wymienionym wyżej okresie był on zatrudniony w Stoczni w G. Petent wskazał, że jego dokumentacja płacowa przed 1979 r. uległa likwidacji w zakładzie pracy, natomiast dysponował on Legitymacją Ubezpieczeniową z kompletnymi wpisami zarobków.

Po interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich, Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał ponownego przeliczenia podstawy wymiaru emerytury petenta, wobec czego wskaźnik podstawy wymiaru emerytury wyniósł 105,14%. Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował także o przekazaniu petentowi należnego wyrównania z tytułu przeliczenia świadczenia.

RPO-536940-XIX/06

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Józef B. skarżąc się na przewlekłość w rozpoznawaniu jego sprawy przez sąd. Z nadesłanych informacji wynikało, iż przed Sądem Rejonowym w G. toczyło się postępowanie sądowe w sprawie skargi petenta na czynności Komornika Sądowego Rewiru VI przy Sądzie Rejonowym w G. Z akt sprawy wynikało, iż Sąd nie rozpoznał skargi petenta z dnia 17 sierpnia 2005 r. do października 2006 r. W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Prezesa Sądu Rejonowego w G. o zbadanie przedmiotowej sprawy w trybie nadzoru.

Z nadesłanej odpowiedzi wynikało, iż zarządzeniem z dnia 19 sierpnia 2005 r. Przewodniczący I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w G. nakazał przedłożenie akt sprawy sędziemu referentowi, jednakże powyższe zarządzenie nie zostało wykonane (brak jest w aktach sprawy informacji o wykonaniu zarządzenia). Nadto Prezes Sądu Rejonowego w G. wskazał, iż z notatki sporządzonej przez sędziego referenta wynikało, że akta sprawy zostały mu przekazane dopiero w dniu 10 marca 2006 roku. Nadto dokonane ustalenia doprowadziły do wniosku, iż zarządzenie sędziego z dnia 13 marca 2006 r., w którym petent został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi, zostało w Sądzie nieprawidłowo wykonane, bowiem wezwanie wysłano do wierzyciela, nie zaś do petenta.

Na skutek interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich Prezes Sądu Rejonowego w G. powiadomił w odpowiedzi, iż sprawie petenta został nadany właściwy bieg, a z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości w prowadzeniu sprawy podjął czynności zmierzające do wyciągnięcia konsekwencji dyscyplinarnych w stosunku do osób odpowiedzialnych za zaistniałą w sprawie petenta sytuację.

RPO-540469-XIX/06

W dniu 6 września 2006 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo Pana Tomasza J.

Pan Tomasz J. stwierdził w skierowanym do Rzecznika piśmie, iż w 2005 roku wniósł do Sądu Rejonowego w G. pozew, w którym do-

magał się ustalenia przez Sąd prawa własności biżuterii, celem umożliwienia odebrania jej z depozytu sądowego. Biżuteria stanowiła dowód rzeczowy w sprawie, w której Pan Tomasz J. był podejrzanym. Postępowanie karne zostało umorzone, zaś biżuteria postanowieniem prokuratora skierowana na przechowanie do depozytu sądowego. Petent w piśmie skarżył się na funkcjonowanie Sądu, m. in. podnosząc zarzuty, iż „(...) do dnia dzisiejszego w tej sprawie nic się nie robi, (...) sprawa ta zostaje przesyłana z sądu do sądu, (...) do dnia dzisiejszego nic mi nie wiadomo co w tej sprawie robi sąd, (...) zwracałem się do sądu o udzielenie informacji w tej sprawie do dnia dzisiejszego brak jest odzewu ze strony sądu".

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w Gdańsku z prośbą o udzielenie informacji o stanie sprawy.

W odpowiedzi na powyższą prośbę Przewodniczący wyjaśnił, iż w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa – Prokuraturze Rejonowej G. – W. postanowieniem z dnia 14 czerwca 2006 r. Sąd uznał się niewłaściwym miejscowo i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu G. – P. w G. Ze znajdującej się w aktach sprawy notatki wynika, iż na skutek omyłki powyższe postanowienie nie zostało wysłane pozwanemu. Kolejnym powodem przedłużenia procedury był urlop wypoczynkowy, na którym przebywał sędzia referent wyznaczony do zbadania sprawy, co spowodowało opóźnienie w wykryciu pomyłki. W celu naprawienia błędu 15 września 2006 r. Sąd wysłał pozwanemu postanowienie. Przewodniczący w piśmie do Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdził ponadto, iż w dniu sporządzania pisma, tj. 29 września 2006 r. nakazał przekazać akta sprawy zgodnie z właściwością do Sądu Rejonowego G. – P. w G. celem rozpoznania sprawy.

O podjętych przez Sąd działaniach, które powinny doprowadzić do rozpatrzenia sprawy przez Sąd Rejonowy G. – P. bez zbędnej zwłoki, poinformowano Petenta.